دەزگای رۆشنبیری و بڵاوکردنەوەی کوردی
سەرەکی ئەنجومەنی کارگێڕیو سەرنووسەر
مصلح مصطفی جلالی

سـالی ١٩٧٠ دامـەزراوە

هاوکاری
التضامن

رۆژنامەیەکی هەفتانەیە

بێنج شەممە ٦/١٢/١٩٨٤ ژمارە ٧٦٦ — ٨ لاپەڕە — بە ٥٠ فلسە — الخميس ٦/١٢/١٩٨٤ العـدد ٧٦٦

لەم ژمـارەیــەدا
بەروەردەو زانست لە ل ٣ دایە .
• ئاورێك لە مێژوو ، ئەدەبو رۆشنبیری ل٤ وە

سەرەکی فەرماندە : ئاڵای عیراق هەرگیز دانانەوێ

هەڵۆ ئازاکانمان دوو نیشانەی گەورەی دەریایی تێکدەشکێن

دووەم دەسـت وەشاندنی مەردانە

لەم هەفتەیەداو بـۆجاری دووەم هەڵۆ ئازاکانی هێزی دەریایی دلێرمـانهەڵمەتێکی سەرکەوتووبـان بردە سەر نیشانەیەکـی دەریایی گەورە لەخـوارووی دوورگەی خەرجو راستەوخۆ نیشانەکەیان پێکاو ئەو هەڵۆ ئازایانەی لەم هەڵمەتەسەرکەوتووەدا بەشداربون پشت بەخـوای گـەورەبەسەلامەتی گەرانـەوە بنکەکانی خۆیان .

سەرکـەوتووەی هـەڵۆ ئازاکانمان لە ناوەراستی ئەم هەفتەیەدا بردیانە سەر بنکەیەکی ئالیاتو دروعـی دوژمنو توانیان راستەوخۆ بیپێکنو دوایی بەجـێ هێنانی ئەرکیان بە سەلامەتی گەرانەوە بنکەکانی خۆیان.. سوپاس بۆ خوای مەزن .

لە کۆتایی ئەم هەفتەیەشدا نیشانەیەکی دەریایی گـەورە لە خوارووی دوورگـەی خەرج بەدیکرا فرۆکەکانی هێزی دەریایی دلێرمان بەرەنگاری بوونو ئاگـری تورەیی عیراقیەکانیان بەسەردا بارانو راستەوخـۆ نیشانە دەریاییەکە پێکراو هەموو ئەو فرۆکانەی لـەم هەڵمەتەدا بەشداربوون پشت بە یەزدان بەسەلامەتـی گەرانەوە بنکەکانی خۆیان .

بەتواناو ورەی بـەرزی هەرگیز نەلەقاوو خۆراگرتنی پاڵەوانانە ، جەنگاوەرانـی سوپای مـەردی عیـراق بەردەوامن لە بەرەنگاربوو ـ نەوەیْ گەردە لولی زەردی لەتارانو قومەوە هاتوو،هەر جەنگاوەرێ بۆتە شورایەکی پۆلایین عیراقـی مـەزن دەپارێزێ .

بەیاننامەکانی سەرکردایەتی گشتی هێزە چەکدارەکانمان رایان گەیاند کە ئەم هەفتەیە هێزەکانمان لە ئەرزو دەریاو ئاسمانەوە دەستی توندیـان لە هێزەکانـی دوژمـن وەشاندووەو زیانـی زۆری پێ گەیاندونی .

بنکە تۆپەکانمان ، لـەم هەفتەیەدا چەندان جار بنکەو سەنگەرەکانی دوژمنیـان تۆپ باران کردووەو توانیویانە راستەوخۆ نیشتانەکانـی بپێکنو چەندان سـەنگەریان بەسەر دوژمنـدا ویران کردوە .

لەکـەرتی بـەسرەو رۆژهەڵاتی دیجلەو کەرتـی مـیسان ، هەڵو ئازاکانمـان ئەم هەفتەیە چەند هەڵمەتێکی شێرانەیان کردە سەر بنکەو مۆڵگاکانی دوژمنو ئاگـریان لەزۆریان بەرداوزیانی سەرو ماڵی زۆریان بە دوژمنـی داخ لەدڵ گەیاند .

بەتایبەتی ئەو هەڵمەتـە

سەرەکی فەرماندە نیشانەی شەهید بە خێزانی ژمارەیەك لە لەموان شکۆدارتر دەبەخشێ

بەڕێـز سەرەکـیفەرمانە صـدام حسـینسەرکردەی گشتیی هێزە چەکدارەکـان ئـەوەیدووپاتکردەوە کە قسەکردنلەبارەی هەر بەهایەکـەوە بەتەنیا بەس نییە ئەگـەرئیشو کردەوەیەکی ئاشکراو دیاری وای لەگەڵدا نەبـێ بۆ ماوەیەکی درێژ بە نەمریبمێنێتەوە .

سەرەکی بەڕێز لـە کاتی بەخشینی نیشانـەی شەهیدا بـە هەندێ لـە خێزانی شەهیدان لە بەیانیی رۆژی دوشەممـەی رابوردوودا وتی ئێمە لـە سەرکـردایەتیدا هـەر بەینەنابەینێ شتێکی وا پەیدا دەکەین کە شەهیدانو ئـەو بەهایانەی کـە لـە پێناویانا شەهیدبوون بێنینـەوە بیری گەلو نەوەکانـی دوای ئەم نەوەیەو بەم پێیە بریاری ئـەوە درا کە هەمـوو خێزانێ مەدالیای شەهیدی بێ بە ناوی شەهیدەکەوە .

ئەنجا سەرەکی فەرماندە وتی هێزە چەکـدارەکان هەموویان چوون بەگـژ دوژمنداو نەیانهێشـت خاكو شەرەفی عیـراق پیسبکاو هەموو عیراقی ـ یەکیش هەر یەکە لە شوێنی خۆیەوەو بەپێی توانای لەم شەڕەدا بەشداری کـردووە بەڵام ئەوانەی شەهیدبـوون لەپێشەوە بون چونکە گیانی خۆیان بەختکـردووەو ئەمەبشـ ئەوپـەڕی بەخشندەیی‌یە ..

ئەمەیش دەقی وتارەکەی سەرەکی فەرماندەیە :

برایانم ـ لە هەمـوو قۆناغێکی مێژوودا قۆناغەکە بە ئەنجامەکانیەوە تـۆمارـ دەکرێ .. ئەنجامە گەورەو مەزنەکان لەو کاتەدا کـە هەمیشـەو لە هـەمـوو چەرخێکدا هەمووی گـەل بەشدارییان تیادەکا هەندێ کەس هەن لە خەڵکی تـر زیاتر باری گران هەڵدەگرن کە بێ ئاسانگردنیان ئەنجام تۆمار ناکرێ .

هێزە چەکـدارەکان هەموویان چوون بەگـژ دوژمنداو نەیانهێلا خـاکو شەرەفی عیراق پیس بکەنو .. هەموو عیراقی‌یەکانیش هەرکەسێ لە شوێنی ـ ... خۆیەوەو بەگوێرەی توانای خۆی بەشداری لەم شەڕەدا کردووە بەڵام شەهیـدان لەپێشەوە بون چونکـە گیانیان بەختکـردووەو ئەمەیش ئەوپەڕ قۆناغـی بەخشندەیی‌یە وەك شاعیران دەڵێن .

بەم گوێرەیەو بەپـێی ئەم بەهایانە گەلی عیـراق لەسەرەوە تا خوار لە یەکی ئەم مانگەدا ئاهەنگیـان گێڕا بۆ ژیاندنەوەی یـادی شەهیدە پاکەکانو بـۆ یادکردنـەوەی ئـەو بارودۆخانەی کە تیایانـا شەهیدکـراوو بۆ ئـەو بەهایانەی کە لەپێناویانـا شەهیدبوونو ئەو دوژمنەی کـە بوو بەهـۆی شەهیدبوونیان .

وە چونکە قسەکـردن لەبارەی هیچ بەهایەکـەوە بە تەنیا بەس نییە ئەگـەر ئیشو کردەوەی وای لەگەڵدا نەبێ کە بۆ ماوەیەکی درێـژ بە نەمری بمێنێتەوە ئێوەو لە سەرکردایەتیدا هـەر عیراقی‌یەکان دەبینن ئێمـە ... بەینە نابەینێ شتێکـی وا دادەهێنین کە شەهیـدانو ئەو بەهایانەی لەپێناویانـا شەهیدبوون بێنێتەوە یادی گەلو نەوەکان. بەم گوێرەیە بڕیار درا کە هەموو خێزانێ نیشانەیەکی هەبێ بەنـاوی شەهیدەکەیەوە وەك ئەمـەی لەبەردەمتانایە بۆ ئـەوەی

بڕوانە ل ٧

بەکورتی

کوەیت

جێگری وەزارەتـی دەرەوەی کوەیت لەگـەڵ جێگری وەزارەتی دەرەوەی ئەمەریکی کۆبۆتەوەو باسیان دەربارەی باری رۆژهەڵاتـی ناوەراستو شەڕی عیراقو ئێران کردوە .

ئیسلام ئاباد

لەم شارەوە راگەیەنـرا کە سەردانەکەی سەرەکـی سودان جعفر نمیری بـۆ پاکستان دواخـراوە بـۆ کاتێکی تر لەبەر ئەو دەنگە دانە ... لەو وڵاتـە دەکرێ .

موسکو

ئەم ... یەکێتی سۆڤیەتی دەست دەکـات بە تاقیکردنەوەی بەردانـی ساروخ لەناوچەی حـەوزی ئۆقیانوسی هادیو ـــەم تاقیکردنەوەیە تا ١٥ ئـەم مانگە دەخایەنێ .

عمان

سەرچاوەیەکی ئاگـادار رای گەیاند کە مەلیك حسین مەلیکی ئەردەن گەشتێ بـە وڵاتانی خەلیجی عەرەبیـدا دەکا بۆ ئاگادار کردنی ئـەو وڵاتانـە لە ئەنجامـی گفتوگۆکانی لەگەڵ سەرەکـی میسر حسنی مبارك بەتایبەتی ئەوەی دەربارەی مەسـەلەی فەلەستین بوە .

بانگەوازێك لە خاچی سووری دەوڵەتانەوە سەبارەت بە دیلە عیراقیەکان

لیژنەی خاچی سـووری دەوڵەتان رەزامەندی پیشان داوە بەرامبەر پێشنیارەکەی کۆمەڵەی نیشتمانی مانگـی سووری ئـەردەن بـۆدروستکردنی لیژنەیەك بـە مەبەستی بەتەنگەوە هاتـنوزانینی راستی دەربارەی باری دیلە عیراقیـەکان لـەئوردوگاکانی ئێراندا .

لیژنەکە لەبرووسکەیەکدابۆ کۆمەڵەی ئەردن دەڵـێ لای خۆمانەوە داوامان لـەهەموو ئەو وڵاتانە کردوە کە رێکەوتنی جنیفیان مـۆرکردوە ئەرکی خۆیان لـەم لایەنەوە بەجێ بێنن .

فـراوان بوونـی مانگرتنی کرێکارانـی ئاسنو پۆلا لە ئەسفەهان

کرێکارانی پیشەسـازی ئاسنو پولا لە پارێزگـای ئەسفەهانی ئێرانی بەردەوامن لـەو مانگرتنەی لـە ٢٣ی تشرینی دوودمی رابوردووەوە دەستیان پی‌کردوە .

رادیوی موجاهدی نوێکانی موجاهدی خەڵقی ئێـران رای‌گەیاند ئەم مانگرتنە بـۆ نارەزایی دەربرینـە دژی دەرکردنی ژمارەیەکی زۆر لە کرێکارانی ئەو کارگەیە لەلایەن رژێمی خومەینی‌یەوە و ئـەم مانگرتنە رووله فراوان بوونی زیاتر .

کرێکارەکان کارگێـری گشتی کارگەکەیـان بەرەڵاکردوە بەرامبەر بـە بە رەڵاکردنی دوو کرێکار کە رژێم گرتبونی .

لە سێدارەدانی ژمارەیەکی تر لە ئێران

بەسەر پێری ٢٥ کەسـی تری ئێرانی لەتاران لەسێدارە دراون . ئەم هەواڵە رادیوی تاران بڵاوی کردەوە بەبـێ روونکردنەوەی هـوی لەسێدارە دانیان تەنیـا ئەوەندی وت کە لـە بەندیخانەی قزل لـە سێدارە دراون .

سکرتێری لیژنـەی ئاشتی لە فەرەنسا :

بەردەوامی شەڕ دژی عیراق خزمەتێکی بەخۆراییە بۆ « ئیسرائیل »

ژیل مۆنیە سکرتێری گشتی لیژنەی تایبـەت بەئاشتی رۆژهەڵاتـی ناوەراست لە فەرەنسـا هیرشی بردۆتە سـەر بەردەوامی شـەڕی دوژمنایەتی کاری رژێمـی ئێران دژی عیراق .

لە گفتوگۆیەکدا کـە رادیوی موجاهیدەکـان ئورگانی رێکخـراوی موجاهیدی خەڵقی ئێرانـی بەرهەڵستکار بڵاوی کـردەوە دووپاتی کردۆتەوەبە ردەوامی رژێمی ئێران لەسەر شەری دوژمنایەتی کارانـەی دژی عیراق خزمەتێکی بەخۆراییە پێشکەش بە «ئیسـرائیل» دەکرێ .

ناوبراو پشتیوانی لیژنەی ئاشتی دەربری بۆ خەباتـی گەلانی ئێران لە پێنـاوی روخاندنی رژێمـی خومەینی‌داو نارەزایـی دەربری بەرامبەر رێبـازی نارەواو نامرۆڤایەتی حوکم راکانی تاران لە مامەلەیـا لەگەڵ دیلە عیراقیەکان .

لە ئێران

دوورگە چـۆڵو دوورەکان کـراون بـە بەندیخانەی گەورە بـۆ بەرهەڵستکارانی رژێم

دوایی ئەوەی بەندیخانەکانلەناو ئێراندا پڕ بـوون ، رژێمی خومەینی خوێن رێژرووی کردۆتە ئەو دوورگـە دورانەی نزیك تەنگـاوەی هرمزنو گـۆربونـی بەبەندیخانەی گەورە بـۆبەرهەڵستکاران .

رۆژنامەی «لۆ تۆبدیـان دۆ پاریس »ی فەرەنسـایی لەژمارەیەکی ئەم هەفتـەیەدا رای گەیاند کـە رژێمـی خومەینی بەندیخانەکانـی فراوان کردوە بەهوی زۆری گیراوەکانەوە کە تەنیـا ئەسال ١٢٠. هەزار کەسـی گرتوە .

رۆژنامەکە دەڵێ زوربەی ئەو گیراوانەی براون بـۆ دوورگە دورەکان بەتایبەتـی دوورگەی هندۆرابی لـەو بەرهەڵستکارانەن کـە پەیوەندی رێکخـراوی‌و عەسکەریان لەگەڵ بزوتنەوەی بەرگری ئێراندا هەیە .

دبسان رۆژنامەکـە ئەوەی ئاشکرا کردوە کـە دوورگەکانـی « فارور‌ـەو « فارورتو »و « شـیری » دانراوە بۆ بەند کردنـی بەرهەڵستکارانی رژێمی لـە ریزی سوپای ئێراندا .

باری ماتش

حافظ اسد دیکتاتۆری سـوریاو میکافیلی رۆژهەڵاتە

گۆفاری باری ماتشـیفەرەنسی سەرەکی رژێمـی سـوریا حافـظ اسدی واباسکردوە کە دیکتاتـۆری سوریاو میکافیلـی رۆژهەڵاتە .

گۆفارەکە وتاریکـی بڵاو کردۆتەوە کە مـارك نۆلمان نووسیویەتی‌و یەکێکە لەو رۆژنامە نووسـانەی لەگەڵ سەرەکی فەرەنسـی فرانسوا میتراندا بوو لـە سەردانەکەیدا بۆ سووریا . لەو وتارەدا دەڵی شـاری دیمەشق بە زنجیرە چیایـەك دەورە دراوە لەو چیایـەدا تۆپو دەبابە دانراون بـۆ بەرگری لە شارەکە بەڵام لەم ساڵانەدا لوکەکانیان روویـان لە شار کردوە .

نووسەرەکـە دەڵـی : سەرەکی رژێمـی سوریـا دیکتاتۆریکی ئاسایی نیـە بەڵکو لە هەموو کەس دوو روو ترو رارا ترەو بە وردی بیروباوەری میکافیلی لەبـەر کردوە کە بیانوو دەدات بـە پەنا بردنە بەر پیس تریـن رێگا بۆ گەیشتن بە ئامانج .

دەربارەی رووداوەکانـی لوبنانو هەڵویسی سەرەکـی رژێمی سوریا ئەڵێ هەمیشە دوای سیاسەتی سـوود وەرگرتن لە ناکۆکی نانـەوە کەوتوە ، دەمـێ لەگـەڵ کەتائـب دایەو دەمـێ دژی کەتائبو دژی فەلەستینیەکان پێکەوە .

دەربارەی هەڵوبستـی بەرامبـەر « ئیسـرائیل » وتارەکە دەڵی : بەقسـە توندە بەڵام بەکردەوە نـەرم نیانە .

لەدویدا دەڵی : سەرەکی رژێمی سوریا خۆی کـرد بەدۆستی ئێران بە ئامانجـی بێ هێزکردنی عیراقو رژێمی سوریا پەیوەندنی تونـدی هەیە بە ئەڵقە ئیرهابیەکانـی جیهانەوە .

Institut Kurde de Paris

هاوڕێ سعدی مهدی صالح نیشانەی شەهید بە خێزانی شەهیدانی پارێزگای سلیمانی دەبەخشێ

هاوڕێ سعدی مهدی صالح ئەندامی سەرکردایەتی هەرێمایەتی‌و رازگری نووسینگەی رێکخراوی‌ژووروی حزب نیشانەی‌شەهیدی دابەشکرد بەسەر ژمارەیەك لە خێزانی‌شەهیدە نەمرەکانی پارێزگای‌سلیمانی .

بەرێز جعفر عبدالکریم بەرزنجەیی پارێزگای‌سلێمانی‌و هەروەها هاوڕێیان جێگری رازگرو ئەندامانی سەرکردایەتی شوعبەی‌حزب لە سلێمانی‌و جەماوەریەکان ئامادە بوون .

هاوڕێ ئەندامی سەرکردایەتی هەرێمایەتی‌لە ووتارەکەیدا ووتی کە ووتەکەی سەرۆکی فەرماندە صدام حسین جێگای خۆی‌گرت کە « شەهیدەکان لە هەمووان شکۆدارترن » بەگشت واتای شەهید بوون‌لە پێناوی نیشتمان بەها پیرۆزەکاندا .

هەروەها ووتی رۆژی‌شەهید چەند نیشانەیێکی‌رووناك‌و رێگانیشاندەرە بۆ ژیانی گەلەکەمان‌و رەوەکەی‌و مێژووی .ئەووولاتەی بە شەهید دەنازێتەوە ئەو ووتەیە قوربانی دانی تێدا دەبێت لەپێناوی پاراستنی کەرامەتی نیشتمان‌و سەربەخۆیی‌و ئازادیەکەی .

دوو کۆبوونەوەی ئەنجوومەنی یاسادانان

هەردوو سەر لەبەیانی‌رۆژی ٢٧ـ٢٨و بە سەرۆکایەتی بەرێز احمدعبدالقادر نەقشبەندی سەرەکی ئەنجومەنی‌یاسادانانی ئۆتۆنۆمی ناوچەی کوردستان ، دەست کرابەبەستنی دووەمین دانیشتنی خولی دووەمی ئەنجومەنی‌یاسادانانی کە بەرێزان جێداری سەرەکی ئەنجومەن‌و رازگرو ئەندامانی ئامادەی بوون ..

لە سەرەتادا بەرێز جمال جلال رازگری ئەنجومەن راپۆرتی لێژنەی بەسەرکردنەوەی خوێندەوە . . . کە بریتی بو لە بەدوادا چونی دیارترین جموجۆڵ‌و بەرنامەی کاری ئەنجومەنی یاسادانانی ئۆتۆنۆمی ناوچەی کوردستان . . پاشان دەست کرا بە گفتوگۆکردن دەربارەی راپۆرتی کشت‌وکاڵ‌و ئەو لێژنەیەی لە ئەنجومەن پێك هاتووە .

بەدرێژایی رۆژی دووەمی دانیشتنەکەش کە بۆ تەواوکردنی تەواوی کارنامەی ئەنجومەن تەرخان کرا ، ئەندامانی یاسادانان هەریەکە لە پسپۆری خۆی قسەو پێشنیاری بۆ بەجێگەیاندنی ئەو بەرنامانە پێش‌کەش کردو لەچەند باستێکیان کۆڵیەوە کە پەیوەندی بەباری خزمە تگوزاری هاوولاتیانەوە هەیە .

ئەنجوومەنــی یاسادانانــی ئۆتۆنۆمــی

ناوچــەی کوردستان یادی رۆژی شەهیدەکاتەوە

سەرەکایەتی ئەنجومەنی‌یاسادانانی ناوچەی کوردستانی ئۆتۆنۆمی لەپارێزگای هەولێردا ئاهەنگێکی گێڕا بەبۆنەی‌رۆژی شەهیدەوە بەرێز احمد عبدالقادر نەقشبەندی‌سەرەکی ئەنجوومەنەکە تێدا ئامادە بوو .

لە سەرەتای ئاهەنگەکەدا ئامادەبووان دەقیقەیەك بە بێ دەنگی راوەستان بۆ رێزگرتن‌و ستایشی گیانی شەهیدە دلێرەکانمان دوا بە دوای ئەوە بەرێز بەرێوبەری دیوانی گشتی بە ووتەیەك سلاوی هەلدا بۆ ئازابەتیەکانی سوپای دلێرمان وقوربانی ـ دانی گەورەی شەهیدەکان بۆ بەرگریکردن لە خاکی خۆشەویستی نیشتمان . هەر لەم بارەیەوە لە دیوانی سەرۆکایەتی ئەنجومەنی راپەڕاندنی ناوچەی کوردستانی ئۆتۆنۆمیدا ئاهەنگێك ساز کرا بەرێز مامەند مارف دزەیی سەرۆکی ئەنجومەنەکە بە وەکالەت بە ووتارێك باسی کەڵەمێری‌و ئازابەتی شەهیدەکانی کردو هەروەها سەرکەوتنەکانی سوپای دلێر لە جەنگی شەرەف وکەرامەت ، جەنگی قادسیەی صدام‌ی نەمر . لە بنایەتی پارێزگای هەولێردا ئاهەنگێکی گەورە ساز کرا بەرێز بەحیا جاف پارێزگاری هەولێرو هاوڕێ ادریس قصاب باسی رازگری سەرکردایەتی لقی هەولێر ئامادە بوون .

بەیاننامەی پارتی دیموکراتی کوردستان

بەبۆنەی رۆژی شەهیدەوە .

پارتی دیموکراتی کوردستان دووپاتی کردەوە کە یادکردنەوەی رۆژی‌شەهید زۆر نیشانەو واتای مەزنی لەناخی خۆیدا هەڵگرتووەو دەربڕینە لە رێزگرتن‌و ستایشی رۆڵەکانی عێراق بۆ شەهیدە دلێرەکان .

پارتی لە بەیاننامەکەیدا کە بەم بۆنەیەوە دەریکردووە ووتی مێژوو بە شانازییەوە ئەو عێراقیە نەمرانە ویاد دەکاتەوە کە بە بیرو باوەڕی سەرکەوتن‌و شەهیدبوون لە پێناوی کەرامەت‌و سەربەرزی وشەرەف باوەڕیان هێنا .

دەستنیشانی ئەوەی کرد کە بایەخدانی بەرێز سەرۆکی فەرماندە صدام حسین‌و یارمەتی دانی بێ سنوور بۆ خێزانی شەهیدە قارەمانەکان ئەوەش دووپات دەکاتەوە کە شەهید لە سەردەمی شۆڕشدا رەمزی دڵسۆزی‌و قوربانی‌دان‌و نیشتمانپەروەریە .

پارتی دیموکراتی کوردستان دووپاتی کردەوە کە جەماوەرەکەی‌و لەگەڵ کۆمەڵی رۆڵەکانی گەلەکەماندا پێشوازی دەکەن لەم رۆژە نەمرە ویە وەفایە بۆ نیشتمانی خۆشەویستی کە لە پێناویدا رۆڵە قارەمانەکانی عێراق بە خوێنی پاکی خۆیان قوربانیان داوە . پارتی پەیمانی‌دا بە بەرێز سەرۆکی فەرماندە صدام حسین کە بە بەشێکی نیشتمانی دەهێنێتەوە بۆ جەنگی سەربەرزی لە جەنگی قادسیەی صدامی نەمردا تا وەکو سەرکەوتنی تەواو وەدەست دەخرێ بەسەر رژێمی ئێرانی گومان لێکراودا .

هەروەها نارەزای خۆی دەبری دەربارەی تاوانکاریە خوێنڕێژیەکەی رژێمی ئێرانی بە کوشتنی دبلەکانی جەنگ لە رۆڵەکانی گەلەکەمان وبۆردومان‌کردنی شارو گوندەکان‌و رەت‌کردنەوەی دەستپێشخەری ئاشتیانەی ئیسلامی وجیهانی .

پارتی دیموکراتی کوردستان داوای کرد لە رێکخراوو دەزگا جیهانی‌و مرۆڤایەتیەکان بۆ سنوور ـ دانانێك بۆ بەرەڵایی دوژمنی ئێران .

بەرێز ئەمینداری گشتی یەکێتی گشتی نەقابەکانی کرێکاران .

هەڵمەتی زیاد کردنی بەرهەم پتەو کردنی توانای ئابوریمانە

بەرێز فاضل محمود غریب ئەمینداری گشتی یەکێتی نەقابەکانی کرێکاران دەربارەی لایەنەکان‌و ئەنجامەکانی هەڵس‌وکەوتی دیموکراتیانا کەبریتیە لە هەڵمەتی نیشتمانی بۆزیادکردنی بەرهەمهێنانی تاکە کەس قسەی کرد .

بەرێز ئەمینداری گشتی‌دەڵێ :ـ

جەماوەری کرێکارانمان لەئاستی پەیڕەوکردنی بیرو باوەڕەکان‌و ئامانجەکانی هەڵمەتی نیشتمانی بۆ بەرزکردنەوەی توانای بەرهەمهێنانی تاکە کەس سووربوونی چەسپاوی رۆڵە ئازاکانی عێراقی دووپات کردەوە بۆ بەرەنگاری دوژمنان‌و بەرپەرچدانەوەی دەسدرێژی کردن بۆ سەر خاکی پیرۆزمان‌و پتەوکردنی توانای ئابووریمان ، لە ئاستی بە رزکردنەوەی هێزەکانی بەرهەمهێنان و هەروەها بەرزکردنەوەی بەخشش لە سەرێگای سەرکوت کردنی پیلانەکانی دوژمنان بۆ راوەستاندنی پەرەپێدان و بنیاتنان لە عێراقی مەزندا ، عێراقی فەرماندەی راپەڕێنەر صدام حسین .

راپەڕاندنی بەکردەوەی هەڵمەتەکەو خۆبەستنەوەی تەواوەتی بەئامانجەکانیەوە ، سەرکەوتنی گەورەی وە دەست هێنا لە زیادکردنی بەرهەم‌و چاککردنی چۆنیەتی‌ـ دا ، سەرەڕای کەم دەرفەتی دەستپێکردنی هەڵمەتەکە و فراوان‌کردنی بنەرەتی راهێنان و ئامادەکردنی میلاکی کرێکاران و پەرەسەندنی کادرە هونەریەکان کە لەپێشەکی بنەما و بنەڕەتەکانی سەرکەوتنی هەڵمەتەکەوەیە.

هەروەها بەرێز ئەمینداری گشتی ووتی :ـ هەموو بەلگەکان نیشانەی سەرـ کەوتنی هەڵمەتی نیشتمانیە، ئەمەش ئەنجامی کۆبوونەوەی کرێکارانە لەگەڵ شۆڕشداو هەروەها سووربوونیان لەسەر بەخشش‌و پێشکەش‌کردنی هەموو شتێك لە پێناوی سەرکەوتن‌و بەرجەستەکردنی رێنمایەکانی فەرماندەی تێکۆشەر صدام حسین .

لە بارەی رامیاریەوە هەڵمەتەکە وەکو هەڵس‌و کەوتێکی مەبدەئی خۆی خستە روو بۆ زیادکردنی بەرهەم‌و دابین‌کردنی پێداویستیەکانی بەردەوامی سەرکەوتن‌و پاراستنی کاروانی ولاتەکەمان لە باری بەرەپێدانەوە . بەلام لە بارەی ئابووریەوە بۆ چڕکردنەوەی هەولدان‌و بەرهەم‌و چاکردنی چۆنایەتی وپاراستنی ووزە لەگەڵ کەمکردنەوەی خەرجکردندا.

بەلام لە بارەی کۆمەلایەتیەوە ، هەڵمەتەکە هەموو هاولاتیانی گرتەوە وبەهەموو چینە کۆمەلاتیەکان وخەڵکی‌وە رێکخراوەکانەوە . بەوپێیە هەموو بەرپرسیارـ بوون‌و هەمووەك یەك وابوون بۆ وەدیهێنانی ئامانجە بەرزەکانی . هەڵمەتەکە دۆخێکی خۆ ئامادەکردن‌و قوربانی‌دانی بلاوکردەوە لە پێناوی بەرگریکردن لە پیرۆزی‌و شەرەفی بیروباوەڕە مەزنەکانی بە یەکگرتنی لە نێوان زات‌و نیشتماندا . هەڵمەتەکە بایەخی‌دا بەلایەنی مرۆڤانەی پرۆسێسی بەرهەمهێنان‌و بۆ تپەوکردنی نەریتەکانی کارکردنی نوێ کاری دەکرد کە هەلقوولاوی بیروباوەڕو بەها مرۆڤایەتیەکانە و چەسپاندنی گیانی خۆشەویستی وریز گرتنی کارکردن‌و پاراستنی کات‌و دوور کەوتنەوە لە خۆپەرستی‌و گوێی پی نەدان .

عێراق مەزن دەمێنێتەوە بەرەمزی بەخشش‌و پێشکەشکردن‌و دڵسۆزی لە کارکردنداو پاراستنی شەرەف‌و کەرامەت .

نەهێشتنی نەخوێندەواری هەنگاوێکی ژیاریە

بەشی دووەم

اسماعیل رسوڵ

لە ٨ ـ ١٥ مایسی‌سالی ١٩٧٦دا کونگرەیەکی فرەوان لە بەغدا سازدرا بۆباس‌کردنی کیشەو گرفتەکانی نەهێشتنی نەخوێندەواری‌و کۆمەلێك بریارو ئامۆژگاری دەرکرد .

پاش ئەوە ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش لە ١٩ـ٧ـ١٩٧٦دا بریاری دامەزراندنی (ئەنجومەنی باڵای هەڵمەتی نیشتمانی گشتی بۆ نەهێشتنی نەخوێندەواری) دەرکرد لە جیاتی [دەستەی باڵای نەهێشتنی نەخوێندەواری] کە بە هەمان بریار هەلوەشایەوەو سکرتاریەتێکی تایبەتی بۆ داندرا ، بۆ رێکخستنی‌و بەریوەبردنی ئەم هەڵمەتە نیشتمانی‌یە بەر فرەوانە کە ولاتی هەمو گرتەوە ، بەلام هەڵمەتە کە چەند گیروگرفتێکی هاتە بەردەم بویە یاسای ژمارە (٩٢)ی سالی ١٩٧٨ دەرچوو چارەسەری ئەم گیروگرفتانەی کرد و دەست‌کاری پێکهاتنەکانی ئەنجومەنی کردو بە وەزارەتی پەروەردەی بەستەوە نوێنەری وەزارەتەکانی پلان دانان‌و خوێندنی بالاو رۆشنبیری‌و راگەیاندن‌و کاروباری ناوەخوو بەرگری‌و نوێنەرەکانی پارتە سیاسی‌یەـکانی یەکگرتوو لەیەرەی نیشتمانی خرانە ناویەوە سەرەرای کارگیرە گشتیەکان‌و پسپۆرەکانی وەزارەتی پەروەردەو نوێنەرانی رێکخراوە جەماوەری‌و پیشەیی‌یەکان وەکو یەکیەتیەکانی کریکاران‌و ئافرەتان‌و قوتابیان‌و جووتیاران . لێرەوە قۆناغی سێیەم دەستی پێکرد، کە توانی هەمو توانا‌و هێزەکانی وەزارەتی پەروەردەو دام‌و دەزگاکانی پەروەردەی‌و فیرکردنی‌و دام‌و دەزگاکانی وەزارەتەکانی دیکەو هەموو رێکخراوە جەماوەریەکان تەرخان بکا بۆ سەرکەوتنی ئەم هەڵمەتە . کومیتەو ئەنجومەتەکانی لە گشت پارێزگاکان دامەزریندرا ، لە گشت هەرێم‌و ناوچە دێهاتی‌یەکان ، پروگرامی قرەوانی بۆ داندرا ، جگە لە ئەژماری سالی ١٩٧٧ ، ئەژماری تازەشی بۆ کرا ، بۆ دیار کردنی ژمارەی نەخوێندەواران بە تەواوی . بە هەزارەها ماموستاو فێرکار . کادربەرەو مەلبەندەکانی قران کردنی نەخوێندەواری‌یەوە چوون ، بۆ جێبەجێ‌کردنی ئەم ئەرکە پیرۆزە .

ئەو یاسایەی داندرا زۆری لە هەموو نێرینەو مێینە نەخوێندەوار تەمەن نیوان ١٥ ـ ٤٥ سال کرد کە بێتە ئەم مەلبەندانەو خویندن‌و نووسینی فێربین. ماوەی سێ سالیشی دانا بۆ کوتایی ئەم هەڵمەتە .

بە پێی ئەژمارەکان ، ژمارەی نەخوێندەوارەکان گەیشتە (٦٣٠ر٢١٢ر٢)ـ دوو ملیون‌و دوو سەدو دوازدە هەزارو شەش سەدو سێی ـ کەس، لەوانە [٦٧٦ر٦٩٣] ـ شەش سەدو حەفتاو شەش هەزارو شەش سەدو نەوەتو سێ ـ کەس نێرینەن ، وە [٩٣٧ر٥٣٥ر١] ـملیۆنێك‌و پینج سەدو سی‌و پینج هەزارو نۆ سەدو سی‌و حەوت ـ کەسیشی ، مێینەن .

١ـ١٢ـ١٩٧٨ بە رۆژی دەست‌پێ‌کردنی هەڵمەتەکە داندراوە بە (رۆژی زانست) ناوبرا ، هەموو سالێك لەم رۆژەدا ئاهەنگ سازدرا لەگشت پاریزگاکان‌و دیاری‌و پاداشت بەسەر قوتابیانی سەرکەوتوو ، مامۆستاو فیرکارانی چالاك دابەش‌کرا. ئەوەی شایانی ووتنە ، ئەم هەڵمەتە بە کاریگەری‌و سەرکەوتوویی بەرەو پێشەوە چوو ، ئەو لایەنانەی بەشداریان تیاکرد ، چالاکانە ئەرکەکەیان بردەسەر و بەردەوام‌بوون لە جێبەجێ‌کردنی پروگرام‌و پلانەکانی دانراو لە لایەن ئەنجومەنی باڵای نەهێشتنی نەخوێندەواری‌و وەزارەتی پەروەردەو کومیتەکانی پارێزگاکان . دەرس‌کارەکان زۆر بەکەرمی

بڕوانە ل ٧

قائمقامی کەلار بۆهاوکاری دەدوێ

بەرێز عبالجلیل حسن حسین قائمقامی قەزای کەلار لە دیدەنیەکدا بۆ رۆژنامەی هاوکاری هەندێ شێوازی کارکردنی لەقەزاکە بۆ روون کردینەوەو ووتی :ـ

ـ لە قەزای کەلاردا بەشێوەیەکی رێك‌و پێك کاروباری هاولاتیان بەرێوە ئەچێت . بۆ ئەم مەبەستە پەیوەندیەکی بەهێز هەیە ، لەنێوان رێکخراوی حزب‌و قائمقامیتداو دەزگاکانی تر ، پێش ئەوەی باسی چۆنیەتی کارکردن بکەم ئەمەویست باسێکی ئەوانە بکەم کە لە هەموومان بەنرخترن ، ئەوانەی سەربەرزی‌و سەرکەوتنیان لە جەنگی رەواماندا بۆ بەجێ هێناوین ، ئاشکرایە کە سەرکردایەتی شۆڕش‌و سەرۆکی فەرماندە صدام حسین تاج رادەیەك بایەخیان داوە بەخێزان‌و بنەمالەی شەهیدان‌و رێزلێنانیان ، ئێمەش لەسەر ئەو رێبازە

بە بڕوای تەواومانەوە ، لەگەڵ رێکخراوی حزبدا ، هەمیشە ئاگاداری خێزانی ئەو شەهیدانەین ، بەسەردان‌و چارەسەر کردنی چەلەمەو ناخۆشیەکانیان‌و بەسەرکردنەوەیان و پێش‌خستنی کاروباریان ، وە بڕوامان پتەوە کە کارکردن لەپێناویاندا ئەرکی سەرشانمانەو، ئامادەین بۆ بەجێ هێنانی هەموو کاریکیان .

لە رووی کارگوزاری‌و کارکردن ، شارەوانی کەلار هەولێکی زۆر ئەدا بۆ پێشکەش کردنی کارگوزاری باش بۆ هاولاتیان‌و دانیشتوانی گوندە هاوچەرخەکان زوربەی کارەکانمان لەرێگای کاری گەلی‌یەوە ئەکرێت، هەروەکو چەورێژکردنی شەقامەکان‌و قیرتاوکردن‌و کوتانەوەی لە کرمەکای ١٠٠ مالەو ٥٠٠ مالە .. هەموو شەقامەکانی ناوشار چاکراون ، چال‌و چۆڵیەکان پڕکراونەتەوە ، بەشی ناوخۆیی‌و قوتابخانەی سەرەتایی نوێ کراودتەوە ، کارکردن بەردەوامە لە دروست کردنی قوتابخانەی تری سەرەتایی‌و دواناوەندی ، لە پرۆژە گەورەکانی ئەم قەزایە پرۆژەی ئاوە ، کەئێستا لەبەلێندەرەکەی سەندراوەتەوە چونکە نەیتوانی تەواوی بکا ، ئەم پرۆژەیە ئاوی هەموو قەزاو دێ هاوڕرخەکان دابەش ئەکا ، جگە لەودی پرۆژەیەکی تری ستراتیژی‌و گەورە هەیە ، ئەویش وزەی کارەبایی قەزاکەیە کە هیوامان هەیە لەسەرەتای سالی تازەدا تەواو بێت ، هەروەها گازینۆیەکی سیاحی کراوەتەوە بەلام مایکروی کەلار تائیستا تەواو نەبوو ، بەو ئاواتەین لەم چەند رۆژانەدا تەواوبێت وکاری پێبکرێت .. چونکە بیناکەی تەواو بوە .. لەبەر ئەوەی کشت‌وکاڵ لەم ناوچەیە بەپلەی یەکەم پشتی بە ئاوی باران بەستوە ، پرۆژەیەکی گەورەمان هەیە ، کەتیایدا پەیمان بەستراوە لەگەڵ جوتیارەکان کە ئەو زەویانە تۆو کەن بە رێگای ئاوپڕژێن ئاودێری ئەکرین ، کە نزیکەی ١٢٠٠ دونم زەوی ئەگرێتەوە . جێگای خۆیەتی کە سوپاسی هاولاتیان وجەماوەری قەزای کەلار بکەین کە بەشداری ڤیستڤاڵ سەرکەوتنیان کرد لە سلیمانی لە رۆژی ٢ـ١١ـ١٩٨٤ . خەڵکی کەلار هەموو کات لەبەشداری‌و هاندان‌و خۆشەویستی خویان دواتەکەوتوون ، بۆ بایەخدان بەلایەنی سەرکەوتنمان لە جەنگی رەواماندا ، چ بەبەخشینی خشل‌و زێرو پارە ، چ بەبەشداری کردنیان ، لەبەشەکانی سوپای میللی لەجەنگی « قادسیەی صدام »دا . . لەکۆتایدا سلاومان ئەکەینە سەرۆکی فەرماندە تێکۆشەر صدام حسین کە بایەخێکی جیاوازی داوە بە ناوچەی ئۆتۆنۆمی سەرکەوتوو بێت بایەدار بێت بۆمان .

ـ ئازاد ـ

Institut kurde de Paris

یوهان گوتنبێرگ

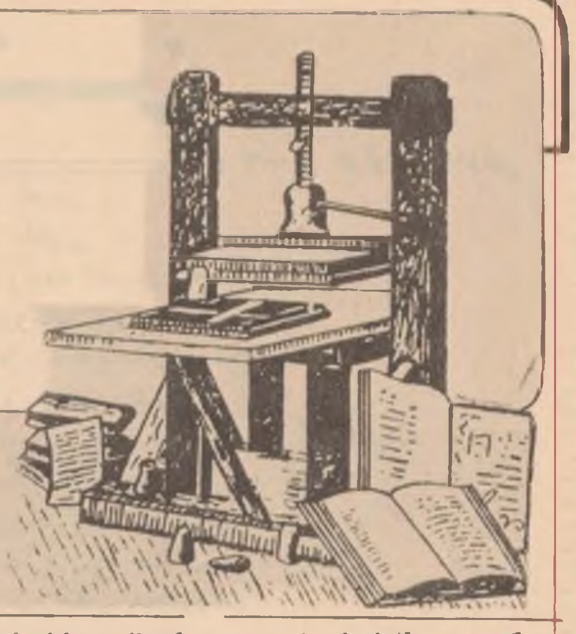

گۆڕین‌و ئامادەکردنـــی کەمال جەلال غەریب

چاپکەرێکی ئەڵمانی‌یە ،بەیەکەم ئەوروپایی دادەنرێت کەپیتی چاپەمەنی جیاجیای بەکارهێنابێت ، لـــه ستراسبورگدا ژیـــاوه ،ئامرازی چاپکردنـــی لە ساڵی ١٤٣٦ ازدا داهێناوه .

هەرچەندە کە هەندێك لە مێژوونووسەکان دەڵێن لـەـ ســالی ١٤٣٧ یان ١٤٥٠دا بووه . چاپخانەکەی لە شاری (ماینز) ، واتا شوێنی لــه دایــك بوونەکــەی ، دامەزراندووەو لەوێ کتێبی ئینجیلی(٢) مازارینی لـــه چاپ‌داوه .لە دوایدا ئـــەم شارە بووە بە مەڵبەندێك بۆ چاپ‌و چاپەمەنی . پاشـــس ماوەیەك گوتنبێرگ ناچاربووە کە ئەم چاپخانەبـــــەی بفرۆشێتەوە بە (یۆهـــــان فوست) بۆ ئەوەی قەرزەکانی لێ بداتەوە . هەرچەند(٣) کە لە دێرزەمانەوە داهێنانـــی چاپکردن دراوەتە پـــاڵ چینی‌یەکان ، بەڵام لە مێژوودا ئەمە بە دوورو درێژی بـــاس نەکراوه ، ئەوەنەبێت کە گویا پیتیـــان لــه قـــوڕ دروستکردووە دیـــارە ئەمەش بەرگەی ئەوپەستانەی نەگرتووە کە پێویـــســت بووە بۆ دەرخستنی ئـــەو نووسینە بە شێوەیەکـــی ئاشکرا ، لـــەبەر ئـــەوە داهێنانەکەیـــان ســـەری نەگرتووەو مۆرەی بەسەردا ڕۆیشتووه . لەبەرئـــەوە هەتا ماوەیـــەك کتێـــب‌و نامیلکە هەر بـــە شێـــوەی دەست‌نووس (مخطوطـــە Manuscript دەردەکران . هەندێـــك مرۆڤـــی خۆش‌نووســـی دەستیان‌دەکرد بەڕەنووس کردنەوەیان ، زۆر جـــار خاوەنی‌یان دانەری کتێبەکان خۆیـــان ڕەنووســـیان دەکردنەوە ، ئنجا کەسانی تریش چەنـــد جارێـــك ڕەنووسیان دەکردنەوە وبە گران دەیان فرۆشتنەوە . بێ‌گومان ئەمەش ئیشێکـــی قورس بۆ دانەرو خـــاوەن بیروڕاکان ، هەروەهـــا هۆیەکیشی بووە بۆ گرانـــی ئەوکتێبانە ، لەبەرئـــەوە وای‌لێ‌هاتووە کە زانیاریـــی‌و زانستی لەو سەردەمانـــەدا هەر بەشی دەستەڵاتـــداران بووبێت ، چونکە هەر ئەوان بوون کەدەیان توانـــی ئـــەو کتێبە گرانانە بکڕن یـــان پەیدا بکەن . بڵاوکردنەوەی دەنگو باسیشی هەر بـــەو شێوەیەبوو ، بەرلە داهێنانی چاپخانە ڕۆژنامەکـــەر (صحفی) ناسرابـــوو ، کۆمەڵێـــك لە ئـــەوروپادا پەیدابوو – بوون ئیشەکەیان تەنها ئەوەبوو کە دەنگو – باسیان ڕەنووس دەکردو بـــە مێژو ای‌پرسراوەکانیـــان دەفرۆشتەوه ، بەتایبەتـــی لە ئیتالیـــادا ، چونکـــە سەرچاوەیـــەکی زۆری بـــۆ دەنگوباس تێدا بووه . ئـــەو کەسانەش بەزۆری دەنگو – باسیان لە کەشتی‌یەوانەکانەوه وەردەگرت ، چونکە ئەمانـــە بەدەریاکاندا گـــەشتیان دەکردو دەنگوباسی‌و وڵاتانیان بۆ یەکتری دەبرد ، جگەلەوە دەنگوباسی بوومەلـــەرزەو تاوان‌و ڕووداوی ناوخۆیشیان دەخستە ســـەر ، ئنجـــا ئەوروپایی یەك یەگـــەم هەوڵی‌دا بۆ چاپکردن بەپیت: پیتی لەتەختە دروست کرد، بەڵام ئەم ڕێگەیە هـــەر چەندە هەندێك تازە بووه ، هەر ڕێگەیەکی سەرەتـــایی بـــووە لە چاپکـــردنداو یارمەتی‌یەکی ئەوتۆی نەداوه لە بڵاوکردنەوەی کتێبـــدا ، چونکە ئەو پیتانەی کە لـــە تەختە دروست کـــرابوون ئەوەنـــدە گەورەبـــوون بەزەحمەت چاپیان پێ دەکراو هەڵگرتنیشیان لە شوێنـــدا کارێکی گران بووه ، جگـــە لەوەی کەهەندێك جـــار مشك دەی فرتاندن ومێژووی تەختەکالێس (الارضـــة = Termites النمـــل الابیضـــ = بەرەبەرە لـــەناوی دەبردن . ئەوە بووکە لە دوایـــدا یۆهان گۆتنبێرگ نزیکـــەی بـــەرە بـــەرە لـــە نـــاوی دەبردن ئـــەوە بـــوو کـــە (٥١٠) ساڵ لەمەوبـــەر پیتی چاپکردنی داهێنـــاوە ، لە پێشی ئەمەدا گۆتنبێرگ لەدروست‌کردنی ئاوێنـــەو پاراستنی کەوهـــەردا ناوی دەرکردووە بەڕادەیەکـــی ئەوتۆ کە خشڵ‌بازەکان لـــە هەموو کونجێکی دنیـــاوە ڕوویان تـــێ‌دەکـــرد . گۆتنبێرگ توانی پیتـــی بچووك لەمەعدەن دروســـت بکات ، ئەم پیتانە بۆ یەکـــەم جار لە چاپکردندا بەکـــار – هێنران‌و بوون بە بەشێك لە چاپخانە . ئەمە بووبناغەی داهێنانی چاپخانە. هەرچەندە ئەو پیتانەی کەدروستـــی– کردبوون زۆر باشیشـــی، نەبوون . چاپخانەکـــەی گۆتنبێرگ یەکەم چاپخانەبوو لەمێژووی چاپکردندا کـــە پیتی مەعدەنی جیا جیا یان جوڵاوەی بەکار – هێنابێت. ئەم داهێنانەش بـــەدوو – ڕیانێك (مفترق طریق) دادەنرێـــت لەبڵاوکردنەوەی زانیاریـــی‌و زانـــستیدا ، چونکە وای لێ‌هات کەمرۆڤی هەژاریش بتوانێت سود لـــه

بڕوانە ل ٧

تەندروستی

سـوورێـژە

: دکتۆر هیوا عمر احمد

سوورێژە نەخۆشـــی‌یەکی‌منالانە . هەموو جیهانـــی گرتۆتەوە لە ئەنجامی کوتینی گشتی . لە وولاتـــه پێشکەوتووەکان‌دا کەمتـــرە..بۆ نمونە لە ئەمەریکا ساڵی یەکێ لە ٥٤١ هـــەزار کەس‌تووش ئەبێ ...لە ئاسیاو ئەفەریقاو ئەمەریکای لاتینی‌داساڵەکانی ٧٧–١٩٧٨ نزیکەی (٨٠) ملیۆن کەس سوورێژیان گرتـــووە و (٩٠٠) هەزاریان لێ‌مردووه .

سوورێژە بە پژمیـــــن‌و کۆکینەوە ئەتەنێتەوه . بـــه زۆری تووشی ساوای چوارمانگی تا دوو ساڵی ئەبێ... ئەتوانین بڵێیـــن هەرگیزپێش‌تەمەنی چوار مانگی تووشـــی مرۆڤ نایەت ... منالـــی‌لادێ‌یی لە تەمەنێکی درەنگتر لە منالی شاری ئەیگـــری‌نەخۆشەکە حەوت ڕۆژ پاش دەرکەوتنی نیشـــــانەسەرەتایی‌یەکان تاکـــسو دەرکەوتنی پەڵەی سوورێژە ،خەڵکی تووش ئەکەن ئەوەی بیگرێ ئیتر هەرکیـــــــز نایگرێتەوە تووش بوون بـــەم نەخۆشی‌یە ئەبێتە هۆی هەوکردنێکی ڕوکاری کۆئەندامـــی هەناســـەدان . وردە وردەتەشەنە ئەکاو قوڵ ئەبێتەوە تا ئەبێتە هۆی هەوکردنـــی‌بۆری هەواو ســـی‌یەکان . نیشانەکانی بە سێ قوناغ‌داتێ‌ئەپەڕێ ، یەکەم قۆناغـــی پەسیوی ، دە ڕۆژپـــاش‌ئەوەی ڤایرۆسەکە ئەچێتـــه لەشەوه ، دەست پێ ئەکات . ئەمەش چوار ڕۆژ ئەخایەنێ، بە چاوئێشەو چڵم‌و تاو کۆکەدەست پێ ئەکات . پنتەکانی [کۆپلیك] لـــە دوو ڕۆژی دوایی‌دا دەرئەکەوێ کـــه باشترین نیشانەیە بـــۆناسینە نەخۆشـــەکە ... بریتی‌یە لە پنێ بچوك بچوکی‌سوروگەش . چەقێکی سپی شینجاویان هەیە ، لەســـەرڕوو پۆشی ناودەم‌و لێـــوی دەرئەکەون ، لە ئەختی خوێ‌ئەچن کرا بنە سەر ڕوویەکی سور بەڵام ئەوەی هەیە تەنیاچەنـــد ڕۆژێـــك ئەمێنێتەوەو ئیتر دیار نامێنێ لە قۆناغـــی‌یەلە ، کە دووەم قۆناغـــه پەڵەیەکی ئەختێ بـــەرزی‌سوری بنەوشەیی لـــــه پێستدا دەرئەکـــەوێ ،سەرەتا لە خوار گـــوێوه دەست پێ ئەکاو پاشـــان ئەتەنێتەوە بۆ دەم‌و چـــاوو شان‌و مل‌و لاشە بە دەگمەن ئەداتە لاق‌و پێ .

گەر پەڵە سوورێ ڕەنگی ئەبڕێ ... لە سێ هـــەم ڕۆژی دەرکەوتنی‌یەوە بەردو کاڵ بوونەوە ئەچن . هەر بەو تەرزەی کە دەستیان پێ کرد وتوێکڵ هەڵ ئـــەدەن‌و وردەوردە ڕەش ئەبنەوە ... لەوانەیە تا دوو مانگ هـــەر بەم ڕەنگە بمێنێتەوه . تـــای منالەکە لەگەڵ ئەم ڕەشـــس بوونەوەیەدا نامێنێ‌و بـــەرەو باشی ئەچێ .

بەڵام هەندێکیان لە قۆناغی سێ‌هەم‌دا تووشی یەکێ لـــه ماکەکانی سوورێژە ئەبن وەك [هەوکردنی گوێی ناوەڕاست .هەوکردنی ســـی‌یەکان . هەوکردنی ژووری دەنـــگ‌و بۆری هەوا . هەوکردنـــی مێشك ...] .

چارەسەرکردن : زۆربەی سوورێژە گرتووەکان بە سوکی ڕزگاریان ئەبێ‌و تووشـــی ماکەکانی نابن ... ئەگـــەر تووش بوون هەر ماکـــەی چارەی تایبەتی‌ی خۆی هەیە.

خۆپاراستن : چەنـــد ئاسانە . دە ئەوەندە گرنگە لە خۆ دورخستنەوە لە گرتنی نەخۆشی‌یەکەو قەڵاچۆکردنی سوورێژەدا . ئەویش بە گرتنە بەری ئەم ڕێگایانە ئەبێ :

یەکەم : کوتینی منال دژی سوورێژە .

دووەم : جیاکردنـــەوەی منالی نەخۆش لە منالانی تر.

سێ‌هەم : پاراستنی تووش بوو لە ماکەکانی .

چوارەم : چارەســـەری کتوپڕی ماکەکان .

بوچی زاروك دگریت ؟

گری ئێکەمین ڕێکـــەزاروك تەدکاپێت خو تێـــدا دیار دکەت نەخاسمە ئەگەر برسی بیت یانژی ئیشـــانەك هەبیت یان ژانە زکـــێ هەبیت . گریـــا زاروکی ل هەفتی ئێکێ‌دا یابی ڕوندکە و دیـــار نینە کا بوچی مرازە. دەنگێ گریێ دهێتە گهوڕیـــن ل هەیڤێت ئێکێ‌دا گریا زاروکی‌یا دیارو جهدبیت دایـــك بزانیت کا بوچی د گریتن .مەزنترین ئالوزیا دایکـــێن ئەوە ددەمێ خودا نکرنـــێ‌دا گریا زاروکێ وێ بە کـــا دێ چەوا گەل بورینیت گەلـــەك جارا دایك دمینیـــت ڕاوستایی‌و ئو نزانیت دێ چ ل زاروکێ خو کەت یانژی دێ چەوا کرکەتن دێ ڕابیـــت هەلگریت‌و هەژینیت وەلـــێ بێهنا وی ناهێت ئـــــو دێ‌بەردەوام بیت ل سەر گریا خو دایك دێ ڕابیت شیری‌دەتێ یان ناخوتن یانژی دێ پیچەکێ خوت‌و دەمێ خو لێ‌وەرگێریت دیسان دێ کەتەڤ گری هنگی دایك نەشێتە چ جارا لێ بکەت ژبەر هندێ گەلەك جارا دایك وەسا هزردکەت شیرێ وێ پیچەکـــەو تێرا زاروکێ وێ ناکەت دێ‌ڕابیت شیرێ قودیکا دەتـــێ یان دێ هزر کەت شیرێ وێ‌نەگـــەرا ژان‌و بایـــــە ل نـــاڤ زکێ وی .

Director

وەلێ ئەڤە هەمی جهـــێ ڕاستی‌یێ نینە بەلکی ئەکەرا ێ چەندێ هەمی یێ یان ژانە زکە یانژی هندەك ئەگەریت هەین بو پەیدا کرنا گریـــا زاروکی وەکی زرهانـــێ‌و ئێشانا گوهی‌و گەروێ چەند جهێت دی ژی دلەشـــێ زاروکی‌دا .

چارە سەرکرنا گریێ :ــ

چارە سەرکرنا گریێ :ــ

١ – بێهن فرەهی‌یا دایکێ‌و ڕازی بونا وێ دگەل زاروکێ خۆ گەلەك پێتڤی‌یە و بدا ب هێمی بیت ژان دێ ڕاودستیت دکەل بورینا هەیڤێت ئێکێ ل ژیێ زاروکی .

٢ – شیری ب ڕێکەکـــا دروست ب کاربینیت‌و تێـــر ب دەتە زاروکێ خۆ .

٣ – پیچەکا ددرمانـــێ Gripe-Water ماءالغریب ب دەتە زاروکێ ئەڤ دەرمانە باشە بو هەر زاروکەکی .

٤ – زکێ وی بپەرخینیت ب زەیتی .

٥ – ئەگەر چاك نەبیت یـــا باشترە دەرمانێت ژانە زکـــێ بو ب کار بینیت .

٦ – بو چارە سەر کرنـــا زرهاتێ ئەڤەیە :ــ

زەیتێ و هندەك ملحەمـــا ب کاربینیت ئەگەر بەردەوام بی پێتڤی‌یە سابوونا جلکێتـــ وی ب گهۆڕیت یانژی جلکێت وی ب کار نەئینیت و هندە جارا زاروکی ب هیلیت بـــێ جلك ل دووڤە چێدبیـــت هاری کاری‌یا چاك بوونێ ب کەت وەلێ ژ ســــــەرمایێ بپارێزیت .

– یونس محـو ئیبو –

دردە کـــۆپـــات

ئامادەو وەرگێرانی لـــەئینگلیزی‌یەوە فاضل یابـــا محمد .

دەردەکۆپان (کزاز) لەوانەیەلە دوای دوو هەفتـــەی یەکەمی ژیانی منـــدال‌دادەربکەوێ کە بە دەردەکۆپانی منال دەناسرێت « لـــەکوردەواری‌دا شـــەوەی پێ‌دەگوترێ .» کە بە هـــۆی ئالودەبوونی ناوکەوە پەیـــدا دەبێت بەهۆی جـــۆرەبەکتریایەکەوە کە پـــێ‌ی دەووترێ « clostridium tetani »

دەردەکۆپـــان لەوانەیە مێرد منالان‌و گەورەبەساڵاچوانیش بگرێتـــەوە «بەتایبەتی کاتێ برین هەبێت‌لە لەشدا» .

ئەو ماوەیەی کە بەکتریاکە دەچێتە لەشەوە دەرکەوتنی نیشانەکانـــــی (incubation period) دەیخایەنێت کورتە لـــه منالان‌دا ئاسایی لـــه هەفتەیەك کەمترە لە مێـــرد منـــالان‌و گەورانیش‌دا هەمدیسان ماوەکەی کورتـــه وەیان لەوانەیە ماوەی شەش هەفتە بخایەنێت .

* دەردەکۆپان لە منال‌دا .

منال لە کاتی لە دایـــكـ بوونیدا ئاسایی‌یە بەڵام دوای «٥–٧»ڕۆژمنالەکە مەمکی بۆ نامژرێت‌و دەمی بچـــووك دەبێتەوە «دەقرسێـــــت» گۆشەکانی دەمی بەرەو دوا دەکشێت کە وەك زەردەخەنە دەردەکەوێت ، لـــە ماوەی یەك یان دوو ڕۆژدا هەمـــوو لەشی کورژ دەبێـــــت‌و نەخۆشی‌یەکەشی توند تـــر دەبێ ، کاتێکیش کە هەمـــوو ماسولکەکانی لەشـــی ڕەق دەبێت توانای مژینی مەمکی دایکی نامینێ بە یەکجـــاری زۆربەی منالان لەم حاڵەتەدا دەمرن جگە لەوانەی کە چارە دەکرێن .

* دەردەکۆپان لە مێـــرد منالان‌و گەورەکان‌دا :ــ

یەکەم نیشانە بریتی‌یە لە تەســـك بوونـــەوەی (کرژبوونەوەی) دەم‌و کاژێـــر لە دوایی‌دا ماسولکەکانی تری لەشی ڕەق دەبێت وەکـــو ماسولکەکانی مل‌وپشـــت‌و دیواری سك‌و دەست‌و قاچ، وەهەندێك جار ماسولکەکانی گەروو کۆئەندامی هەناسەش تووشی.ڕەق بوون «Spasm» دەبن کە دەبێتە هۆی مردنی نەخۆشە کە لە ماوەی چەند دەقیقەیەك‌دا جگە لـــــەو کەسانەی کە چارە دەکرێن.

* کوتان

دووژەم لە تۆکســـۆید (Tetanus Toxoid) بە شێوی جیا جیا بە لایەنی کەمەوە چوار هەفتە یـــان نێوان بێت دەدرێت بـــه ئافرەتی سك‌پڕ کە دژەتـــەن دروست دەکات‌و لە ڕێگـــای هاوەڵـــەوە (Placenta) بـــۆ منالەکەوە دەگوێزرێتەوە کە دەیپارێزێت لـــە تووش بوون. بەڵام باشترین خـــۆ پاراستن ئەوەیە کە ناوك بـــه چەقۆیان پارچە مووسی پاك ببڕدرێت‌و ئەو بەشـــــەی ناوکیش کە دەمێنێتەوە بـــه باشی‌و خاوێنی دابپۆشرێت.

منال دەتوانرێ سێ ژەم لە DPT تۆکسۆید کـــه بەشێوەی D P (وەناق‌و کۆکە ڕەشـــــەو دەردەکۆپان) بدرێتێ ژەمـــی یەکەم لە سێ مانگی ئەمەنی‌دا دەدرێت دووەم‌و سێ‌یەم ژەم بە ماوەیەك دەدرێت کە لـــه چوار هەفتە کەمتر نەبێـــت «وەلە هەمان کاتیش‌دا منال دەبێ بکوترێ دژی ئیفلیـــج بوون». ژەمی چالاکـــــی تۆکسۆیدی دەردەکۆپان لـــەو کاتەدا بە منال دەدرێت کـــه دەچێتە قوتابخانە بە شێوەی (DT) واتە وەنـــــاق (قوڕباقە)و دەردەکۆپان ئەوی تربان لەو کاتەی قوتابخانـــه جێ دەهێڵێ کە ئەمـــــــه باشترین پاراستنە ژەمـــــی چالاك لەوانەیە دوای ١٠–٢٠ ساڵ یان دوای پرینێکـــــی فەرامۆش کراویش بدرێت.

ئەم ڕوون‌کردنەوانە :ــ

1- Toxioid : لێـــرەدا مەبەست ئەوەیە کە ماددەکە سیفاتی ژەهراوی وون‌کردووە بەڵام سیفاتی بنەڕەتی خـــۆی دەپارێزێ بۆ بەرهەم هێنانی antitoxin دژە ژەهر .

2- D.T.P واتـــــــه Diphtheria (وەنـاق) Tetanus = T دەردەکۆپان Pertussis = P کۆکەڕەشە .

3- Diphtheria = DT Tetanus,.

سەرچاوە :ــ

Postgraduate doctor
July August 1982
Volume 5 Number 7
by - A.B CHRISTIE
Page 320 - 321.

ئایا زمانەکانی جیهان دەتوانن ببنە یەك زمان ؟

یۆنانی‌یەکان بە پیاو ئەڵێن(زون فونانتا) مانای گیانداری قسەکەر ئەگرێتەوە ، بـــەوشێوەیە ئادەمزاد لـــە هەموو گیاندارەکانی ئەم ســـــەرزەمینە جیا ئەکاتەوە ،ئەویش بە هۆی ئەوەوە کە توانـــای‌هەیە سیستەمێك دانێت بـــۆ هەموو دەنگێ ، ئەمەیشـــس‌هێمایەك نییە بۆ بیـــــرو هەستیان لە جیهانی دەرەوەدابەڵکو هێمایەکە بۆ جیهانـــی دەرەوەی مرۆڤەکە خۆی .

لەوانەیە ئیستا بڵێیت خۆ هەر ئادەمزاد نییە بتوانێت قسە بکات باڵندەی وا هەیە قسە ئەکات‌و هەندێکیشیان بە شێوەیەکی ڕاست‌و ڕەوان ،بۆ وێنە شەمپانزی توانای هەیە چەند ووشەیەك فێـــر ببێت‌و چەند دێڕێکیش بـــه ئاسانی لەبەر بکات ..

بـــەڵام ئایا تەنها ئادەمزادە توانای داهێنانی زمانی نوێی هەیە ؟

هەموومان بیرێکـــــی تەمومژاوی هەڵمان هەیـــه دەربارەی مرۆڤی سەرەتاکان گوایە زمانیان لە چەنـــد هاوارێك‌و قرە قرێك پێك هاتووە هەر ئەو ووشـــانە ئەڵێتەوە وەکو لەبەری کـــرد بێت دەنگ ئەداتەوە لـــه گوێ‌ی‌دا ، لەگەڵ ئەوەشدا زمانی ئادەمزاد بەم شێوەیە دەستی پێ نەکردوە بەڵکـــو بە شێوەی گڕوگاڵ بووە ئەو گڕوگاڵەش نەوەســـتاوەو بەردەوامی هەبووە تا وەکـــو گەشتوەتە زمانێکی ڕەوان .

لەوانەشە زمان لـــــه تاریکیەوە دەستی پێکردبێت چونکە تاریکی ترســـــناکە بەتایبەتی کاتێك مرۆڤ تەنیا بێت ئەو کاتە ترسی خۆی بە زمان دەرئەبڕێت .

تاوەکـــو ئـــەم چەرخەش جیهان ژێر دەســـــتەی بەکارهێنانی زمانە نە وەك بۆ ڕاگەیاندنی پەیامێك یاخـــود دەربڕینی هەست‌و نەســـت بەڵکو بۆ بنیاتنانی ڕێگـــەی گەیشتن بە خەڵکی تـــرو گەشـــەپێدانی پەیوەندیان ، مەرامی سەرەکیش لـــــه قسەکردن‌و دواندندا پـــڕ– کردنـــەوەی پێویستیمان‌و تێکەڵاوبوونە لەگەڵ خەڵکیدا ،ئەمەش ئەوە ناگەیەنێ کـــه شتێکی دیاری کراو بێـــت بەڵکو گرنگی لەوەدایـــــه نەوەستێ‌و بەردەوام بێـــت، بۆیە لە نان‌خواردنـــــی ئێوارەیەکدا لەوانەیە ئەگـــەر بێ‌دەنگی باڵ بکێشێت بەسەر نان‌خواردنەکەدا شتێکی زۆر ناخۆش‌و نابەجێ بێت ،وەکو ئارەزووی تێکەڵاوی یەکتریان نەبێت وایە ، بۆیە جاری وا هەیە بۆ ئەوەی بێ دەنگیەکە بڕەوێننەوە یەکێك یان دووان لە ئامادەبووان ئەڵێن بەخێر بێن بەسەرچاو یا ببـــوورن یاخود گەورەتان کردیـــن... هتد.

توام شوسکی پسپۆڕە لە زمانەوانیدا ئەڵێت هەمـــوو مرۆڤێك ئامێرێك هەیـــــه لەسەریا ڕێگەی زمـــــان بەکارهێنانی ئەداتێ ئیتر ئەو زمانە هەر زمانێك بێت ،ئێمە نە وەك کۆمەڵێك بەڵکـــو هەموومان جاری وا هەیـــه هەندێ شت ئەڵێین پێشتر نەمان‌وتوە ، هەر کارێکیش بەبیرماندا بێت شتی تازەی بۆ دائەهێنین ، کەواتە هەر یەکێ لە ئێمە توانایەکی بـــێ سنووری هەیە بۆیە ئەمە بـــه گەورەترین دائەنرێـــت لای مرۆڤ .

پرسیارێك خـــۆی دێنێتە کایەوە ئایا ئەتوانرێ لەگـــەڵ ئەم هەموو توانایەی لـــــه مرۆڤدا هەیە ؟ .. مـــرۆڤ بەیانی‌یەك چاوی هەڵهێنێت‌و ببینێت هەموو زمانەکانـــی جیهان بوونەتە یەك زمان کە ژمارەیان گەشتوەتە نزیکـــەی ٥ هەزار زمان . ئەوەیـــــه پرسیارەکە یاخود بە مانایەکی تر ئەو خەونەی کە پێشـــتر زانای زمان (زمهوف) لـــــه دەوروبەری ســـــەدەی هەژدەهەمدا بـــوو هەوڵی‌دا زمانێکی یەکگرتوو بدۆزێتەوە کە هەموو جیهان قسەی پێ بکەن ناوی نـــا (ئەسبرانتو)، بەڵام هەوڵەکەی بە با چـــوو چونکە خەونی وا هەرگیـــز بەدی نایەت .

ئامادەکردنی
هێرش محمـد امین

Institut Kurde de Paris

گزنگ

سەرنج :

لە ژمارەی رابووردووتردا ابكولینەوەیەكمان بەناوی [چوار چیرۆكی ئافرەتانەو چەند سەرنجێك] بلاوكردەوە لەگەڵ چیرۆكیبەكەم بەناوی [شۆخێكی تەریو] ، بەلام چیرۆكی خوشكە دڵسۆز عبدالرحمن سۆران لەو كاتەدا ئێمە خەریكی ئەم پرۆژەیە بووین لە گۆڤاری [كاروان]یدەستە خوشكدا بلاو كرایەوە ، دیارە ئەو خوشكەبە پەلە بووە وچیرۆكەكەی بۆ هەردوولا ناردوە .هەرچۆنی بێ وا لیرەدا چیرۆكەكەی خوشكە سەیران بلاو دەكەینەوە .

زۆر ئارەزوی خۆرئاوابوونم هەبو تەنانەت هەندێ كات ئەچومە جێگایەكی بەرز بۆ ئەوەی تا بە تەواوی ببینم كەیئاوا ئەبێتو ئەو رەنگە جۆراو جۆرە تێكەلانەی دوابە دوای یەك لە ماوەیەكی كەمدا ئەهاتنو بەرەو تاریكیخۆیان ئەكشاند .

دانیشتوانی گەرەك زۆر بەیان ماتیو تەمەلی دای ئەگرتنو وایان پێ باش بو كە هەتاو لە جێگای خۆیدا بمێنێتەوە كە سروشت خۆی ئەم حەزەیانی كردبوە گاڵتە بازاڕ لەبەر ئەوە بە ناچاری رۆژی دوایی دەنگیان بەرز ئەبوەوە كە هەتاو ئەمرۆش وەك دوێنێ‌یەو ئێمەشی هەر وەك خۆمانین بەم جۆرە هەوڵی ئەوەیان ئەدا كە ئەمرۆش وەك دوێنێ بیر بكەنەوەو بجولین كە لە ڕاستیداو خۆی لە خۆیدا وا نەبو بەلام ئەوان بەم جۆرە ئەیانویست وا بنو بۆیە وایان پێ خۆش بو خۆیان لەو جۆرە مانەوەیە ئەبینی بە درێژایی شەوان چاوەڕوانی خۆر هەلهاتنم ئەكرد . . چاوەڕوانی ڕوناكی ئاسۆ بوم بەلای منەوە هەتاو بەو جۆرەی لای ئەوان هەلنایەت تەنانەت ڕەنگە كانیشی كە تێكەل ئەبونو جیا ئەبونەوە تامو چێژی جیاوازی هەبو لە چاوی مندا وەك لە ڕۆژی پێشو لە كاتی ئاوا بونیدا هەزاران جۆر مردنم تێدا ئەبینیو لە هەلهاتنیدا لە دایكبونی زۆر نوێ !!

دراوسێی یەكەم هەندێ جار بیركردنەوەكانی ئەگەیشتنە سەر جەمی هەستەكانم بۆیە زۆر كات دەمە تەقێمان پێكەوە بو وامان هەست ئەكرد كە هەندێ جار بە یەك چاو سەیری هەتاو ئەكەین هەر چەندە ئەویش زۆر تر هەر لە بیركردنەوەدا ئەوەی پێشان ئەدا چونكە بە پێچەوانەی منەوە ئەو حەزی بە نوستن ئەكرد لە كاتی خۆر هەلهاتندا بۆیە ڕەوشتمان جیاوازی زۆری تێدا ئەبینرا منیش ئەم ئەویست زۆر لە دەرگای قاوغەكەی بدەم لەبەر ئەوەی دژی هەست كردن بە مامۆستایی بوم كە باشی دیقەتم لێ ئەدا توتیم بیر ئەكەوتەوە چونكە زۆر لە قسەكانی خەلكی بۆ ئەكردم ئەو هۆیە جار جار دوری ئەخستمەوە لە هاتوچۆكردنی لە هەمان كاتیشدا حەزی بەوە بو كە زوو زوو بگاتە بەرهەمی ئیشەكانی .

— حەزم بەوەیە كە لە ڕۆژێكدا چەند جارێك هەتاو هەلبێت .

— ئەوە حەزە !؟! دیارە حەزیشت لەوەیە ئاو لە هەموو پلەیەكدا بێتە هەلم .

— دور نیە !

— ئەوە نیوە كولەو نیوە چارەیە گیرو گرفتی زلی لە دوایە !

— پێویستە ئامانجەكانی ئیشەكانت زوو وەدەست بێنی .

— دیارە ئێوە هەر شەوی منالێكتان ئەبێت .

ئەوەی ڕاستی بێت دراوسێی كە ترمان هەر چەندە دیوارمان پێكەوە بو بەلام لەبەر چاوی من باخچەكەی ئەوانوەك‌بیرێكی قول بوو دلم پێی تەنگ ئەبو ئەم دراوسێ‌یەم هەر زۆر مال كاول بوو ئەمیان وای هەست ئەكرد هەتاو هەر هەتاوەو تەنها لەبەر ڕۆژگار ژمارە كردن ئاوا ئەبێتو هەلدێت ئەوەی كە ڕۆژانی پێشو ئەكرد هەر ئەوەی ئەكردەوە نەك هەر ڕۆژانی پێشو بەلكو سالانی - پێشویش .

بە هەر حال كە دراوسێی یەكتر بوین واتە پیكەوە ئەژین بەلام مانای وا نیە كە بیركردنەوەو كارو پیشەمان لە ژیاندا پێكەوە بێتو لە یەك بچێت بە پێچەوانەوە زۆر جار دەممان تێك ئەگیرێ لەسەر شتی گەورەو بچوك بە یەكدا هەلئەشاخێین هەر چەندە جۆری ژیانی ئەم كۆلكە گەرەكەی ئێمە سەر چاوەی بەردەوام بونی بۆ من دروست كردوە بەلام هێشتا بەشی دراوسێمان پێوە ماوە زۆریش گەرچی من زۆر گەنج ترم لە هەر دولا بەلام ئەوانیش جێ پێی خۆیان لە گەرەكدا كردۆتەوە.

دراوسێی ڕاست - دنیا چۆن هاتووە هەر وا ئەبێ هەموو ڕۆژێ لە گۆڕاندایە .

نوسینی

سەیران علی احمد

رازی تەنیایی و مژدەیەك

لەوەتەی دیوانەشیعرییە خنجیلانەكەی « رازی تەنیایی » شاعیریهونەرمەند - ئەحمەد هەردی - كەوتۆتە دەستخوێنەرانەوە .. لە هەموو لاوە بەپەرۆشو خولیاییەوەلە باوەشی دەگرنو ڕۆژ نیە بەدەستی ئەمو ئەمونەنووسرێتەوە ..

● شێرزاد عبدالرحمن ●

لە سالانی پەنجاكانو شەستەكاندا ، لاوان بەردەوام ئەو شیعرە ناسكانەیان دەخوێندەوەو لەبەریان دەكردو دەیان كردە وێردی سەر زاریان .. تا ئەمرۆشی شیعرە ناسكو پاراوەكەی « فاتیمە » تینی پێماوە .. ئەو چەپكە شیعرە تەڕو پاراوە ، وا خەریكە جارێكیتر ڕووناكی ببێننەوەو دلو دیدەی خوێنەرانی شەیدای شیعری كوردی گەش بكاتەوە ..

لە چاوپێكەوتنێكی گۆڤاری « بەیان » كە لەگەل مامۆستای شاعیر « ئەحمەد هەردی » لەم ماوەیەدا سازیكرد .. هەوالی فێنكی چاپ كردنەوەی « رازی تەنیایی » راگەیاند كە .

مامۆستای شاعیر ووتی: كاتی خۆی كە «رازی تەنیایی» « گەیشتە چاپ ، لە دیوانە كەدا گەلێك شیعر بە خۆم ئەدویم .

ناتەواوی بلاو كراونەتەوە كە وا بزانم سێ شیعر لەوانە بەم زووانە تەواوكراونو لەم چاپە تازەیەدا بە تەواوی بلاو دەكرێنەوە ، لەكەل شیعرێك كە لە گۆڤاری « گەلاوێژ »دا بلاوكراوەتەوە ولە دیوانەكەدانیە ..

لە پێشەكیەكی درێژدا كە خۆم نووسیومە ، وەلامی زۆر لەو نووسینانەم داوەتەوە كە دەربارەی بێ دەنگیو بەرهەمی تازەم و هۆی نەنووسینی شیعری تازەم نووسراون .. رازو خۆمم دەربڕیوە ..و لە گەلێك لایەنی ئەدەبیو ژیانی

سەركەوتن

تحسین مولود - هەولێر

وایان زانی
مانای سەركەوتن بەزینەو
لە ڕۆژگاری بەختی‌تالیان
تا زۆرتربن زووتر بە دەستی دەهێنن
یا سەركەوتن ئازاد دانە
كوشتنی فەرزەندەو ژنە لە بەندیخانەی ئیسلاما
بەسەر خەلكی بێ‌تاوانی
ئێرانی خوێناوی دێنن
یا سەركەوتن
درۆو دەلەسەو گریانە
لە ڕۆژنامەو تەلەفزیۆن لاشەی خۆیان
نیشان دەدەن
یا چار دەوری قوتابخانەی
كرمانشایەو بۆ ناردنیان بەرەو دۆزەخ
بە زنجیرو گوللەی ناهەق دبلیان دەكەن .
پەلاماری خاكمان دەدەن ...
هەتا مێزی كۆكردنەوەی پارەی دزی
شلۆق نەبی ...
تا مرۆڤی خەوتوی ئێران
لە نەفامیو تەسك بیری دەرباز نەبی
پەلاماری خاكمان دەدەن ...
هەتا كوردی شۆڕش گێڕی ئەو دیو سنور
ئاگاداری خەبات نەبی
تا بەهاری ژیانی نوێ
بەردەوام هەر لە خەزان بی
تا خۆی مابی
باڵەوانی خوێن ڕێژان بی
پەلاماری خاكمان دەدەن ...
هەتا ژەهری ماری درۆ
لە لەشو لاری عێراقی موسلمانا بلاو بكەن
تاكو ئێمەش بەقەد خۆمان
لەزۆرداریو چەوسانەوە
بێ بەش نەبین .

× × ×

واز ناهینن ...
تالوتكەكان یەك لە دوای یەك نەتۆرێنن
واز هنین ...
یاخود هەلۆی كێوی قەندیل
بەسەر خۆیان نەبارێنن
واز ناهینن ...
تا بە لاشەی بەجێ ماویان ئەم دۆلو كێوە پڕ نەكەن
واز ناهینن ...
تا لە خاكی كوردستانیش
چەندەها جار ڕیسوا نەبن
واز ناهینن ...
تا بە شمشێری برایەتی
نێو چەوانی نەگریسیان دوو لەت نەكەن
واز ناهینن ...
تا مەجلیسی نائیسلامی ڕوو ڕەش نەكەن
واز ناهینن ...
واز ناهینن ...
تاكو ئێمە لەسەر كەوتن بەردەوام كەن
لە بیرمانە ...
لەگەل یەكەم تەقینەوەو
ڕژانی یەكەم دلۆپی خوێن
كە بڕیارمان ... بڕینی دەستی تاوانە
لە بیرمانە ...
لە ڕوخانی یەكەم خانوو
كوشتنی پیرو مندالو
سوتانی مالی هەژارو
هەتا ئاژەلی بێ زمانیش
چارەش تەنیا سەربڕینەو
لەسەر لوتكەی كوردستانە
ئەیكوردستان چەند شیرینی
شورەی دلی ، دایكی گەلی
بۆ هەمومان تۆ پەرژینی
دەتپارێزین
لە پێناوی بستێكی تۆ ، وەكو لافاو خوێن دەڕێژین
داگیركەران چەشنی كاوڕ سەر دەبڕین
لە ناو دەبەین جادوی خومەینی
تۆ هەر سەر بە رزو ئازادی
تا بمێنێ ئاوكانی
تا دا بە ڕوو بەرزتر بی
تێكوشەرت بە هێزترو زۆرتر دەبی

× × ×

بلبل و هەزرڤان

حاجی عبدالله محمد

دهوك

بلبلو سترانەكە ژحەیرانێد كوردی ژتوڕێ دێرین ب دەنگێ ستران‌بێژت هێژا « سەعیدی یوسفی » هاتیە گوتن . بلبلو سترانا خەمایە دەما ستران بێژن كورد گازیبلبلی دكەنو دبێژێ بلبلو مالك وێران تو ژچی لسەرێ سەقلانێ بزیرا بۆتا راوەستایی ب دەنگەكێ مەلول ب‌خەم بوی دلێ سوتی تو ئاوازا دخوینی ، ب سێسەد زمانا تو دنالینێ ، ماقەی سۆرگول دوەلاتێ مەدە نەمانە یان تو ژی وەكی من كەتیە دەردێ ئەڤینێ . ژ لەو توژی وەكی من بسەرحالێ خوەدە دنالیو ژ پێش گولێ ڤە تروێ میراتا گول شیلانێ دحەبینێ ، پانێ بلبلو كەگول هەبان تونەدهاتی بوگول شیلانی بسترینێ .

بلبلو

بلبلو مالك وێرانو
من گو سەرێ ڤێ سۆبەكێ
تو وێ چەندێ ل من گێژی
تووێ سەكنی لسەرێ سەقلانێ جزیرا بۆتان
ب وی دلێ مەلولو حەزین
ب سەر حالێ منو خوەرە
ب سێسەد زمانی تو دبێژی
دە بەقین تەژی وەكی من دەردێ دلا
دبتبۆ ل خرابێ كاڤلە گوندا
هەتا تووێ تالییا نالی
میراتا گول شیلانێ تو دمێژی
لولو بلبلو مالك وێرانو
من گو سەرێ ڤێ سوبەكێ
تو وێ چەندێ لمن گێژی
بلبلو مالك وێرانو
من گو سەرێ ڤێ سوبەكێ
تووێ چەندێ ل من دینی .
تووێ سەكنی لسەرێ سەقلانێ جزیرا بۆتا
ب سێسەد زمانی ب حالێ منو خوەرە
ب دلكی مەلولو حەزین تو دخوینی .
دەیەقین سۆر گول
د وەلاتێ مەدە قەد نەمانە
هەتا تووێ تالییا تالی
ژ دەردێ ئەڤینو دل كەتێ
تووێ میراتا گول شیلانێ دحەبینی .
لوولو بلبلو مالك وێرانو
من گو سەرێ ڤێ سوبەكێ
تووێ چەندێ ل من دینی .
بلبلو مالك ویرانو
من گو سەرێ ڤێ سوبەكێ
تووێ چەندێ ل من ناله نالی
تووێ سەكنی ل سەرێ سەقلانێ جزیرا بۆتا
بلند جیكی خرو خالی
دەیەقین سۆركول
دوەلاتێ مەدە قەد نەمانە
هەتا تووێ تالییا تالی
ژ كەربێ ئەڤینێ و موحبەتێ
كەتی یێ ئەڤی حالی
لولو بلبلو مالك وێرانو
من گو سەرێ ڤێ سۆبەكێ
تو وێ چەندێ ل من ناله نالی .

دو هۆزان و هۆزانڤانەك

دڕۆژناما هاوكاریداژمارە ٧٥٩- ٢٥-١٠-١٩٨٤

دو هۆزان هاتنە بەلاڤكرنێت سەیدا (خالص زاخولی)

بون .. ل بن ناڤو نیشانێت(رۆژەكائاڤاو دێ‌من‌هێلی) ..

ئێك ژ شەنگستێن نڤیسینا هەر رەنگەكێ تورەیی ئەوە كو نڤیسەڤان باش بزانیت هەمی رێێت نڤیسینێ ئەوا دبینێ «رێنفیسی»و یا دووێ هەكە رەنگێ تورەیی هۆزان‌بیت دڤیا هۆزانڤان باش بزانیت هەمی رێێت كێشا هوزانێ،، بەلێ وەسا دیارە كوتا نوكە هەمیا ئەڤ تشتە نەزانییە یان نەڤێت بزانن ،، وهەكە ئەم بهێین هەر دو هۆزانێت سەیدا (خالص زاخولی) بخوینین ، دێ بو مەخەلەتییت رێنفیسێ دیار بن ئەو ژی ژ سەرێ هۆزانا - روژەكائاڤا- و هەتا دویماهیكا هۆزانا- دێ من هێلی- پاشی خەلەتێت كێشێ . ونوكە دێ‌هێینە سەر خەلەتێت رێنفیسێ (الاملاء) :

ژ هەر هۆزانەكێ دێ نموونەكێ هەلبژێرین ،

-بۆهەژارو بجیكیت ئێتیم وسافا- «ئەڤ بەیتە ژ هۆزانا -رۆژەكا ئاڤا- یە ، بەرێخوبدە خەلەتیا تێدا ، چاوا ئەو بیتێت كوردی یێ درەسن خەلەت یێ ب كارئینانین ، وەك بەیڤا (بجیكیت) چاوا پیتا (چ) یا كریە (ج)و پیتا (ێ) یا كریە (ی)و ژبلی كوبیتادو نەكریە دناڤدا ، ونڤیسینا وی یا دروست دبیتە ئەڤە (بچویكێت)... وهەر وەسا ل پەیڤا (ئیتیم) پیتا (ێ) یا كریەی ، وپیتا (ڤ) ل پەیڤا (سافا)یا كریە (ف)... و دروستاهیا نڤیسینا بەیتێ ب ڤی ئاوایی‌یە ببو هەژارو بچویكێت ئێتیمو ساڤا ...

- من نەت زانی دلی تەش مب كەر بوكینە - « ئەڤ بەیتە ژهۆزانا - دێ من هێلی-یە ... بەرێخوبدە پەیڤا (دلی) چاوا پیتا (ێ) یا كریە (ی) هەكە دروست كەین دێ بیتە (دلێ) پشتی ڤێ چەندێ یێ ڕابوی پیتا (ژ) یا كریە (ش) پشتی پەیڤا (تەژ)..و نڤیسینا بەیتێ پشتی دروستكرنێ دێ هو لێهێت :- من نەت زانی دلێ تەژ مب كەر بو كینە..و ب ڕاستی ئەم نەشێین هەمی خەلە تیا بێخینە بەر چاڤ ؛ چونكی هەمی ژوی رەنگی‌نە ئەوێ مە بەری نوكە بەحسی ژێ كری ، كو مرۆڤ نەشێت ڤێ هەمێ بكەتە بناسێت چاپێ چونكی نەئێكو دونە.. كێشا هەردوو هۆزانا : ئەها ندنا هەردو هۆزانا یا ل دوڤ هۆزانا - عمودی -. و ل سەر كێشا (١٢) بركەبی . بەلێ وەسا دیارە كو سەیدا (خالص) ل هندە ئەردا بێ لسەر رێیا كێشا هورانێ تەحسی :: كو هندە جارا یا كریە (١١) برگە وهندە جاراژی یا كریە (١٣) برگە ، ونوكە ژی لگەل نموونا (١١) برگەیی كو برگەكا ژێ كێمە :

من گوت رەزكو كانیكا ئاڤ تێ نەزای .. « ژهۆزانا روژەكا ئاڤا » نهوۆی دێ پەیڤێت وێ ژێكڤەكەین‌و دا بومە دیاربیت كو برگەكا ژێ كێمە :

من + گوت + رەز + كو + كا + نی + كا + ئاڤ + تێ + نە + زای
١ + ١ + ١ + ١ + ١ + ١ + ١ + ١ + ١ + ١ + ١ = ١١

نوكە ل گەل نموونا دو وێ ژ هۆزانا (دێ من هێلی) ئەو ژی كو برگە كا زێدەیە :

بەژنا شەنگو نازدارێ كە سەر هێلا دلدان

بەژنا شەنگو نازدارێ كە سەر هێلا دلدان

بەژ + نا + شەن + گو + ناز + دا + رێ + كە + سەر + هێ + لا + دل + دان

١ + ١ + ١ + ١ + ١ + ١ + ١ + ١ + ١ + ١ + ١ + ١ + ١ = ١٣

ول دویماهیكێ مەدڤێت بێژین كو بابەتێ هەردوو هۆزانا یێ لسەر - دامایی؛ گازندە ، بەرزەبوون .. و هند ....

داخازا مە ئەوە كو هۆزانڤا نێتمە پێتر پویتەی ب هۆزانێ بكەنو خەمەكا مەزنتر ژێ بخون وهەول بدەن پێتر بخوینن دا سەر هاتێت جیهانی ببینن وهزرا وان فرەهبیتو سوپاسی بو سەیدا (خالص زاخویی) ...

هیڤیدار محمد بێدوهی

دهۆك

Institut Kurde de Paris

ئاوڕێک لە مێژوو..

سەنحاریب پاشا

بەداخەوە رۆژگاری ناهەموار چەرخی چەپ گەردی سروشت ناوو جێگەی ئەم جۆگەیەی . . کوێر کردوتەوە وەشووینەواری هەرنەهێشتوە ، تەنها دەمی جۆگەکە کە ئەکەوێتە سەر گوندی خنس وەهەندی شووینەواری تر کە نزیک گوندی باقەسری ، بەڵام ، دیارو ئاشکرایە کە پشکینەران وەشووینەوارناسان بەهووبەوە توانیویانە جێگای جۆگەئەو پڕوژە گرنکە بدوزنەوە ساغ بکەنەوە .

لە نزیک گونەی خنس کە بەدە کیلۆمەتر دوورە لە عەین‌سفنی‌یەوە دووباری گومل ئەرژێتە ناو دولێکی قوولی دیمەن جوانی قەشەنگەوە کە لە قەراخی رۆژئاوای ئەم رووباردوە لۆتکە شاخێک بەرز ئەبینەوە کە لەناو دارو دەوەنگ قەبزە ئاووەکانی‌دا کومەلە پەیکەری لە بەرد داتاشراوی سەرو گوبلاڵک شکاوی وینەژاکاو ئەبینری، کە بە میخی بیسماری نوسینی لەسەر هەلکەندراوە کە مەگەر هەر شووریەوارناسانو پسپۆران بتوانن بیخوێننەوەو ساغی کەنەوە . شیاوی باسە ئەم پەیکەرە شکاوانە بەرشوبلاوانەی ئەم ناوچەیە وەکو دەرکەوتوە هەندیکیان پەیکەری خوای ئاشوریەکانە هەندیکی تریان پەیکەری سەنحاریب کە لەناوی‌یاندا پەیکەری تریش هەیە وەکو پەیکەری گای باڵدار . دیارە سەنحاریب بو توهارکردنی کاروبارو سەرکەوتوەکانی‌وە هانەوەی ناوونیشانی بە نەمری زۆر پەیکەری دروست‌کردوەو وە بەمیخی بیسماری لەسەری نوسیوە .. کە لە ئەنجامدا دوزینەوەی ئەم پەیکەرو بەردنوسانە بوە بەهوی ئەوەی کەپشکینەوانو شووینەوارناسان لەو دەورو چەرخەو رووداوانەی زەمانی سەنحاریب بگەنو بزانن ، بۆ وینە لەلایەکەوە پەیکەری سەنحاریب پاشا کە بەملکەچی‌یەوە لە بەردەم خوای ئاشووردا وەستاوە کە بی‌پایان سوپاسی ئەوسەرکەوتنانەی کەبەدەستی خستوە ئەبینی. لەولای تریشەوە پەیکەریکی تر ئەبینی کە سەنحاریب

غفور میرزا کریم

بەسەرکەوتوبیەوە چاوی بڕیوەتە ئەوقەڵا سەختەی کە گرتویەتی لە پەیکەریکی‌تردا سەنحاریب بەسواری ئەسپیکی قەشەنگەوە ئەبینی‌بەراستی ئەم وینەو پەیکەرانە گشتێ بریتی‌یە لە رەنگدانەوەو رۆشن‌کەرەوەی ئەو رووداو وقەوماوانەی کەسەنحاریب لە ژیانی‌دا دی‌ویەو یاپیشکەش بەکومەڵی کردوە .

بەڵام بەداخەوە ئیتر چ بەهوی چەرخی چەپگەردی سروشتەوە بی یا بە هوی‌دەستکاری کردنی رەبەنەکانی کنیسەوە بوبی کە بوقولنگو پاچ کونجی عیبادەتو لانەی‌خەلوەتیان لەم شوونیانەدا دامەزراندو ، کە لەئەنجام‌داوینەو روخساری ئەم پەیکەرانەیان شیواندو تۆریوە ، بویە مەگەر هەر شووینەوارناسان بتوانن پەی‌بەنەهینی یان بەرت وەپەردەی راستی‌یان هەلبدەنەوە ، دیارە نابی ئەوەشمان لە بیربچی کەکەمتەرخەمی کومەلانی خەلکی بەرامبەر بەبایەخ‌نەدان‌بەم شووینەوارانە دەوریکی ناهەمواری بو ویرانوکۆیر کردنەوەی ئەم شووینەوارانەدا گیراوەوبینوە لەبەر ئەم هویانە ئەم شووینەوارانە بەزەحمەت خوی لەبەردەم ئەم بارودۆخە ناهەمواردهەل‌ومەرجە ناکلۆکانەدا گرتودو بەگران گرەوی‌سەرکەوتنی مانەوەی بردوتەوە شیاوی سەرنج‌دانەپشکینەرانو زاناو شووینەوارناسان بی‌ی وچان‌سەریان لەم مەلبەندە داوە وەبو دیدەنی وەدوزینەوەوساغ‌کردنەوەی ئەم شووینەوارە میژوویبانەتەقەلاو کوششیمان کردوە لەناوەراستی سەدەی نوزدەهەمین‌دا لابارد هاتوتە ئەم ناوچەیە وەدەربارەی ئەم‌شووینەوارانە دەستی بە نوسین کردوە هەروەها پروفیسور « اولمسند » لە سالی ١٩١٤ ئەم‌شووینەوارانەی دیوە وەبەوینەگر وینە گرتوەوەدەرباەی نوسیوە . بەڵام کەسیان بەتەواوی ئامانجیان‌نەپیکاوەوە تەلیسمی تەڵاداخراوی نەهینی جۆگەی‌سەنحاریب‌یان نەشکاندوە .

لە سالی ١٩٣٣ هەردوولیشکینەر ، باقوس ، لوبر پاش کوششیکی زۆرشوویتەواری ئەم جۆگەگەیان دووزیەوە وە بەووردی‌پەنجەیان خستە سەر جیگاکانو ، ساغیان کردەوەهەرچەندە ئەمانی‌یش نەیان توانی هەمو نەهیندکان ئەم‌شووینەوارانە بزانن‌وە دیاری‌یکەن !! .

ئیتر بو روون‌گردنەوەبنیات‌نانی ئەم جۆگەیەو بو ئاشکرا کردنی بارودۆخی‌ئەو روژگارە .. جەباشی ئەزانین بە کورتی نوسینی‌چەند بەردەنوسیک کە کاتی خوی بە میخی بیسماری‌نوسراوە لە خوارەوە بلاویکەینەوە بەسەنحاریب‌دەلیت .

« ئەگەر شاهەکانی دووای‌من گزمانی‌یان لە وراستیەدا هەیە کە من ئەم جۆگەیەم بەدەستە مرۆفیکی کەم کردوە وا بە خوای ئاشوورسوێند ئەخوم کە تەنها دەستەیەکی کەم لە پیاو پروژەی ئەم جۆگەبەیان ئەنجام داوە وەبەماوەی‌سالیك‌و سی مانگ تەواویان کردوە وە رۆژی‌دەست‌پی‌کردنی‌وە رۆژی تەواوبونی ریکەوتی رۆژیک‌ئەکا »

دووبارە سەنحاریب لەبەردە نوسیکی تردا دەلیت : « لە بیناوی ئەنجامدا نی‌ئەم جۆگەیەدا دیارو خەلاتیکی زۆر نایابم پیش‌کەش‌و بەخشو بلاوکردونەوە بە سەرخەلکی‌دا گەوهەرو یاقوتو پیروزە زیرو بابەتی نایاب‌وگران‌بەهاو باشترین زیت پیش‌کەش بە خوای گەورە خوای سەرچاوەکانی ئاوو جۆگەو هیرگ کرد . هەروەها هەمان دیاری‌یشم پیشکەش بە خوای رووبارەکان کرد وەلەبەر دەمیان‌دا بە ملکەچیەوە نویژم کرد وەلەکانگای دلمەوە لبیان ئەپارامەوە تا نیازم بیتە دی‌ی کە لە بەنجام‌دا ئاواتم هاتە دی‌ی‌وە ئاسووی سەرکەوتنم لی‌ی کرایەوە . کاتی‌ی کە ئاوو بە جۆگەکەدا روویی دیبمان دەرگای جۆگەکە بە دروستی کار ناکا وەقورت ئەکەوینە ریگای هەلسوراندنی بەلام لە دووایی‌دا بە پشتیوانی خوا ئەم ئەکەرەیە شمان لەناوبرد وەلەبەردەمی دەرگای جۆگەکەدا گاو مانگاو مەریکی زۆرمان کرد بەقوربانی دەسوپاسی بی‌پایانی خوای گەورەم کرد بو ئەم سەرکەوتنە هەروەها ئەوانەی کە بەشانو بازو بەشداریان لە کردنەوەی ئەم جۆگەیەدا کرد جلو بەرگی کەتانو خوری جۆانم خەلات کردن وئەموستیلەی زیرم خستە پەنجەیانو ، خەنجەری زیرم کرد بە کەمەریاندا . لە دوایی‌دا لەبەردەم جۆگەکەدا پەیکەری خومم بەملکەچی‌یەوە لەبەردەم خوادا دروست‌کرد ئیتر ئەم بالگلوم بو نەوەکانی شاهەکانی دوای خوم بەجی‌هیشت » .

بەم چەشنە سەنحاریب پاشا سەرگوزەشتەی دروست ـ کردنی ئەم جۆگەو پروژە گرنگەو ئەم سەرکەوتنە بی‌هەوتایبە بە شیوەیەکی ئەفسانەیی لە چۆارچیوەیەکی ئایینی‌دا بە میخی بیسماری لە سەربەردە نوسی لە چیاکانی کوردستان‌دا بو ئەگیریتەوە . وباس ئەکا ئیمەش لە دوایی‌دا خوزگەمان هەر ئەوەیە کە ئەم پروژەیە وەکو دیاردەیەکی ئاوەدانی وداهینانیکی سەرکەوتوی شارستانیەتی جیگاو شوینی سروشتی‌و تایبەتی وەدیاری کراوی لەناو شووینەوارە میژوییەکانی کوردستان‌دا وەرگری ، وەئەم مەلبەندە ببیتە جیگای سەیرانگاو وشووینی شووینەواری میژوویی تا ئەم رووداوە مەزنانە وەقەوماوە گرنگانە بەدەرس‌ـ بیژی بو سەیرانکەرات وەقوتابیان وکومەلانی خەلکی باس‌بکری تا میژوویی دیرینی گەلەکەمانو رووی سپی وولاتەکەمان بە زەقی بخریتە بەرچاوی رووڵەکانی‌وە تومار بکری .

تۆش ماڵ ئاوا

نووسینی غفور صالح عبدالله

« بۆ مەرگی جگەرخوێن »

« کاتێك شاعیران دەکوژێنەوە وولاتەکانیان بەرەو چارەنووسی خۆیان کلۆر دەبنەوە »

– هنری میللەر –

شاعیری راستەقینە لە پیریشدا هەردەم دەربەدەری دەبێتە پریاسکەی خەمە گەورەکانی وئامێرەکانی دەکاتە توورەکەتێك ، هەر لە شاخو دۆڵو دەشتاییە وزەکانو نووزەی برسیەتی جوتیارو پاڵەو چەندان خۆشەویستی سەرنەکەوتوو ، کیشوەر بە کیشوەریان پێ تەی دەکات ، لە هەر شارێکیش سەرجەمی ماندوویی‌و هەڵقرچانەکانی لەمەو بەری چۆکی پێدا دا ، دەسا لەوێ دوا نیگا دەکاتە دیاریی ، وئەو هەموو ئامێرانە دەسپێرێتە گەردوونیکی زۆڵو سۆزانی.

تۆش هەر وەکو جاغی جاران کۆمەلێك بیرەوەری شیرین‌و سوێرو تاڵی ئەو دەمەی منالێکی پێخاوسێی کورد بوویت ، خۆت بە کێش دەکرد بەسەر چڕستانی دڕکەزێو پەیکولەی شاخو دۆڵەکانەوە پاش ئەوەی پێیەکانت کوتراوو تۆقلەژەنی ژەهری دڕکو کێروی بەردە ئەستێی بەردەڵانو خڕەکان دەبوونو

لە هەندێ جێگاوە خوێنیان لێدە چۆڕا ، ئەنجاش بۆ کانیاوێکی بن کەلوەزێك دەگەڕای ، تا وەکو شینە برینی پێ خاوسیەکانت لێ‌هەڵشەپێنێ ، بۆ ئەوەی بە ئاوە ساردەکەی کفت‌وکۆیان دابمرکێنیتەوە .

یاخود بەو رۆژگارەگوێ رایەڵی گۆرانی شوانو گالەوان‌دەبووی ، لەبەر ئەوەی لە دەنگیاندا ووشەی بە نامی‌شیعرو خەمێکی پیرۆزیان فیر دەکردی وشیعرە بەنرخەکەی (ئەحمد مختار جاف) ن وەیاد دەکەوتەوەهەر بۆیە بڕیارت دا بۆ ووشەی ئازاد دەربەدەروسەرگەردان بیت .

کەچی ئەو ژیانە پڕ کولەمەرگیەت چەژنی لە دایك بوونی بە هەشتی سەرزەوی بوو نەك ئەم دۆزەخەی دەربەدەریەت لە شارەکانی« سوید »ی ئەمسووناوی ومەلبەندی هەڵبژاردنی‌شاجوانی ئافرەتانی دونیاو تەختی بەخشینی خەلاتی‌نۆبل ، واگوزەرانێکی خەیاڵاوی‌و پاکو تەمیزوبە دمەستی‌و سەربەستی شیعر نووسین .

ئەوەی وەکو تۆ شاعیر بێ،دەبێ سیەکانی ببنە دەفری هەڵگۆزینی هەوای پاکوبێگەردی قەف قەف چیاکانی ـ ئارارات ـو بەرۆخی‌رووباری ئاوی شیرینی وولاتەکەیشیەوە شۆبێتەوە،تا دەگاتە ئەو پەڕی سنووری ئەم گەردوونە سەر بەگێچەڵە « سوید » .

لەوێشدا سەرجەمی‌بیرەوەریەکانو لەگەڵ رەنگی کەسکی خاکو بۆنی هەڵاڵانی‌دۆڵە بە بەفردا بۆشراوەکان ، چەند دیوانە شیعری تەپ‌وتۆز گرتوو ، وبڕە دەبڕینێکی بە سۆو خەماوی سەوزی‌شاعیرانە ، لە سووچێکی ژووری سەرگەدانیە ـ کەت شەتەك دراون ، بۆ دوایین جار بەکزیەکی هەمیشەیەوە چاویان تێدەبڕی ، لەکلاوڕۆژنەی ژووری خانووبەرەیەکی ئەوروپایەوە،ماڵئاوایی لە وولاتە دوورەکەتو شاخە گەردن‌کەشەکانو میللەتەکەت دەکەی تەنها لەوکاتەدا دوو دڵۆپە

فرمێسکی گەرمو گووڕ ،بە وێنەی چۆڕاوگەی ئارەقەی جووتیارەکانی دەشتی ئارارات ، بەسەر ردێنە چەرمووەکەندا شۆڕ دەبنەوە، وکزەبای ساردی کەشی چیاکانی سوید کزری دەکەنەوە ... وەختێك قوتابیەکی ساوای بێ ئاگا بووم ، مامۆستاکەم بە ووشەی شیعری تۆ هەوەڵ خوریەی خۆشەویستیی خاك و خۆلی وەکو سێبخێکی ساردەوە بوو ، دووکردە هەستی کۆرپەییمەوە ،. بە ناوی تۆ تەزووی زدوقی ئەدەبی کوردی بە ماسولکەکانمدا ڕوو جوو ، بۆیە تا ئێستاش هەموو ووشەیێکی راجەنیو ، جەستەم دەخاتە موچرکێکی خواهانەوە . چونکە ئەو کەسەی وەکو تۆ هەڵکێشراوی قووڕدلیتەی خاکەکەی بێت ، هەمیشە بە دەربەدەری ماڵئاوایی دەکاتو لە دوو بستی زەویەکی نامۆوا بە پێیەوە دەسپێرینە دونیای نەبوونو سەررەحەتی‌و دڵی گرێیەوە.

١٩٨٤-١١-١٣» بغداد .

فلیمۆلوجیا

بەختیار سیامە نسوری

دەرهێنەر

دەرهێنەر ئەو مرۆڤەیە کە بەلێ‌پەسراوی یەکەم بەرامبەر هێنانەدی بەرهەمی فیلم دائەنرێ ئەم لێ‌پرسینەوەیە دوو ڕۆی جیاوازی هەیە . یەکەمیان دروست بونو دوەمیان بەرێوەبەتی‌یە لە لایەنی یەکەمی دەرهێنەر بەبیرو هەستی یەکگرتو دائەنرێ بۆ هەموو هونەریەکانو هاوکاری لەگەڵ ئەکەن لە پێناوی هێنانەدی فیلم .

لە باری دوەمدا دەرهێنەر بە بەرێوەبەری هونەری بۆ هەموو هونەریەکانو هونەرمەندانی کارکەران لە فیلم دائەنرێ . وەك نوسەری سینەما. ئەکتەرەکان ـ ئەندازیاری دیمەن بەرێوەبەری وێنەو ئەندازیاری دەنگ ، هەروەها کارکەرانی مونتاجو ئاراشیت . گومانی تیا نیە کە دەرهێنەر وەك سەرکردەی تیپی ئورکسترایە کە پێك‌هاتوە لە موسیقاژەن . لە هەمان کاتدا سەرکردەی موسیقا ئەندامی پەیوەندی بەستنی نێوان هەموویانەو زیاتر لەچێژو هەستی موسیقا ئەگا .

گرنگترین ئەرکی دەرهێنەر سەرپەرشتی‌کردنە لە کاتی وێنە گرتنی فیلمو جێ‌بەجێ کردنیو سەرکردایەتی کردنی ئەکتەرەکانو مەشق پێ‌کردنیان لەسەر ئەو دەورەی پێیان سپێردراوە هەروەها دانانی لەقتەو لێ‌پرساوەتی یەکەمی بەرامبەر وەرگێرانی چیرۆك بۆ وێنەی جولاوەو دەنگ فەرمانی دەرهێنەر لە نەخشەکانی سەرەتایی‌و قۆناغەکانی کۆتایی فلیمەوە دەست پێ‌ئەکا، پێویستە لە هەوڵو هاوکاری‌و یارمەتی تەواوو بەردەوامابێ لەگەڵ هەمو لایەنە هونەریەکان .

ئەگەر زۆر کەس بەرهەم‌هێنەرو بەرێوەبەری بەرهەمیان بەسەرکردەی گشتی‌دانا دەرهێنەر بەسەرکردەی گشتی هەمو کۆڕەیان دائەنرێ . گومانیش تیا نیە کە سەرکەوتنی فیلمو سەرنەکەرتنی ئەگەڕێتەوە بۆ مەسئولیەتی هەردولا . بەڵکو هەمو کارکەرانی بەرهەم بەشێوەیەکی گشتی .

دەرهێنان Direction

وشەیەکی بلاوو فراوانە رێك‌خستن‌و هەموو ئامادەبونێکی پێشەکی ئەگرێتەوە ، دەرهێنەرو بەرهەم‌هێنەردوای قۆناغی جێ‌بەجێ کردن دەیگرنە ئەستۆ . لەبەرئەوەشی قۆناغی ئامادەکردنی فیلمو دیارکردنی باشی‌و هێنانە بەرهەمی بۆ پیشاندان جێ‌بەجێ دەکرێت .

شتێکی ئاساییشەکە دەرهێنەر بەرهەم هێنەربێ بۆ نمونە سیسیل دی‌میل Cecil B. De Mille ستانلی کرامر Stanley Kramer ئیلیا کازان Elia Kazan گرنگی دەرهێنان زۆر قورس‌و زەحمەتە پێویستی بەکارو توانای هونەری ئەواوو بەردەوام هەبە ، پیشاندانی بەرێوەبەرایەتی‌و سەرکردایەتی‌و سیاسی ئەگرێتەوە بۆ بەیەك بەستنی پەیوەندیەکانی نێوان یەکێتیە هونەریەکانو ووزەی مرۆڤ ، بۆ دروست کردنێکی هونەری‌و گۆڕینی بۆ فلیمو پیشاندان هەروەها وێنەی ڕونو دیارو دەنگی رێك بەپێی ئەو نەخشەیەی کە لە دیمەندا وێنەی کێشراوەو لەگەڵ ئەکتەرو دەوروبەری لەهەمو شتێکدا گونجاوی .

چەند... دیمەنێک

شعر

● نزار بەزاز ●

« ١ »

ل خڕ چیایا
دەنگێ دهۆلێ ..
دەنگ ڤەدا
ئەڤ جچێلا ..
خۆ ڕاپێچا ..
پەری‌و زەریا
خۆ خەملاندن
ل دویف دەنگێ دهۆلێ ..
کەفتن

هەتا گەهشتین مالامن
زانین کو دەنگێ دهولێ
تێت ..
ژ ڤوتانا دلێ‌من .. !

« ٢ »

دەما تاف دەردکەفتن
رۆژو ڕوناهی ..
ل گەل تێتن
دەما باران تێنە خاری
ئەردێ شەق شەق ..
دکەنتن
دەما هرە بایەك تێتن ..
ژ سەر دەریایا
عەڤرا تینت
لوتکێت چیا
پێ دخەملینت
دەما شەنگێ ژ وێڤە تێتن
دلێ من
ژ نویکا ڤەدبیتن .. !

« ٣ »

ڕوبار
ڕابو
سەرێ خو خار
دارەك ڤراندو ..
لگەل‌خۆ بر
ڕوبار رابو
سەرێ خۆ خار
مرۆڤەکێ نە مەلەڤان ..
ل گەل ئاڤێ چۆ
ل ناف زڤرۆکا
پشتی ئەو ڕوبار تەنابۆی
دارا ڤریای
دو دەستا گرتبۆن شدیای
هەردو پێکڤە
گەهشتنە سەر
لێڤا ئاڤێ ..

« ٤ »

چ گاڤا ..
ل ڕوژەکا ساهی
تاف نە دەرکەفت

چ گاڤا ..
دار کەفتە ..
سەر کەڤلێ دهۆلێ‌و ..
دەنگ نە دەرکەفت

هینگێ ئەز دێ زانم
کو دێ ئەڤینیاتە
دلێ من رزگارکەت

« ٥ »

کی دشێت ..
چیایا بن ئێك کەت ..

بهارێ ژ گـولا مەحرۆیم کەت ..

کی دشێت ..
رهێت ئەڤینیا پەری‌یێ
ژ نیڤا دلێ من
ب هەلکێشیت‌و

ڤەت ڤەت کەت .. ؟

Institut Kurde de Paris

فێرکردنی فێرخواز لە سەر شریتی کاسێت

ئامادەکردنی : ئومێد کاکەڕەش

ئاشکراو ڕوونە ڕێبازی خوێندن بە پێی کات و توانا و بەهرە و چۆنێتی تەندروستی و باری کۆمەڵایەتی مرۆڤ دەگۆڕێت و هەر ڕێبازە پەیرە و پرۆگرامێکی تایبەتی خۆی هەیە و مامۆستاو وانەبێژو شارەزایانی لێهاتووی خۆی بۆ دادەنرێت ... کە ئەمەش دەبێتە هۆی ئەوەی کەس لە خوێندن بێ بەش و نائومێد نەبێت ، وە هەموو کەسێ ببێتە خوێندەوار .

وە ئەوەی ئاشکراشە پێش ئەوەی دەست بکرێت بە هێرشی نەهێشتنی نەخوێندەواری لە عێراقدا ١-١٢-١٩٧٨ ... بیر لەو کۆسپو گیروگرفتانە کرابوەوە کە بە ڕەنگاری ئەم ڕێبازە بوو بونەوە لە سەرەتای دەست پێکردنی پرۆژەکەوە کە لە ساڵی ١٩٦٩ وە دەستی پێکردبوو یەکێ لەو کۆسپانە چۆنێتی فێرکردنی ئەو نەخوێندەوارانە بوو کە بە هۆی کارەکانیانەوە هاتوچۆی زۆر دەکەن‌و لە شوێنی تایبەتی خوێندا نامێنەوە بە تایبەتی برا شۆفێر و میکانیك و ئەو کرێکارانەی کە ئیشەکانیان لە دەرەوەی شارەو مانگی ماوەیەکی کەم لە بەرێوەبەریتیەکانیان دەمێنەوە. ئەو بیرەش بریتی بوو لەوەی وانەکانی هەردوو قۆناغەکە (بناغەیی و کۆتایی) وە وانەکانی پۆلی چوارەم و پێنجەم و شەشەمی گەلی لە سەر نەوار (شریتی کاسێت) تۆمار بکرێت وە ئەو نەوارانە بدرێت بەو فێرخوازانەو بەهۆی مامۆستای تایبەتیەوە فێربکرێن وە ئەوەی شایەنی باسە ئەو فێرخوازانە لە ماوەی مانگێکدا چەند ڕۆژێك وانە دەخوێنن ، لە پاشدا بە هۆی نەوارەکانەوە بە سەر وانەکانیاندا دەچنەوە و کتێبێ وانەکانیشیان لە بەر دەستایە تا وانەکانی لە سەر بنوسنەوە وە ئەم ڕێبازە بەردەوامە تا پۆلی شەشەمی گەلی تەواو دەکەن .

بۆ زیاتر ڕوونکردنەوە چاومان بە سەرپەرشتیار و بەرێوەبەری قوتابخانەی (بروا)و چەند فێرخوازێك کەوت و لە گەڵیاندا کەوتینە گفتوگۆ :

پێشەکی مامۆستا « کەریم زەند » جێگری بەرێوەبەری نەهێشتنی نەخوێندەواری و سەرپەرشتیاری نەهێشتنی نەخوێندەواری کە سەرپەرشتی ئەو قوتابخانەیە دەکات وتی :

ژیانی نوێ پێداویستی بە دەرکێشانی ڕەگو ریشەی کۆن‌و پێوەرەکانی هەیە . هەموو دانانی سەرکەوتوترین ڕێگەو هۆیە کە ڕۆڵەکانی نەوەی نوێ باوەڕیان پێی هەیە و لە تەك پێشکەوتوو خوازیدا دەگونجێ ، خامە و پێنوسی کردە و کارامەی خەباتگێری ژیری و هۆشی زیاد لە گەڵیدا ڕێگەی خۆش کردوە داهێنانی ئەم جۆرە فێرکردنە لە سەر نەوار (شرینی کاسێت) بەرێوەبەرێتی پاکۆی (نەهێشتنی نەخوێندەواری) لە پارێزگای سلێمانی بایەخێکی زۆری پێدا و چاودێری کرد وەك ئەزمونێکی دانسقە کە لە پارێزگاکانی دیکەی عێراقدا کراوەتەوە لە تەئمیم و ئەنبار و نەجەفی پیرۆز بۆ کۆکردنەوەی شوفێر و کارگەر و کارگوزاری وا کە ناتوانی و ماوەی هاتن و ئامادەبوونی نەبێت لە ماوەی مانگێکدا چوار ڕۆژ دەوام دەکەن لە بریتی مانگێك و وانەکان لە سەر نەوار وەردەگرێت و مامۆستاش یارمەتی ئەدات بۆ ئەوەی بگەینە ئەو ئامانج و ئاواتەی کە هەیە تا بتوانی بەشدارەکانی بوارەکانی گەشە سەندن بکات .

جگە لە من مامۆستا (عبدالقادر محمد فتحی) لە لایەن ئەنجومەنی باڵای نەهێشتنی نەخوێندەواریەوە دانراوە و چمکێکی قورسی گرتۆتە سەر ئەستۆی خۆی .

وە لە بابەت کردنەوەی قوتابخانەکەوە مامۆستا کەریم زەند وتی :

ئەم قوتابخانەیە لە پێشدا مەڵبەند بوو لە ڕۆژی ٢٢-٣-١٩٨٠ کراوەتەوە و تا ئێستا (٤٦) فێرخوازمان لە قۆناغی بناغەیەوە گەیاندۆتە پۆلی شەشەمی گەلی .

پاش ئەوە ڕومان کردە مامۆستا (انور شکری عبدالله) بەرێوەبەری قوتابخانەکە و پاش چەند پرسیارێك بەم جۆرە وەڵامی دایەوە .

من لە کردنەوەی ئەم مەڵبەندەوە کاری بەرێوەبەری و مامۆستایم پێ سپێردراوە و لە گەڵیاندا هاتووم . مەڵبەندەکەمان لە ئیستگەی چاککردن و پاراستنی ئامیری کشتوکاڵی سلێمانی کراوەتە و مەبەست لەم مەڵبەندە فێرکردنی فێرخوازەکانە لە سەر نەوار و هەموو وانەکانیان بۆ تۆمار کراوە ، لە سەرەتای قۆناغەکەوە مانگی یەکەم (٥) پێنج ڕۆژ لە سەر یەك دەخوێنن لە پاش ئەوە لە مانگی دووهەمەوە دەبێت بە (٤) چوار ڕۆژ تا قۆناغەکان تەواو دەکەن وە هەر جارەی (١٠-١٥) فێرخواز وەردەگرین و لە گەڵیاندا خەریك دەبم .. تا ئێستا (٤٦) فێرخوازمان هەیە و کردومن بە (٤) چوار بەشەوە و هەر بەشەی لە هەفتەیەکدا دەوام دەکەن و سەر بەم بەرێوەبەرێتیانەن «ئیستگەی چاککردن و پاراستنی ئامیری کشتوکاڵ - بەرێوەبەرێتی شارەوانی - بەرێوەبەرێتی ڕێگا و بان‌و پرد بەرێوەبەرێنی ئاو و جۆگە » .

وە لە بابەت چۆنێتی وانە وتنەوەوە وتی :

ئەو ژمارە فێرخوازە (١٠-١٥) لە پۆلێکدا دەوام دەکەن هەر یەکە تۆمارگەی (تەسجیل) تایبەتی خۆی پێدراوە و نەوارەکانمان بە سەردا دابەش کردون .. پێشەکی وانەکە لە سەر دەنگی نەوارەکە و لە سەر کتێبەکە لە سەر تەختەکە دەنوسمەوە و چەند جارێك دووبارەی دەکەمەوە تا فێرخوازەکان شارەزا دەبن و چەند جارێك دەیخوێنینەوە پاش ئەوە نەوارەکەیان بۆ ڕێك دەخەم و لە سەری ڕادێن و لە کاتی هاتوچۆدا لە گەڵ خۆیان کتێب و تۆمارگەکە دەبن و کۆششی لە سەر دەکەن بە پێی دەستووری مامۆستا ڕێنوسیان پێدەکات و پێیان دەنووسێنەوە و هەڵەکانیان بۆ ڕاست دەکاتەوە کە ئەم ڕێگایەش زۆر سەرکەوتوە و ئاواتەکمان دەهێنێتە دی .

وە لە بابەت پێویستی فێرخوازەکانەوە کە چۆن بۆیان جێبەجێ دەکرێت وتی :

هەموو پێویستێکی قوتابخانەکەمان لە بابەت کتێب و دەفتر و هەموو پێویستیەکانی دیکەوە کەوتۆتە ئەستۆی بەرێوەبەرێتی نەهێشتنی نەخوێندەوای ، بەڵام لە سەرەتای کردنەوەی مەڵبەندەکەوە (٦٠) شەست تۆمارگە و (٤٠) نەوارمان لە لایەن ئیستگەی چاککردن و پاراستنی ئامیری کشتوکاڵی سلێمانییەوە بۆ کرا و نەوارەکانمان نارد بۆ بەغداد و وانەکانیان لە سەر تۆمار کرد ، بەڵام لە قۆناغی گەلیدا خۆمان بە هۆی مەڵبەندی هۆی

بڕوانە ل ٧

قسەی خۆمان بێ

شوکری خوا بکە نەگۆڕاوی

ئەو کەسەی بەو چەند ئەپارتمان‌و خانووبەرە نۆ دە نهۆمی‌یانە خەڵەتابێ‌و بڵێ ، ئەم شارەی خۆمان لە لادێ ناکاو ، شارستانیەتی پێشکەوتووی گرتۆتە خۆو پێی وایە ، ئەگەر چەند شەقامێکی ڕەش وەك مار ، راکشابن ، ئیدی تەواو شارستانی‌یەت گەیشتۆتە ئەو پەڕی ، دەبێ ببوورێ . حەز بکا ، یا حەز نەکا باغیشە ! ... بەکەم ، ئەگەر وای بۆ بچێ ، ئەوە ڕای خۆیەتی‌و کەسی دیکەی لێ هاوبەش نیە .. دووەم ، خۆ بەقسەی ئەو نیە .. دەبێ بەڵگەو شایەدی دەزگاو دایەرە ڕەسمی‌یەکانی بەدەستەوە بێ ، وەك دایەرەی تەندروستی‌و شارەوانی‌و کشتوکاڵ‌و هی تر ..

ئەو کەسە ، فرە ئاگاداری نەخشەو پلانی دایەرەکانی سەرەوە نیەو نازانێ ، کە دووای هەڵسەنگاندن‌و لێکدانەوەیەکی دوورو درێژ ، گەیشتنە ئەو قەناعەتەی ، کە پێشکەوتن‌و بەرەپێدان‌و شارستانی‌یەت کەڵکی ئیمە نادەن .. لە بەر چەند هۆیەکی گرنگ‌و بەجێ . لە پێش هەموویانەوە : پێشکەوتن‌و شارستانی‌یەت ، پێوەندی‌ی نێوان خێزان لەناو دەبەن‌و کوڕ لە دایك‌و باوك ، دەکەن‌و دەسەڵاتیان بەسەردا ناشکێ .. پاشان مرۆڤ هەست بە نامۆیی دەکاو دەبێتە بەندەی ئامێرو ، دوچاری گەلێ نەخۆشیی هاوچەرخ‌و کوشندە دەبێ . خۆشتان دەزانن ، ئەمانە هیچیان لە بەرژەوەندی‌ی مرۆڤی ئەم شارەی خۆماندا نین‌و ڕەنگە هەنگاوێك بن بەردو روخاندنی داب‌و نەرێتی هاووڵاتی‌یە ئازیزەکان !!

جا چۆن ، ئەم دەزگاو دایەرانە ، ماوەی ئەوە دەدەن - خوا نەکەرانێ - ئەم هەموو زیانەمان لێ بکەوێ ؟ چۆن ماوە دەدەن ، پێوەندی‌ی شارو لادێ لاواز بێ یا بپچڕێ ؟ چۆن دڵیان دێنێ ، جحێڵ‌و لاوی ئەم شارەی خۆمان هەست بەنامۆیی بکەن‌و ڕەونەقی شارستانیەتی خەڵکی دیکەیان بەر کەوێ ؟!

نەخێر قایل نابن ، پێشکەوتن‌و ئامێرە لەعنەتی‌یەکانی ، ڕەوشت‌و عادەتی لادێمان بهارێ ! هەر بۆیەش ، ئەوا بەچاوی خۆتانەوە دەبینن ، چۆن لە گەڕەك‌و کوچەو کۆڵانی پڕ لە خەڵکدا ، ئاژەڵ‌و بەخێو دەکرێن ؟! ئەوە نیە دراوسێکت دوو جووتە مانگای « مزێزیان »ی دایەرەی کشتوکاڵی کڕیون‌و سبەینان هەر یەکە مەنجەڵێ شیری پێ دەبەخشن‌و هەر دووای دۆشین بەرەڵلای ئەم ناوەیان دەکا ؟ ئەوە نیە ، لە بەر شیرەی نێرەکەر ، سەعات چواری سەر لە خەو رادەپەڕی‌و بارەکەڵلار ناهێڵێ لە دەوامی بەیانی دایەرە دوواکەوی ؟!

خۆ ئەگەر ئەو دەڵە سەگەی دراوسێی دەستە چەپتان نەبێ ، ئەوەی (بێ شك) درو جەردە حەشتەبات لە ماڵ نایەڵن ! ئەگەر ئەو ڕانە مەڕو بزنەی لەبەر ماڵتاندا دەچەرێن نەبێ ، ئەو هەموو گیاو گۆڵ‌و دڕکی باخچەت بۆ کوێ دەبەی ؟ لە سایەی دەزگاو دایەرەکانی بەرپرسیار لە ڕێکخستنی ژیانی ناو شار ، هێشتا هەر وەکو خۆت لادێی‌و تەنیا ئەم کارەبایە بلیمەتە نەبێ شەوت لێ دەکاتە ڕۆژ . ئەگینا زەڕەبەك چیە ژیانت نەگۆڕاوە .. ئیدی بۆ شوکری خوا ناکەی ؟!

سەعید یحیی

جوتیار هەر دەغنا دەغلا

چەند جوانە دیمەنێ جوتیاران‌و دورینێ .. چەند خۆشە دەمێ مرۆڤ دبینت جوتیار قەفتێن دەخلێ دگرن‌و ب‌شالۆکا بێت برن‌و ل‌گەل سیقە سیقا شالۆکاو دەخلی ، ستران‌و لافژە بێت تێنە گۆتن‌و ڤەگێران.. جوانە دیمەنێن کەچێن ملۆکدار دەمێ ل‌دویڤ جوتیاران ملۆکا رادکن .. خۆشی‌و جوانی بێت ل‌پرێژێنە دەمێ پالەو ملۆکدار بزاڤێن دورینێ لێ دکن‌و ملۆکا رادکن ..

ل ئاقارێ گوندەکی بزاڤێت دورینێ بۆن جوتیاران پێکڤە دورین دکرن ل‌برێزینێ .. سیقە سیقا شالۆکاو قەیناغاو دەخلی دهات .. دەنگێ لاوژاو سترانا ئەو پرێزە تژی کربو، ئێکی ستران (لاڤژە) دگۆتن‌و جوتیارێن دی ئەو لاڤژە لێ ڤەدگێران .. زۆر جوتیار ڤەشدیای‌بون‌و دل کەش‌بون ب‌کارێت خو ... پشتی دوو سەعەتا ژ دورینێ ، ئەو بەرۆکێ دەست پێ‌کرین ب‌دیماهی ئینان .. سەرۆکێ جوتیاران گۆتە وان دێ روینن خارێ .. هەمی پێکڤە روینشتن خارێ شالۆکێت خو دەینان بەر تاڤێ .. بێ تێهنی ئا بەزت بەر جێری‌و ئاڤا تەزی ژێ ڤەخوت ، پاشی دەست ئاڤێتن شالۆکاو شاخکاو هەسانا ، دا شالۆکا روین دن‌و ب‌هەسانا هەسین داکو خۆش بین بۆ دورینێ.. پشتی بێهنا خو ڤەکرین جارەکا دی رابین سەر خو ..

کورێ مەعلانی لەکەرێ خو سوار بی‌و بەرێ خو دا ماڵ بۆ ئینانا تێشتا جوتیاران .. سەرۆکێ جوتیاران دیسان بەرۆك ڤەکر .. پاشی جوتیار ڕێز بون بەر بەرۆکی ..دەست ب دورینێ کرن‌ڤە .. ملۆکدارا ملۆك کۆم دکرن.. پشتی ئەڤ بەرۆکە ب‌دیماهی ئینابن دەست ب بەرۆکێ دووێ کرن .. هەکەر جوتیارەك وەستا چێدبت بێهنا خو ڤەکت ..

دەمێ کورێ مەعلانی بچت ماڵا خو تێشت یا حازرە .. بەهەرا پتر تێشتا جوتیاران (قازانەك سافارا نژی سەر قەلی‌یە ، دەوە ، نانە ، ماستە) ..

دەوێ خو دکن دشیراکەی‌دا .. ڤێ خارنێ دێ باش گرێدن‌و کن دتێرێ دا .. کورێ مەعلانی ئەڤ تێرە دانا سەر پشتا کەری‌و ل‌دویڤ کەرێ خو کەت دەمێ ژ گوندی دەرکەتی ل‌کەرێ خو سیار بی‌و بەرێ وی مەعلان چۆ بەراهیکا وی .. تێرا خوارنێ سەر پشتا کەری دەینان خارێ .. گراو نان‌و ماست‌و دەو رێزکرن .. پالە هەمی ل‌دۆر تێشتێ روینشن خارێ ، هەمی‌یا پێکڤە دەست ب‌خارنێ کرن .. مەعلانی ترارێت نژی دەو دا ددەست جوتیاران.. زۆر ب‌کەیف برن پشتی خارنا خو خارین ، هندەکا دەست ب چخارە کێشانێ کرن .. مەعلانی گۆت دێ دەست باڤێرن شاخك‌و بەراڤا .. دەست ئاڤێتن شاخك‌و بەراڤا .. دەست بەهەسینا شالۆکا کرن تاکو شالۆکێت وان سیس بین‌و تەبسین‌و خۆش بین .. دەمێ سەرجوتیار رابی سەرخو هەمی پێکڤە رابین‌و چۆن بەر بەرۆکی . ملۆکدار کەفتن دویڤ جوتیارا ..

پشتی دوو بەرۆك دورین، جارەکا دی پالە روینشتن‌و دەست ب‌هەسینا شالۆکا کرن ، دەمێ شالۆکێن خو باش هەسین ، جارەکا دی رابین‌و دەست ب‌دورینێ کرن‌ڤە ...

دەمێ رۆژێ بێ بی‌یە نیڤرۆ ، کورێ مەعلانی یێ چۆی ماڵ داکو فراڤینێ بینت .. پاکا هەر پالەهی دکر تاکو فراڤین گەهشتی پرێزێ .. دەمێ فراڤین گەهشتی پرێزێ مەعلانی‌و کورێ خو فراڤین داناو سەرجوتیاری پشتا خو راستکرو گۆتە جوتیارا دا بچین فراڤینێ بخوین .. پشتی فراڤینێ جارەکا دی شالۆکێن .. خو هەسینی‌و خۆش‌کرن ..

دەمێ شالۆکێت خو هەسین‌و خۆش‌کرین جارەکا دی جوتیارێت بزاڤکەر رابینە سەر خو ئو دەست ب‌دورینێ کرن .. هەر ئێکی ناف لبێ دی دداو ستران دگۆتن .. هند مە بەرێ خو دایێ دو سێ بەرۆك دورین .. هەر سیقە سیقا شالۆکاو دورینا دەخلی بوو.. بەردەوام بون سەر کارێ خۆ ، هینگێ کار بەردان دەمێ زانین دێ ل‌نێزیکی رۆژئاڤابێ گەهن ماڵا خو.. دەمێ دورینە بەردان ، ب‌کەین هەر ئێکی شالۆکا خو دا ملێ خو .. هێدی هێدی رێڤەچۆن بەرەڤ گوندی چنکو ماندی بون .. بەرێڤە بۆ خو دئاخفتن تاکو گەهشتین سەر کەهنیێ .. دەست نڤێژگرتن‌و نڤێژا ئێڤاری کرن .. پشتی نڤێژێ چۆن بەرەڤ ماڵا ل‌پەرێ ماڵا ژێك ڤەبون هەر ئێك چۆ ماڵا خو ، شالۆك‌و قەیناغێت خو دەینان ماڵا خو پاشی ئەڤ هەمی جوتیار زڤرین ماڵا مەعلانی بۆ شیڤێ ..

شیڤ برنج‌و گۆشت بو ، ڕۆژا دی شیڤ دەوینا ب کوتلك بی ، ڕۆژا دی نیسکا ب‌کوتلك بی.. هەر چۆن وێ پارچێ تاکو هەمی دورین ، پاشی چۆن پارچەکا دی .. پارچە دویڤ پارچێ تاکو هەمی دەخلێ خو بدورین ..

جمیل سندی

ڕوو بە ڕوو

کاروباری زۆر تایبەتی !!

«پرسگە» شوێنی ڕاپەڕاندی زۆر کاروباری پەیوەند بە زۆربەی هاووڵاتیان ، گەلێك جار ئەم پرسگەیە ، لە ئەنجامی چەوتی مامەڵەکردنی کارگێرانی ، دەبێتە مایەی خەفەت‌و نیگەرانی‌ی خەڵك‌و بگرە دەرگایەکی داخراو لە بەردەم هاووڵاتی بەیانیەکی زوو ڕێت دەکەوێتە دەزگایەك ، بەو بەیانیە پڕ خۆشەویستی‌یە ، لە بوغزی کارگێرێکی پرسگا کە دەوری فەرمانبەرێکی بیروقراتی بیر تەسك دەبینێ ، هەر بۆ سەپاندنی خۆی هاووڵاتی دێنی‌و دەباو بە هەزارو یەك شێوەی نارێك کە لەگەڵ ئەم سەردەمەدا یەکتر ناگرێتەوە ڕەفتار دەکات ..

جارێکیان دەڵێت فلانە لێ‌پرسراو لەوێ نیە ، کە چی لەپڕ دێتە دەرەوەو لە بەردەمتدا ڕەت دەبێ .. جارێکیان بۆ لە کۆڵ‌کردنەوە بێت دەڵێ .. کۆبوونەوەی هەیە ...، لەچی خۆت دەکەیتە ژوورەوەو بە تاقی تەنیا دانیشتووە ..! لە هەموو شتێ سەیرتر کە مەبەستی تێکڕای نووسینەکەمانە ، دیاردەی تاڵی هەندێ لە پرسگاکانی هەولێرە کە کاکی کارگێڕم لە پرسگایەکدا بینی .... چەند تەلەفۆنێکی زەردو سوورو سەوزی لە تەنیشت خۆی دانابوو ، لە هەموو- شیاندا باسی خۆی بوو ،لە بەردەم کۆمەڵێك هاووڵاتی کە هەر یەکەیان ڕەنگە سەعاتێکی زەمەنی روخسەت وەرگرتبێ ..(بە تەلەفۆن).. ئیش‌و کاری زۆر تایبەتی خۆی دەگێڕتەوە ... لەگەڵ هاورێیەکی‌دا ، لەگەڵ ماڵەوەو منداڵەکانی ، نزیکترین‌و دودرترین هاورێ‌و خزمەکانی دەکەوێتە باس‌و خواسی سەیر سەیر ..بەبێ ئەوەی هەست بکات کە هاووڵاتی کاتی بەنرخە ،یان هەر هیچ نەبێ گوناهی نیە گوێ لەو هەموو چیرۆکەوە بکرێ .. کە هەندێ جار دەگاتە رادەی قسەی ڕۆژانەو نوکتەی سواوو... قسەی رووت !!

شێرزاد

گیروگرفتی ٥ هەزار ماڵ لە هەولێر

ڕۆژ نیە ، بەنامە ، بەتەلەفۆن ، بەبینین ، چیرۆکی ئەو گەڕەکە بەسەزمانە نەبیستین ، کە بریتی‌یە لە گیروگرفتی نزیکەی (٥)هەزار خێزان‌و ناوی گەڕەکی «لەتیفاوە »بە. یەکێك لەو هاووڵاتیانە کە سیمای ئەو ئازارەی پێوە دیار بوو دەی پرسی : ئەرێ ئێوە ئاگانان لەو چیرۆکە تاڵە نیە .. ؟ تا بەیانیەکی زوو بەخۆم‌و کامیراکەمەوە ، لەگەڵیدا بەرێ کەوتین‌و لە راستی‌دا لەو وێنە تاڵترمان بینی کە هاووڵاتیەکە بۆی گێڕینەوە ...

ئەو (٥) هەزار خێزانە بێ نەخۆشخانەیە .. بێ قوتابخانەیە .. کۆڵانەکانی مەیدانی زۆرانبازی مێش‌و مەگەزو مێرووڵەیە .. خەڵکی لەو گەڕەکەدا لە جلپاو دەژین .. لە هەموو دیاردەیەك مەترسی‌تر : کردنەوەی کورەیە لە دەورو پشتی گەڕەکەکەدا.. کە بەگوێرەی راسپاردەی لایەنە لێپرسراوەکان پێویستە بەنەوت ئەو کارە قەدەغە بکرێ . بەڵام خاوەن کورەکان گوێیان لە هەموو ئەو بڕیارانە شل نەکردووەو دڵیان نایەن پارەی کارەبا بدەن‌و ، ئەنجامەکەشی ئەمەیە :-

دوکەڵی ڕەش ساڵێ دوانزە مانگ لە هەموو لایەکی گەڕەکەکە پەرت‌و بڵاو دەبێتەوە .. دانیشتوانی ئەو گەڕەکە لە بەیانیانی زوو هەموویان لەبەر دوکەڵی ڕەش دەم‌و چاویان هێنندە ڕەش هەڵدەگەرێ برا برای خۆی ناناسێتەوە .. جگە لە لایەنی تەندروستی کە دوچاری چەندان نەخۆشی ترساك بوون ...

گەڕەك پاسی نیە .. . مانگانەی ئەوانەی لەم گەڕەکە دەژین تەنیا بایی هاتن‌و چوونە ... بەرامبەر بە کۆڵانە پڕ زەلکاوەکانیش ، هاووڵاتیەك پرسیارێکی ڕەوای کردو دەڵێ :

ئەگەر شارەوانی بڕیاری دەرکردبێ کە « هەر ساڵێك ئاو لەبەر دەم ماڵەکەی‌دا بڕێژێ سزا ١٠٠ دیناربێ». دەبێ هاووڵاتیانی « لەتیفاوە» چەند سزا لە شارەوانی خۆی وەربکرن ئەگەر زەلکاوی مێش‌و مەگەز لەبەر دەم ماڵەکانیان دروست بکات لە بریتی گوڵ‌و باخچە ؟!

لقی هەولێر

سەرەکی فەرماندە ..

لە سەرووی ماڵی هەموو خێزانێ لە خێزانی شەهیدانا هەڵواسرێو ئەگەر کەسێ بچێتە ئەو ماڵەوە بزانێ ماڵی شەهیدە .

حەزدەکەین بە دەستی خۆمان ئەم نیشانەیە بکەینە هەموو خێزانێك بەڵام لەبارەی واقیعی یەوە ئەمە زەحمەتەو گرنگتر ئەوەیە شەرەفی بەخشینی ئەم نیشانە فراوان بێو بە گشتی بێ و هەندێ لە هاوڕێیانمان لە سەرکردایەتی حزبو کادیرەکانی دابەشی بکەنو لە هەندێ لە جومگەکانی دەولەتدا وا بڕیاردرا کە خاوەنی بەرزترین پایە لە هێزە چەکدارەکانا تا رائید لەوانەی کە مەدالیای ئازایەتی یان پێدراوە بۆ ئەوەی لێرەدا پێیان ببەخشێنو بە ڕادەی پەنجا خێزانو ژمارەکانی تر وەك لە تەلەفزیۆنا بینیتان لەلایەن هاوڕێکانی ترمانەوە پێیان دەبەخشێنرێ .

باشترین شتێ لە سەر زەویدا کە شەهید پێی شادبێ ئەوەیە یادی بکەینەوەو عیراقی یەکانیش لەم لایەنەوە کەمتەرخەمی یان نەکردووە لە یادکردنەوەی شەهیداندا لەگەڵ ڕێزو ستایشی باڵادا بۆیان چونکە شایانی ئەم ڕێزو ستایشەن .

چاوکەوتنمان بەیەك لەم شوێنەداو بەم بۆنەیەوە دووپاتکردنەوەیەکی تازەیە بەناوی گەلو سەرکردایەتیو حزبو شۆڕشەوە بۆ ئەو ڕێزو ستایشەی کە بۆ شەهیدە بەوەفاکانمان هەیە.

بەخێربێن بەسەر چاو

سڵاومان بگەیەنن بە خزمو کەسانی تری خێزانەکانتان لە ماڵەکانتانا.

ــ پاشماوە ..

گرنگترین شت ئەوەیە سەری عیراق بە بەرزی بمێنێتەوە لەگەڵ ئاڵای عیراقدا بەو شەهیدانەی کە کۆڵەکەی ئەم ئاڵایەن .. شەهیدان نەبوونایە خوانەخواستە ئێستا ئاڵای عیراق شۆڕدەبوو و لەم دەرسەوە وتمان پاش ئێستا ئاڵای عیراق شۆڕ ناکرێتەوە چونکە ئوسوولێ هەیە لە جیهانا نازانین لە چی یەوە دەستی پێ کردووە بریتی یە لەوەی بەپێی ئوسوول ئەگەر سەرەکێ لە سەرەکەکانی جیهان بمرێ ئاڵای بۆ شۆڕبکرێتەوە .. لەبەر ئەوە لە سەرکردایەتیدا وتمان ئیتر لەمەودوا هەرگیز نابێ ئاڵای عیراق شۆڕبکرێتەوە .

ئینشەڵڵا بە خۆشی دەتانبینین .

ئەمەیش دەقی فەرمانەکەی سەرەك کۆمارە :

بۆ ئەوەی یادی شەهیدانی شەڕی قادسیەی پیرۆزی صدام ئەوانەی کە گیانی خۆیان لەپێناوی پاراستنی عیراقی مەزندا بەخت کرد بە نەمری بمێنێتەوەو بۆ سەربەرزکردنی خێزانەکانیانو بەگوێرەی ئەحکامی بڕیاری ژمارە ١٣١٤ی ئەنجومەنی سەرکردایەتی ی شۆڕش کە لە ڕۆژی ٢٩ـ١١ـ١٩٨٤دا دەرچووە بڕیارماندا نیشانەی شەهید بدەین بە شەهیدان .

صدام حسين
سەرەك کۆمار

شایانی باسە بەڕێز سەرەکی دیوانی سەرەکایەتی کۆمارو هەندێ لە ئەندامانی سەرکردایەتی ی گشتی ی هێزە چەکدارەکان ئامادەی بەخشینی نیشانەی شەهید بوون .

ــ هەوجاری دیسك (سێل ، ساج)

هەوجاری سێل بە گوێرەی ڕاکێشان بە هۆی تراکتۆرەوە دابەش دەکرێت بۆ : هەوجاری ڕاکێشەر ، هەوجاری نیوە هەڵگر ، هەوجاری هەڵگر .

هەوجاری سێل « دیسك » بۆ کێلانی زەوی ڕەقو ووشكو ئەو زەوی یانەی کە پاشماوەی درختی تیادا ماوەتەوەو ئەو زەوی یانەی کە لەچینەکانی ژێرەوە خۆیان هەیە لە قوڵایی سەنتیمەتر بەزۆری بەکار دەهێنرێت .

چونکە لەو زەوی یانەی کە زۆر ووشکن هەوجاری لابڕ ناتوانێ بەچاکیو ئاسانی زەوی قوڵ بکاتو لە خاك بچێتە خوارەوە . وە لەو زەوی یانەی کە پاشماوەی ڕەگی دارو درختی زۆر تیا دایەوە هەروەها بەرداوین زۆر بەباشی ناتوانی زەوی بکێلێ ، بەڵام بەپێچەوانە هەوجاری دیسك خۆی بە چاکی پیشان دەدات لەبەر ئەوەی دیسك (سێل) دەسوڕێت « دەخولێتەوە » بەبێ ئەوەی بشکێت .

لەو زەوی یانەی کە لیچن « زۆر تەڕن » گاسنی لابڕ ناتوانێ بەچاکی کێڵگەکە بکێلێت وە خاکی هەڵکنراوە بەشێوەی پێویستی وەربگێڕێت بەڵام هەوجاری سێل « دیسك » لەبەر ئەوەی گاسنەکانی دەسوڕێنەوە « دەخولێنەوە »و گیسکێکی هەیە لە نزیك دیسکەکەوە . لە کاتی سوڕانی « خولانەوەی» دیسك هەرچی قوڕێكو پیسایەك پێو بنوسێت دەی سڕێتەوە ئینجا لەبەر ئەمە توانای وەرگێڕانو کارکردنی بەرزدەبێتەوە .

هەوجاری دیسك لەو زەوی یانەی کە ئاسانن بە چۆنیێتی کێڵان باشترن لە هەوجاری لابڕ ، بەڵام لە پاش کێڵان زۆر کەستەكو بەرزیو تزمی لەناو کێڵگەکەدا دەمێنێتەوە کە پێویستی بە زیاد کردنی دووبار کێلانەوە هەیە .

● **هەوجاری دیسکی هەنگر**

هەوجاری دیسك لە گاسنی سێلی «دیسکی» و هەڵخلیسکێنەری « »

زانستی کشتوکاڵ

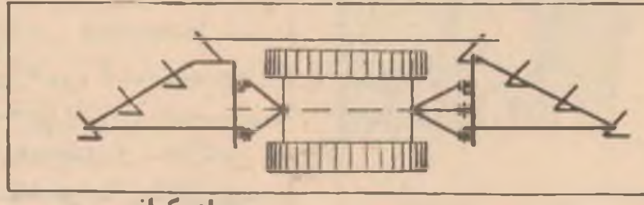

د. جهاد کیانی

« یان پێچکەی ، » ودامرکێنەری دیسکەکانی و مژانەی کە هەوچارەکە لەگەڵ تراکتۆرەوە دەبەستێتو شاصی و کە ئەندامەکانی هەوجار لە سەری ڕێك دەخرێتو پێچکەی ڕێکخەری قوڵایی کێلان ( ) پێکهاتووە .

دیسك « سێل » لە پۆڵایەکی ڕەقو پتەو بە ئەستوری ( ) ملیمەتر دروست دەکرێت . وە بۆ ئەوەی کە بەشێوەیەکی چاك لە خاك بچەقێتە خوارەوە لە پانی ( ) سەنتیمەتر دەقۆپێنرێت « » نیوە تیرەکەی دیسك لە نێوان « ، » میلمەتر دەبێت .

دیسك لەگەڵ تەوری شاقوڵی بە گۆشەی پلەدا دەمەزرێت لەگەڵ زیاد بوونی ئەم گۆشەیە بڕگەی « بەرهەڵستی » زەری بە رووکاری کێلان زیاد دەبێت . هەروەها پێکێنەری

هێزی بڕگەی « بەرهەڵستی » شاقوڵی بۆ دەرهێنانی گاسن لە زەوی بۆ سەرەوە زیاتر هەوڵ دەدات « زیاتر دەبێت » ئەمەش دەبێتە هۆی نارێکی کێلانی ژێرەوەی زەوی . بەڵام لەگەڵ ئەمەش دەبێتە هۆی کەم کردنەوەی پاڵەپەستۆی « پەستینی » تەنشتی «

لە سەر هەوجار لە ئەنجامی ئەمەدا هەوجار بە شێوەیەکی باشتر خاکی هەڵکنراو وەرگێردەکات .

سێڵەکانی « دیسکەکانی » هەوجار بە گۆشەی ( ) پلە لەگەڵ رووکاری «سەمتی» بزوتنەوە دادەمەزرێت . وەتاقی کردنەوە وا دەردەخات کە بڕگەی « بەرهەڵستی» زەوی بە دژی رووکاری « سەمتی» کێلان کەمترین نرخی دەبێت .

وە ئەمەش پیکهێنەری هێزی ڕاکێشانی هەوجار دیار دەکات .

لە نزیك رووی کارکەری هەر دیسکێك گیسکێك «خاوێن کەرێك»

بۆ یارمەتی دان لە هەڵوەراندنو وەرگێرانی خاکی هەڵکنراوو خاوێن کردنەوەی روری دیسك لە پێوە نووساندنی قوڕوخاکی لیچ بەکاردەهێزێت .

شاصی پێکهاتووە لە چەند پارچە تەڕکی پولایی بەپتەوی پێکەوە دەبەسرێن بۆ هەڵگرتنی هەموو جۆرە پاڵەپەستۆیەك وە باسکەکانی هەموو دیسکەکانی هەوجاری لێ دەبەسرێت . باستەکان بۆ باری گونجاوی کارکردن دیسکەکان دادەمەزرێت .

لە کاتی بزوتنەوەی «جولانەوەی» ماشێن «تراکتۆرو هەرجار پێکەوە پێی دەڵێن ماشێن» دیسك «سێل» لە سررەوە بۆ خوارەوە خاك دەبڕێت وە لەگەڵ خۆی بەهۆی هێزی لێکخشاندن خاکی هەڵکنراو هەڵ دەگرێت ، چینەکانی خاکی هەڵکنراو بۆ ماوەیەك لەگەڵ دیسکەوە دەتوانی بمێنێتەوەو لەگەڵ دبسك بەخێرایی جیاجیا بخولێتەوە «بسورێتەوە». چینەکانی خاکی هەڵکنراو کە نزیکن لە بنکەی دیسکەکە وەیا لەبنکەن خێرایەکیان نزیکن یان یەکسان دەبێت بەسفردوە ئەو چینانەی کە لە مووسی دیسك نزیکن خێرابان نزیکی خێرایی ماشێنەکەیە . لە ئەنجامدا بەشێوەیەکی چاك زەوی هەڵکنراو تێکەڵ دەبێت وە ئەمەش مەرجێکی گرنگە لە رووی پێویستیەکانی «مەرجەکانی» کشتوکاڵدا بۆ زیادکردنی پیتی «دەوڵەمەندکردنی زەوی بەخێراك بۆ رووەك» .

ئای کە بیری منداڵی تیژو روونو بێ گەردە ، پەڵەم لەکە مانا پێوەی نی یە ، خۆ منداڵ هەر شتێکی بینی یا بیستی ی گورج لە دەفتەرە سپیەکەی میشکیا لە چاپ ئەدرێت بەڵام بە مەرەکەبێك کە هەرگیز نەسرررێتەوە ..

گەشتێ بە ناخی ئەمەندا

جەمال بابان

ماڵەکەمان نزیك سەرای ئێستاو نزیك مزگەوتی شێخەلی بوو لە سلێمانی ، هەمیشە وەك منداڵێك بە دوای دایکەوە بووم ،ئەویش منی بە تەنها بەجێ نەئەهێشت ... تەمەنم چوار ساڵ بوو ، شەری بەر دەرگای سەرا روەك رووداویکی گرنگ لە ئاوینەی ژیانما) باش لەبەر چاومە (ئەوەندەی میشکی منداڵێکی بچوك ئاخنیبێتیە ناو پوولەکەکانی مێشکیەوە) واتا (شەری ڕۆژی ڕەشی شەشی ئەیلوول ساڵی ١٩٣٠) گویم لە تەقەی تفەنگو شریخەی مەترە لوێز بوو خێرا خێرا ملم ئەنا راکەمە دەرەوە بۆ ناو گۆبەندەکە ، بەڵام هەر کە رەعناخانی دراوسێمان داوێنی عەلی کوری ئەگرتو وەك پارانەوە پێی ئەووت : دەخیلت بم نەچیتە دەرەوە ، گوللەیەکی وێڵت بۆ (نازل) ئەبێتو تووش ئەبی ی ئەوسا منیشیان راکیشایە دواوەو دەرگایان خرر لەسەر داخستم. بەڵام لە دوایدا لە دایکمم ئەبیست کە باسی فایق بێ کەسی ئامۆزای ئەکرد کە یەکیك بووە لە پێشەواکانی ئەو خەلکەی کە رووەوسەرا ملیان ئەنا ... هەر لە دوایشدا بیستم کە فائقو عەزمی بەگی باپیرمو شەوکەت بەگی مامم ومیرزا توفیقی قەززازو حەماغای ئەورەحماناغاو ئەورەحماناغای ئەحمەد پاشای خالی باوکمو گەلێکی تریان گرتوە ، هەندێکیان ناردوون بۆ کەرکووك .

یەك دوو رۆژ دوای شەررەکە لەگەڵ منالی گەرەوەك ئەهاتینە دەرەوە ، ئەمان بیست کە گوایە حەماڵێکی هەژاری بێ تاوان لەو شەررەدا بوگوللەی وێڵەوە بووەو ناوی (ئەلەگون سوتاو) بوو ،

لە ترسی هەڵگیرساندنەوەی شەروو بۆ هەواڵ پرسینی باپیرمو مامم ، باوکم هەمومانی بردە ماڵی باپیرم لە قەراخ شاری سلێمانی کە ماڵێك نەبوو لەولایەوە ولەسەر کارێزی دایکی پاشا بوو ، (کە ئێستا بەداخەوە شوێندواریان نەماوە) ،لەوێ لەبیرمە خزمان هەموو کۆبوبونەوە ، ماتو غەمبار، فاتمە خانی ژنی باپیرم شەو لەسەر زەوی (بێ لێفەو دۆشەك) پاڵ ئەکەوتو پانی بەرزی ئەکرد بەسەرین ... ئەی .گوایە چۆن ئەو لە جێگای گەرم ونەرمانبوێ ومیردەکەی لەبەندیخانەدا هیچ نەبی لە ژێر خۆیاراخات

کە باپیرم ومامم دوای بە بێك بەربوونو رزگاریان بوو ،کورێکی مامم لەو کاتەدا لە دایك بوو ، بەو بۆنەیەوە ئەکوردەیان ناونا (بخات)،هەر بەو بۆنەیەوە ، مەردرا بەعەرداو مەولودکرا منالە ووردکان تێر نوقلو گوێزو مێوژیان خوارد .

فایق بێ کەس لە بەندیخانە دا بوو ،کە گرری نیشتمان وبەلێسەی (وەتەن) لە دەروونیا کلیەی سەند بوو، هەڵبەستە بەرزەکەی (ئەی وەتەن مەفتوونی تۆمو شێوەتم بیر کەوتەوە)

ساڵی ١٩٣٥ لەقوتابخانەی (فیصلیە) بووم کە نزیك سەراو وئیستا کراوە بە بازار وهیچ شۆینەواری نەماوە ، لە کاتی خۆیدا واتا لە سەردەمی فەرمانڕەوایین ئنگلیزەکاندا (١٩١٩) شوینی (حاکمی سیاسی) بوو . ئەوسا کە تەنها سێ قوتابخانەی سەرەتایی کوردان هەبوو لە سلێمانیدا. (فیصلیە) بە ناوی مەلیك فەیصەلو (خالدیە) بە ناوی خالید کوری ولید لە نزیك سەرشەقامو (ایوبیە) بە ناوی سەلاحەددنین ئەیوبیەمە کە لە خوار سەر شەقامەوە بوو نزیك گەررەکی جۆلەکان . یەك قوتابخانەی سەرەتایین کچانیش هەبوو نزیك مزگەوتی گەورە ئیستا بووە بە شەقامو قوتابخانەیەکی ناوەندیش هەبوو لە سەرەوەی شار نزیك خەستەخانە (نەخۆشخانە)ی کۆن .

بەڕیوەبەری قوتابخانەی (فیصلیە) ئەوسا خوالێخۆشبوو صالح قەفتان بوو ، کە بەراستی بیاوێکی بە زەبرو زەنگ ولە هەمان کاتدا باوکیکی دلسوزی قوتابی بوو ، مامۆستاکانمان وەك لە بیرم بن خالد ئەفەندی (خالیدی سەعەی ئەولا هەتیو) کە ئەفسەریکی تەقاویت بوو ، مەلا جەلال (جلال محمد)و (صالح علي) بوون .

سلێمانی ئەوسا خەستەخانەی کون کەرخی زووروی وگەرەکی حولەکان کەرخی خوارووی و ماڵی باپیرم (ماڵی عەزمی بەگو ئاشی گاوران و سەددەکە کەرفی رۆژ هەلاتو باخچەی گشتیو ماڵی متصرف (کە ئەوانیش لەم دوایەدا دروست کران) کەرخی روژاوان بوون وئاوبینەو دەست بشۆو خوانان لەگەل تاو تاری داهاتوو .

برسیەکانی ئەفەریقا ژمارەیان ٣٥ ملیونەو

ئەمە چەند وێنەیەکە لەدیاردەی ئەو برسیەتەی ئەفەریقا بەگشتیو وڵاتی ئەنیوپیای بەتایبەتی گرتۆتەوە . ٩٠ هەزار مرۆڤ لەم جیهانەدا لە برسا دەمرنو هەر بە تەنیا بۆ رزگارکردنی برسیەکانی ئەنیوبیا دوو ملیون تەن دانەوێلە پێویستەو ئەوەی هەیە تەنیا ١٢٠ هەزار تەنە.

فێرکردنی ــ پاشماوە

فێرکردنی پەروەردەی سلێمانیەوە نەوارەکانمان تۆمار کرد لە ژێر چاودێری مامۆستا کەریم زەندا .

لە پاشدا چاومان بە کاك (عبدالله عرب فتاح) کەوت کە کرێکاری میکانیکە لە ئیستگە و لە بابەت خوێندنەکەیەوە وتی :

ئەم ڕێگایە بۆ خوێندن هەلێکی گونجاو و لە بارە بۆ ئەو کەسانەی ماوەی خوێندنیان کەمە بە تایبەتی وەك کریکارەکانی ئێمە کە لە وەرزی داچاندن و کێلان و دروێنەدا دەچنە دەرەوەی شار و ماوەیەکی زۆر دەمێنەوە .. دەتواتن بە هۆی ئەم خوێندنەوە خۆیان لەم کوێرەوەریە ڕزگار کەن بە تایبەتی کاتێ نەوارەکە لێدەدەم وەکو ئەوە وایە مامۆستام لە گەڵدا بێت .

وە لە بابەت گیروگرفتەوە وتی :

گواستنەوەی فێرخوازەکانە لە بەرێوەبەرێتیەکەوە بۆ بەرێوەبەرێتیکی دیکە کە ئەوە دەبێتە هۆی پچراندنی پەیوەندی فێرخوازەکە لە دەوام وە ئەگەر بگویزرێنەوە بۆ دەرەوەی شار وا بە تەواوی پەیوەندی دەپچرێت و ئەم کۆسپە بۆتە هۆی ئەوەی تا ئێستا (١٤) فێرخوازمان واز لە خوێندن بهێنێت .

لە پاشدا کاك (بابا علي حسين کاکە مند) شوفێر لە بەرێوەبەرێتی شارەوانی سلێمانی وتی :

هەستم بەرامبەر بەم خوێندنە ئەوەیە کە زیاتر هانم دەدات فێربم و هەوڵ بدەم خۆم لە دەردی نەزانین ڕزگار بکەم تا زیاتر خزمەتی گەل و نیشتمانەکەم بکەم و لەو کاروانە دوا ناکەوم .

یوهان ــ پاشماوە

کتێبی زانیاریو هونەریی بەکەڵك ، بۆ ماوەیەکی دورو درێژ ، وەربگرێت . پیاوێکی فەرەنسیش (کە ناوی نازانرێت) پیتە مەعدەنی یەکانی گۆتنبێرگی بەدل نابێت لەبەر ئەوە خۆی پیتی قایمی جوان ، بۆ چاپکردن ، لەقوڕقوشم دروست دەکات. کەداهێنانی چاپکردن دەخرێتە پاڵ گۆتنبێرگ هەر ئەوە نیە کەوا پیتی بۆ دروست کردووە ، بەلکو سەرەڕای ئەوە بنکەیەکی ڕەقیشی دروست کردووە بۆ ئەوەی کەپیتە ریزکراوەکانی لەسەر دابنرێت . ئنجا ئەو کاغەزەی کە بۆ چاپکردن ئامادەکراوە دەخرێتە سەر ئەو پیتە ڕێزکراوانەو بە لەوحێکی قورسی پۆڵا کەبێی دەووترێت پەستێنەر (مکبس Press) پەستانێکی زۆری دەخرێتە سەر ، بەمە پیتەکان (واتا نووسینەکە) بە ئاشکرا بەچاپکراوی لەسەر کاغەزەکە دەردەکەوێ .

ماویەتی

نەهێشتنی ــ پاشماوە

حەماسەوە بەرەو مەلبەندەکانی قەلاچۆکردنی نەخوێندەواری دەچوونو کەجیگای شانازی هەموو کەسێك بوو . لەبەرئەوە دەتوانین بلێینی کە ئەم هەڵمەتە هەر لە رۆژەکانی سەرەتایی یەوەی توانی زۆربەی ئەوانەی یاساکە دەیانگرێتەوە ، بیانخانە باوەشی خۆی مامۆستاو فێرکارەکان بە ئەرکێکی بەردەوام هەلسان لە پێناوی جێبەجێ کردنی ئەم ئامانجە پیرۆزە . بێگومان هەڵمەتێکی بەر فرەوانی وا کە بەئەرکی فێرکردنی زیاتر لە دوومليون کەس هەلدەستێ ئاساییە گەر هاتوو کوسپو تەگەرەی هاتە بەردەم ، جا چ لە مەیدانی جێبەجێ کردنی بەرنامەکانیو دەرس گوتنەوە بەراستو دروستی وەیا لە مەیدانی توانای خوێندکارە ــ کان لە فێربوونو تێگەیشتنو حالاتی خۆدزینەوە غایببوون . بەڵام چالاکیِ هەلسورینەرانی هەڵمەتەکەو چاودێری کردنی لەلایەن ئەنجومەنی باڵاو وەزارەتی پەروەردەو ئەنجومەنەکانی سەرپەشتەکەر لە پارێزگاکاندا پالیان بەدەزگاکانەوە دەنا بۆ پێشکەش کردنی راپورتی بەردەوام دەربارەی سەرەنجامی چالاکیەکانو باس کردنی گیروگرفتەکانیش لە کۆبونەوەو کونگرەکانداو گەلی بریارو ئاموژگاریان دەر دەکرد بو چارەسەریان . کێشەی دووبارە گەرانەوە بۆ نەخوێندەواری بەووردی لێی کولدرایەوەو تاقی کردنەوەکانی دەولەتەکانی بێگانەش لەم بارەیەوە رچاوکرا . چونکە پاش تەواوبوونی کاری نەهێشتنی نەخوێندەواریو دەرچوونی خویندکارەکان لەمەلبەندەکانی نەهێشتنی نەخوێندەواری لەوانەیە لە خویندنو نووسینیدا ببڕێنو دووبارە بۆ باری نەخوێندەواری بگەرێنەوە ، جا دامەزراندنی قوتابخانە میللی یەکانو دانانی پروگرامی تایبەتی بۆ ئەم مەبەسە رەنگ دانەوەی ئەم بایەخ پێدانەیە لە پێناوی پەرەپیدان بە توانای دەرچوانی ئەم مەلبەندانە، سەرەرای ئەوەی ڕێگا لە گەرانەوە بۆ نە خوێندەواری دەگرێ . هەر لەبەر ئەوە ژمارەیەکی زۆری لە دەرچوانی مەلبەندەکان لەم فێرگە میللی یانە وەرگیرانو گەلیکیش لەوانەی کوتابیان بەم قوناغەش هێنا ، نەفیرگە ناوەندی یەکان درێژیان بە خویندیاندا .

ئێستاش سەرەرای باری ئەو جەنگە کاروباری نەهێشتنی نەخویندەوارىو فێرکردن رانەوەستا،ئەوانەی سەرپەشتی ئەم کارە دەکەن زۆر بە حەماسەوە پال بە هەلمەتەکەوە دەنێن تا ئەم دەردە لە رەگو ریشەوە دەرهێننو چارەسەری ئەو ژمارانەی لە ناریکایی نەخویندن ماونەتەوە بکەن .

گومانیش لەوەدانییە کە دوا رۆژ رووناكو پرشنگدار ئەبێو ئەو رۆژەش دێ کە نەخوێندەواریو جەهالەت تێیدا بزر دەبێ .. تاهەتا هاتایی .

Institut Kurde de Paris

هەرجارەی نووسینێك

وشك بوونەوەو داهێنان

حیدر عبدالرحمن

بەردەوام بوون لـە هـەر کارێکی هونەریو فیکریدا ، کاریگەریەکی پتـەوی بەسەر زیندوو- بوونەوەی هۆش‌و گیانی مرۆڤەوە هەیە .. ئـەو زیندوو بوونەوەیە کـە مرۆڤ دەگەیە نێتە قۆناغی بەخشش‌و داهێنان .

بەردەوام‌بوون لـە خوێندنەوە ، نووسین ، سەلیقەو هەناسە درێژی دەکات .

بە بەردەوام بوون ، بیری نوێ‌و هەنگاوی نوێ لەدایك دەبێت ئەوانەی نەیان‌توانیوە لەگەڵ کاروانی پێشکەوتنی مرۆڤایەتیەوە بەردەوام بن‌و هەنگـاو بنێن ، بەجێ‌ماون ، پاشان تۆزو خۆڵی سەردەمیان لەسەر هەڵ نیشتووە ، لە ناو ئەو تۆزو خۆڵەدا دەخنکێن‌و گووم دەبن .

ئەوانەی نەیان توانی بەردەوام بن .. ئەگەر پێشان کۆمەڵە ڕۆمانیان دەخوێندەوە ، ئێستـا سەلیقەی خوێندنەوەی کورتە چیرۆکێکیان نی‌یە .

سا بۆ ئەوەی مرۆڤ لە بەخششی خـۆی نەکەوێت‌و ئـەو بەهرەیەی هەبەتی زەرد هـەڵ نەگەڕێ ، با لە ئەشقە پاك‌و ڕەسەنەکەی خـۆی دانەبڕێ ، ئەگەرنا .. کاتێ سەردەم بەجێی دێڵێ ، هیچ هێنرێك نی‌یە لە باوەشی خۆی بگرێ‌و لـە مەترسی ووشك‌بوونەوەی بپارێزێ !

ئەوانەی هەر بۆ ئەوەی ناویان لە بیـری خەڵکی‌دا هەڵنەوەرێ ، بە ساڵێ جارێ لـە پێشکەش‌کردنی بەرهەمەکانیان شوکرن ، یان بـە دەست هیلاکیەوە دەبەزن ، واز لە هونەر دێنن‌و ڕوو لە قۆنتەرات چیەتی دەکەن ... ئەشـقە پاکەکەی خۆیان دۆڕاندوەو هونەریان کردوە بـە کەرەستەیەك بۆ کات بەسەربردن ، یان لەو ڕوانگەوە بۆ هونەر دەچن ، کە هونەر خزمەت بـەوان بکەیەنێ ، نەك ئەوان خزمەت بە هونەر بکەبەنن !

هەندێ لەوانە لـە ڕۆژگارێگا گەیشتوونەتە پۆپەو شوێنێکی دیاریان لە هونەرەکەیان‌دا هەبووە ، بەڵام نەیان توانیوە ڕێز لەو ئاستە پیرۆزەی خۆیان بنێن‌و هەنگاوی گەورەتر بهاوێژن ، بە ناچـاری مل‌کەچی شکستی بوونەو وەکو سەر لە نوێ بێنەوە کوڕی هونەر ، لە سەرەتایەکی کاڵەوە دەستیان پێ‌کردۆتەوە ، بێ ئەوەی کەڵك لە تاقی‌کردنەوە دوورو درێژەکانیان ببینن ..

بەداخەوە بەشێکی زۆری هونەرمەندەکانمان ، ئەگەر بۆ بەرهەمێکی خۆیان نەبێ ، ساڵێ جارێ ، ڕێیان ناکەوێتە هۆڵێك ، شانۆگەریەکی نوێ ببینن‌و بخوێننەوە !

بۆیە لە دەورو بەری خۆیان بێ ئاگان ...

تا بەو بێ ئاگاییەش بمێننەوە ، ڕۆژێ لـە ڕۆژان تام‌و چێژ لە داهێنان وەرناگرن .

مندالانی سلێمانی

پاداشتی هونەری جیهانی وەردەگرن

لە وەزارەتی رۆشنبیری‌و ڕاگەیاندنەوە ـ خانـەی رۆشنبیری منـدالان . بەنوسراوی ژمـارە ٥ـ٢ـ ١٦٨٧ بەڕێوەبەرێتی چالاکی‌قوتابخانەکانی سـلێمانی ئاگادار کرد کە لەپێشانگای‌جیهانیدا ئەم قوتابییانـەی خوارەوە پاداشـتیان‌وەرگرتووە .

١ ـ سیروان حمە صالح ـقوتابخانە بۆتـان ـ پاداشتی زیوی‌و بڕوانامەی ڕێزلێنان لەپێشـانگای چواردە هەمی جیهانی بۆ وێنەی مندالان لە «یابان»

٢ ـ حکیم علي ـقوتابخانەی بۆتان ـ پاداشتی برۆنزی‌و بروانامەی ڕێز لێنـان ـ لەهەمان پێشانگا .

٣ ـ سەرکەوت سـعید ـقوتابخانەی بۆتـان ـ پاداشتی برۆنـزی‌و بروانامەی ڕێز لێنان ـ لە هەمان پێشانگا .

٤ ـ دالیا نوری اسماعیل ـباخچـەی دلسـۆزی ـ پاداشتی برۆنـزی بروانامەی ڕێزلێنان ـ لە هەمان پێشانگا ـ

٥ـ شیلان حسین ـ باخچەی سلێمانی ـ پاداشـتی «دبلوم» لەکێ برکـێی جیهانی شەشەم بۆوێنەی مندالان لە «فلندە» .

٦ ـ روناك قـادر علـي ـقوتابخانەی هاوکاری ـ بڕوانامەی سەرەتایی کچان پاداشتی زیوی لەگـەڵ ڕێزلێنان لە پێشانگای چواردەهەمی جیهانـی بۆ وێنەی مندالان لـە «یابان» .

ئەوەی شایانی باسە لـەو قوتابییانەی کـە پاداشـتی جیهانی وێنەی مندالانیـان وەرگرتووە سـێیانیان لـە قوتابخانـەی «بۆتان»ی سەرەتایی کوران‌لە سەرچنار هەروەها ساڵـی ڕابوردو هەمان قوتابخانـە دوو پاداشتی جیهانی نزیان لـە پێشانگای مندالان وەرگرتووە .

لەم شارە خنجیلانەیدا

باخچەی ساوایان و

هەنگاوێکی پێشکەوتو

لە دامێنی شاخی بەمـۆ وبالانبۆدا ... لەنێو شاری هەڵەبجەدا . چەنـد مامۆستایەکی بەڕێزو لێهاتوو لە نێو چوارچێوەی «باخچەی ساوایانی هەڵەبجە»دا بـە هیوایەکی گـەورەو پاشەڕۆژێکی پڕ لـە سوودمەندی و سەرکەتن و . پێشکەوتن دا ژیانیان بـۆ پەروەردە کردنی چەندەهـا نەوەی دوارۆژ تەرخان‌کردوە

ئێمەش وامان بە باش زانی ..ئەم باخچەیە بەسەر بکەینە وە و چەند پرسیارێکمان لە بەرێز خوشکە «ئەختەر محمد محمود» بەڕێوەبەری باخچەکە کردو ...ووتی :ـ

● باخچەی ساوایانـی هەڵەبجە لە ساڵی ١٩٧٦ ـ ١٩٧٧ دا دامـەزراوە ود دەتوانم بڵێم هەر لەو ساڵەدا بەپـێی پێویست مندالانمان وەرگرت ەوە ئەو مندالانەی کەدێنە لامان پێك‌هاتوون لـە مندالی جووتیارو ، کرێکارو فەرمانبەرو مامۆستا ..هتد خاوەنی مندالەکان، بەوپەڕی شانازی‌یەوە مندالەکانیـان دێننە باخچەکەمان وە ئێمەش بـەو پـەڕی شانازی‌یەوە ئامادەیی خۆمـان دەردەبڕین زیاد لە ڕۆڵەکانی خۆمـان بـۆ پەروەردە کردن‌و پەروەردەیان دەکەین ...وە پی‌گەیاندنی مندالەکانیان و لەگەڵ ئەوەش دا ئـەو بابەتانەی لەگەڵ هۆشـی منالەکان‌دا دەگونجـی .. پێیان فێردەکەین بە تایبەتـی ئەمڕۆ کە ڕژێمـی ڕەگەزپەرستی ئێران جەنگی سەپاندوە بە سەرمان‌دا ... لەم بارەیە بۆ مندالـە ئازیزەکانی ڕوون دەکەینەوە. چۆن خومەینی دژ بە مندال‌و ڕۆشنبیرە .

● **ئەو چالاکیانـەی باخچەکەتان بەدەستی هێناون کامانەن ؟**

ـ هەر لە سـەرەتایی دامەزراندنیەوە باخچەکەمان بەشداری پێشنگای ساڵانەی قوتابخانەکانی شـاری هەڵەبجەی کردوە .

وە لەساڵی پاردا «١٩٨٣» دا پێشنگایەکی تایبەتـی کـردەوە خەلکانێکـی زۆر ئامادەی ئەم پێشنگایە بوون‌و سەرکەوتنێکی باشیشـی بەدەست هێنا .

● **دوا ووتەتان چی‌یە ؟.**

سوپاسی ئەو دایـك و باوکانە دەکەبن کە یارمەتی‌مان دەدەن بۆ پێگەیاندنـی مندالەکانیان .

شانۆییەك لە هەڵەبجە

لـەم دواییەدا مۆڵێری بلیمەت خۆی‌گەیاندە شـاری هەڵەبجەو دەبووبست ژنێـك بکاتە هاوسەری پیاوێکی ٥٢ ساڵانە .. ئەم شاکارە کـە لەوەرگێڕانی نەجات حەمیـد سەعید و دەرهێنانـی هونەرمەندی لاو بەختیـار غەفور بوو لەلایەن تیپـی نواندی گۆران پێشکەش کرا.

ناوەڕۆکی شانۆ نامەکە لە پیاوێکی پیر دەدوا کەهەوای ژن هێنان کەوتبوە سەری و. پاش ماوەیەك کارەکەی جێ ڕەزامەندی هاوڕێکانـی و باوك‌و دایك‌و برای ئافرەتە بوون .

پاشان پەشیمان بووبەوە. بەڵام هەر بەزۆر ئافرەتەکەیان کردە هاوسەری‌و چەنـد ئەکتەرێك دەوریان لـەم شانۆگەریەدا بینی «شاهۆ حسین ، رۆوف عبداللە ، پەیمان بەکر .. بەختیـار غەفور ... موفق علي رضا. چنور محمد .. شیرین محمد عبداللە صالح .. بەهار محمد جمال حسین» .

وە ئێمەش بەم بۆنەیەوە چوبنە لای دەرهێنـەری شانۆگەریەکەو ووتی :ـ ئێمە هەندێ گیروگرفتی تایبەتی لەکاتی پێشکەش کردنی دەقە شانۆیی‌یەکەدا هەتا ڕێمان ، بەڵام هەر چۆنێك بـوو توانیمان ئەم بەرهەمـە پێ‌بگەیەنین هیوای بەرهەمی سەرکەوتوتر و بەسوودتر لە تیپی نواندی گـۆران دەخوازین .

ئیبراهیم هەورامانێ

ئاورێك لە رابووردو

ڕۆژنامەی «بانگـی کوردستان» کە ڕۆژنامەیەکی عیلمی ، اجتماعی ، ئەدەبی، حرو سەربەستی بـووە هەفتەی جارێك لە شـاری سلێمانی دەرچـووە ، ١٤ ژمارەی لە ساڵی ١٩٢٢دا لێ دەرچووە ، خاوەنی ئیمتیازو مدیری مسؤول‌و سـەر- نووسەر مستەفا پاشـای یاملکی‌بووە .

● لـە ژمارە ٤ی ڕۆژی ٢٨ـ٨ـ١٩٢٢ی ڕۆژنامەی «بانگ کردستان»دا ئەمانەمان بەرچاو کەوت :

[لە ئێرلاندەدا موحارەبە] لەشکری وەتەنی ئێرلانـدە هجومیان کردۆتە سەر شاری«بتربری» لـە پاش‌محارەبەیەکی بەشیدەت زەبتیـان کردووە ، ئەهالی شارەکە ئەم عەسکەرە وەتەنییانەیان لەگەڵ‌نمایشێکی زۆردا پێشـوازی کردووە .

[سـمکۆ]

وەکو خەبەرمان زانیوە لـەئەترافـی «شەرەفخانیە» لەسەر ڕێی تەبرێز لـەساحلی شیمالی گۆلی ورمێ، لەشـکری سـمکۆ لەگـەڵ‌لەشکری عەجەم شـەڕێکی بەشیدەتیان بووە ، کوردان‌غالب‌و عەجەم وەکو پێشـوو هەر مەغلوبن .

«سامان» ئامادەی ئەکا

ئەستێرەکانی سینەما . .

ئەکتەری فەرەنسـایی ناسراو ئالـن دیلون دوای ئەوەی خێزانەکەی بێـوی وازی لێ‌هێنـا ، بۆشایەکی گەورە کەوتە ژیانیەوە .بەڵام ئێستا لەگـەڵ هونەرمەندی نەخشەکێشانی جل‌وبەرگی فەرەنسـی «کاترین»دا دلخۆشەو لەگوندێکی دوور دەژی‌و گوی لـە موسیقای کلاسیکی مۆزارت‌و بـاخ دەگرێ .

بیرێکی ڕاگوزاری

ـ کاکە بۆ رانەوەستای ..؟
ـ کاکە ئارەزووی خۆیەتی !

ئەو نامەو سکالایانـەی دەربارەی پاسەکانی هاتـوو چۆی ناو شاری هەولێـر دێن سەر سورمێنەرەن ، تا رادەی ئەوەی مرۆڤ لـە خۆی ئەپرسێ : تۆ بڵـێی کاربەدەستێ لەو دەزگایـەدا نەبێ توانای چارەسەری ئەو گیروگرفتانەی هەبێ‌و لایەك لە سوودی ئەو خەڵکـە بکاتەوەو ڕێـزی هەستی مرۆڤایەتیان بگرێ .. ؟ بـۆ نموونە ئەمە چیرۆکـی گاڵتەکردنی شۆفێری پاسی ژمارە (١٤) یە بەو خەڵکەی سـەعـات ٢٥ر١٢ی پاشنیوەڕۆی ڕۆژی ٢٤ـ١١ ـ ١٩٨٤ سواری ئـەو پاسە بوون بەرەو گەڕەکی شۆرش ئەڕۆشت کە بە بـەر پارێزگادا ڕەت ئەبێ دوایـی ئەوە دوو شوێنێ تەرخـان کراو بۆ وەستان بەجـێ دێڵێ خەڵکە کە هاوار ئەکەن برا راوەستە ئێمە دائەبەزین .. گوییان ناداتـێ ، دوای هاوارو پاڕانەوەیەکی زۆر لە نزیك بەڕیوەبەرێتی پەروەردە خۆی لەخۆیەوە شوێنێکـی وا هەڵئەبژێرێ بۆ وەسـتان کە وەستانی تیا قەدەغەیە ، لەوە سەیرتر کە ئەکەوێتـە وەرێ لەبەردەم نەخۆشخانەی جمهوری بۆی ئەوەستێ‌و خۆی دائەبەزێ‌و ماوەی (٨) دەقیقە ئەو خەڵکە بەجـێ ئەهێڵێ .. بۆ کوێ چـوو ؟ هەر خوا خۆی ئەزانـێ !! ئەبێ ئەم پاسـە بگاتـە قوتابخانەی پیشەسازی ، قوتابیەکی زۆری ئـەو قوتابخانەیەش لەناو پاسەکەدا ئەبن ،

نەخێر شۆفێری « ئازا » گـوێ بەکەسـێ نادات‌و ئەخۆیەوە ئەسوڕێتـەوە ، قوتابیەکان هاواریان لـێ بەرز ئەبێتەوە ... ئـەم « پیاوە بەڕێزە » هـەر وەڵامیشیان ناداتەوە .. . وەك خۆی ئەیەوێ ئەروا ..

ئەوی ڕاستـی بـێ بەرەلاییوا.، دەردی پەندەکە ئەڵێ مەگـەر هەر لـە دەزگایەکی بێ‌حاکما رووبات دیارە ئەو دەزگـای هاتـووچۆیەی هەولێـر حاکم‌و کاربەدەستی تیا نیە..

ـ کاکە بۆ رانەوەستای..؟
ـ جاتۆشمان ئێ بـووی بە محامی .. !

ئەمە دوا وەڵامـی شۆفێرەکـە بووە لەگـەڵ هاووڵاتی ئەحمەد بۆنی لـە هەولێر خانەی مامۆستایان.

بـەهرە

هاوکاری

دەزگای
ڕۆشنبیری‌و بڵاوکردنەوەی
کوردی

شەقامی الخلفاء
مەیدانی الخلانی

تەلەفۆن
٨٨٧٥٧٩٥
٥ خەت

جیهانی منالان

چیرۆك بۆ مندالان

خۆ گواستنەوەی تەلارە بڵندەکە

نووسینی : چیو چون لین

پاش ئەوەی کـە تەلارێکی بڵند بەرپاکرا و تەواوبوو ، ئەندازیارەکەی شارەزایی و کارامەیی خۆی پوختەکرد و گۆتی :

ـ هەر کەسێ بیـەوێ تەلارێکی بـەرز بنیان‌بکات ، دەبێ بنکەیەکی پتـەوی بنەڕەتداری هەبێ .

هەرکە تەلارەکە ئەمـەی هەژنەفت بە تووڕەیـەوە ووتی :

حی .. چی ؟ ئـەز چ بەبوەندی‌یەکم بەم بنکـەوە هەیە ؟ وا خۆم بە خـۆم ڕێك‌وپێك قیت وەستاوم !

ئەندازیارەکە وەڵامـی دایەوە :

ـ هاوڕێم فرە لەخۆبایـی، مەبە . ئەگەر بنکەی پتەوت نەبایا ، بەم شـێوە ڕانەدەوەستای .

بەڵام تەلازی بەرز قابل- نەبوو و گۆتی :

ـ ئەڵێم ناتوانم بێ بنکـە بوەبم ؟ نەخێر ! تـەلاری بڵند پێویستی بە غەیـری خۆی نی‌یە .

هەروەها بڕیـاری‌دا بنکەکەی جێبێڵێ . تـەلاری بەرز وە فیزەوە جوڵایەوە .. بەڵام لە یەکەمین هەنگـاودا کەوت‌و ڕووخا .

**وەرگێڕانـی
جـەلال زەنگابادی**

شـیعر بۆ مندالان

بارانـە

ئازاد مەحمود مستەفا

ئـەی ! بارانەی بەهاری خۆش
گـڕی زەویـت هێنایـە جۆش
گوڵـی خاکـت ژیانـەوە
هەستی پاکـت بوژانـەوە
دڵـی مندالـت کـردەوە
ئارامیـی دەشـتت بـردەوە
زەردەخەنەت کـرد بـە ساماڵ
دەشـت‌و چیـا ڕازاوەو ئـاڵ
« بارانـەی » بەستەو گۆرانـی
لانکـەی دڵـی مندالانـی
نـەه نـەه دێتـە خـوارێ
خۆشـەویستیت لـێ‌دەبـارێ

قاسم عزالدین

صبحی

نۆرخیوس جەلال

وەضاح

میدیا

دەزگای رۆشنبیری و بڵاوکردنەوەی کوردی
سەرەکی ئەنجومەنی کارگێڕیو سەرنووسەر
مصلح مصطفی جلالی

سالی ١٩٧٠ دامەزراوە

هاوکاری

رۆژنامەیەکی هەفتانەیە

التضامن

پینج شەممە ١٣/١٢/١٩٨٤ ژمارە ٧٦٧ — ١٢ لاپەڕە — بە ٥٠ فلسە — الخمیس ١٣/١٢/١٩٨٤ العدد ٧٦٧

لەم ژمارەیەدا
- چەند شیعرێکی کوردی بۆ شەهیدانی قادسیە صدام لە ٥
- ئەوانەی مردنو نامرن لە لاپەڕەی ٩ دایە

سەرەکی فەرماندە: عیراق وولاتی ئازایەتی وسەربەرزی یە

بەڕێز سەرەکی فەرماندە صدام حسین مەدالیای ئازایەتی بە دەستەیەک بە نگاوەری پاڵەوان دەبەخشێ

ژیان قوڵترە لەوەی هەریەکە لە ئێمە بڵێ پەردەی هەموونهێنی یەکانم لاداوە

بەڕێز سەرەکی فەرماندە صدام حسین دووپاتی کردەوە کە هەموو فیکرێك چەندە لە ژیانی بە رچاو پێشبکەوێ لەشێوەی ئەو ژیانەی دەخوازرێ، ئەگەر متمانە بە ئارەق رشتنی ژیانی رۆژانە نەکاو یەکانگیری بەجدی نەخاتە حسابو روانینو هەستوویژدانیەوە لەگەڵ ئەوئارەق رشتنە ناتوانێ شێوەی ژیانی چاکتر بنوێنێ .

بەڕێز لە وتەیەکدا رۆژی دوو شەممە لەکاتی بەخشینی مەدالیای ئازایەتی بەدەستەیەك جەنگاوەری پاڵەوان وتی : نوێ بوونەوەروانینی وەبەرهێنراوە بەرەو پێشەوە بەهەست پێ کراوی وپێگەیشتویی بەرەو پێشەوەچوو هەر کەسێك بەم یاسایە لەژیاندا کار نەکا ، لێی دواکەوتووەدەبێتو ژیان بەرەو پێشەوە دەڕوات لەکاتێکدا ئەو دەوەستێت ، نەك لەتوانای سەرکردایەتی ژیاندا دەوستێو بەس بەڵکو لەتوانای رۆین لەگەڵ بزوتنەوەی ژیانیشدا بەهاوشانی پێویست یان راست .

بەڕێز سەرەکی فەرماندە دووپاتی کردەوە کە زۆر لەئێرانیەکان هەستیان کردکە مەبەست لەبەردەوامی شەر ملکەچ کردنە بۆئارەزووی نەفسیەتی شەڕاوی سەرە زۆرانبازەکان لە دەستەلاتداریەتی تاراندا و ئارەزووی شەڕانی خومەینی.

سەرەکی بەڕێز ئیشارەتی بەوەدا کە تاقە رێگایەك ئێرانیەکان لە داوی شەڕزگار دەکا روو بەروو بوونەوەی خوێناوی بەئازایەتیو دانایی و هەست بەوە بکەن کە لەسەرەتاهەقیو گومڕاییو هیچیان بەدەستەوە نیە شەڕوەستاندن نەبێت ئەگینا ئێران تووشی کارەساتێ دەبێ سەرەتایی دەبێ بەڵام کۆتایی نایەت .

لەکاتی بەخشینی مەدالیای ئازایەتیدا بە جەنگاوەرە پاڵەوانەکان بەڕێز احمد حسین سەرۆکی دیوانی سەرەکایەتیو ژمارەیەك لە ئەندامانی سەرکردایەتی گشتی هێزی چەکدار ئامادە بوون .

تەواوی وتەکەی سەرەکی فەرماندە لە ل ٣ دایە .

دەستووەشاندنی مەردانە لە زەوی و دەریاو ئاسمانەوە لە بنکەو مۆڵگاکانی دوژمن

دەبێ رژێمی جادووگەرەزانەکان لە ئێران تووشی چارە نووسی رەشی خۆی ببێو لە روو بە روو بوونەوەی لەگەڵ جەنگاوەرانی عیراقی مەرد هیچیان دەست ناکەوێ شکاندنو بەپەنگ بوون نەبێتو هەموو رۆژی کە رادەبوورێ زیاتر سەریان دەچێت بەقوڕو لیتاوی سەر شۆڕیا لەئەنجامی ئەو لێدانە توندانەی بەدەستی هێزە نەبەزەکانمان دەدرێ بەسەر هێزە شکاوەکانیاندا .

لە ماوەی ئەم هەفتەیەدا، هەڵۆ مەردەکانی هێزی ئاسمانی دلێرمان دوو لێدانی توندو بەکاریان ئاراستەی دوو نیشانەی دەریای کەورە کرد لە نزیکی دوورگەی خەرجو لێهاتووانە هەر دوو نیشانەکەیان راستەوخۆ پێکاو ئاگریان تێبەردانو هەموو ئەو هەڵۆ ئازایانەی لەم دوو دەست وەشاندنەدا بەشدار بوون بە سەلامەتی پشت بە یەزدان گەڕانەوە بنکەکانی خۆیان .

هەر لەم هەفتەیەدا بور هەڵۆ مەردەکانمان چەند دەستێکی توندو جەرگ بڕیان لە بنکەو مۆڵگاکانی دوژمن وەشاند بەتایبەتی لە کەرتی میسانو لە رۆژێکدا ٦٤ هەڵمەتی شێرانەیان بردە سەر بنکەو مۆڵگاکانی دوژمنو زیانی سەرو ماڵی زۆری پێ گەیاندن .

هەروەها بنکە تۆپەسەرکەوتووەکانمان لە هەموو بەرەکانی جەنگدا ئەم هەفتەیە تۆپ بارانی توندی هێزەکانی دوژمنیان کردو چەندان بنکەو مۆڵگای دوژمنیان وێران کردو چەندان سەنگەریان بەسەردا روخاندنو ترسو لەرزینیان لە ریزەکانیاندا بڵاو کردەوە .

هەر لەم هەفتەیەدا هەلیکۆپتەرە بەتواناکانمان بەتایبەتی لەکەرتی رۆژهەڵاتی بەسرە چەندان هەڵمەتیان بردە سەر دوژمنو زیانی دیارو ئاشکرایان بە هێزەکانیان گەیاند .

ولاتانی بازاری ئەوروپاو ئەسپانیاو ئوسترالیاو نیوزیلندا :

[illegible] تاران [illegible] رێککەوتنی جنێف بەرامبەر دیلە عیراقیەکان بەجێ بێنێ

ولاتانی بازاری ئەوروپا و ئەسپانیاو ئوسترالیاو نیوزیلندا بێزاری خۆیان دەربڕیوە بەرامبەر ئەو مامەلەیەی لەگەل دیلە عیراقیەکان لە ئێران دەکرێ .

سەر چاوەیەکی وەزارەتی دەرەوەی ئەسپانیا [illegible] بالوێزی ئەسپانیا لە تاران لای حکومەتی ئێران بێزاری حکومەتی ئەسپانیای دەربڕیوە بەرامبەر ئەو نەجولانەوە لەگەڵ دیلە عیراقیەکان لە ئێران . بەتایبەتی دوای ئەوەی سەرەکی لیژنەی خاچی سووری دەولەتان ئەو کارە نارەوایانەی خستە روو کە بەرامبەر دیلە عیراقیەکان دەکرێ .

ئاگەیەنرا کە بالویزی ئەسپانیا بۆ ئەم مەبەستە وەك نوێنەری ولانەکەیو نەرویجو ئوسترالیاو نیوزیلندا لەگەل کاربەدەستێکی ئێرانیدا کۆبووەو هەلسوڕێنەری کاروباری ئیرلەندەش لە جیاتی ولاتانی بازاری ناوکۆیی ئەوروپا و لەگەل کاربەدەستێکی ئێرانی کۆبوونەتەوەو داوایان لە حکومەتی تاران کردوەکە لەگەل دیلە عیراقیەکان پشت بە رێکەوتنی جنیف ببەستێ .

دی کویلار لەگەل [illegible]

جا فییر دی کویلار ئەمینداری گشتی نەتەوە یەکگرتوەکان لە بارەگای رێکخراوی دەولەتان لەگەل فاروق قدومی سەرەکی دەزگای سیاسی رێکخراوی رزگاریخوازی فەلەستین کۆبۆتەوە .

قسەکەرێك بەزمانی نەتەوە یەکگرتوەکانەوە وتی ئەو کۆبوونەوەیەدا باس لە ئەنجامەکانی کۆبوونەوەی ئەنجومەنی نیشتمانی فەلەستینی کراوە .

لەندن :

لەم رۆژانەدا میخائیل گۆربا تشیف ئەندامی مەکتەبی سیاسی حزبی شیوعی سۆڤیەت بۆ یەکەمجار سەر لە لەندن دەداتو لەگەل کاربەدەستانی بەریتانیا دەربارەی کاروباری دەولەتانو پەیوەندی هەردوو لایان گفتوگو دەکا .

مەنامە :

ئەمیری دەولەتی بەحرین نامەیەکی لە راجیف غاندی سەرەك وەزیرانی هیندستانەوە پێگەیشتوە پەیوەندی بە بزوتنەوەی بێلایەنو کاروبارە گرنگەکانی ئیستای جیهانەوە هەیە .

قاهیرە :

سەرەك وەزیری مالیزیا سەری داوە لە میسر بۆ ئەوەی لەگەل کمال حسن علی سەرەك وەزیرانی ئەوێ سەبارەت پەیوەندی دوو قولیو باری رۆژهەلاتی ناوەراست گفتوگو بکا .

خەرتوم :

سەرەکی سوودان جعفر نمیری سەردانەکەی بۆ چین دەستی پێ کردوو راگەیەنرا ئەم سەردانە بە نیازی پتەو کردنی هاوکاری نێوان چینو سوودانە .

لە سێدارەدانی پێنج کەس

رژێمی ئێرانی پێنج هاوولاتی لە بەرهەلستکاران لە شاری ئەحواز لە سێدارەداوە .

رادیوی موجاهد ئۆرگانی رێکخراوی موجاهیدی خەلقی ئێرانی بەرهەلستکار رای گەیاند لە سێدارەدانی ئەو هاوولاتیانە بەرامبەر ئەوە بوو کە بزوتنەوەی بەرگری چەکدار چەند کاربەدەستێکی رژێمی لە شاری ئەحواز کوشتوە .

دەبابەی چینی دژی شەری ئەتۆمی

ئاژانسی دەنگو باسی تشانیا نیوز سیرفس رای گەیاند کە چین خەریکی بەرەپێدانی دەبابەیەکی نوییەکە دروستکردوە نیازی هەیە وا پەرەی پێبدات خۆی لە بەرەنگار بوونەوەی شەری ئەتۆمیو کیماویدا بگرێ .

ئاژانسەکە وتی ئەم جۆرە دەبابەیە لە سالەکانی حەفتاوە چین خەریکی دروستکردنیەتی .

بەریتانیاش لە یونسکو دەردەچێت

لە پاریسەوە راگەیەنرا کە بەریتانیا داوایەکی رەسمی داوە بە رێکخراوی پەروەردەو رۆشنبیریو زانستی «یونسکو» داوای کردوە کە بەکشاوە لەورێکخراوە دابنرێ لە ٣١ی کانوونی یەکەمی ١٩٨٥ ەوە ، ئەوەی شایانی باسە بەریتانیا دوای ئەمەریکا ئەم هەنگاوەی ناوە .

رێکەوتنی نهێنی نێوان رژێمی دیمەشقو تاران

رۆژنامەی (تایمس ئوف ئەندیا) بەردەی لە رووی رێکەوتنێکی خیانەتکاریو نهێنی نێوان رژێمی دیمەشقو دوژمنی ئێرانیدا لاداوە .

رۆژنامەکە وتویەتی لەکاتی سەردانەکەی [illegible] رژێمی ئێراندا [illegible] بۆدیمەشق رێکەوتنێکی عەسکەریو ئابوری نهێنی لەنێوان هەردوولادا مۆرکراوە .

هەروەها دەلێ . شتی گرنگ لای رژێمی حافظ اسد ئەوەیە رژێمی خومەینی موافقەتی کردوە لەسەر ناردنی یەك ملیونو نیو تەن نەوت بەنرخی هەرزان بۆ سوریا .

بەرامبەر بەوە رژێمی دیمەشق بەلێنی داوە بە نەکردنەوەی بۆری نەوتی عیراق کە بەخاکی سوریادا دەروات .

لەلایەنی عەسکەریەوە لەو رێکەوتنە نهێنیەدا رژێمی حافظ اسد بەلێنی داوە ئێران لە هەموو مەعلوماتێ ئاکادارکات لە رووی هاوکاری نێوان عیراقو برا عەرەبەکانیا .

دواکردن بە پەردە لادان لە رووی کاروباری نارەوای رژێمی سوریا

لیژنەی بەرگری لە سەربەستی گیراوە سیاسیەکانی سوریا داوای کردوە پەردە لە رووی ئەو کاروبارە نارەواو درندانەنا لابرێ کە رژێمی حافظ اسد بەردەوام دژی هاوولاتیەکانی سوریا دەیکا .

لیژنەکە لە بروسکەیەکدا بۆ رێکخراوی مافی مرۆڤی عەرەبی لە یادی ٣٦ سالەی راگەیاندنی مافی مرۆڤدا دەلێ رژێمی سوریا بەردەوامە لە راونانو سزادانو کوشتنی سیاسی دژی بەرهەلستکارانیو ئایستە بەهەزاران هاوولاتی لە حماەو حەلەبو بەندیخانەکانی تەدمرو دیمەشق بەو کاروبارە درندانانەی رژێم لە ناو چوون .

یوگسلافیا لەگەل تەقەللای وەستاندنی شەڕدایە

ریف دیزوار فیتس وەزیری دەرەوەی یوگسلافیا دووپاتی کردەوە کە ولاتەکەی ئەوەی لە توانایدایە دەیکات لە چوار چێوەی پەیوەندیەکانی لەگەل عیراقو ولاتانی دۆستدا لە بزوتنەوەی بێلایەندا بۆ دۆزینەوەی ئەو رێگایەی دەگاتە چارەسەری شەڕی نێوان عیراقو ئێران .

ناوبراو لە کونگرەیەکی رۆژنامە نووسیدا کە لە مەسقەت بەستی وتویەتی ئێمە لە پەیوەندی بەردەوامداین لەگەل نەتەوەیەکگرتوەکان بۆ پێشکەش کردنی هەموو یارمەتییەك بەرەو ئاشتیو دوایی هێنان بەم شەڕە .

تەقینەوەیەك لە بارەگای ئەتلەسی

ئەو بۆریە غازیە دەگاتە بنکەی عەسکەری سەر بە پەیمانی سەرووی ئەتلەسی لە خوارووی بەلجیکا تەقیوەتەوەو زیانی بەهەندێ بەشی ئەو بنکە عەسکەریە گەیاندوە .

کونگرەی بەرزی ئەفریقی فەرەنسی

بیری کۆبوونەوەکانی کونگرەی بەرزی ئەفریقی فەرەنسی لە شاری بۆجومبۆرا پایتەختی بوروندی دەستی پێ کردو ٤٠ دەولەتی ئەفەریقا تیا بەشداربوون .

سەرەکی فەرەنسا فرانسوا میتران بەوتارێ کونگرەکەی کردەوە کە زیاتری باسی کاروباری ئابوری تیا کرد.

لە بڕیارێکی ئەنجوومەنی سەرکردایەتی شۆڕشدا

بەندکردن و دەست بەسەردا گرتنی ساڵ و سامانی هەرکەسێك شت بەنرخی خۆی نەفرۆشێ •

ئەنجوومەنی سەرکردایەتی شۆڕش ئەوەی دیاری کرد کەماڵ و سامانی ئەو کەسە دەستی بەسەرا دەگیرێ یان ماوەیەك لە ١٥ ساڵ زیاتر نەبێ بەند دەکرێ ئەگەر شتومەکی بە نرخی دیاری کراوی خۆی نەفرۆشت یان سەر پیچی کرد لە دیاری کردنی نرخی شتومەکدا •

ئەنجوومەن بڕیارێکی دەرکردوە ئەوانەی دیاری کردوە ئەم سزایە دەیانگرێتەوە :

بڕیار :

بە پێی ئەحکامی برگەی (أ) لە مادەی ٤٢ی دەستور ئەنجوومەنی سەرکردایەتی شۆڕش لە کۆبوونەوەی ڕۆژی ٢-١٢-١٩٨٤ دا بڕیاری دا :

یەکەم : دەست بەسەر سامان و ماڵی هەر کەسێکا دەگیرێ و بە ماوەیەك زیاتر لە ١٥ ساڵ نەبێت بەند ئەکرێ ئەگەر :

١ – نەیویست شتومەك بە نرخی دیاری کراوی بفرۆشێ یان بەنرخێکی زیاتر لەوەی لە لایەنی دەزگاکانی دەوڵەت و کەرتی سۆشیالست و تێکەڵەوە یان هەر لایەك بەرپرسیارە لە دیاری کردنی نرخ بۆی دیاری کراوە ئەو شتومەکەی فرۆشت .

٢ – خەریکی کڕین و فرۆشتن بێ یان واسیتەبێ بە هەر سیفەتێ لە نێوان فرۆشیار و کڕیاردا بە پێچەوانەی ڕاسپاردەکانی یاسای ڕێکخستنی بازرگانی ژمارە ٢٠ی ساڵی ١٩٧٠ بوو یان ئەو بەیاننامانەی بەپێی ئەو یاسایە دەرچوون یان ئەگەر هاتوو خەریکی کڕین و فرۆشتنی کە ڕەستەیەك بوو کە تەنیا لە کەرتی سۆشیالستدا مامەڵەی پێ ئەکرێ یان قەدەخەیە بەبێ ئیجازەی دیاری کراو بفرۆشرێ .

٣ – کارێك بکات کار بکاتە سەر شتومەکی خزمەتگوزاری یان سامان بە مەبەستی ئیحتیکارکردنی و نرخ زیاد کردنی یان بوونی کەم دەکاتەوە و لای خۆی کۆی دەکاتەوە و لە خەڵکی بە جۆری بشارێتەوە ناکۆك بێ لە گەڵ سیاسەتی ئابوری دەوڵەت .

٤ – شتومەکی دابەشکرد یان گواستیەوە یان شتومەکی لادۆزرایەوە بە پێچەوانەی یاسا یان هەر بەیاننامەیەك بەوپێیە دەرچووە .

٥ – هانی دا یان یارمەتی دا یان ڕێکەوت لە گەڵ کەسێ کەبەکێ لەو خەتایانە بکا لەم بڕیارەدایە .

دووەم : بارەکە گرانتر دەبێ ئەگەر هاتوو یەکێ لەوانەی ئەو خەتایانەی کردوە کەلەم بڕیارەدان موچەخۆربێ یان ڕاسپێردراوبێ بە خزمەتی گشتی و کارەکەی بە کارهێنابۆ سوودی خۆی .

سێیەم : بۆ ڕاپەراندنی حوکمەکانی ئەم بڕیارە متمانە بە بەڵگەی ڕووداو ئەکرێ لە گەڵ دەلیل و نموونە .

چوارەم : دادگاکانی جەزای ڕێکخستنی بازرگانی سەیری ئەو خەتایانە دەکەن لەم بڕیارەدا دیاری کراون و لەسەر ئەو دادگایانەیە کاروباری پێویست بکەن بۆ ڕەوانەکردنی ئەو تاوانانەی ئەنجامەکانی تێکدانی ئابووری نەتەوەیی دەبێ و زیانی گەورە لە سوودی گشتیدەدا بۆ دادگای شۆڕش .

پێنجەم : بڕیارەکان و ئەحکامی دەرچوو بەپێی ئەم بڕیارە شایانی تەمیزە لای دەزگا تەمیزیەکان کە لە مادەی پێنجی یاسای ڕێکخستنی بازرگانی دیاری کراوە .

شەشەم : هیچ دەقێکی یاسایی ڕێ نەکەوێ لە گەڵ ئەم بڕیارە کاری پێ ناکرێ .

حەوتەم : ئەم بڕیارە لە ڕۆژی بڵاوبوونەوەیەوە لە ڕۆژنامەی ڕەسمیدا کاری پێ دەکرێ .

صدام حسين
سەرۆکی ئەنجوومەنی سەرکردایەتی شۆڕش

دابەشکردنی خەڵاتی بەڕێز سەرۆکی فەرمانده بەسەر کرێکارانی دەزگای گشتی شەکردا لە سلیمانی

بەڕێز طارق حمد العبدالله وزیری پیشەسازی بە سووکەکان خەڵاتی سەرۆکی فەرمانده صدام حسینی دابەشکرد بەسەر ژمارەیەك کارگێڕانی دەزگای گشتی شەکر لە سلێمانیدا، پاداشتی ئەو ئەرکە نموونەییەیان و ئەو ئەرکەی کە کێشاویانە هەروەها دڵسۆزی و داهێنانین لە کارکردندا .

بەڕێز طارق حمد العبدالله لە ووتەکەیدا کە لە کاتی ئەو ئاهەنگەی بەم بۆنەیەوە ساز کرا بووووتی ئەم خەڵاتە دووپات کردنەوەیەکی تازەیە بۆ پشتگیرکردن و سەروکارکردایەتی حزب و شۆڕشی بۆ داهێنەرەکانی ڕۆڵەکانی عێراقی مەزن لە بەخششدا لە بوارەکانی کارکردن و جەنگدا .

بەڕێزان پارێزگاری سلێمانی و هاوڕێ جێگری ڕازگری سەرکردایەتی شوعبەی سلێمانی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست و ژمارەیەك لە لێپرسراوانی پارێزگاکە ئامادەی ئاهەنگەکە بوون .

ئا. ژ. ع

ئافرەتانی سلیمانی ناڕەزانی خۆیان دەردەبڕن بەرامبەر تاوانەکانی ڕژێمی ئێران

ئافرەتانی سلێمانی سڵاو ڕێزیان ئاراستەی بیرەوەری ڕۆژی شەهید کردکە دەربڕی خۆڕاگرتنی عیرافیەکان وپتەوی توانایانە لە بەرەنگاری کردنی و تێکشکاندنی دەسەڕێژی ئێرانی زۆرداردا .

لەو کۆبوتەوە ئافرەتانەی کە یەکیتی گشتی ئافرەتانی عێراق لقی سلێمانی ڕێکخستبوو نارەزایی خۆیان دەربڕی بەرامبەر بەو کردەوە تاوانکاری و نامرۆڤانەی کە ڕژێمی ئێرانی داخ لە دڵ پێی هەڵسا بە کوشتنی دیلەکانی عێراق بەمەش سەرپێچی هەموو بیروباوەڕەکانی ئیسلامی کردو هەموو بانگهێشتنێکی ئاشتیخوازانەی ڕەت کردەوە .

جێگری پارێزگار هاوڕێیان جێگری ڕازگرو ئەندامانی سەرکردایەتی شوعبەی سلێمانی حزب و بەرپرسەکانی دەزگا ڕەسمی و ڕێکخراوە جەماوەریەکانی پارێزگاکە ئامادەی بوون .

هەروەها لە هەمان بارەوە جەماوەری قوتابیانی پارێزگاکە نارەزایی خۆیان دەبڕی بەرامبەر بەو تاوانە نابووتەی ڕژێمی ئێرانی داخ لە دڵ دژ بە دیلەکانی عێراق .

ئەمەش لەو کۆڕەی کە یەکیتی نیشتمانی قوتابیان و لاوانی عێراق لە پارێزگاکەدا بەستبووی . هاوڕێ جێگری ڕازگری سەرکردایەتی شوعبەی حزب لە سلێمانی و هاوڕێ ڕازگری نووسینگەی قوتابیان و لاوان لە سەرکردایەتی شوعبەی حزب تیادا ئامادە بوون .

جەنگا مەیا پیرۆزو •••

هەلوێستا مەیا ڕاست

• مختار فائق •

ڕاستیەکا مێژوویی یا ئاشکەرا یاهەی دیار دکەت کو عیراق بدرێژاییا قوناغێن خود بێن مێژوویی .. هیچ هەول نەدایە لهەر دەم و گافەکێ کو گرفتاریا پەیداکەت بۆ ئیرانا دراوسێ .

هەرودسا قەت عیراقێ هەول نەدایە کو تەماعیا خود بەتە ئەردو ئافێن ئیرانێ .. بەلکو هەر دەم عیراقێ بچاڤەکێ ودتوڤ بەرێ خود کریە ئیرانێ وەکو وەلاتەك بسلمان ودراوسێ .. ئەو لبەرانبەر ڤێ چەندێ ژی بێ بەرێ خوە بکەتە ئیرانێ و هێژوا وێ دێ بینیست کو حاکمێن ئیرانێ بەردەوام تەعدایێن کرنە سەر عیراقێ و مللەتێ عیراقی و گەلێ جاران دەست درێژی یێن کرین بۆ سەر ئەردو ئافێن عیراقێ .

لێ ئەڤە ئەرکەکێ گەلێ گرانە دکەڤیتە ئۆبالا وێ دەستەکا نەزان و نەفام یاکو حوکمی ل ئیرانێ دگێڕن و مللەتێن ئیرانی پێڤە مبتەلا بۆین .. مەرەم و ڕامانا حاکمێن تەهرانێ وبدرێژاییا مێژوویێ ئەو وەهتا نهوژی ئەوە کو بزۆری وخورتی دەستێ خود داننە سەر ئاخا پیرۆزا عیراقێ و سامانێ وێ یێ نیشتمانی ..

ژبەر هندێ هاتنا خومەینی نە تشتەك بخافلەتی بۆ بۆ قوماندار یا پارت و شۆڕەشێ دەمێ خومەینی ئەوێ ڕاوەستانا دژمنکاری ڕاوەستای دژی عیراقێ و عیراقێ چ زیان و خرابی لفی پیرەمێرێ خرفی نەکربۆ ووەکو مێهڤانەکی پێ ڕازی بۆ بۆ دەمێ ١٦ ساڵان .. بێکو پشتی هنگی ئەو قەنجی و مێهڤاندار یا وان چەند ساڵان نەهاتە پێش چاڤێن وی دەمێ وی ئەو هەلویستێ دژمنکاری ڕاوەستای دژی عیراقا شۆرەشێ .. ودەست دایە هێرشێ دژی عیراقێ ودام و دەزگەهێن عیراقی و دەست درێژ . یێن وی بۆ سەر توخیبێ عیراقێ بوێ هزرو تەخمینێ کو ئەو دێ بدربا ئەولی شێت عیراقێ داگیرکەن و ئارمانجێن خوە یێن چیپەل دعیراقێدە بجهـ بینت ..

لێ وان نەزانی کو کوڕێن مللەتێ عیراقێ بکوردو عەرەب و هەمی کەمایەتی یێن خود ڤەو بسەرکێشیا سەرۆکێ قوماندار صدام حسین دێ هەمی بێکفە وەکو شێران ڕاوەستن و بەرسینگا دوژمنی گرن بۆ دەمێ پترە ژ چار ساڵان و ڕۆژ بۆ ڕۆژێ هێزو شیانا وانا زێدەتر دبیت و مکومتر دبیت ..

براستی دڤی شەڕێ پیرۆزدا ئەو پەیوەندی و هاوڵیا مکوما لناڤ بەرا قومانداریێ و مللەتی دیار دبیت و دوورێ مێژوویی بێ پارتێ لبەرانبەر جەماودران .. هەروەسا نرخ و بەهایێ ڕەسەنی و

بڕوانە ل ١١

دهۆك و ئاهەنگێت ڕۆژا شەهیدی

ل پیروز تریت ڕوژدژیانا عیراقێ دا کو ڕوژا شەهیدی یە پارێزگەها دهوکێ مینا هەمی دەڤەرێت عیراقێ پروگرامەکێ بەرفرەهـ یێ چالاکی ز بزاڤا پێك ئینا ژبو پێخەمەتی مەزینا ڤێ بیرهاتنێ .

ئورێڤەبەرێ ئەوقافا دهوکێ چاڤ پێکەفتنەك کر دگەل مەلا و زانایێت ئایینی ل پارێزگەهێ وگوتارخاندن و نڤێژا غایبی کرن ل هەمی مزگەفت و دێرا .

● یەکەرەکێ هەژی هاتە چێکرن بۆ شەهیدی و هەمی بەرپسیار یێتی دەزگەهێت پیشەیی و جەماوەری و حزبی ب سەرەدانا وی ڕابون ل بەرێ سپێدا ڕوژا شەهیدی و قەفتێت گو لا دانانە سەر ، ل بەراهیێ قەفتا بەڕێز پارێزگەری و دیڤدا قەفتا نهێن گرێ شوعبا دهوکێ یا پارتا بەعسا عەرەبی یا هەڤپشکی و یا قوماندار یا دەڤەرا دهوکێ لەشکەرێ مللی و یێت هەمی نیقابە و تەڤگەرێت دهوکێ و جڤاتا مللی و کومەلا حقوقیین .

● پشتی کو هاتن و چون و لڤلڤین ل هەمی دەڤەرێ و ل هەمی دەزگەها ڕاوەستیای پێنج دەقیقا لسەر گیانێ شەهیدێت نەمر شەهیدێت قادسیا صدامی گوتار هاتنەخاندن ل هەمی دەزگەهـ و خوینگەهێت پارێزگەهێ ، تێدا بەحسێ کوشتنا ئێخسیراهاتە کرن یێت کو ڕژێما ئیرانی ل تەهرانێ کولله باران کرین .

● هەمی تەڤگەرێت پارتێ و میهەنی و مللی ب سەرمدانا خێزانێت شەهیدا ڕابون .

● هژمارەکی مەزن یا چالاکی هاتنە پێك ئینان وەکو :

● ڕێڤەبەریا لاوا پێشانگەهەکی نەخشاندن و دروینێ پێك ئینا .

● ڕێڤەبەریا ڕوشەنبیریا جەماوەری پێشانگەهەکی هونەری پێك ئینا .

● ئێکەتیا قوتابی و لاوا ب هژمارەکی چالاکیا ڕابو :

– پێك ئینانا پێشانگەها وێنەیێت فوتوغرافی .

– میهرەجانەکا گوتارو هوزان خاندنێ دانان

– دانانا پێشانگەها بەلافوکێت دیواری .

– پێك ئینانا جڤاتەکێ بۆ خەلاتکرنا زاروکێت شەهیدا ل هولا شوعبا دهوکێ یا پارتا بەعسا عەرەبی با هەڤپشکی .

● ئێکەتیا ئافرەتا ب سەرەدانەکێ ڕابو بۆ کەرتێت لەشکەرێ مللی ل دەڤەرێ ، هەروەسا بازار کەهەکی مللی ڤەکر ل ناحیا مانکێشکێ .

ئو هەر هوسا شەهید دێ مینن ساخ ددلێت عیراقیا دا و کوڕێت عیراقێ هەمی دئامادەنە بۆ بەرەڤانیا ئاخا خۆ و سەربلندیا خۆ لبن سیبەرا سەروکێ قەهرەمان صدام حسێنی .

ڕمضان عیسی
لقی دهوك

هەڵمەتی نیشتمانی زیادکردنی بەرهەم و داهێنانی چالاکی کرێکارانمان

دەربارەی هەڵمەی نیشتمانی بۆ بەرزکردنەوەی توانای بەرهەمهێنانی تاکەکەس و چالاکیەکانی کرێکارانی یەکێتی بەغدا بەڕێز خزعل حمید سەرۆکی یەکێتی کرێکارانی بەغدا ووتی :-

ئەم هەڵمەتە لە ڕاستیدا بەرجەستەیێکی زیندوو کردەوەیەی ڕێنمایەکانی بەڕێز سەرەکی فەرماندەی شۆڕش صدام حسین . هەروەها هەڵسەنگاندنی تایبەتی بۆ کاری داهێنەرانە لە چالاکی و ڕەوشتی ڕۆژانەی کرێکاراندا . هەر وەکو بەڕێزی لە زۆر بۆنەدا ئەمەی دەربڕیوە بەتایبەتی کاتی چاوپێکەوتنی بە دەستەیەك لە کرێکارە جیاوازەکانی پیشەسازی چەمەنتۆ .

بایەخی بەڕێز سەرەکی فەرماندە بە کردەوە داهێنەرانە کە کاریگەرترین شێوازە لە پرۆسێسی بوژانەوەی کۆمەڵ و دوور لە هەموو چوارچێوە و ڕێبازێکی ئاسایی کاری ڕۆژانە ..

بایەخدانی یەکێتیە کە مانیش لە ئاستی ئەو سەرنج و ڕێکخستنی کۆڕو وکونفراسدا وای بە پێویست زانی ئەو ڕێنمایانە بە شێوەیێکی فراوان و وورد بەکار بهێنرێ لە ڕەوتی پیشەیی و بەرهەمهێنانی ڕۆژانە بە بەشداری کردنی کادرە پسپۆڕەکان لە بوارەکانی زانستی و ئابووریدا . ئەنجایش چوارچیوەو ناوەڕۆك بۆ پلانی مەرکزی لە یەکێتی گشتیدا لە بواری هەڵمەتی فراوان بۆ بەرزکردنەوەی توانای بەرهەمهێنانی تاکەکەس کە بۆتە (هەڵمەتی هەموو عێراقیەکان) بەسەرکردایەتی پارتی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست، وسەرەکی فەرمانده صدام حسین .

هەروەها دەربارەی ئامانجەکانی هەڵمەتەکە سەرۆکی یەکێتی ووتی :-

ئامانجی هەڵمەتەکە بۆ بەرزکردنەوەی توانای هاووڵاتی عێراقیە لە ئاستی ڕێبازەکانی تازەی کارکردنەوە لە لایەنەکانی پەروەردەی و ئامادەکردن و پیشەیی و بەرهەمهێنان .

١ – بایەخدان بە ڕێکخستنی کارکردن هەروەها پرۆسێسی مەشقکردن و ئامادەکردنی هەمە جۆر .

٢ – بایەخدان بە توانای داهێنەرانەی کرێکاران و پاشکەوتکردنی ئابووری و مادی . پاش ڕەتبوونی مانگێك بەسەر هەڵمەتەکەدا چەند ئەنجامێکی ئیجابی گەورەی بە خشیوەو موژدە بەخشی بە خششی کرێکارانی عێراقەو هەروەها بەپەیوەندیەکی کارکردنی پێشکەوتووی بەدیهێناوە لە نێوان لایەنەکانی بەرهەمهێناندا .

ذکریات محمد

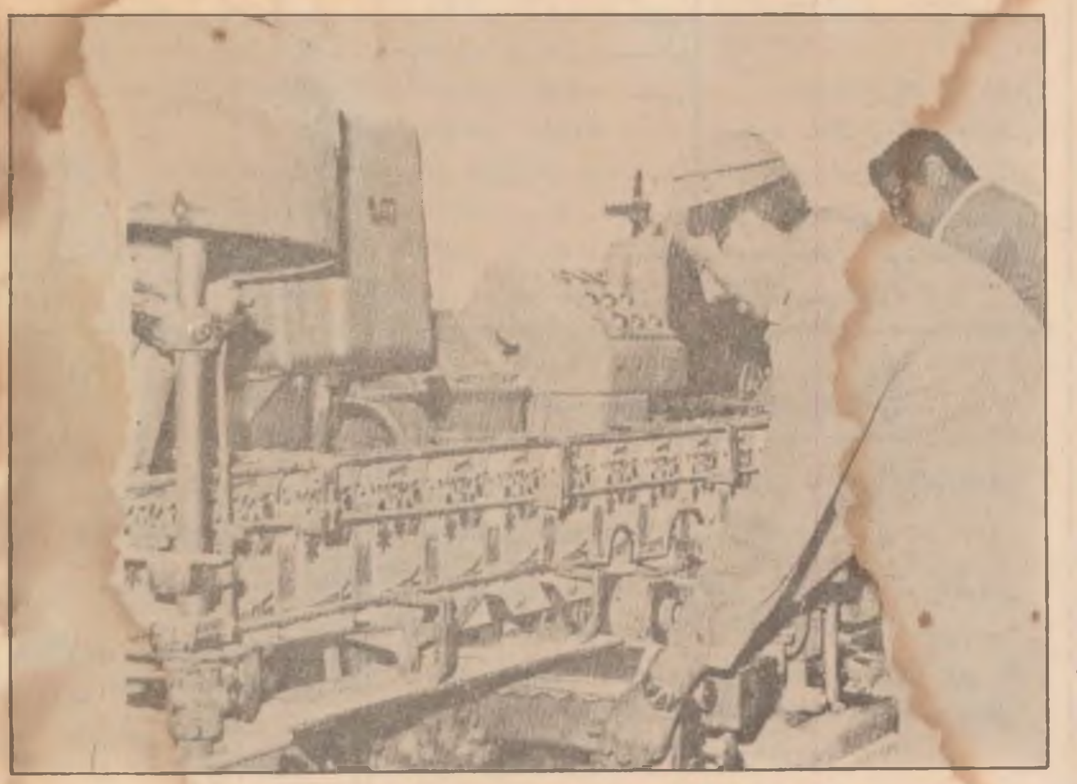

Institut Kurde de Paris

شانۆگەری «خانەدان» لە هەولێر

«سعدون یونس»

لەم دوایی‌یەدا ، تیپی نواندنی هەولێر سەر بە دەزگای گشتی سینەماو شانۆ ، شانۆگەری «خانەدان»یان پێشکەش کرد . کە لە نووسینی مولییرو میشێل بولغاکوفە ...چنۆ حسن وەریگێڕاوەتە سەر کوردی‌و هونەرمەند تحسین شعبان ئامادەی کردبوو دەریهێنابوو .

هاندانی سەردکی بۆ لەسەر نووسینی ئەم بابەتە . ئەم بڕوایە بوو کە باشترین تێبینی‌و رەخنە کە لەسەر بەرهەمێکی پێشکەشکراو بنووسرێت . هونەرمەند خۆیەتی . بەڕێی ئەوەی خۆم وەك «ئەکتەر» بەشداریم هەیە لەم بەرهەمەو بێشتریش تێبینی‌و باری سەرنجی خۆم لای بەرای دەرهێنەر دەربڕیوەو لێی دواوین . بێگومان دەرهێنەرـ یش بە بۆچوونی خۆی کار دەکات . هەرچەندە بۆچوونی هاوبەشیش هەیە لە نێوان «ئەکتەرەکان‌و دەرهێنەر» کە دەبێتە بەردی بناغەی بەرهەمەکەو تەلاری ئامادە بوونی لەسەر بنیات دەنرێ .

جا هیچ بەعاجبانی مەگرن کە ئەکتەرێك لەسەر بەرهەمێك بنووسێت کە خۆی بەشداری تیا کردوە . چونکە زۆر لەو برایانەی کە دەنووسن تەنانەت تیا بەرلووتی خۆیان دەبینن‌و حیسابی عیلاقەتی خۆیان دەکەن لەگەڵ ئەو هونەرمەندە .. بێ ئەوەی هیچ بەڵگەیەکی زانستی‌و شیکردنەوەیەکی راستەقینەی بەرهەمەکە بکەن ... بێگومان جارجارە نووسەری واشمان هەیە کە دوورەو پەرێز لەم تستە لاوەکیانە دڵسۆزانە دەنووسن جا لێرەدا من ناڵێم تەنیا ئەوەی من دەری دەبڕم راستە ... نەخێر ... بەڵام بە حوکمی ئەوەی لەگەڵ بەرهەمەکە ژیاوم‌و ماوەی سێ مانگی پرۆڤەو کارکردن تیایا . دەتوانم بەشێوەیەکی گشتی بەرهەمەکی لەجێی شیاوی خۆی دانێم .

ـ دەقی شانۆگەریەکە ـ

شانۆگەریەکە . ئامادەکراوی دوو شانۆگەری ترە . بەکەمیان «المثری النبیل»ی مۆلییرو «المجنون»ی میشێل بولغاکۆف . ناوەرۆکەکەشی بریتی‌یە لە «جوردان» کابرایەکی لادێیی‌یەو پاش دەوڵەمەند بوونی دێتە شار . بۆ ئەوەی بکاتە لەی خانەدانان هەوڵ فێرە مۆسیقاو سەماو شیرەوانی‌و فەلسەفە بێت ... جا ئەو کەسانەی بەفێرکردنی هەڵدەستن مۆسیقی‌و شیربازی و فەیلەسوفی راستەقینە نین . تەنیا مەبەستیان پارە قاچانەوەیەو هیچی تر . «لوسیل» کە کچی جوردانە . لەگەڵ «کلیوت» ناوێك حەز لەیەك دەکەن . بەڵام جوردان رازی نابێت بیداتی و بۆ «کۆنت»ێکی هەڵگرتوە . پاشان چەند رووداوێك کە لەلایەن «کۆمیل» دروست دەکرێت . جوردان دەکەوێتە بەر ئەمری واقیع‌و دەگاتە سەر ئەو رایەی کە دەبێت مرۆڤ ... بەقەد بەڕەکەی خۆی

راگێشی‌و شانۆگەریەکە تەواو دەبێت . دەبێ ئەوەش بڵێین کە «مدام جوردان» عەر لەسەرەتاو تاکو کۆتایی لەگەڵ جوردان ناکۆکەو بە توندی جوولانەوەکانی رەت دەکاتەوەو هەر دەم شانازی بە ژیانی لادێیی خۆی دەکات .

عەول نەدرا کە بەرەنگ تەعبیر لە دیمەنەکان بکرێت .. هەر چەندە جوولانەوەی ئەکتەرەکان زۆرو فرەوان بوو ، مۆسیقا نەیتوانی لەگەڵ رووداوەکان شان‌بەشانی یەك بڕوات . بە پێچەوانەوە لەزۆر شوێن وامان لێ دەهات بە مۆسیقا دڵتەنگ بین ... جگەلەمە ـ ئەکتی ـ

بەرای ئێمە... ناوەرۆکی بەرهەمی ناوبراو زۆر سادەو ساکارە . بۆیە پێویستی دەکرد نەختێك کورت بباوە هەموو رووداوەکان هەر بۆ ئەوە بوو کە پێشان بدرێت کە چۆن جوردان فریوی خواردوەو ئەسڵی خۆی لە بیرکردوەو هەست دەکات کە پیاوێکی خانەدانە ... لە زۆر شوێن دیالۆگەکانی جوردان‌و مدام جوردان دووبارە دەبوونەوە بەشێوەی جیاجیا ... هەرچەندە خۆم دەسکاریەکی کەمی دیالۆگەکانی «جوردان»م کرد . . . دەبێ ئەوەش بڵێین کە ئەمە یەکەم جارە «تیپی نواندنی هەولێر» شانۆگەریەکی بیانی پێشکەش دەکات ... لە رووی زمانەوانیشەوە دەڵێین زمانی شانۆگەریەکە یەك نەبوو . زۆر لە ئەکتەرەکان دەسکاری دیالۆگەکانی خۆیان کردبوو . دەبوایە کاك «چنۆ حسن» پاش وەرگێڕانەکەی پێداچوونەوە ـ یەکی چاکی کردبا . چونکە وەرگێڕانی دەقی جیهانی ئەکەهەیەکی تایبەتی پێویستە .

دیکۆر : دیکۆری شانۆگەریەکە سادە بوو .. بۆیە نەیتوانی روحی شانۆگەرێکی فەرەنسی ساز بدات . هەرچەندە کەرەسەی دیکۆرەکە زۆر بەکار هاتبوو ... چونکە هەموو رووداوەکان لە هۆڵێکی خانووی «جوردان» ... دەبوایە دەرهێنەر وا لە بینەر بکات بەردەوام یەك دیمەن نەبینێت... هەروەها نەخشەی دەرگاکان سەردەمی عەباسی‌یەکانی پێشان دەدات .. نەك خانوێکی فەرەنسی ... جگە لەمە دامەزراندنی دیکۆرەکە زیاد لە پێویست لە قوولایی سەر شانۆکە دامەزرا بوو بەمەش ناوەندی‌بەتی شانۆ فەرامۆش کرابوو ... دواجار نەخشەی دیکۆر لەلای برای دەرهێنەر کێشرابوو .

رووناکی‌و مۆسیقا : بەداخەوە وا راهاتووین زۆرجار کە لە مافی خۆمان بتر داوا بکەین ... حەز دەکەین لەسەر پرۆگرام ناومان بەرامبەر بەرووناکی‌و مۆسیقا بنووسرێ . بێ ئەوەی بزانین ئایا مافی ئەوەمان هەیە یان نا .. شانۆگەریەکە کۆمیدی‌یەو زۆربەی دیمەنەکان ـ فلات ـ بوو .

شانۆگەریەکەی نزم کرد بۆوە .

ـ جل‌وبەرگ ـ

شانۆگەری ناوبراو لە بەغدا . لەلایەن «تیپی نەتەوایەتی» پێشکەشکراوە ... بۆیە چ جۆرە کیروگرفتێکی وا نەهاتە نەهاتە رێگامان سەبارەت بە جل‌وبەرگ .. لەگەڵ ئەمەشدا هونەرمەند تحسین شعبان دڵسۆزانە هەوڵی تەواوکردنی کەم‌و کورتیەکانی جل‌وبەرگی ئەکتەرەکانی‌دا .

ئارایشت : خاتو «صدیقه محمد امین» لە بەغداوە هاتبوو ئارایشتێکی جوان‌و رێك‌وپێکی بۆ کردین . سوپاسی دەکەین .

دەرهێنان : راستی‌یەکەی کە دەست بە پرۆڤە کرا . نەختێك دوودڵ بووین چونکە یەکەمجارمان بوو لەگەڵ هونەرمەند تحسین شعبان ئیش بکەین ... بەڵام بە پێچەوانەوە هونەرمەندی ناوبراو زۆر زۆر دڵسۆزانە کەوتە کارکردن‌و رۆژبەرۆژ لەگەڵ شانۆگەریەکە دەژیا ... هەرچەند هەموو «اعتمادی» لەسەر جوولانەوەی ئەکتەرەکان بوو .. زۆرجار وا هەست دەکرا کە جوولانەوەی فلانە ئەکتەر بەبێ هۆو بێ «تەفسیرە» ، بۆیە زۆرجار لەبەر زۆری جوولانەوە ئەکتەر «جوولانەوەی» خۆی لە بیر دەچۆوە . ناچارین کە بڵێین لەلای ئێمە دەرهێنەر هەموو شتێکە . لە بەیانی‌یەوە تاوەکو ئێوارە پرۆڤە تەواو دەبێت راناوەستێ .. لەبەر نەبوونی «کادری هونەری» پێویست . راستیشی دەدرکێنین کە بڵێین دەرهێنەر زۆر چاك لە بەرهەمەکەی کەیشتبوو وشە بەووشە دڵسۆزانە هەوڵی دەرهێنانی‌دا .

ئەکتەرەکان : لەسەرەتاوە ووتم کە یەکەمجارە «تیپی نواندنی هەولێر» شانۆگەریەکی بیکانە پێشکەش بکات ... بۆیە زۆربەی ئەکتەرەکان هەستیان بە زەحمەتیەك دەکرد .. ئەکتەری واش هەبوو کە هەوڵێکی زۆری‌دا تاکو لە دەورەکەی نزیك بێتەوە .

چنۆ حسن : لەدەوری «کۆمیل» هەوڵێکی چاکی داو توانی زۆر بە زیرەکانە سەرکەوتوبێت .

بڕوانە ل ٧

هونەرو .. هونەرمەندو .. رەخنە

علی کریم امین

هەرچەند دەروازەی پێشانکایەك ئەخرێتە سەر پشت‌و دەنگ‌وباسی بلاوئەبێتەوە هونەرمەندان‌و هونەردۆستان بەخۆشیەوەچاوەروانی ئەوەن ساتێك زوتر بە دیداری شادبن‌و چاویان بەدەست‌و پەنجەی رەنگینی‌هونەرمەندی هاورێیان رۆشن بێتەوە .

ئەمرۆ هەندێك هونەرمەندمان قۆڵیان لێ‌هەڵماڵیوەو کۆشش ئەکەن بۆ بەرزکردنەوەی دیواری قەڵای هونەری کوردی .

ئا لەم بارەدا زۆر لە بینەران‌و هونەردۆستان لە کومان‌و دوو دڵی‌دان بەرامبەر هەندێك رێبازو شێوەی تازە کە دورن لە ئاسانیو تێگەیشتنی رەوان‌و نوقمی هێما هێنان‌و هێمابردنەو تەم‌ومژ تا بینا قاقای دیمەن‌و زوالەتەکانی بەسەر پۆشێکی نهێنی ئامێز داپۆشیوە کە ئەمانەش وا لە بینەرو هونەردۆستان ئەکا لەو باوەڕەدابن ئەم شێوە دەربڕینانە رستێکە لەسەرـ سورمان‌و پەردەیەکیشە بۆ شاردنەوەی کەم‌وکوڕی بیرو لاوازی شێوەی دەربڕین . کە بینەر ماندو ئەکەن‌و بیرکردنەوەو تێگەیشتن ئەدەن بەدەم حەپەسان‌و سەرسورمانەوە .

ئا لەم بارەدا بینەر خۆی لە دوو توێی دوو هونەری جیاوازدا ئەبینێتەوە کە یەکێکیان هونەری هاوچەرخەو سەردەم سەپاندویەتی . ئەوی تریان هونەرێکی کۆنی تەقلیدی‌و ئاکادیمیانەیە .

ئەم جیاوازیەش وا لە بینەر ئەکات کە توشی رارایی‌و شلەژان بێت‌و هەندێکیان بە وردی‌و لەسەرخۆ بەدوای ئەوەدا بکەرێت، کە کامیان راستترو باشترو بەسودترە . لەبەر ئەوەی پێوانەی جوانی‌و هونەر پێناسەیەکی کامل‌و تەواوی نیەو ئەگۆرێت بەگۆڕانی زەوقی ئەو کەسەی هەڵی ئەسەنگێنێ، چونکە جیاوازی تەمەن‌و شوێن‌و چین‌و رۆشنبیری‌و ئایین‌و بیروباوەر ...دەبێتە هۆی جیاوازی زەوق لە کەسێکەوە بۆ کەسێکی دیکە .

لەگەڵ ئەم جیاوازی‌و گۆڕانەشا ئەتوانین لە مێژوی دورو درێژدا سەردەمی جیاجیا دەستنیشان بکەین وتیایاندا باساو پێوانەی دیاری کراو بۆ جوانی ببینین‌و بیدۆزینەوە .

ئەوەی راستیشە هەمو هونەرێك لەسەردەمی خۆیا تازەیەو دوای ماوەیەك بەرەوپیری‌و گۆشەنشینی ئەڕوات ، هەرچەند کاری هونەری وا هەیە هەر بە چاکی‌و ساغی‌و گەنجی ئەمێنێتەوەو سەبارەت بەو سەردەمەی تیا بەرهەم هاتوەو ئەمری بۆ خۆی ئەسەپێنێ ، نمونەش زۆرە لە هونەری کۆن‌و تازەدا . کاری هونەری خاوەنی روخسارو ناوەرۆك‌و بابەتی داهێنان‌و خواستی جوان پەرستیە ، کردن بە جوانی لەگەڵ دەرکەوتنی مرۆڤدا لەسەر روی زەوی بوە ، هەرچەند پێش بونی مرۆڤیش روی زەمین جوان‌و رازاوە بوە .

لای ئێمەش ناو بەناو هەندێك ـ برادەر ـ سەرهەڵئەدەن‌و بێباکانە ئاردزوی هونەر ئێ‌فرۆشتن تاویان ئەدا ، بەڵام بەسەرەرۆیی خۆیانەوە هەندێك بڕیاری ناشایستەو بەپێی‌و پەنا بەچەند ناواخناوی یان کۆمەڵێك سەرنجی نێو سەرچاوە جۆراو جۆرەکان ئەهێنن‌و ئەی سون بەسەر بەرهەمی ئەم‌و ئەودا ، بەو بیانوەی کە گوایا ـ بەلای ئەوانەوە ـ ئەبوایە وا بوایە یان فلان رێبازو شێواز پەسەندترو باشترو جوانترە ...هتد .

رەخنەگرتن لە خۆیا کارێکی شیکردنەوەو هەڵسەنگاندن‌و رێ‌نیشاندانە بۆ کاروباری هونەری نەك بۆ رێ تێكدان‌و ئیسك قورس کردنی رەسەنی رەخنەو باو پێدان بە سۆزی خۆهەڵخەلەتاندنی خۆمانە خۆمانە .

رەخنەکر وەك ئەمانە لەسەر رێ‌و شوێنی چوونە سەر بنج‌و بنەوانی رۆشنبیری یەکانی سەردەم‌و تام‌و چێژی دەورویشت بە ئەنجام ئەگەیەنێ . ئەزمونە زۆرو زەبەندەکانی خۆشی ئەبێ بخاتە سەری کە لە ئەنجامی بەدوادا گەڕان‌و پشکنینی باس‌و خواسی کارەهونەریە بەجێماوەکاندا بەدەستی هێناوەو ئەیکا بە دیاریەکی دەستی‌و ئەیخاتە بەر دەستی خوێندەوارو تەماشاکەرو هونەردۆستەکانی .

ووشەی هونەر ـ لەم سەردەمەدا ـ هەمو ئەو هەوڵ‌و کۆششانە ئەگرێتەوە کە مرۆڤ دای‌ئەهێنێت ـ نرخی هونەریەکەی هەرچەند بێت ـ بەمەرجێك جوانی‌و داهێنان‌و خەیاڵ‌و وەستابەتی تێدا رەنگ بداتەوە .

هونەری رەسەن ئەو هونەرەیە کە بۆ زۆربەی جەماودر بێت‌و بەزمانی ئەوان بدوێت‌و هەوڵی ووشیار کردنەوەیان بدات‌و شێوەو ناوەرۆکەکەی پەیوەندی بەواقعەوە هەبێت‌و رووی ئەو واقیعە بنوێنێ . لە زۆران بازی مرۆڤەوە بیگرە لەگەڵ کارەسات بارو دۆخی رۆژو ژیان خۆیا . لە بوون‌و نەبوون‌و دارایی‌و نەدارایی‌دا .. .. تا ئەگاتە ئەو ناڵەبارانەی مرۆڤ بە هەمو ژێر دەستی‌و بەش‌خوراوی ـ کەوە تیا چەقیوەو ئێش‌و ئازار ئەچێژێ . هەروەها پێوبستە هەست‌و نەست‌و خواست‌و ئاوات‌و کیروگرفتەکانی پێشان بداو لە مێژوو سەردەم دای نەبڕێت . هونەرمەندی راستەقینەش ئەو مرۆڤە سەرسەخت‌و دەمار ئەستورو بێ‌ئامانەیە کە لە رێی مانەوەی بیروراو فەلسەفەکەیا وەرسبوون‌و نیشان نەداو هەرگیز کەم تەرخەمیشی لەگەڵا نانوێنێ ، چونکە هەرچەند جوانی لە سروشتدا لە دەرەوەی مرۆڤدابێت‌و لێی جیا نەبێت ، بەڵام جەماوەر خۆی جوانی دروست ئەکات‌و ئەی نرخێنیت ، لای ئێمەش مرۆڤی کوردو خاکی کوردستان جوانن . رەنگین چەند ئەم رستەیە مانای جوانی ببەخشێت . چونکە جوانی رەفتارو کەلەمێردی‌و ئازایەتی‌و کارکردن و بەرهەم‌هێنان‌و یارمەتی‌و خوشەویستی .. .. لە هەموو هەنگاوێکمانا بەدی ئەکرێت‌و ئەمەش ئەو زوالەتانەیە کە جەوهەری واقیعەکەمان‌و ئەو کەسانەی بە ئاوەژو ئەیبینن خزاونەتە زوانگەی خۆیەتی‌و رەش بینیەوە . ئەمەش مانای ئەوەنیە کە لایەنی کەسایەتی لە خولیاو بۆچوونەکانی هونەرمەندا کە پشتی داوە بە شارەزایی‌و کارامەیی خۆیەوە وردنگ‌و رووی خەیاڵ بڵاوبەکی بەسەرا سەپاندوە رەچاو نەکرێت . چونکە چاونوقاندن لە ئاستی کەسایەتی و سەلیقەرونیدا هونەرمەند بەرەو شێوەکاری ئەبات . ئەبێت ئەو راستیەش لەبەرچاو بگرین کە لاسایی کردنەوەی هونەری بێکانە بەتایبەتی ـ رۆژئاوا ـ فێری زۆر شتمان ئەکات تەنها فێری هونەری رەسەنی کوردیمان نەبێت ئەبێت باوەڕیشمان بەوە هەبێت کە هیچ وولات‌و نەتەوەیەك بە

بڕوانە ل ٧

پۆستەرناما ڤەکری یە هەمی دخوینین

ـ یاسین شینو ـ

پۆستەر ژ دەگەزێت گرنگە ل پاناڤا راگەهاندنێ ـ داو پۆستەر چ رەش‌یان سپی یان رەنگاو رەنگ جهێ خوکـر وەکلەزترین‌و بهێزترین رێکێت گەهاندنێ ل جیهانا پروپاگندەیێ .

پەیدابونا ڤی رەنگێ هونەری ژ لایێ مێژویی دکەهیتە چەرخێ باردێ دەمێ چاپ پەیدابوی ل چینێ‌و ئەمریکاو ئینگلتەراو وەلاتێت ئەورووپی . پۆستەر ل سالا ١٨٧٠ هەتا دویماهیا شەرێ جیهانی یێ ئێکێ یێ گرێدایی بو ب بازرگانیێ‌ڤە ئەڤ چەندە خویا دبیت ژ کارێت ڤان هونەرمەندا (شیریەو لوترێك‌و بونار) .

بێ چەندێ بو پۆستەری دوو قوناغێت مێژویی پەیدابون .. قوناغا ئێکێ دکەڤیتە دناڤبەرا سالا ١٨٧٠ ـ ١٩١٩ دەمێ پۆستەر وەك مەکوتی یێ گرێدایی بو ب بازرگانیێ ڤەو قوناغا دووێ دەستپێدکەت ژ سالا (١٩١٩) و هەتا نهو پەیدابونا پۆستەرێ رامیاری یێ هەڤچەرخ .. ژ سالا (١٩٤٥) و ژ ئەکەرا جەنگا جیهانی یا دووێ هندەك بیرو هزرێت رامیاری‌و فیکری د پۆستەرادا دیاربون دژی بەردەوام بونا شەری . لێ یاهەژی گوتنێ ئەوە ل‌راپەڕینا پاریسێ ل سالا (١٨٦٨) پۆستەری دەورێ خو دبت بو هشیارکرنا مللەتی هەروەسا ل شورەشا کوبی پۆستەری جهەکێ بەرفرەهـ هەبو ل ناڤ رێزێت مللەتی‌و خەباتکەراو پۆستەر شیا بیرو هزرێت شورەشکێرا بگەهینتە جەماوەری .

ل چەرخێ بیستێ یانکو ل سالا ١٩٠٠ پوستەری وەرارکرو هندەك بزاڤێت هونەری پەیدابون ل هولەنداو ل ئەڵمانیاو ل نەمسا ، هەوروەسا فەرەنسا توبشی دوبەرەکیێ بی ژ لایێ دەولەتێت دی ڤە دسەرکێشانا ڤی هونەری . ئەڤجا کارێت هندەك هونەرمەندا خویا بون ئەڤ پۆستەرە کارەکێ ب

وەك (جون رسن‌و لیام مویس) و ئەڤ کارە خویابو دبزاڤا (الباو هاوس) ل ئەڵمانیا (١٩١٩ ـ ١٩٢٨) ئەڤێ بزاڤێ ئەوا پشکداری کری دپێشێخستنا نەخشکێشانێت پۆستەرا ب رێکەکا نوی ، هەروەسا سوریالیەتێ ژی کار کرە سەر هونەرێ پۆستەری‌و ڤان هەر سێ هونەرمەندا ژی ئەڤ رێبازە بکارئینا ژبەر ڤان ئەگەرا :ـ

١ ـ کار ئینانا ریالیزمێ پتر کارێ هونەری نێزیکی جەماوەری دکەت .

٢ ـ پێشکێشکرنا بیرو هزرا ب گەلەك رێکا کارەکێ رەوایە لنك سوریالیا ، هەروەسا ریالیزم ژی بکارئینا بو وەك ئالاڤەکێ بانکرنێ (اعلان) بو بەرهەمێت پایە بەرزو وێنێ فوتوگرافی تشتەکێ رەوا بو لناڤ پۆستەری ، لێ ئەکەر مەبڤێت ئەم بزانین پۆستەر ژ لایێ هونەری‌و تەکنیکی چاوابیت ؟؟

بو ڤێ پسیارێ دێ بێژین ... وەك ئەم دزانین کو پۆستەر چاپەمەنیەکێ نەخشکێشایە یێ هاتیە دروستکرن ب لەزو بەز دا زوی بینەر تێبگەهن‌و یانکو پۆستە دەربڕینە ژ هزرەکێ یان هەلوێستەکێ لەورا یێ ئاسانە ژ پێکهاتنا خوو قورسەو پرە ژ مەبەستا، هەلبەت ئەڤ چەندە بو هونەرمەندی کارەکێ فیکری یێ کویرە .

(ئەرنست فیشەر) دبێژیت : «چونکو پۆستەرێ رامیاری پەیوەندیەکا موکم ب جەماوەری ئەیا هەی دێ بینین جهێ لڤین‌و سەرهەلدانا ڤی توخمێ پوستەری جەماوەرە ... بەلێ جەماوەرە» .

ئەڤجا ژبەر هندێ کو لەزو بەزو ئارمانجبەرە (هادف) بوگەهاندنا هیڤی‌و داخازێت جەماوەری لەورا گەلەکا ب زەحمەتە لسەر داخازێت مللەتی ئی چەندێ ڤەبرینن‌و رێ لێ بگرن .

ژ شێوازێت (اسلوب) تەکنیکی‌و هەڤچەرخ یێ دەرئینانا پوستەرێ ڤی سەردەمی ئەڤەنە :

١ ـ شێوازێ ریالیزمی ـ فوتوگرافی یان رەنگاو رەنگ .

٢ ـ شێوازێ بێکانێت رەمزی‌و تەجریدی‌و هونەری بەرچاڤ‌و کارئینانا رەنگا .

٣ ـ کارئینانا پیتاو نەخش‌و نیگارێت رەنگاو رەنگ .

٤ ـ شێوازێ گرێدانا پۆستەری ب رویدان‌و بورێت (تجارب) هونەرمەندی .

٥ ـ شێوازێ گرێدانا پۆستەرێ ب هونەرێ کاریکاتیری‌ڤە .

لدویماهیێ دڤێت بزانین کو کارێ پۆستەری ئەڤرو گەلەکێ بەلاڤە لەورا دێ بینین گەلەك تاو پشك یێت ژێ چوبین‌و یێ دا بەشێیە سەر ڤان توخما :ـ

١ ـ پۆستەرێ شانوێ .

٢ ـ پۆستەرێ رامیاری .

٣ ـ پۆستەرێ رەوشنبیری .

٤ ـ پۆستەرێ هونەری .

٥ ـ پۆستەرێ رۆژنامەگەریێ .

٦ ـ پۆستەرێ کۆمەلایەتی .

٧ ـ پۆستەرێ وەرزەشی .

٨ ـ پۆستەرێ سینەمایی .

٩ ـ پۆستەرێ هاڤینگەها .

١٠ ـ پۆستەرێ بازرگانیێ .

ژێدەر

١ ـ گوڤارا الطلیعە الادبیە ژمارە (١١) سالا ١٩٨١ .

٢ ـ کوڤارا الرواق . ژمارە (٨) سالا ١٩٧٩ .

ڤیاژ دەیکا خو شەهرەزا تربت

احمد عبدالله زەرۆ

ل عەرەبی وەرگێرایە کوردی

دەیکا میشای ژکاری ڤەگەریا بۆ مال‌و کوهشی ، گازی کر :

ـ میشا ، تە چەوا شیا تایرا پایسکلا خۆ بشکێنێ ؟

ـ دابێ ئەوێ بخۆ خۆشکاند

ـ ئو بۆچی کۆملەکێ تە ژێك درییایە ، میشا ؟

ـ ئەو بخۆ خۆ دڕاند ، دادێ

ـ ئو کا کتا پێلاڤا تە ؟ تە ل کێرێ هندا کریە ؟

ـ ئەو بخۆ خۆ هندا کر ، دادێ

ـ پاشینگێ دادێ گۆت :

ـ ئەه . ڤان تشتێت کریت ! دڤێت باش نیشا بدەین

میشای پرسیار کر :

ـ ئو چەوا ؟

دادێ گۆت :

کەلەك ب ساناهی‌یە . ئەگەر وەسا هوی بویە بخۆ خۆ بشکێنت‌و بدڕینت‌و هندابکت . بلا هوی‌بیت بخۆ خۆ راستکەت . خۆ بەرێست‌و خۆ ببینت . لێ ئەم ئەی میشا دێ بێکڤە روین لمال هەتا ئەو بخۆ بێ هەمینێ بێ رابت .

میشا رونشت جەم پایسکلا شکەستی‌ڤە . ب کوملەکێ دڕیای‌و ب کتەك پێلاڤێ . کەتە دهزرەکا کوردا . وە دیارە تشتەك لنك‌ڤی زارۆکێ یێ هەی دوێ هزرا کویر دا .

Institut kurde de Paris

زۆرترین وەرگێران لە بەرهەمی نووسەران لە بواری ئەدەبیا

بەرهەمی ئافرەتانە

نووسینی : بریجیت جاشا
کەمال غەمبار کردوویە بەکوردی

لەو ئەژمارانەی کەیۆنسکۆ لەم دواییەدا بــــلاوی کردوونەتەوە ئەو نووسەرەی کتێبەکانی گەورەترین بەشی وەرگێرانی لەبواری ئەدەبدابەرکــــەوتووە ئافرەتە ، کتێبەکانیش بریتین لــــەهونەری زۆر وەکو بابەتــی شیعر تادەگاتــە زنجیــرەی‌ینەکێشراو .

لە سالی ١٩٧٨دا ، ئـەو ساڵەی ئەو لێکۆلینــەوەی تیاداکراوە ، ئاجاتا کریستی بەتەنیا شاژنی چیرۆکـــی پۆلیسی بێهاوتا بوو ، ٢٨٢ وەرگێرانی نووسینەکانی لـە ٢٦ وولاتــدا بەزمانـــی جیاجیا بلاوکـــراونەتەوە بەچەند هەنگاوێك پێشـــی ملۆزمەکەی خۆی دەکەوێتەوە کەیەکسەر دوای ئەو دێـت ، ئەویش « جۆرج سیمنون »ە کـــە هەمیـــــان دوای نووسەرێکـی بەریتانـــــی - بەرباره کارتلاند - دێ کە چیرۆکە بەسۆزەکانـــی ١٣٧ جار وەرگێرداون .

ئەم بلاوبوونەی ئافرەتـان جێی سەرسوڕمانە ئافرەتـە نووسەرەکان لەنێوان ٥٧١٥٨ وەرگێراندا لە سالنامەکـــە دەیکات تەنیا شوێنێك داگیر دەکەن کەئەویشــی نــــاو نابرێت . لە پێرســـتی وەرگێردراوەکانـدا دەردە - کەوێ کە یۆنـــسکۆ ئامادەی دەکات زۆرترین کتێب لــــەجیهانـــــدا کـــــە وەردەگێردرێن‌و پایــــەی یەکەم داگیردەکەن هـــــی پیاوانن نەك ئافرەتان ، بـۆ نموونە ١٧٨ وەرگێرانـــی جۆل فیرن‌و ١٢٥ وەرگێرانی لیۆن تۆلستۆی هەن .

هەر چۆنێ بێ ، وا دیارە هەندێ ئافرەت لەناو کۆڕی جەماوەری خوێنــــەراندا شەعبیەت‌و برەوێکـی زۆر زۆریان هەیە بۆ نموونـــە ، کتێبی منداڵان کەنووســـەری ئافرەتی بەریتانـی ئەنید بلاتیۆن داینــاون ١١٧ جـــار وەرگێـــــردراون‌و ٨٣ وەرگێرانی کتێبەکانی پێرل بـــالو ٣٢ی لویـــزا م. ئالکوت‌و ٢٩ی کتێبەکانـــی خوشکانی برۆنتـــی‌و ٢٧ی فرانسواز ســـاغان‌و ٢٥ وەرگێرانی چیرۆکەکانـــی ئەنایســـن نیــن‌و ٢١ی کتێبەکانی ســـیمۆن دی بوفوارو ١٨ی پاتریشیـــا هایسمیت‌و ١٥ی لیسینغ‌و ١٣ی مارگرێت میچل‌و ١١ی هان‌سوین‌و ١٠ی جـــۆرج ساند هەن . نووسینەکانـــی هەر یەك لە لیلیان هێلمـن‌و ئەنتۆنیا فرایزو کارین بلیکس پێنج جار وەرگێــــردراون کەچی کتێبەکانی ماری‌رینۆو سوزان سونتاغ‌و ماری ماك کارتی ٣ جار وەرگێڕاون .

لە کاتێکدا پێرســـتی ناو براو ناونیشانــــــــی ئەوکتێبانەی بلاوکـــردەوە کەوەرگێڕراون‌و لەبەرهەمی نووسەری ئافرەتن وەك ناوین غودبمیرو بەرباره تۆخمـان‌و ئەنجێلا دیفیس ، ئێمــــە هیچ‌شوێنـــــەواری ناوی نووسەری ئافرەتــــی ئەفریقایی بەدی ناکـــەین ، هەرچەندەش ناوبانگیـــــان کردووە وەك بۆشــــــی ئایمیمنحتاو میریامابـــا ، هەروەها ناودارانی ئـــەدەب لەناو ئافرەتاندا بەشێوەیەکی گشتی بەشێوەیەکی بنچینەیی لە ژێر ناوی « جیاکــــراوە ئەدەبی یەکان »ەوە ناویـــان دێ .

ئەو حەفتاوبەك وولاتەی کە بلاوکراوەی ئەژمـــارەی ئـــەم لێکولینــــەوەیان پێشکەش‌کرد لەبابـــەت ئاینەوە کتێبیان وەرگێڕاوە، کەوا تێبینی دەکرێ ئـەوەی کەوەرگێڕراوە لــــەژوور ئەوکتێبە فەلسەفی‌یانـەن کەوەرگێڕراون هێشتاشـی تــــەورات بەهـــــەردوو سەردەمی‌یەوە : کـــــۆن‌و نوێ زیاتر لە هەموو کتێبێك بەختی‌وەرگێرانیان هەیـــە ، لەسالی ١٩٧٨دا بـــۆ ١٨٥ زمان وەرگێڕراوە .

پێرستی وەرگێرانـــەکان کتێبــــی ماف‌و زانســتی کۆمەلایەتی‌و پــــەروەردەی تێدایە . تێبینی ئەوە دەکرێ کە زیاتر لەحەوت هــــەزار ناونیشانی جیاکراوە لــــەم دەستەیەدا نووسینـــی ڕووناکبیرانە لەسیاســەت‌و ئابووری یاخـــــود هـــــی ئەو نووسەرانەن کە بایــەخ بەدیاردەکان‌و گۆرانکاریـــی نوێ زانیاری دەدەن وەك : فرۆید (٣١ وەرگێڕان) ، یۆنغ (١٤) ، ماك لۆهـــان (٦) ، بەشی زانای پسپۆر لەزانستی دەروونی (بیاجیە) ٣٨ وەرگێــــــڕان بوو . لەپسپۆرەکانی زانـــســتی کۆمەلایەتــــی ئەوانـــەی کتێبەکانیان وەردەگێررێن‌و ژمارەیان لەزیادی دایــــە : باولۆفرابریە (١٢) ، شیۆدۆر ئادۆرنۆ (١٠) ، ســـــمیر امین (٨) کلـــۆد لیفــــی ستروس (٨) وەرگێڕدراوە.

لە بـــــواری ئەدەبــــی منداڵاندا ، نووســــــەرە چاکەکۆنەکان لەشوێنـــی خۆیان دەمێننەوەو لەریـــزی پێشەوەن . هانس کریستیان پێش ئەندرسن ئەنید بلاتیۆن دەکەوێتەوە لـــەکـــۆری وەرگێڕانی کتێبەکانی کـــــە دەگەنە ١٥٤ کتێب ، کەچـی دەبینین جاکۆب غریم ١٠٣ وەرگێڕانەو چیرۆکەکانــی (الف لیلە ولیلە - هـــەزارو یەك شەوە) ٤٢ وەرگێڕانە. کەچـــی بلاوکـــردنەوە ئـــەو کتێبانەی کە کۆمەلــــــەی بەرهەمی والت دیزنـــــی گرتوونیەتە ئەستۆی خـــۆی لەپێشەوەن‌و ١٧٢ کتێبیـــان وەرگێڕدراون .

بەلام لەکۆڕی ئەدەبــی ڕووتدا تۆلستۆی لەنزیکــەوە دوای ر.ل. سیفنســـــون دێ کەدەبینین کتێبەکانـــی ٨٥ وەرگێڕان بەخۆیانـــەوە دەبینن ، پاشان چارل‌دیکنز (٧٦) ئینجا دوستۆیڤسکـی (٧٥)و دۆمای بـاوك (٦٢)و بلزاك (٥٠)و دانیال دیڤــۆ (٤٥)و ئەمیـل زۆلا (٣٤)و جی دی مۆپاســـان (٣٣)و ڤیکتۆر هۆگۆ (٢٧) وەرگێڕان

ئەگەر بێینە سەر ئەدەبی هاوچەرخ ، دەبینین ئـــەو کەسەی کە ســـالی ١٩٨١ پاداشی نۆبلی وەرگـــرت جبریال غارسیا مارکێـــز بوو ، هەندێ لەکتێبەکانـی ٢٦ جار وەرگێڕدران ، زانای ئەمرۆ - ولیێم کۆلدنـــغ - چوار جار ناوی هاتـــووە (کەچی دەبینین غراهـــــام غرین کە پاداشی وەرنەگرت وەرگێڕانی کتێبەکانـــی گەیشتە (١٤٩) . ســـــێ وەرگێڕانی کتێبەکانی و.س نابیول‌و دووی هەریەك لـــە توفیق الحکیم‌و طه حسین‌و یەك وەرگێڕانـــی سلمان رشدی‌و شینوا ئاشیبیـــە هەن .

بەپێی « پێرســــــتی وەرگێڕراو »ی ئەو وولاتانەی بلاوکراوەیـــان بـۆ ناردووە بۆبلاوکردنەوەیان لە چاپـــی بیستو سێیەم ، لـەڕووی ژمارەی وەرگێڕراوەکانـــەوە یەکێتــــــی‌ی شـــۆرەوی لەپێشەوەیە دوای ئــــەو ئەلمانیاو ئیسپانیاو هۆلەندەو بــــە لچیکــــــــــاو لۆکســـــمبورگ‌و ژاپۆن‌و وولاتە یەکگرتووەکانـــــی ئەمریکاو تورکیادێن (٢) .

بێ لە جیهاندا بەپـێ ئـــەو پێرستەی بۆی دانــراوە ، دەبێ ئێمە چ بەخۆمــــان بڵێین ؟ بۆ ئەگەر کتێبێکی کوردی لەماوەی ساڵێکــدا بکرێ بەعەرەبی یا زمانێکی تر بەجۆری سەیری مەسەلەکە بکەین کە شتەکە تایبەتی‌یـەو نەدەبوو کاری ئاوا بکرابـەو بۆ پارەکە - بۆ نموونـــە - لەکتێبێکی کوردی دی خەرج نەکرا بوایە باشتر نەبوو ؟! لەڕاستیدا ئێمە چەنـــدی پێمان بکرێ بەرهەمی کوردی بکەین بەعەرەبـــی یابــۆ هەرزمانێکی دی هێشتا هەر کەمە ... ئاخۆ کەی ئێمەش وەك نووسەرانی جیهـــان ناومان دەچێتــە ناو ئاوان‌و تابلێین ئۆخەی وا فلانەکتێبی کوردی بۆ چەند زمانێکــــی زینـــــدووی جیهانــــی وەرگێڕراون‌و لە پێرستەکەدا ناوی هاتوو .

١ - لە «انباء الیونسکو »ی ژمارە «٢٩٧»ەوە وەرگیراوە.
٢ - ئەگە ئەوەی کردمان بەکوردی ئەژماری وەرگێڕان

هۆزانەکا

هوزانڤانەکی نەنیاس

- محسن عثمان عبدالله - دهۆك -

بێ گومان رۆژ بو رۆژێ کار و ڤەرێژێد باف و باپیران ژ مەرا دیار دبن .. ئەڤ ڤەرێژێد هێشـــــــا نەگرتژین بو دنێ .

چەند خوشە دەمێ بابەلیسك توزێ ژ بەر پەرێد ڤەرێژێن باڤ و باپیران رادکەت و دادڤوتیت ..باڤ و بابیران ژی گەلەك بزاڤ و خەباتا کری ژ بو پێش ئێخستنا تور و کەلەپور و فولکلورێ خو .. بەلـێ سەد جار مخابن کێم ژڤان ڤەرێژا نەبن یێد هندا بوین و ئاخێ هەستیك یێدلێ رزاندین ...

دیسا مللەتەکێ دی کەسێد ناڤ بژار پێـد ژێ رابوین و یێد خو تەرخان کری ژ بو پێش ئێخستنا تور و کەلەپور و ... هتد .

مینا خانی و جزیری و نالبەندی و قانع و ئەرزی و کوبی و قەدریجان ...هتد

لێ مخابن ئەڤ کەسێد ناڤ زێر د دەمەکـێ تاریدا و ژیان و ل پشتی وان ژی تاراتیێ یا کێشایی.

تاکو وەلێ هاتی کو ئەم کار و ڤەرێژێد ڤان ناڤ زێران ژێك جودا نەکەین و تاکو هاتینە ژێك جوداکرن گەلەك گەنگاشە هاتنە کرن ، لێ هێشتا ڤەرێژێـــد هەین ئەم بلەنگی د دانین .. ئانکو ڤەرێژێد ئێکی بو یێ دی ددانین و دیسا هندەك ڤەرێژ هەنە ئـــەم ب ئێکجاری نزانین کا یێد کی ژ ناڤ زێرینە ..

بو ڤێ مەبەستێ بەری هەیامەکا درێژ هوزانەکا ژڤی توڤی برادەرەکی ژمن را شاند(١) . .

یاراستی ئەز گەلەك پێ دل خوش بوم دەما کــو ئەڤ دیاری‌یە ژمن را هاتی ،

لێ ئەز قەجنقیم دەما من دیتی کو ئەڤ هوزانە یا بێ ناڤ و نەنیاسە(٢) .

من ژی گەلەك پێ کول و بزاڤ کرن دا کو بزانم کا ناڤێ ڤێ هوزانێ چ یە ؟و یا کێ یە؟

لێ من نەزانی ، پاش من ئەڤ هوزانە برە ئێکەتیا نڤیسەڤانێد کورد-تایێ دهۆکێ دا کو تشتەکی ژێ بزانم لێ هەمجار وان ژی چوبە کرە دەستێ من و ئەز نەچار بوم و من گوت داڤێ هوزانێ بەلاڤەکەم دا کو ب کەڤیتە بەر چاڤێد خونیدەڤا بەلکی ئێکێ ژ مـــە دەستهەلات و رژد تر بیت ، تشتەکی ژڤێ هوزانێ و هوزانڤانی بزانیت و ...

دگەل دەست‌پێکرنا هوزانێ :

سبحان ژ شـاهێ قودرەتێ
گــەلی ئەهلـێ جەماعەتێ
گــوه بدەنـە ڤـێ قصەتی

کەسـێ ژڤـێ ئوممەتــێ
بەس بکــن ژ غافلەتــێ
دا بکـــەم بەحسـێ قیامەتێ

بەس بکـەن ژڤـێ دنـێ
بترســـن ژ مرنـــێ
بیـرا خـو بینن شەڤا بێنـێ ..هتد

دیسان دێ چەند مالکەکا ژ نیڤەکا ڤێ هوزانێ بو خوینەڤا نێدا هێژا پێش کێش کەین ..

ئـــەز خالقـێ باری‌مــە
ئەڤرو بـــو خـو قاضی‌مە
ژ حوکمـێ خـــو رازی‌مــە

مەلەکێـــت دلەزینـــن
دکێشـــن و عەرتینـــن
لڤودســێ دا دابنـــن

ئــەو هندی کــو میزانــە
لڤودســــێدا دانانــــە
تـــوق و ئـــالا ڤەدانــە

نــێ پاشاهــێ عامرینــە
دبێژیت یــا جبرائیلێ ئەمینە
هــەرە مەلکێ جەهنەمێ ببینە

بێـــژە وان دەرگەڤانـــا
مەلـــەك و زەبانیانـــا
دا جەهنەمێ بکـــەن هایدانا ..هتد

هەر وەسا دگەل چەند مالکەکا ژ دویماهیکا ڤێ هوزانێ دێ پێش کێش کەین دا کو نەبیتە دوو دلی بو خوینەڤانا ژ بو نیاسینا ڤێ هوزانێ و هوزانڤانی ..

ئـــەو محمـــد مصطفی‌یە
د چیتە بـــن دارا طوڤایــە
ســوجدە دچیت بــو مەولایە

ئـــەو خودانـێ ئوممەتـێ
صاحبـــــێ شـــەفاعەتێ
گـــازی دکەتە شاهێ قودرەتێ

ئیلاهی ئـەز بخو حبیبێ تەمە
دحوکـم و ریضائا تەمـــە
ئـــەز دریکا ئوممەتـا خومـە ..هتد

خوینەڤانێد هێژا هوزانا مە ب دویماهی هات.. ئەڤجا دهیڤیدارین چی کەسەکێ تشتەکی ژڤێ هوزانێ و هوزانڤانی بزانێد بێخیتە بەر چاڤێد خوینەڤا و دگەل ژیانە کاسەر بلند ...

تێبینی

١ - ئەڤ هوزانە جەحفەر ئیسف خەلکێ گونـدێ شێخ‌مەما ل دەڤەرا سەرسنگێ ژ من را هنارتی‌یە
٢ - هندەك دبێن ناڤێ هوزانێ (بەیتا قیامەتێ‌یە) بەلێ بیێ گوروڤ و بەلگە .
٣ - بو پر رونکرن ئەڤ هوزانە (١١٨٦) رێزە نەکە هەمی ل دەڤ منە .

چاویلکەکەم - پاشماوە

ترم نەئەدی .. لە پڕ گەلای دارەکانم باش دی ... هەموو شت لەپێش چاوومدا گۆڕا بە دیقەت سەیری دەوورو بەری خۆمم کرد .. وەکو بلێیت دونیا بە من درا .. هەندە بەزەوق‌و لەزەت بوو لام ، هەرگیز ئەو کاتە لەزەتە دووبارە نابێتەوە .. هیچ شتێك ئەو کاتە خۆشانە ناگەڕێنێتەوە .. ئەوەنـدە خۆشحاڵ بووم هەستم ئەکرد لە دایك پەیدا بووم .. دونیــا واتاێکی تازەی بوو لام .. لە خۆشیدا سەر تا قاچ خۆمم نەئاسیەوە .. کە چاوێلکەکەم لابرد دونیا لـــە پێش چاووم تاریك بووەوە .. بەلام ئەمجارە زۆر دلنیاو خۆشحاڵ بووم .. ئەم ڕووداوەیەم هیچ بۆ دایکم نەگێڕایەوە چونکە چاوێلکەکەی لـێ ودر ئەگرتمەوەو پاشیش سەرو گوێلاکی دار کوت ئەکردم هیچ دەنگم نەکردو چاوێلکەکەم نایە گرفان‌و لـــە دیدەنی دونیای تازە سەرخۆش‌و سەرمەست بـــوو بووم .

ئەو ڕۆژە کە چوومە قووتابخانە لـــە دواوە دانیشتم ، ویستم چاووم بەو چاوێلکەیە تاقـــی بکەمەوە .. مامۆستا کەمنی لە ڕیزی دواوە بینـی بیری سەیری نەکردو لە ژێر چاویشیەوە جار جار تێی ئەڕوانیم ، لای سەیر بوو کە من لە ڕیزی دواوە دانشتوومە .. بیری لەوە ئەکردەوە کە دیارە فێڵێکم بە دەستەوەیە .. قووتابیەکانیش کەم یـان زۆر سەریان سووڕما بوو ، بە تایبەتی ئەوانەی لـە حالی من تێ گەیشتبوون .

کە مامۆستا خەریکی دەرس ووتنەوە بوو ، چاوێلکەکەم لە گرفاندا دەر هێناو بە هێمنی لە سەر چاووم دانا .. شتێکی سەیرم لێ‌پەیدا بوو .. دەم‌و چاوێکی زل .. لووت درێژ .. هەر باوك مردوویەك منی بەو شێوەیە بدیایە یەکسەر پێکەنین دای ئەگرت. قوتابیەکان خوا خوایان بوو من بەو شێوەیە ببینن ، کاتی مامۆستاکەمان چاوی بە کەوت چەند دقیقەیەك تەماشای سەرو سیمای کردم . من ئاگام لە مەسەلەکە نەبوو .. خۆمم لە بیر چووبووەوە .. کە لە ڕیزی یەکەم بە هەزار خۆ منیش کردن‌و زەممەتی‌یـــەك نووسینی سەر تەختە ڕەشەکەم ئەخوێندەوە ئێستا کە لە ریزی دوا دواوە وەکو بولبول ئەیخوێنمەوە .

خەریکی دەرس بووم هیچ ئاگام لەو کەیـن‌و بەینەی دەوروبەرم نەبوو ڕۆریش هێمن بـــووم، بەلام مامۆستاکەمان وای بیر ئەکردەوە کە من یاریەکی تازەم بە دەستەوەیە بۆ گاڵتە کردن بەودا .

لە پڕدا وەکو پڵنگێکی توورە پەلاماری دام‌و وتی:
- بەه ! بەه ! ئەم شتە دەعبایەی سەر چاوت چی‌یە ؟ دیارە تیاترۆ خانەمان داناوە ؟

تا ئەو وەختە پۆلەکە زۆر کروکپ بـــوو ، قووتابیەکان خەریکی خوێندنەوە بوون . کە مامۆستا ئەمەی‌ووت قووتابیەکان ڕوویان چەرخاندە دواوە ، کە چاویان بە چاوێلکەکە کەوت‌و منیان بەو شێوەیە دی وەك بوومە لەرزە بە جارێك دەنگی پێکەنین پۆلەکەو قوتابخانەکەی تەکان‌دا ئەم کارەساتە زیاتر مامۆستای تووڕە کرد .. ئەو وا تێگەیشت کە ئەم شتانەی کـە ڕوویدا هەمووی بۆ گاڵتە کردنە بەو بوو هەستم کرد بە مەترسیەك کرد وامزانی تووش گێچەلێك ئەبم ، ویستم بە بەلە چاوێلکەکە لە سەر چاوم لا دەم ، بەلام قیرە لە مامۆستا بەرز بووەوە :

- لێی گەڕێ ، با بەڕێوەبەری قووتابخانە بـــەو شێوە بتبینێ .. تۆ بە کتێب‌و دەرس خوێندن چی؟

بێ دەنگی پۆلەکەی داگرت .. منـی بێچارە دەسـت‌و قاچم لێ وون بووبـوو .. لال بـووم .. نەمزانی بلێم .. مات‌و بێ دەنگ چاوێلکەکەیش لـە سەر چاوم دایەو خێرا خێرا تەماشای مامۆستایش ئەکەم .. مامۆستا هاتە نزیك تەختەکەم .. دەستێکی لە پشتی دانابوو ، ئەوی تریشی ئامادە کردبوو بـــۆ لێدانم توورەیەکەی لە رادە بەوەر بوو وتـــی : « هەستە برۆ دەرەوە ، یاللە هەستە وون بە » .

منی چارە رەش ، لە شوێنی خۆم هەستام .. چاوێلکەکە هێشتا لە سەر چاووم بوو .. مامۆستا دارێکی لێ دام‌و چاوێلکەکە کەوتە سەر ئەرزو شکا. ویستم هەلی گرم بەلام مامۆستا دوو داری تریشی لێی دام ، ماوەی ئاخ‌و داخ نەبوو .. خۆمم دەرپەراند بەرێوەبەرایەتی قووتابخانە کۆڕی بەست بۆ ئەوەی بڕیار دەن لە قووتابخانە دەرم کەن .. کە بانگیان کردم ئەمەم پێرابگەیەنن .. بـە سەرهاتی نیوەوە کوێری خۆمم بۆ گێڕانەوە .. لە سەرەتادا بڕوایان نەکرد .. بەلام ئەمەندە بە سۆزو ڕاستی باسی خۆمم کێڕایەوە لە دل‌و دەروونی هەموویان تەئسیری کردو ئەسەری مایەوە .

کە دلنیا بوون من نیوە کوێرم .. داوای لێ بووردنیان کردو مامۆستاکەش وتی (رۆلە ئەبوایـــە زووتر قسەت بکردایە) . دوای رۆژێك مامۆستاکەم لە دوکانی لالە سولەیمان چاوێلکەیەکی تازی بۆ کڕیم لەو رۆژەوە بوومە چاوێلکە لە چاو .

Institut Kurde de Paris

کەسینە دەبێتە قەڵا

عبدالخالق رسام

پێشکەشە بە شەهیدانی قادسیەی صدام :

له بیابانیو وشکو گەرما
له سەنگەری
سنووێکی پڕ پالەوان

هەر بازوو بوو .. یاخەی مێژووی
توند گرتبو
بەسەر دوژمندا ئەی‌ئەدکاند
نانا ... نە خێر لێ ناگەڕێ
رەشەبا لێرە تێ‌پەڕێ

بە سینگ قەڵا دروست ئەکرا
بە خوێن قوڕی ئەشێلدرا
بازوو ئەبوو بە دیواری
ئازایەتی بوو ئەباری
نا ... نا ... نە خێر

سەری هەزار شۆڕەسوار گەرپیەڕێ
تاکە فیلێك تێ ناپەڕێ
له نێو بەفریش سنوورگەرمە
پیاوەکانیش له نێو گڕن
بۆ پێشەوە ...

تانكو ئاسن لێ‌ئەخوڕن
نا ... لێرەوە لێ‌ناگەڕێ
دوژمن هەنگاوێ تێ‌پەڕێ
سنوور گەرمە ... سەربازەکان
ئەیان نرکاند ....

له ژوورەوەی ئەم سنوورە
شەقامەکان پڕمنالن
خەندە بە فرو کولم ئالن
فریشتەی مزگەوت ، له خەوناکەین
سەر ئەکەوین ... شەهید ئەبین

بەلام مەحاڵە ڕاناکەین
قوتابخانە پڕی شیعرو پەپولەیە
له باخاندا گوڵ رایەخە
له دوکانان بووکە شووشە پێ‌دەکەنێ
نا ... نا ... نانا ڕێ نادەنێ
دوژمن بێتو پێ لێ بنێ
سەری هەزار شۆڕە سوارە گەرپیەڕێ
تاکە فیلێك تێ‌ناپەڕێ
کیژۆلانی ئەم وولاتە رازاوەنە
جەندرمەکان .. تێ‌ناپەڕن قەدەغەنە
دڕندەنە ...
بێ‌ناسنامەو پسوولەنـە
بازار گەرمە .. ڕەنگاو ڕەنگە
تا دەست بگرێ ئەم تفەنگە
دەبێ دووربێ ...

شاری گوڵو گوندی خنجم
له گەرمایی‌و دەنگی جەنگا
ئەی شەهیدان ..
ئێوە بەرزن وەکو چیا
ئێوە سەوزن‌و کوگیا
ئێوەن کە بوون بە ئاسمان
بەرز هەڵچو بەرز هەڵچو
له جیهانا ..
ئازایی‌و دەنگ باسمان

★ +

ئەی شەهیدی سەربەستی من
کە زستان دێت گرمەی گەواڵەو بروسکی
دەنگی تۆپ‌و تفەنگی تۆم
دێنێتە یاد ...

تۆ بەخۆت‌و جلی خاکی خوێنینتەوە
گوللەکانت ئەقۆزتەوە ...

★ +

ئەی شەهیدی سەربەستی من
کە ئاسمانیش سامال ئەبێ
چاوەکانی سامالی تۆ
ئەبنە شیعرو هەڵبەستی من

★ +

کە پایز دێ‌و گەڵای داری
له لقی‌و پۆپەی ئەباری
تۆلە بیبیری‌و دێتەوە یاد
کە چۆن گەڵای سەوزو جوانی ..
باخە ژینی خۆت دەوەراند
تاکو باخی چڕی وولات
دووربێ له ئاگری کارەسات

★ +

کە بەهار دێت
وولات یەك پارچە سەوز ئەبێت
له کولیك له مێلاقـــــە
خوینی گەشی پیرۆزی تۆم دێتەوە یاد
تیشکی بەرەو ئاسمان ئەچێت
له هەموومان شکۆدارتر
یادت ئەکەین یادت ئەکەین
تا رۆژێ دێت له ئاسمانا
بە چەپکێ گوڵ
بە کاروانی ڕەوە کۆتر
شادت ئەکەین
یادت ئەکەین .. یادت ئەکەین

شەهیدانو جەنگی قادسیەی صدام

جلال ملا حسن خوشناو

ئێوەن شەهیدان ئێوەن شەهیدان
له ڕێی ئازادی سەربەستی ژیان
بوون بە قوربانی خاکی نیشتمان
مێژوو ئەنووسێ ناوی پیرۆزتان
چۆن له سەنگەری بیرو بڕوادا
بە خوێنی سوورتان دوژمنتان لادا
هەر خوێنی ئێوە دەبێ بە لافاو
دوژمن قڕ دەکا ئەخنکێ له ناو
هەر گیانی ئێوە وەکو باڵداری
ئازاد ئەفڕێ لەسەر هەر شارێ
گەر بازووی ئێوەی شەهیدان نەبێ
بیرو باوەڕی پیرۆزتان نەبێ

چۆن ئاڵای عیراق بەرز ئەبێتەوە
دوژمن له ئاستیا ئەپوکێتەوە
بەڵێ سەربەرزن یەکجار سەربەرزن
زیاتر له هەمووان خاوەنی ڕێزن
نۆتەو سروودی گشت ئاوازمانن
بەردی بناغەی دوا ڕۆژمانن
گەر ئێوە نەبن کوا سەر فیرازی
گەر ئێوە نەبن کوانی شانازی
دەبا ڕێ‌ڕەومان ، ڕێگەی شەهید بێ
بیرو باوڕمان ، بیری شەهید بێ
گەلی عیراقمان چ درشت چوورد
شانازی دەکەن بە ئێوەی نەبەرد

مافی ژین

پێشکەشە !
بە یەکەم دڵۆپی خوێن کە له سەرەتای کاروانی جەنگی قادسیەی صدامدا ڕژا ...
پێشکەشە :
بەو شەهیدەی کە بە هەموو هیواو ئامانجێکەوە خۆی بەخشی بۆ گەل‌و نیشتمانەکەی .
تەحسین مەولود

دەنگێ دێتو
هاوار دەکا
بانگەوازی پازدە ملیۆن مرۆڤ دەکا
دەنگێ دێتو
دەشت‌و چیاو ڕووبارو ئاو
کڕنۆشی نەمری بۆ دەبا
داوای کوشتن‌و بڕین‌و داوای شەهیدتان ئێ دەکا
دەخێرا کەن
ئەژدیها یێ بە تەمایە ئاڵای وولاتتان لێژ بکا
ئاو له سەرچاوە لیخن کا .
دەخێرا کەن
ئەوەی بەم کاروانە نەگا
خاکی دایك حاشای یەکجاری لێ دەکا
ئەم میللەتەش نەفرەت‌و قینی لێ دەکا
تاکو ماوە
هەر مل کەچەو کەسێ دۆستایەتی ناکا .
ئەی ئەوانەی
تا بە تامی سەربەخۆیی نەڕژیشتن
کۆڵتان نەدا قەت نەترسان له خوێن ڕشتن
له ئاگرو گوللە نەسلەمین
فڕین ، فڕین گیانی پاکتان چووە ئاسمان
هەر تنۆکێ له خوێنی گەش
هەزار داری خواست‌و ویستی ئێمەی ڕووان
لەگەڵ ئێوەین ، له دواتانین
بۆ خوێن بەخشین قوربانی دان
دەپارێزین بەرهەمی ئەرك‌و ڕەنجتان
تا مرۆڤێ لەسەر ئەم خاکە بمێنێ
پووچەڵ دەکەین
فڕوفێڵی ئاخوندەکان
سرودی بەرزی سەرکەوتن
دەڵێینەوە
تاکو مابین له تەکتانین
له ناخی بەرزی شەرەفتان دەتوێنیەوە
له کاروانی تێکۆشاندا هاوڕێتانین .
هەر ئاهەنگێ
له سەروو یا خواروی وولات
بگێڕدرێ .
هەر چرایەك
له مالی هەر عێراقیەك دابگیرسێ
خوێنی شەهید بۆ مانەوەو گەورە بوونی
تنۆك تنۆك سەر دەکەوێ
هەر منداڵێ
یەکەم ڕۆژی له سکی دایکی خۆی ببی
بەشۆنی شەهید
بە سەربەستی‌و سەربەخۆیی ناوی ئازادی لێ‌دەنرێ
خوێن باجێکەو
بۆ شەرەفی ئەوەو وولات
هەموو کاتێ
ڕۆژگار له مرۆڤی دەوێ
ئەوەی نەیدا
دەبێ لەم خاکە دەرکەوێ
ئەوەی نەیدا
جێگای ناکەین تەنیا شەوێ
ئەوەی نەیدا
دەری دەکەین
ئەم گەلە ناپاکی ناوێ
ڕێگایەکە
گرتوومانەو نایەینەوە
تاگرەوی تۆڵە سەندن
له دوژمنانی نا ئیسلام نەکەینەوە

چیرۆك

دەوات نەبی

محمد سلیم سواری

ئێڤاریا ڕۆژا پێشەمبی‌لسەر ئەینی‌بو ، دەنگێ حەجی عەبوی گەهشتە‌هەمی مالێت گوندی کو « دەوات نەیی‌یە ...»(١)هەر بچویکەکێ گوندی ، ئامانەکێ تژی خارن لگەل کەڤچکەکی ، د دەستێ خو گرت‌و بو سەر بەربانگێ‌مزگەفتێ برێ کەت .

سەگڤان ژی لگەل هەڤالێت خو ، گەهشتە وێرێ ... حەجی عەبوی سێنیکا وی یا پەلاڤێ ژ دەستی ئینا دەری .. هەکو چاڤێ حەجی ڤ دو سێ پشکێت گوشتی ، لسەر سێنیکێ کەتی ، سێنیك بدەستێ راستێ گرت‌و بدەستێ چەپێ هەردو سێ پشکێت گوشتی ... ژ گەوریا خو بەرێ ڤە کرن .

جارەکا دی پشتی دەستێ چەپێ ژ دەڤێ خو ڤەکری ... دەست دای ب هەردو دەستا ، سێنیك دانا ڕێزا هەمی سێنیکا ... هنگی چاڤێت سەگڤانی، ژ سێنیکا وی ڤە نە بوون ... بەرێ خو دایێ دیت ئامانێت بچویکا ، لگەل سێنیکا وی د ڕێزن ... سێنیکێت ترشکێ ... ئێپراخا ... دانە قوتێ ... گلولێ .

نیسکێ .. پەلاڤ ماشێ .. دەوینێ .. ساڤاری .. ئاڤ شرینکێ ، لدویماهێ سێنیکەکا برنجێ لگەل ڕێزێ دیت بو خو گۆت :ـ ئەڤ سێنیکا برنجێ، بچویکێ کیش مالێ ئینایە ؟ . شیڤا وان ژی وەك یا مە برنجە.. بەلێ یا مە گوشتێ لگەل ، ئەڤێ چو گوشت لسەر نینە ... دیارە حەجی عەبوی ئەوژی وەك ، پشکێت لسەر سێنیکا من بێت داعیراین .. نە بخودێ دبت شیڤا وان پەلاڤا بترسی بیت ..) .

سەرێ سەگڤانی قاما چەپێ بو قاما راستێ د زڤڕی ، دا چاڤێت وی هەر لسێنیا وی د زلبن ... د بەرا کەڤچکێ خو د دا بەر ددانێت خو .. لگەل هەڤالێت خو هەمی ، شت ژمان راوەستیای .. گۆهێ

وان ما لدەنگێ حەجی عەبوی ، کا کەنگی دێ بێژن گەلی بچویکا هەرنە خارنێ . دەنگەك هاتە گۆهێت سەگڤانی ... دەمێ سەرێ خو بلند کری ، دا بزانت کا دەنگێ کێ‌یە ... دیت هەمی زەلام ێێت لسەر سیڤاندا ، بەرێ وان یێ ل بچویك‌و دەوات نەبیێ ... ئێك ژ وان سۆفی عەمەرە یێ د بێژتە حەجی عەبوی :
ـ حەجی .. ئەو بچویك ل هێڤیا چنە ؟.. دێ بێژێ دا بدەست خارنێ بکەن . . نێ لسەر پێت خو شل بوون‌و ، چاڤێت وان ب سێنیا ڤە وەستان .

ـ سۆفی عەمەر ، هێش هەمی بچویکێت گوندی نە هاتینە ، بلا هەمی بهێن ، پاشی خارنا بسانەهی‌یە . ئینا سۆفی عەمەری بکەنی ڤە بەرسڤا وی دا :ـ
ـ ئەرێ سەیدایێ مەلا، ل مال نینە دا دەوات نەبیی بسەروبەرکەت ؟ ، ڤێجا کەیف کەیفا تە یە ، ئەز د زانم ، تە نە ژ بەر

وێری‌یە دا بچویك هەمی بهێن .. بەلێ تو یێ اهێڤی بەلکی سێنیکەکا بگوشت بهێت ، دا دوسێ پشکا ژ گەویا خو بەرێ ڤەکەی .
ـ سۆفی مانێ ، نوکە تو ژی ، د بێژی خۆزی ئەز لجهێ حەجی با مە ..
ـ نە .. نە .. ئەز وە نا بێژم .. من د ڤێت ئەز لجهێ بچویکا با مە دا لسەر

سێنیکا زڤڕی با مە . بەری سۆفی عەمەر ئاخڤتنێت خو بدویماهی بینت .. حەجی عەبوی گۆتە بچویکا :ـ
ـ ئەڤە چی‌یە هەر ئێك ژ وە لهنداڤ سێنیکا حر بێ راوەستیای .. هەکو هەر ئێك دا کرارا ئامانێ خو خوت ، بلا هەما لمال خاربا .. ژبەر چ دا ئینتە ڤێرە ؟.

دەوات نەبی یا وێرێ‌یە ، دا کەس ژ سێنیکا خو نە خوت .. نەکە گۆنەهە ، دوعایێت وە قەبیل نا بن .
بچویك تێك هاتن‌و تێك چۆن .. هەر ئێکی خو ڤەگوهازتە جهەکێ دی ، حەجی عەبوی ڤێریەك راهێلا ، دا بچویك بدەست خارنێ بکەن .
هێشتی پەیڤا « بخون» ژ دەڤێ حەجی نە دەرکەتی ... کەڤچکێت بچویکا ل سێنیکا پالەبوون .

هێدی .. هێدی دەنگێ مرچ مرچا لێڤێت بچویکا ب خارنێ‌ڤە بو حم .. حمم .. پاشی بو دەنگێ چەق . . چەقا کەڤچکێت بچویکا ب سێنیکا ڤە ، دا بێژی بازارێ سەفارانە . حەجی زانی چو خارن د ئامانا دا نەمـاو بچویکا هەمی دا بای ..ژبەر هندێ چەق چەقا کەڤچکا دهات . حەجی عەبوی ل بچویکا کرە حەوار ...
ـ بەسە وە سێنیکێ‌و کەوچکێت خو پرتکاندن ... بەسە چو تێ مایە .. ما

خو نە دی وان ئامانا ژی خون .
کەسێ گۆهێ حو نە دا حەوارێت حەجی .
ـ هەی ، وە سەرێ ئێك‌و دو خاری .. دێ بلا ئەڤ گێلە شوکە بەس بیت .. . ڤێجا دا بدەست دوعا بکەن .. گۆهێ خو بدەنە من .. ئەز دێ دوعا کەم هنگ بێژن .. ئامین .
نە هەرێ کەسێ گۆه نە دا حەجی .. دەنگێ وی د ناڤ دەنگێت ، دی دا بەرزەبو و ، نە گەهشتە چو درا ...
ـ کەلی بچویکا ، گۆهێ خو بدەنە من .. دویماهیا هەر دوعایەکێ بێژن ئامین ... نوکە دێ دەست پێ کەم :
ـ خودێ‌بو .. ئەڤ سۆرکێت هاتینە گوندێ مە ، تو زویی ژ بچویکێت مە دویر بێخی .
دەنگێ چەق چەقا کەڤچکا زێدەتر لێهات .
ـ خودێ‌بو .. تو بو خاترا هەمی چاك‌و ئەولیا . چو نەخوشیا بەهنکاری مە نەکەی‌و بەلا مرۆڤێت خراب

ژ مە ئەکەی .
بچویکا دەنگێ چەق چەقا کەڤچکا خوشتر لێ کر ... چەند بچویکا گۆل دەنگێ حەجی عەبوی د بو .. پتر د ئازریان .
ـ وەی بابۆ .. ئەزێ چ د بێژم ، ئەوێت چ د کەن ... من د ڤێت بێژن ئامین ، پتر یێ دەنگێ کەڤچکا د شارینن .
هێش حەجی ئاخڤتنا خو بدویماهی نە ئینای ... دەنگەك هات گۆها ژ هەمی دەنگا تیژ تربو :ـ
ـ ئەم بۆ بێژن ئامین ؟ یێ بشکێت سەر سێنیکا من خارین .. بلا هەر ئەو بێژت ئامین .

١٥-٣-١٩٨٤ بەغدا

١ ـ هەکو لکوندا ئێشەکێ بەژیگەك د هات . هەر بچویکەکی تژی ئامانێ خو خارن د بر سەربانەکی دا هەمی بچویکێت گوندی پێکڤە خاربایەو داخـاز کربا . کو خودێ وێ بەلایێ بسەر گوندی دا بیەت .

کاروو باری خەڵك

ئەری .. بەڵام تیتۆ

هەر بەدەم لێخوڕینەوە بە خۆمم وت :

« با سەرێ لەو برادەرە فیتەرەم بدەم و برێکی ئوتۆمبیلەکەمی نیشان بدەم چارەیەکم بۆ بکات . » دوو رۆژ بوو هەستم دەکرد پایدەری برێکەکە لەژێر پێمدا ڕەقدەبوو .. وەڵڵا چووم .. برادەرەکەم بەپیرمەوە هات و هەواڵی خۆم و ئوتۆمبیلەکەمی پرسی .. وەزعەکەم تێگەیاند وتی دوو سبەی زوو بیهێنەوە و جێی بێڵە پاش نیوەڕۆکەی وەرە بیبەوە .

وەعد !؟ وەعد !

دووسبەی سەعات هەشتی بەیانی ئوتۆمبیلەکەم داناو سویچم دایە دەست وەستاو وتیان خوات لەگەڵ . پاش نیوەڕۆ هاتمەوە .. بە خەیاڵی خۆم دواکەوتووم و ڕەنگە جێی ئوتۆمبیلی تریشم گرتبێ .. وتم .. چۆنن !؟ وتیان .. بەخێر بێی .. وتم .. ها ؟ وتیان – چی ؟ وتم : ئوتۆمبیلەکەم ! وتیان : ها !؟ ڕاستدەکەیت ! ئەرێ وتت چ خێری بوو ؟ سەرلەنوێ بۆ جاری سێهەم مەسەلەکەم بۆ باسکردەوە .. کاکی فیتەر سواری ئوتومبیل بوو ترایی پێ بدا بزانێ چیەتی .. چارەکە سەعاتێ تێپەڕی ئوتۆمبیل دیاری نەبوو ... پاش چارەکەو

دوا دیم کاکی وەستا بە پیادەیی دەرکەوتەوە ..

ها ؟! خێر !؟ . وەرە با بچین ڕایکێشین ! . بۆ ؟

تاپگێڕ شەفتەکەی شکاوە ! . «دنگ!!» هێشکم زرنگایەوە . بە بێهۆشی هەردوو دەستم ئاخنییە گیرفانەکانم .

ئەو ئێوارەیە لەبریی ئوتۆمبیل دەم و چاوێکی گرژو مۆن و کۆڵێ غەمم لەگەڵ خۆمدا بۆماڵەوە بردەوە . بۆ سبەی بەیانی خۆم بە تەکسی و خێزانەکەشم بە تەکسی چوین بۆ دەوام . پاش نیوەڕۆ یەکسەر لە دایەرەوە خۆم گەیاندەوە لای کاکی فیتەر . بینیم ئوتۆمبیلەکەم بۆنیتی هەڵدراوەتەوەو جەکی لەبندایەو ناوسکەکەی لەو ئەرزەدا هەڵڕێژرابوو دوو منداڵی شەش حەوت ساڵان تێی بەربوون .. پێنج ئوتۆمبیلی تریشی

بۆنیتیان هەڵدرابۆوەو خاوەنەکانیان بەدیاریانەوە دامابوون .. وەستاش دیار نەبوو.. هەر اچوەچاوم لەپڕ .. وەستا دەرکەوتەوەو هەموومان تێیوروکاین .. هەرکەس دەویست بەلای ئوتۆمبیلەکەی خۆیدا ڕایکێشێ .. وەستا گیان چیت بۆ کردووم ؟! – ها ؟! – ئەڵێم چیت بۆ کردووم ؟ – تۆ جارێ گالۆنێ بانزینمان بۆ داکە ئیشمان پێیەتی . – بەڵێ باشە !. لەپاش نیوسەعات لێم پرسیەوە : ئەرێ وەستا گیان ئاوڕێ لەم ئوتۆملیەش بدەرەوە . – ها !؟ دڵم لاتە ! . منیش لە دڵی خۆما وتم : « شاڵلا لەبریی دڵت پلایسێ ، ئیسپانەیەکت لەلام بوایە ! » لەپاش سەعاتێکی تر وتم : ئەرێ وەستا گیان بڕۆمەوە ؟ وتی : طەبعەن ! بۆ سبەینێ خۆم بە تەکسی و خێزانەکەشم بە تەکسی .. مۆڵەتم وەرگرت و خۆمم گەیانە لای برادەرێکی کتێبفرۆشم لەپاش مامەڵەیەکی سێ چوار سەعاتی زێکەوتین کە دوو سێ باوەش کتێبی ناو کتێبخانەکەمی بفرۆشمەوەو پارەکەی لە دەستی ئەو وەرگرم و بیکەمە دەستی کاکی وەستاوە .. لای نیوەڕۆ خۆم گەیاندەوە لای کاکی فیتەر .. بینیم ناوسکەکەی پێچراوەتەوە .. مەبەستم ناوسکی ئوتۆمبیلەکەیە ... منیش چووم لە چێشتخانەیەکی ئەوبەرەوە ناوسکی خۆم پڕکرد ... چاوم لێبوو وەستا هاتەوە .. بەپەلە خۆمم گەیاندێ .

– وەستا مەرحەبا . – ئەهلەن ! . – دەنگوباس چییە ؟! – ئێوارە دەیبەیتەوە ! . تا لای ئێوارە وەستام (وەستا)م نەدیەوە .. برادەرە شاگردەکان تێیوروکان .. پاش درەنگانێ وتیان : فەرموو سلف لێ بە ! .. چرك ! .. سلفی نەگیرا .. « ئەرێ بەڕاست خۆ پاتریی لەسەر نییە ». نەختێ پێکەنین ! – کوا پاتریەکەم ؟ – ها !؟ وەڵڵا پاتریەکەی تۆ وا سەر ئوتۆمبیلەکەی فلانەکەس .– ئەی کوا فلانەکەس ؟ – ها !؟ وەڵڵا ڕۆشتۆتەوە ! – ئەی چارە ؟ – ها !؟ ئاسانە هەر ئێستا پاتریی سەیارەکەی فلانەکەست بۆ خەینە سەر ! – ئەی ئەگەر خاوەنەکەی هاتەوە ؟ – ها ؟! ئاسانە ئەوەسا پاتریی ئوتومبیلێکی تری بۆ دائەنێین !ـ ئەوها!! پاتری دانرا .. چرك ! سلفی نەگیرا . پاڵمان نا .. خل کرایەوە .. کەوتە ئیش . – ئەی لایتەکان بۆ ئیش ناکەن ؟ – ها .. ئاسانە بەیانی وەرەوە . – ئەی هۆڕن بۆ نەماوە ؟ – ئەویش بۆ بەیانی . – ئەی ئیشارەتەکانم » – ها !؟ ئاسانە بەیانی !! – ئەی کوشنەکانم ؟ ؟ – ها ؟! وەڵڵا لەناو ئوتۆمبیلەکەی فلانە کەسدایە ! – ئەی فلانەکەس لەکوێیە ؟ – ها ؟! وەڵڵا چووە بۆ بەغدا !! سوپاسم کردن .. هەواڵی حسابەکەم پرسی بە خاترو خۆتر نزیکەی پەنجا دیناریێ دەرچوو . پێم پێدا نا .. لایت ئیشی نەدەکرد .. باران دایکرد .. فلچە ئیشی نەدەکرد .. لوورەی مەکینە سەری لێ شێواندم وامدەزانی (اسعاف) لێ دەخوڕم ! تەبەو تەقەو ڕەقە تا دەهات زیادی دەکرد .. گەیشتمەوە بەرماڵەوە .. بۆ سبەی بەیانی سلفم لێدا ، چرك ! سلفی نەگیرا .. پاڵمان نا .. لە قوڕدا چەقی ! لێیگەڕام .. بەناو قوڕو چڵپاودا بۆسەر جادەی قیر ، باران دایکرد ، تەکسی ! تەکسی ! . نیوەڕۆ هاتمەوە .. دەی جەماعەت با پاڵنێین .. پاڵنرا .. کەوتە ئیش .. کوژایەوە .. دەرو دراوسێ و میوان کۆبوونەوە . دەی بەقوربانە پاڵنێن .. لەو قوڕەی دەرکەن ئیتر خۆی خل دەبێتەوە ! دەی دەی ! ئەها هە ! کەوتەوە ئیش . پێفەمبەرەکە نەکوژێتەوە ! خوایە بانزینم لێ نەبڕێ ! گەیاندمەوە لای کاکی فیتەر .. ئێوارە دڵم خۆش بوو سواری ئوتۆمبیل بوومەوەو پێم پێدانا ... قرررڕ !! تەق ! وەستام . دابەزیم . بۆنیتم هەڵدایەوە .. چیم بینی ! خوایە دوژمنیشم شتیوا نەبینێ ! دەرکی ئوتومبیلم داخست و بە ژێر بارانا بەدەم بۆڵەبۆڵەوە خۆم کردەوە بەماڵا .. – کوا ئوتۆمبیلەکەت ؟ – ها ؟! وەڵڵا تاقەتی نەبوو بێتەوە لەو ڕێگەیە جێمهێڵا !!

بەم غەم و تووڕەییەوە خەوم پیاکەوت .. لەخەوما خوا بە خێری بگێڕێ دنیا کش و مات ..

دوو برادەر پێکەوە دەرکەوتن .. ئاڵانە کیانی ئوتۆمبیلێك .. هەردووکیان تا لای نیوەڕۆ هەر هات و بردیان بوو ئەم خۆی دەکرد بەژێریداو ئەویان سەری دەکرد بەناو مەکینەدا .. نیوەڕۆش پێکەوە بە دەست و دەم و لوت و جل و بەرگی چەورو ڕەشەوە چوون بۆ نانخواردن .. پێکیشەوە هاتنەوە .. تا لای ئێوارە دیسان خەریك بوو .. جار جار یەکێکیان ون دەبوو ئەمیتریان سەرەلەقێی پێدەکەوت تا ئەویان دەهاتەوە .. هەرچەندم کرد نەمزانی کامیان خاوەن ئوتۆمبیلەو کامیان فیتەرە .. تا درەنگانێك خۆر ئاوابوو دیم یەکێکیان « دای » ئەویتر لێی وەرگرت ! ئەمیان خوا حافیزی کرد .. ئەویان بە بەرخۆیەوە دەیگوت :ـ دەڕۆی ، دەڕۆی ، بەڵام تێیتۆ ! ئنجا کە بەخەبەر هاتمەوە زانیم کامیان خاوەن و کامیان فیتەر بوو .

بەهات قەرەداخی

سلیمانی ـ سەرچنار

مەسەلەی موجەمیدەکەی

وەڵامی ئەمانەتی گشتی کاروو باری داریی و ئابووری

ئەم ڕوونکردنەوەیەمان لە ئەمانەتی گشتی کاروو باری ئابووری و دارییەوە بۆ هاتووە دەربارەی مەسەلەی موجەمیدەکەی کاك کەماڵ سعدی وا لێرەدا دەقەکەی بڵاو دەکەینەوە لەگەڵ ڕێزو سوپاسمان بۆ بەڕێز ئەمینداری گشتی بەرامبەر بەم بەدەنگەوە هاتنە .

هاوكاری

بۆ بەڕێوەبەرایەتی ڕۆژنامەی هاوکاری

ب/ وەڵام

سڵاوڕێزی بێپایان بۆ کاربەدەستانی ڕۆژنامە : بەپێی بڵاو کردنەوەی وەڵامی هاووڵاتی (کمال سعدی مصطفی) دەربارەی هاوکاری نەکردنی لەگەڵ لیژنەی لێکۆڵینەوەی مەسەلەی چاك نەکردنەوەی موجەمیدەکەی لەلایەن وەرشەی چاکردنەوەی کۆمپانیای گشتی عێراقی لقی هەولێر کە ئەم هاووڵاتیە هاتۆتە دەنگ گوایا ئەو خاوەن حەقەو حەق خوراوەو چەند بەڵگەیەکی داوەتە دەست و بە پێی ئەو بەڵگانە ئەیەوێ پاکانە لە خۆی بکات و بە خەڵك ڕابگەیەنێ کەوا مافی خوراوەو ئەو پێتاوانە ... لێرەدا ئەمانەوێ وەڵامی ئەو هاووڵاتیەو هەمروو خوێندەوارانی بەڕێز بەینەوەو بۆیان دەربخەین کەوا ئەم هاووڵاتیە تەنها حەز بە نووسین دەکات ئەگینا لە مەسەلەکەی ئەودا درێغیەکی ئەوتو نابینین لەلایەن کارگەی ناوبراو وەشایانی ئەم لەسەر ڕۆیشتنە بێت . وەدەربارەی ئەو بەڵگانەی ناوبراوداویەتە دەست ئەمانەوی ـ ئەم چەند تێبینیە بخەینە ڕوو بۆ ئەوەی ئاگاداری خوێندەواران بکەینەوەو ئەوان خۆیان وەڵامی هاووڵاتی ناوبرا بدەنەوە :

یەکەم : دەربارەی سڕینەوەی ژمارەی قائمەکە ئەڵێین:ـ

أ ـ ژمارەکەی خۆی (١١.١٥) یەنەك (٣٢.١٥).

ب ـ ئەو قائمانە کە چاپکراوە بۆ وەرشەکانە یەکو دوو چاپ نەکراوە بەڵکو بە هەزاران دانە چاپ دەکرێتەوە چاپخانە لەسەر هەر قائمەیەك ژمارەیەکدا ئەنێت کە زنجیرەی قائمەکان ئەگەیەنێ تا وەکو بزانێت چەند دانەی چاپ کردوەو ئەو قائمانە بەشی چەند ساڵێك ئەکات وەهەر ساڵێك هەندێکی بەکار دێت کە ئەگات بە ژمارەیەکی دیاری کراووە بۆ ساڵی ئایندە پاشماوەی ئەو قائمانە بەکار دێت کە ماونەتەوە ئینجا ناچار ئەبن کە ئەو ژمارەیە بسڕنەوە ژمارەیەکی ئەو ساڵەدا بنێن کە لە ژمارەی (١) دەست پێ ئەکات تاوەکو ئەگاتە ژمارەیەك لە کۆتایی ساڵ وەلەو قائمەی هاووڵاتی ناوبراو ژمارەی (١١.١٥) کە ژمارەی قائمەکە سڕاوەتەوەو کراوە بە ژمارە ٦٤٥ کە ژمارەی بەکار هێنانی ئەوەندە قائمە ئەگەیەنێ کە بەکار هێزاوە لە سەرەتای ساڵی ٩٨٤ دوە تا وەکو ڕۆژی چاکردنەوەی ئەو موجەمیدەیەی هاووڵاتی ناوبراوو ، ئەمەش ژمارەیەکی خەیاڵی نیە هەر وەکو کاك « کمال سعدی » ئەڵێ وەدژی هیچ یاسایەکی حیسابی نیە .

دووهەم : دەربارەی (قیمە الادوات الاحتیاطیە ـ التفاصیل بظهرە)

گوایا تەنیا پارەکەی نووسراوەو ناوی ئەدەواتەکان نەنووسراون ئەڵێین بەڵێ تەنها پارەکەلەم ڕووەدا ئەنووسرێ ئەی (التفاصیل بظهرە) گوایا ئەبێ مانای چی بێت ؟

ئەگەر بیت و کاك (کمال سعدی) لەسەر خۆتەماشای پشتی قائمەکەی بکردایە ئەوە بە جوانی (تفاصیلی) ئەدەواتەکانی بە چاو ئەکەوت ئەگەر ئەو ڕاست دەکات با وێنەی پشت قائمەکەی بگرتایەو لە چاپی بدایە ئەو کاتە دیار ئەکەوت ئابا «التفاصیل بظهرە» تۆمار کراوەیان نا ؟

یان هەر ئەیەوێ بە پەلە را بکات بۆ نووسینی ئەم جۆرە شتانە کە سوودی هیچ لایەکی تێ بەدی ناکرێت . وەدەرگای وەرشە واڵایە بۆ ئەوەی بێت بە باشی چاوی بەو قائمە بکەوێت و بە ووردی بیخوێنێتەوەو دڵ نیا بێت لە نووسینی ئەو شتانە چونکە لەوانەیە لە قائمەی کەلای خۆی ماوەتەوە باش نەخوێندرێتەوە لەبەر ئەوەی وێنەی چوارەمینەکە ئەدرێت بە (مراجع)وە وێنەی یەکەم لە وەرشە ئەمێنێتەوە .

سێیەم : دەربارەی (مسؤول المعمل / العامل الفنی/ توقیع الزبون) کە سێ نووسراونەوە هیچ کامێکیان ئیمزایان نەکردوە ئەڵێین ـ بەڵێ ڕاستە وەئەمەش لەبەر چەند هۆیەك :

کاك کمال سعدی برادەرێکی خۆشەویستی لە وەرشەی ناوبراومان هەیەو دوو ساڵ بەیەکەوە ژیاوون لە یەك ژووروە برادەرانی وەرشەکە ڕێزی لێ دەگرن لەبەر ئەو هۆیەو لەبەر ئەوەی شوێنی فەرمانبەرایەتیەکەی لە تەنیشت وەرشەکەیەو بە ڕۆژەوە زۆر جار ئەچێت بۆلایان و ناسیاوی هەیە لەگەڵ زۆربەی کاربەدەستانی وەرشەکە جا لەبەر ئەوە ئیشەکەی بە خێرایی ڕاپەڕاندراوە وەلەبەر ئەوەی ئەو ڕۆژەی کە ناوبراو چۆتە وەرشەکە بۆ وەرگرتنەوەی موجەمیدەکەی لە کاتێکدا چووە کە وەختی پشوودان بووەو لێپرسراوانی وەرشە زۆربەیان لەوێ نەبوونە تەنها برادەرەکەی لەوێ ئەبێت وەکاك کمال باوەڕی پێ ئەکات و دڵنیا ئەبێت لەبەر ئەوەی برادەری خۆیەتیوە هەر ئەو چاودێری چاك کردنەوەی موجەمیدەکەی کردوە برادەری ـ جا لەبەر ئەم چەند هۆیە هیچ کەسێك ئیمزایان نەکردووە لەسەر قائمەکەوە ئەگەر وا نیە دەبوایە خۆی قائمەکەی وەرنەگردا یە بێ ئیمزای ناوبراوان وبێ ئیمزای خۆی چونکە ئیمزای خۆشی پێوەنیە .

چارەم : ئێمە لە کاتێکدا ئەوپەڕی ڕێزو سوپاسی ڕۆژنامەی هاوکاری ئەکەین سەبارەت بە هاوکاری کردنی لەگەڵ هاولاتیان و دەسگاکانی میری بۆ مەبەستی گەیشتن بەڕاستی ئەوە دووپات دەکەینەوە کە ئەمینداریەتیەکەمان بەسنگ فراوانی پێشوازی هاووڵاتی کمال سعدی قەبوڵ دەکات و بەنوێنەرایەتی ڕۆژنامەی هاوکاری بۆ لێکۆڵینەوەی ئەم مەسەلەیەو ئەمەش ئەمێنێتەوە بۆ کاربەدەستانی ڕۆژنامەی هاوکاری گەر بەپێویستی بزانن زۆر پێی خۆشحالین .

دوکتور سعدی اسماعیل برزنجی

ئەمینداری گشتی

قسەی خۆمان بێ

لەگوێی (گا)دا نوستوون

لێتانی ناشارمەوە ...

دەمێکە بیرو مێشکی خۆم بە مەسەلەیەکی تا بڵێی « کەم » ماندوو کردووە .. کە دەڵێم « دەمێکە » مەبەستم ئەمە، لەوەتەی وەبیرم دێ و ڕەنگە لەو کاتەیشدابێ کە وەبیرم نایەتەوە . لەوانەیشە هەر من تەنیا نەبم و هاوبیرم هەبن و ئەوانیش خۆم ئاسای کۆڵێ حەبی سەرئێشەیان لە بەیرەو گیرفاندابێ و هەر کاتەی لە ئەندازە بەدەر مێشکیان بەم مەسەلە «پڕوپووچە» گێژوو وێژ کرد ، ئەوە یەك دوو دانەی لێ قووت دەن .

ئەگەر دەڵێن بۆ تا ئێستا باسمان لێوە نەکردووە ؟ ئەمە هەر لەبەر ئەوە بووە ، ڕەنگە بە تۆمەتی تخووب بەزاندن تووشمان بە تووشی گێچەڵ و دەردەسەری بووایە . ئەو کاتە نەك هەر حەب ، بگرە دەرزی «چینی»یش کە لە وڵاتەدا مرۆڤی پێ بێهۆش دەکرێ ، ئازاری کەم نەدەکردینەوە ! .

ئەمەیان ترسێك و ترسی هەرە گەورەتریش ، ئەوانەی ڕاستەوخۆ پێوەندیان بەم مەسەلەیە هەیە ، گاڵتەیان بەم بۆ چوونەی ئێمە دەهات و قەرزاریش دەکراینەوە .. خۆ کورد لە خۆڕایی نەیگوتووە :

« وای لە (. . . . .) و وای لە دۆشاوێ » !.

عەرزی خزمەتتان بکەم .. ئەو مەسەلە «کەم»ەی باسی دەکەم بریتییە لەو چاوبەستانەوەی هەندێ لە لێپرسراوانی دایەرەو دەزگای خزمەتگوزاری لە گەڵ خەڵکیدا دەیکەن ! .

هەر پانزە بیست هاووڵاتیان لێ گردینەوە ، با هەلیان بۆ هەڵکەوێ لە سەر لاپەڕەی ڕۆژنامەکاندا ووشە ریز بکەن ، ئەوە بە بەژن و باڵا « بەرز »ەکەی دایەرەکانیان هەڵدەدەن و ئەوەندەی لەسەر دەڕۆن مەپرسە ..

بەهەر حاڵ ..

جارێ نیەو دوو جار نیەو دە جارو سی جار ، وەك بنێشتی «ئەبو سەهم» لەم لای دەمیانەوە دەیبەنە ئەو لا .. داوا لە هاووڵاتی دەکەن هاریکاری لە گەڵ دەزگاکەیاندا بکاو ئەوەی کەموکوڕییە ، بیخاتە بەر چاوی بەڕێزیان ، بۆ ئەوەی ئەوانیش بە خێرایی مانگی دەسکردو ئەلەکترۆن و هەندەی یەك چاو نوقێن چارەسەری بکەی ، یا هەر وەکو ئێزگەی کوردیی بەغدا دەفەرموێ «گیروگرفتەکانتان پەسەند بکرێن !! » .

ئینجا ئەگەر (خوا نەخواستە) هاووڵاتییەك شەیتانی بەلەعنەت کردو بایی سێ پەنجایی لای عەرزوحاڵچی سکالایێکی دوورو درێژی بە ڕێزو سڵاوی بێ بایان رازاندەوەو نیو دیناریشی لەمست شوفێری تاکسی ناو هاتە لاتان .. ئەوە بەخێری مردووتان بیست و پێنج ئیمزاو شەرحی لێ دەکەن و دووا بڕیارتان وا دەبێ : ئەم برادەرە ڕاستی بەکردووەو ئێمە لە خزمەتکردن بەردەوامین و ئەوەی کەندو کۆسپ و گیروگرفتە لە گەڕەکی «بەستە پیازە»و (تەیراوە)دا نین ..

کاکە بەناهەقم مەزانن .. باشە بۆ دەبێ هاووڵاتی گیروگرفتی ئەو شەقامە ڕاکشاوەی بەردەم شارەوانی ، بخاتە بەرچاوی ژێر چاویلکەی شارەوان ؟! بۆچی مامۆستای شارەوان و لێپرسراوانی دیکە خەڵکی ئەم شارە نین ؟ بۆ بە فڕۆکە تەشریف دێیننە دایەرە ، تا ئەو شتانە دەرك نەکەن ؟ خۆ ئەگەر ئوتۆمبیلی تایبەتی خۆیان نەبێ ، ئەوە بە هی دایەرە هاتوچۆ دەکەن و ناکرێ نەزانن ئاوی ئەم زستانی وا پڕ لە باران لە کوێ کۆ دەبێتەوەو دەبێتە دەریاچە ؟! بۆ هەموو ڕۆژێکی خوا گۆفەك و زبڵخانەی ئەم شارە نابیننی ؟

باوەڕمان هێناوەو دڵنیاین لەوەی کە ئەو زەمانە بەسەر چوو ، لێپرسراوی خزمەتگوزاری شەونخوونی بکاو بە جل و بەرگی سەیرو سەمەرە ، یا لە شێوەی ریبوارو دەروێش ، یا لە شێوەی سواڵکەرو دێوانە ، لە کۆڵان و گەڕەکدا سوڕبخواتەوەو ئیدی سبەینەی ڕۆژی دوواتر ، چاودێرو کرێکاران بخاتە کار .

ناشوکری نەبێ ، ئەوا قایل بووین ، داواکانمان بخەینە بەر چاوتان ، دەفەرموون دەست بدەنە چاویلکەو بیانخوێننەوە ..

خێرتان دەگا .

سعید یحیی

Institut kurde de Paris

شەوێکی «هاوکاری»

لە نەخۆشخانەی هەولێر

کەلێك جار دەربـــارەی کاروباری نەخۆشـــخانەی هەولێر ، لەزمانی خەڵکی‌یەوە شت دەبیستین ، هەندێ جارلایەنی ڕووناکی کـــاربەڕێوەبردن‌و خزمەتگوزاری، هەندێ جاری تریشـــ دەربڕینی خەمی هاووڵاتی کەلە بەشەکانی ئــــەم نەخۆشخانەیەدا دەردەکەوێ.ڕۆژ نیە بەشی «طوارئ» دەیان‌کارەساتی هەمەجۆری تێدا نەبێت.. بەتایبەتی کارەساتی‌ئوتوموبێل‌و سووتان‌و شکان‌کە بەپەلە دەگاتە ئەم بەشە بۆ چارەسەرکردن ..

● شێرزاد عبدالرحمن ● لقی هەولێر

کە چوونە ئەم بەشــە کۆمەڵێك کارەساتمان بینی ، بەڵام خوشك‌و برا پزیشکەکان بەیەکەوە کاریان دەکرد ... چۆن هەلێك دەدۆزینەوە بۆ ئەوەی لە گەڵیان بدوێین..؟ ئەمەمان بۆ کاتێکی درەنـگ هەڵگرت تا لــە دانشتینێکی تایبەتی خوشك‌و بـــرا پزیشکەکان کۆکەینەوە ...

● لــە پێشەوە دوکتۆرە تغرید بەهنام بەرووێکـــی زەردەخەنەوە ووتی :

ڕەنگە گەلێك کەس وا تێ‌بگات ئێمە لە ئیش‌وکاری بەشەکە بێزارین‌و ناتوانین بەرگەی ئەو هەموو کارەساتە بگرین کـە لە بەشەکەماندا ڕوودەدات ، بەڵام لەگەڵ هەموو ئــەو کارەساتانە بڕوا ناکەم ئــەو دیاردەیە لەلای پزیشـــکی دڵسۆز ڕووبدات ، لە کاتێکا کە کاری پزیشکی خۆی لــە خۆی‌دا خۆشەویســتی‌و بەخششە ، بەڵام گیروگرفتی گەورەی ئیش‌کردن لەو بەشە زیندووەدا تەنیا خەڵکە ..کە زیاتر لە پێویست لـــەوە ڕاهاتوون سەرقاڵمان بکـەن بە هاتنە ژوورەوە کە ڕێگای ئەوە نادات بیر لە چارەسەری کت‌وپـــڕی نەخۆشەکانیان بکەینەوە ..

● برای پزیشك هیـــوا عثمان ووتی :

ماوەیەکی کورتە لەم بەشە کار دەکـــەم‌و تیایـــــدا هەســــــت بەدڵنیایـــی دەکەم‌و کار بەشـــێوەیەکی‌چاك ڕادەپەڕێنرێ ، زۆربەی ئەو کارەساتانەی کە دێتـــەڕێگامان بریتی‌یە لە کارەساتی کەوتنە خوارەوەی منـداڵ‌وئوتوموبێل.. بەتایبەتی منداڵ نێوان تەمەنی ٥ــ١٠ ساڵی.. لە قۆناغی یەکەم ئیسعافاتی بۆ دەکەین‌و ئەگەر شوێنێکی‌برینداربوو دەبدورینـــەوەو ئەگەر زۆریش حاڵەتەکـــەی‌ترسناك بوو پەیوەنـــدی بەپزیشکی پسپۆر دەکەین کەباری نەخۆشەکە بەســــەر بکاتەوە ... بەتایبەتی ڕۆژانی‌پشودان کـــە کارەساتی وا زیاتر ڕوودەدات .

● بەڵام خوشکی دوکتۆرئامانج ووتی :

هەرچەندە بەشـــــەکەکاروباری قوورس بـــوو ، بەڵام کەڵکی زۆر بـــــوو ،بەتایبەتی ئـــەو کارەساتانەی دێتە ڕێگامان لـــەکاتـــی‌ئیش‌کردندا.. ئەوەی جێگای سەرنجە ، لە زۆربـــەی کارەساتەکاندا بەڕای خـــۆم کەس‌وکاری نەخۆشـــەکان‌خۆیـــان بەرپرسیارن ، بەتایبەتی کارەساتی منداڵ کەبەڵەی یەکەم ئەرکەکـــە دەکەوێتە ئەستۆی دایـــك‌وباوك ...

● دوکتۆر رشید حمیدووتی :

کاروباری بەشەکە هەمووی‌بەپەلەیەو دەست‌و بـــردی‌و ووردبینی تەواوی دەوێ ..بەشی زۆری کارەساتەکان شکانە .. جاری وا هەیـــەلەگەڵ یەك تاقە نەخـــۆش زیاتر لە «٢٠» کەس دێت کەبێ‌گومان ئەمەیان سەر لـــە ئێمەو باری دەروونـــــی‌نەخۆشەکەش تێك دەدات..

● خوشکی برین پێچ طلیعە محمد امین ووتی :

نـــۆ ساڵە دامەزراوم‌و ئێستا بەتەواوی لەگـــەڵ پیشەکەی خـــۆم ڕاهاتووم ، ئێمە لە بەشـەکەدا گەلێـــك ئەرکـــــی خزمەتگوزاری ڕادەپەڕێنین لەوانــەش : ئیسعافاتی ئەوەڵی‌و ناونیشان وەرگرتن‌و فریاکەوتنـــی نەخۆشی‌یە ترســناکەکان‌و ئامادەکردنی هەموو چەشـنە پێویستی بەدەست‌و بـردی‌و کارامەیی براپزیشـــکەکان هەیە ...

●● کـە بەناو بەشەکدا دەگەڕێی ، هەندێ دیـاردە سەرنجی تەواو ڕادەکێشـــێ کە کاری ئەم بەشە زیندووەی سست کردۆتەوەو بــــەو هیوایەین بەدەســـت‌وبردی چارەسەری ئەم پێویستی‌یانە بکرێ .

١ ــ لەگەڵ ئەوەی کــــە هەولێر فراوان بـــووەو ڕۆژ نیە چەندان کارەســــات ڕوونەدات‌و بەشی «طوارئ» تەنیا «١١» سەرینی تێدایە.. کە هەندێ جار تەنیــــــا کارەساتێك ئەم ژمارەیە ڕەت دەکات‌و ئەمەش وا لەبرایانی کارگێڕ دەکات کە بەپـــێی پێویست چارەسەری نەخۆش نەکەن ، تەنانەت ڕەنگـــــە هەندێ جار نەخۆشـــــی ترسناکی ئەوتۆیە کــــــە پێویستی بەمانەوەیە کی زۆر هەیە لەو بەشەدا .

٢ ــ پەنجەرەو جامـــی هەندێ لە بەشەکان شکاوەو هەوای سارد کارێکی تەواو دەکاتە سەر باری دەروونـــی نەخۆش بەتایبەتی شەو .

٣ ــ ئامێری هەناسە دان ڕاستە هەیە ، بەڵام کۆنـــەو بڕوا ناکەم لە هیـــــچ نەخۆشخانەیەکی عیراق ئەمە بەکار بێت .

٤ ــ بوونی توانـــــای کارەباریی لە بەشـــــەکەدا کارێکی پێویستە ، چونکـــە گەلێك جار کارەبا دەکوژێتەوە لەگەڵ ئەوەی کە ڕەنگە لـــە ماوەی سەعاتێك‌دا چەنـدان کارەسات بێتە بەشەکە ..

ئەمانەمان ڕووبەڕووی برا پزیشك‌و کارگێڕانی بەشە؟ کـردەوە ... ئەوانیش و ئێمە چاوەڕوانین بێتە دی بـ

پێویستی‌یەك لە بــــەردەم نەخۆشـەکەدا ..

● بەڵام برین پێچ کریم بایز ووتی :

بەشەکە بواری فێربوونی لەبەر دەمەو خزمەتـــــی ڕاستەوخۆی تێدایەو بەمەش ویژدانمان دەحەسێتەوە ... هەمـــــوو ڕووداوەکانیش

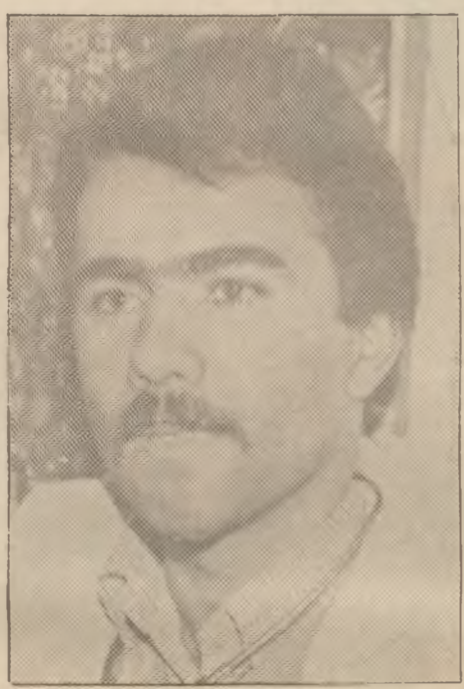

روو بـــــە روو

هەڵبژاردەی تەلەفزیۆن !!

ئەمەمان لە بەرنامـــــەی «کشت‌وکاڵ» بیست : «زۆر سوپاسی تەلەفزیۆنـــــی ــتەئمین‌ــ دەکەین بۆ ئـــەم میوانداریەتی‌یـــــە ..!) . ڕستەیەك بو لەدەم سەرەکی هەرەوەزی جوتیارانی هەولێر دەرچوو . پاشان هەر لـــەو ئەڵقەیەدا ووتی : «بۆ ئەمساڵ پیلانێکی چاکمـــــــــان بەدەستەوەیە ...» لە جیاتی «پلان» ! .

ئەوەی‌تریشمان لـــــە بەرنامـــەی «وەرزش‌و لاوان» بیست .. «بەچاوەدێـــری بەڕێز ئەمینداری گشـــتی‌ی پارت ...» کە هیچ نازناوی وا نیەو دەسکردی تەلەفزیۆن خۆیەتی ... کەچی بەرنامەی «ڕۆشنبیری کوردی» تۆڵەی کردەوەو لە پێناســـــینی شاعیرێك‌دا ووتـــــی : «شیعرێکە ڕەنگە هـــــەزار شاعیر نەتوانێ شـــتی وا بنووسێ ...!» ، ئـــــەم پڕوپاگاندەیە لە پای چی ؟!.

لە سەعات ٨ـ١٠ «گۆرانی هەمەڕەنگ ..!» ئینجـــــا خوابزانێ چی دەکرێ‌و چـــی دەووترێت ... چەقەنـــەی ڕووت .. تەنانەت مۆسیقا ژەنی وا هەیە کە ئامێـــری مۆسیقا لە دەستی هـــاوار دەکاو دەسووتێ ... پاشان، دوای سەعات دە ، فلیمێـــك نیشان دەدرێ کە خـــــوا هەڵناگرێ بەم شـــــەوە شاعیری‌یە بینـــــەری بەسەزمانی بێ ئازار بدرێ.. لە هەمووی سەیرتر ئـــەو دەرگا کردنەوەیە لە تیپـــە تازەکان کە هەر ســـێ‌کەس هەڵساوەو تیپێکی بۆ خۆی داناوەو لــــــە هەمووش سەمەرەتر ئەوەیە کارتێـــك دێتە خوارەوە بەنــــاوی «میوانی تیپ» !! ، بەخێربێ! ئەنجامەکەشی ... پیاو بـــۆ خۆی بەزەیی بە خـــۆی دا دێتەوە ... ئاخ‌و داخ ئـــەم تەلەفزیۆنە پیرۆزە هی ئەوە نیـــە وای لێ بکرێ !! .

شێرزاد

لێرەو لەوێ

لەسلێمانیەوە ، بەکرێ بـۆهەرقەزایەك یان ناحیەیـــەك‌سەفەر بکەی ، ئەوا هەر لـــە ئێستاوە « سەفەر سەلامەت»

پێش هەموو شتێ جووتی‌جزمەی تۆکمەو پاڵتۆیەکـــی‌لەناپاۆن دروست کـــــراو ئامادەکە ، تا لەئاوو قـــوڕاولیتەی ناو گەراج‌و فرتــــەی‌ئوتومبیلەکان خۆتـــــــی بێ‌پارێزی . لەو گەراجانە‌جگە لەوەی ناوەکانیان وونە،شوێنەکانیشیان نەگونجاوە ، لەگەڵ سیفەتەکانی [گەراج‌ونقلیات]دا .. ئیتر کـــۆی‌ئەڵێت گەراجی دوکان ،ڕانیە ،عەرەبەت، کلار ، چەمچەماڵ، قەڵادزێ ، چوارتا ،هەڵەبجە،دەربەندی‌خان ، هتد ...

لە هاویندا ، هەر چۆنێك‌ـبوو بەڕێمان کرد ، بەڵام وازستانە ، کە ئەم گەراجانـــە پێویستیان بە بەسەرکردنەوەهەیە ، لەڕۆژێکا هـــەزاران‌کەس سەربان لێ‌ئەدات ... ئەمە لەلایەك ، ئەی‌باشە واسلێمانی‌وایە ئەی لەنـــــاوەمەڵبەندی قەزاو ناحیەکانـــدا بۆچی گەراجەکان لەسلێمانی‌خراپترن !؟.. ئا لەوانەیـــە مەرجیان کردبێت ، تاوەکـوله شار چاك نەکرێت ،ئەوان دەستی چاکردن درێژ ناکەن. هەفتەیەکی تەواو لەناو لیتەو قوڕاوی ئەو نەقلیـــــات‌و گەراجانەدا کەناوم بردون ، لەم‌سەرو ئەوسەردا بووم.. قسەی خۆمان‌بێت ، شتی سەرڕیشمان لەلایـــەن ،هاوڵاتیانەوە پێ‌گەیشتوە ، بەتایبەتی دەربـــــارەی‌دەڵاڵەکان‌و خــــــاوەن نەقلیاتەکان [ئەوانەی بەکرێ لەشارەوانیان گرتوە] چاوی کامێـــرای هاوکاریش زۆرووردبنیانە ئەگەڕێـــــت ، لەژمارەکانی داهاتـــوودا ،هەندێ وێنەو گفتوگـــۆی ڕاستەوخۆی خەڵکــــی‌وشوفێران‌و خاوەن نەقلیات پێش‌کەش ئەکەین بەئاواتـــی‌چارەسەر .

ئـــازاد

ئێران لە ناوەوە

● فؤاد حسین ●

بەڕێوەبەرانی ئێران لە هەمووکەس زیاتر دەزانن کـــەوا سەرکەوتن بەسەر عیراقـــدا شتێکی مەحاڵەو هەرگیز ڕوونادات .. چونکە خۆیان بەتەجرەبـــەو بەکردەوە ئەم ڕاستیەیان بۆ دەرکەوتووە ، بۆ ئــــەم مەبەستەش جۆرەها ڕێگاو شێوەیان گرتۆتەبـــەرو بەکارهێناوە،جۆرەها گرەومەرج‌و پەیمان ، هیچیان بەهیچ نەکردووە بەڵکو لە هەر تەجرەبەیە کـــــدا بەسەدەهاو هەزارەها ئێرانییان بەکوشــت داووەو هەرجارەش بێ‌شەرمانە بیانۆو قسەی لـــەق‌و درۆو دوور لـــــە ڕاستی ئەدۆزنەوە بـــۆ شکەست‌و سەرنەکەوتنیان ئەوەتا دوای چوار ساڵی بەردەوامی‌ی شەڕ ، زیاتر ڕوویان بۆ خەڵکی دەردەکەوێت‌و پەردە لەڕوویان لا ئەدرێت ، ئەم ڕژێمە ڕژێمێکی دڕندەو نەقام‌و خوێن‌مژەو هەرگیزبیر لەقازانج‌و ئاسـودەو پێشکەوتنی گەلانی ئێران ناکاتەوە داگیرساندنی ئاگری شەڕ ، لەگەڵ عیراقدا باشترین بەڵگەیە بـــــۆ قسەکانمان ... عیراق لەگەڵ ئەوەی لەشەڕەکە سەرکەوتووەو بڕوای پتەوی بەسەرکەوتنەکەی هەیە دەڵێین لەگەڵ ئەوەشدا هەمیشە ئاگاداری ڕژێمـــی تارانی کردووە کەوا درێژەدان بەشەڕ زیان زیاتـــر دەگەیەنێتە گەلانی ئێران‌و ووڵاتی ئێران تیایا دەسوتێ

بـــەڵام خومەینی‌و تاقمەگەوجەکەی وایان‌زانـــی عیراق لە لاوازی‌و ترسەوە ئەم قسەو پێشنیارانە دەکات‌و ، بەردەوامییـــان‌بەشـــەڕدا ، ڕژێمـــی سورباو قەوارەی زایۆنیزم بۆ ئەم مەبەستە هانیان‌ـ ئەدا .. تا ئەم ساتەش هیچیان چنگ نەکەوتووە جگە لەزیانی زۆرو کوشتارو نەهامەتی نەبێت .

Institut Kurde de Paris

جەنگاوەرێت کورد دسەنگەرادا

ل هەمی درا کورد پەروەرباخۆ بو عیراقێ و شورەشا وێ و سەرەکێ وێ یێ خەباتکەر صدام حسێنی دیاردکەن . ئو دسەنگەرێت بەرەڤانیێدا ، دقادسیا صدامی یا سەرکەفتیدا ، تول ناحیا باتوفە ل دەڤەرا زاخو چەند چاڤ پێکەفتنەکمە کرن دگەل هێزەکێ لەشکەرێ مللی کو دبێژنێ (هێزا طواریء) یا کو هاورێ جرجیس حمید سەرکێشێ وێ :

ل بەراهیێ هاورێ جرجیس چەند گوتنەك ئاشکەرا کرن دەربارا کارێ هێزا خۆ وفەرموو گوت : هێزا مە یا هاتیە پێك ئینان ژهژمارەکا مروڤا یێت کو هەمی دناڤ رێزێت پارتا بەعسا عەرەبی یا هەڤپێشکی دا ویێت کو بیروباوەرێت موکوم هەین دەربارا پارتا خۆ وشورەشا ١٧-٣٠ تیرمەها پیروز ئوئەم ژ دەڤەرا مانگیشکێ ڤەگوهزینە دەڤەرا زاخو بەری چەند هەیڤەکە ، ئو ئەم وەکو (متطوعاینە) کە پشکداری د قادسیا صدامی دا ئو کارێ مە وەکو هەمی هێزێت لەشکەرێ مللی نە ، بەرەڤانیە ژ ئاخا عیراقێ وئێمناهیا عیراقێ دژی رژێما خومەینی یا زوردار . ئو ئەم ل هەمی دەما دئامادەینە بۆ خۆ گوری کرنێ ودێ خوینا رێژین بۆ پاراستنا عیراقێ ل بن سیبەرا سەروکێ تێکوشەر هەڤال صدام حسێنی .

● **ئو ب دویڤ وی دا هەڤال قاسم محمد ئاخفت و گوت :**

من خۆ تطوع کر دهێزا طواریء دا دگەل هاورێ جرجیسی دا کو ئەز ژی پشکداریێ بکەم د قادسیا صدامی دا و پارازتنا ئێکەتیا عیراقێ وتەناهیا وێ بکەم . ئو هەمی دەما ئەم سەربازێت دلسوزین بۆ خۆ گوری کرنێ و قوربانیێ دڕێکا کاروانێ سەربخوبێ و سەربلندیا عیراقا مەزن دا عیراقا کورد و عەرەبا .

ئو دگەریانەکادیدا بو سەنگەرێت شەرکەرا مە چاڤ ب چەند شەرکەرەکا کەفت ژناڤ هێزێت فەوجا دوانزدە یا سڤك ل گوندێ بێگوڤە .

● **شەرکەر برهان جهور اسماعیل :** سەرقولەکە دڤێ فەوجێ دا گوت من چەك یێ هلگرتی بو پارازتنا ڤی وەلاتی ، ئو ل هەمی درا ئەم دئامادەبنە بۆ بەرەڤانیا ڤیمللەتی وەڤێ عیراقێ ل بن سیبەرا سەروکێ مەزن صدام حسێنی .

● **شەرکەر جلال عزیز اسماعیل :** ئەوژی سەرقولەکە گوت : منی پشکداری یا کری د قادسیا صدامی دا ل دەڤەرا حاجی عمران و بنجوین ، ئو نهە من تطوع کر د ناڤ رێزێت فەوجێت سڤك دا کو پەیمان خۆ نوی بکە مە ڤە بۆ قومانداریا شورەشێ و دا کو ئاخا عیراقێ بپارێزم .

جسیم ابراهیم/ لقی دهوك

ب هەلکەفتنا روژا شەهیدی

پێشانگەها ڤێلکێشان ل دهۆکێ

ل بیرهاتنا روژا شەهیدی.. روژا قەهرەمان و خۆ گوری گەرا ، پێشانگەهەکا هێلکێشیێ ل ڤەزا

سێمبلێ هاتە پێك ئینان ل هولا ئێکەتیا ئافرەتا و ب چاڤ دێریا بەرێز قەیمقامێ دەڤەرێ بۆ سەیدا و هوزانڤان و هونەرمەند ونیگارکێش و وەرزشڤان (مسلم شکری) . ئەڤ پێشانگەهە هاتبو پێك ئینان ژبیست کەڤالا هەمی ئاخفتن و گوتنێت سەرەکێ کاروانێ مەزن صدام حسێنی بون ب هلکێشیەکا رند و قەشەنگ ئو ل دەمێ ڤەکرنا ڤێ پێشانگەهێ هاورێ نهێن گرێ تیپا بەدر یا پارتا بەعسا عەرەبی یا هەڤپشکی و ئەندامێت تیپێ ئامادە بون هەروەسا هاورێ نهێن گرێ ئێکەتیا لاوا قوتابیا ل دهوکێ ، ئو ئەڤ پێشا نگە هە هاتبو دانان ژلایێ وێ ئێکەتیێ ڤە .

ئو سەیدا مسلم شکری هەمی ردنگێت نڤیسینێ دڤێ پێشگەهێ دا ب کار ئینا بون ، ئو هەمی بینەر ژێ درازی بون جهێ دلخوشیا وان بو ئو یا پێتیڤە ئەم بێژین کو سەیدایێ هونەرمەند ، گەلەك لابێت (ابداعێ) ل نك هەنە ، هوزانێت چاك دنڤیسیت ، وێنەبێت شەپال چێدکەت ، وەزشڤانەکێ ب ناڤ و دەنگەژی ئو نهە ژی ماموستایێ وەرزشیە ل خوێندنگەها قعقاع ل سێمێلێ .

رمضان عیسی
لەڤی دهوك

بەرامبەر بەوروونکردنەوەیەی لە هاوکاری رۆژی ٨-١١-١٩٨٤دا بلاوکرایەوە دەزگای ئاوی خواردنەوەی سلیمانی ئەموەلامەی نووسیوە ، لەگەڵ بلاوکردنەوەیدا سوپاسی کاربەدەستانی ئەو دەزگایە دەکەین لە بە دەنگەوە هاتنیاری سەرنجی هاووڵاتیان و بە هاوکاری هەموو لاسوودی گشتی دەپارێزێ.

بە تەنگەوە هاتنی

کاروباری خەڵك

بۆ رۆژنامەی هاوکاری ئازیز لە ئاوی خواردنەوەی سلیمانییەوە

سلاوێکی گەرم ..

لە پێشدا زۆر سوپاستان دەکەین بۆ ئەو رێزەی لێتان نابووین دەربارەی ئەم مەوزوعە . لە رۆژنامەی هاوکاری رۆژی ٨-١١ ١٩٨٤دا تێبینی یەکتان نووسیبوو لە ژێر ناوونیشانی (لێرەولەوێ) لەبارەی راکێشانی بۆری ئاوی تازە لە ناو شاری سلیمانیدا . بەم بۆنەیەوە حەز دەکەین چەند روونکردنەوەیەکتان پێشکەش بکەین :

ئەم پرۆژەیە بۆ خزمەتگوزاریی و چارەسەرکردنی کەمی ئاوو گەیاندنی ئاوی تازە لە زوربەی ناوچەو گەرەکەکانی سلیمانیدا دەکات ، کە زوربەی ناوچەو گەرەکەکانی سلیمانیدا دەکات ، کە دەمێکە گیروگرفتی بێ ئاوی یان کەم ئاوی دەچێژن بێ گومان ئیشەکە خۆی لە بنەرەتدا بریتیە لە هەڵکەندنی شەقام و کۆڵانەکان . دیارە ئەمەش دەبێتە هۆی بلاوبوونەوەی تەپوتۆزو گڵو نارەحەتی بۆ دانیشتوانی بەرێز ، جا بۆ ئەوەی کە ئەم کارە زوونر تەواو بێت دەبێت هاووڵاتیە بەرێزەکان سنگیان فراوان بێت و هاوکاریمان لەگەڵدا بکەن بۆ زاڵبوون بەسەر ئەو گیروگرفتانەدا ، بێ گومان ناتوانرێت لە ماوەیەکی دیاری کراوی کەمیشدا هەموو ئەوجا دەقیرانەی کە هەڵکەنراون سەر لە نوێ قیرتاو بکرێنەوە ، بەڵام ئەوانە پێش دەخەین کە هاتووچۆی ئۆتۆمبێل و کەسانی زۆریان بەسەرەوەیە ، جگە لەوەی کە چاوەڕێی خۆشیان دەکەین ، چونکە لە کاتی باران بارین و تەڕو تووشیدا قیرتاوکردن کارێکی نەگونجاوە . لە کۆتاییدا ئاوات دەخوازیت ، هەموو لایەکمان بە سەر کەوتوویین لە پێناوی خزمەتگوزاریی میللەت و نیشتمانە خۆشەویستەکەماندا و بەرژەوەندی گشت هاووڵاتیان بە یەك چاو تەماشا بکەین ، دووبارە سوپاستان دەکەینەوە .

شەماڵ محمد عەلی

ئەندازیاری نیشتەجێ

Institut Kurde de Paris

دەقی وتارەکەی سەرەکی فەرماندە

صدام‌حسین لەکاتی بەخشینی

مەدالیای ئازایەتی بە دەستەیە

لە جەنگاوەرە پاڵەوانەکان

نیازی دوژمنەکەتان بۆ دوورترین مرۆڤی لە جیهاندا ئاشکرابووە

بەخێربێن شۆڕە سوارەکان ئێمە زۆر شادمانین وەك دەستەیەکی دلێری سوپای عیراق بتابنینین .

ژیان لە زۆر لق پێك هاتووەو کە ئەم لقانە کار لەیەك بکەن ژیان پەرە دەستێنێ‌و نەنش‌و نووما دەکاو چەندە ئەم لقانە بە شێوەیەکی ناوەندی چاودێری بکرێ ئەنجام باشتر دەبێ بۆ پێشکەوتنی ژیان‌و چەندە چاودێری ناوەندی لەئارادا نەبێ بەسەر لقەکانی ژیاندا یاخود کار لەیەك کردن کزبێ ئەنجام کاری کەمتر دەکاتە سەر پێشخستنی ژیان .. بۆ نموونە دەڵێن ئەم وڵاتە زیاتر پێشکەوتووەو ئەو وڵاتە زۆرتر دواکەوتووە لە ئابووری‌و رامیاری‌یا لە ژیانی کۆمەڵایەتیداو لەهەموو شتێکدا کە پێوەندی بەمەوە هەبێ بە زانستی دەروونناسی‌و کاروباری بیرکاری‌ی ناوەندی کە هەموو ئەم لقانە دەبا بەڕێوە لە کاروباری عەمەلیدا بەهێزە چەکدارەکان‌و چالاکی‌یەکانیشیەوە .

لەسەر ئەساسی ئەو تێگەیشتنەی کە ژیان برێتی‌یە لە کۆمەڵە لقێکی کار لەیەك کردوو لقی جیاجیا نیە لەیەك بیری بەکارهێنانی ستراتیژیانەی لقەکانی ژیان پێکەوە لە کاتی شەڕدا ، پەیدابوو ، لە لایەن یەك لای ناوەندی‌یەوە بۆ ئەوەی هەموویان بۆ خزمەتکردنی ئامانجێکی سەرەکی بەکاربهێنرێن کە سەرکەوتنە لە شەڕدا . ئەگەر سەرچاوەکانی وڵات کە لەهەمان‌کاتدا سەرچاوەی ژیانن ، بە پەرژو بڵاوی بمێننەوەو بەجۆرێکی بەکار سوودیان لێ‌وەرنەگیرێ یا بەکاربهێنرێن بەڵام بەشێوەیەکی وا نەبێ کەهەموو توانا بخاتەکار تا ئەوپەڕ بۆ خزمەتکردنی شەڕ ڕەنگە نەتوانین بکەین بەو ئەنجامەی کە دەمانەوێ .

هەر بیرێ هەرچەندە پێشکەوتووبێ لەبارەی ژیانی هەست پێ‌کراوەوە بە وێنەی ئەو ژیانەوە کە بیری لێ‌دەکرێتەوە ئەگەر پشت نەبەستێ بە سەررێژی ڕۆژانەی ژیان‌و ئەگەر کار لەیەك‌کردنی ڕەسەن لەگەڵ ئەم سەررێژی‌یە نەخاتە حیساب‌و بیرلێ‌کردنەوەو هەست پێ‌کراوو دەروونی ناتوانێ وێنەی ژیانێکی باشتر ببینێ .

بەگوێرەی ئەم بۆچوونەو پێودانە هەموو سەرچاوەکان دوور یانزیك لە ڕاستەوخۆ مامەڵە لەگەڵ ژیاندا دەکەن بەڵام دەتوانین بڵێین دوو سەرچاوە هەن بە شێوەیەکی ڕاستەوخۆ مامەڵە لەگەڵ ژیاندا دەکەن ئەوانیش برێتین لە .. شەڕ چونکە لەشەڕدا بەرگری لە ژیانت دەکەیت‌و ئەوەی بەرامبەرت هێرش دەباتە سەر ژیانت‌و.. مامەڵەکردنی پزیشك لەگەڵ نەخۆشدا ئەگەر نەخۆشی‌یەکە لەو جۆرەبێ کە ژیانی خستبێتە مەترسی‌یەوەو ئەگەر هەر پێشەوا یا فەرماندەیە یا جەنگاوەرێ بەرگری نەکا لەژیانی وەك ئەوەی پێویستە نەك هەر وەك ئەوەی کەپێویستە لە ڕوانگەی بینینی سەرەنجام‌و مامەڵەکردنیا لەگەڵیا لە چوارچێوەی سەررێژی ئەو خوێنەوە کە دەڕژێ ئەمە یا کەمتەرخەمە یا مەرجێکی سەرەکی‌ی مەرجەکانی جەنگاوەری باش‌و فەرماندەی باش‌و پێشەوای باشی کەمە .

لەگەڵ خۆمانا بڕیار دەدەین‌و سوودیش لە تاقیکردنەوەکانمان وەردەگرین

هەموو کتێبە سوپایی‌یەکان لەپێش هەموو شتێکدا سەررێژین .. سەررێژی هەست‌پێ‌کراو لەبارودۆخی چالاکی‌ی سوپایی‌ی ڕاستەقینەداو هەندێکیشیان لەبەر ڕۆشنایی بۆچوون نووسراون بەڵام شتێکی سەرەکی تیایانا ئەوەیە کە هەموو ئەوانەی بۆچوونی سوپاییان نووسیوە دەبێ شەڕیان دیبێ‌و تیایا ژیابن‌و بۆچوونەکانی ژیان تیایانا لەسەر سەررێژی ژیان دانراون بەڵام ئەم سەررێژی‌یەیش دوو جۆرە جۆرێکی لەباری ژیانایا سەررێژی ژیان تیایا لەوەپێش دەرکی پێ‌کراوە یانی ئەوەی لەبیردایە پێش ئەوە کەوتووە کە هەستی پێ‌کراوە کە وابوو مانای چی‌یە ئەگەر شەڕ بکەین‌و خوێنی تیا بڕێژین‌و سوود لە سەررێژی ژیان وەرنەگرین .. خەڵکی وامان دەبینی کۆلیان دەپێچایەوەو دەیانوت بابڕۆین بۆ شەڕی ڤیتنام‌و بزانین فلان چەك چۆن بەکار هێنراوەو نوختەی مردوو تیایا لەکوێدایەو نوختەی بەهێز تیایا لە کوێدایەو ئەگەر حاڵ وابێ دەبێ بە شێوەیەکی باشتر لەگەڵ خۆمانا سووربین‌و سوود لە تاقیکرنەوە ڕاستەوخۆکانی سەرخاکی خۆمان ببینین.

ئەوەی چاکی لێ نەکا بەلاداو بە گورج‌و گۆلی نەکەویتە ئیش بۆ ئەوەی ئەو تاقیکردنەوە ڕۆژانەیەی لەبێژنگ نەدا کەخوێنی تیایا بەخت‌کردووە یەکێکە لە دووشت یا کەمتەرخەمە یاوەك وتم یەکێ لەو مەرجانەی کەمە کە جەنگاوەری باش یا فەرماندەی باش یا پێشەوای باشی پێ وەسف دەکرێ لەبەر ئەوە لەهەموو شەڕێکدا ئەگەر فەرماندەکان پێوەندی‌یان نەکرد بە فەرماندەی وەحدەکان یا فەرماندەی وەحدە لقەکان‌و بە جەنگاوەرەکانەوە لە پلەی جیاجیا بۆ (لە بێژنگدانی) تاقیکردنەوەی شەڕەکە کە ئایا بە شێوەیەکی باش تەواوکراوە و ئەنجا پرسیارێکی دیار لەخۆمان بپرسین ئایا بە هێزی خۆمان بەتەنیا لە شەڕەکەدا سەرکەوتین یا بەهێزی خۆمان‌و سوود وەرگرتنمان لە بێ‌ئاگایی دوژمن یا لەبەر هەڵەی دوژمن بۆ ئەوەی ئەو هۆ خۆیییە بەهێزانە دەسنیشان بکەین کە بەهۆیانەوە سەرکەوتین‌و لەویا هۆیەکانی تریش دەسنیشان دەکەین کە برێتین لە سوود وەرگرتن لە هەڵەکانی دوژمن‌و هەڵەکانی دوژمنیش دەبێ جەنگاوەر چاوەڕێی ئەوە بکا کە دوژمن دووبارەیان نەکاتەوە .

جەنگاوەر دەبێ حیسابی هێزی خۆی بکا

ئەمەیش مانای ئەوەیە دەبێ جەنگاوەر حیسابی هێزی خۆی بکا دوای ئەوەی ئەو هۆیانە جیاکاتەوە کە دەوریان هەبوو لە سەرکەوتنیا چونکە سوودی لە هەڵەکانی دوژمن وەرگرتبوو پاش ئەوە بڵێ دەتوانم پلەی ٧٠٪ بدەم بە هێزی خۆم هەرچەندە بە پلەی لە ١٠٠٪ لە شەڕەکە سەرکەوتووە بۆ چونکە ئەو هۆیانەی سەرکەوتنی لێ دەرکەوتووە کە دەگەڕێنەوە بۆ هەڵەی دوژمن کە ڕەنگە لە شەڕی داهاتوودا دووبارە نەبنەوەو پاش ئەوە دەبێ ئامۆژگاری دەربکرێ پاش (لەبێژنگدانی) تاقیکردنەوەکەی‌و شەڕەکەی‌و ببێ بە جۆرە ئامۆژگاری‌یەك‌و هەندێکیشیان بەفەرمان‌و بەشێکیان بە بابەتی ڕاهێنان‌و بەشێکی‌تر بکرێ بە ڕەوشتی تاکتیکی وەك ئامادەکردنی شوێنی بەرگری‌و ڕەفتارکردن لە شوێنی بەرگریدا یا ئەگەر لەهێرشدا بووین بە هێزی دژ هێرش ئەمە ڕێ پێ‌گرتنە چونکە دژ هێرش ڕێ پێ‌گرتنە هەروەها بەشێوەی ئامۆژگاریش دەڕوا بە مەبەستی بەرگری کردن یا بەمەبەستی هێرش بردن یا بەشێوەی فەرمان‌و ئامۆژگاری .

ئەگەر هەڵەیشمان کرد بوو پێویستە لەسەرمان هەڵەکانمان ڕوون کەینەوە لەبێژنگیان بدەین‌و بیانگەڕێنینەوە بۆ هۆ سەرەتایی‌یەکانیان یانی هەڵەکە بگەڕێنینەوە بۆ هۆیەکانی‌و هەرئەوەندە بەس نیبە کە باسی هەڵەکە بکەین بەڵکو دەبێ بگەڕێینەوە بۆ چۆنیەتی پەیدابوونی کە ڕێی تێ‌دەچێ لەبەرهەندێ هۆی پێکەوە ڕووی دابێ نەك لەبەر یەك تاقە هۆو ڕەنگە هەندێکیان خۆیی بن‌و هەندێکیان بابەتی بن ئەنجا خۆیی‌یەکان لە بابەتی‌یەکان جیا بکاتەوە بۆ ئەوەی دەسنیشانیان بکەین‌و بڵێین هۆ خۆیی‌یەکە ئەمەیەو برێتی‌یە لە کزی ڕاهێنان‌و بێ‌دەسەڵاتی فەرماندەی فەصیلەکە بە شێوەیەکی باش یا بێ دەسەڵاتی‌ی فەرماندەی سریەکە بەشێوەیەکی باش .. نەگەیشتنی دژکار بە فەرمانی ئاسان‌و ڕاست لە سەرچاوکانیەوەو هتد ..

ئەنجا دوای ئەوە ئەوە دەسنیشان بکەین کەچۆن چارەیان بکەین‌و بڵێین فلان چارە فلان هۆ چارە دەکاو بەم جۆرەو ئەگەر هۆیەکان بابەتی بوون یانی داسەپێنرابوون‌و لەدەرەوەی توانای خۆیدا بوون یا بەهۆی ئاوو هەوا یا هۆی تری هاوجۆر هەروەها دەسنیشانیان دەکەین‌و هۆی وادەدۆزینەوە کە وامان لێ‌بکەن ڕووبەڕوویان بوەستین هەرجارێ کە بارو دۆخە بابەتی‌یەکە دووبارە بێتەوە کە لەتوانای خۆیمانا نەبێ .

برا جەنگاوەرەکان‌و هەموو جەنگاوەرانی هێزە چەکدارەکانیش ئەگەر ئەمە نەکرێ‌و فەرماندەکە یا پێشەواکە پاش شەڕ کۆنەبێتەوە لەگەڵ جەنگاوەرەکانیدا ئەوا وەك پەندی پێشینان دەڵی (قۆڵ کورتە) .

ئەوەیش هەواڵی سەربازی ساکار دەپرسی‌و گوێی لێ‌دەگرێ بڵێن ئەمە هیوای تیا هەیە بۆ ئەوەی ببێ بە فەرماندەی چاك یا پێشەوای چاك‌و ئەوەی لە پیاوو براو هاورێکانیەوە فێر نەبێ هەرگیز فێر نابێ‌و هەریەکێ‌و بۆجاری سەد هەم دووبارەی دەکەمەوەو پاش سەدیش هەر دووبارەی دەکەمەوە ئەوەی لای وایە نهێنی ژیانی لادەست دەکەوێ‌و بەوردی‌و فراوانی ئاگای لێ‌یەتی تەواو دەبێ چونکە ژیان لەوە قووڵترە لەوەی کە هەر یەکێ لە ئێمە بڵێ نهێنی‌یەکەیمان بە دەستەوەیەو گرنگترین شتێکیش لە نهێنی‌ی ژیاندا دوو خاڵە .. ئەوەی لەبەر سەررێژی ئاشکرابێ‌و ئەوەی بە قیاس‌و بیرکردنەوە دەرکەوێ‌و ئەو پێشەواو فەرماندانەی لەگەڵ سەررێژی ژیاندا مامەڵە ناکەن بە جۆرێکی وا بگەنە هەندێ قانوون بۆ ڕوو بەڕووبوونی بارە هەمیشە گۆڕاوەکانی باش نین‌و ئەوەیش مێشکی نەخاتە کار بۆ ئەوەی بە قیاس بگاتە ئەنجام پێش ئەوەی کرداری هەست پێ‌کراو ڕووبدا بۆ سەرکردایەتی ناشێ یا بەلای کەمەوە بۆ ئەو جۆرە سەرکردایەتی‌یە ناشێ کە وڵاتان‌و گەلتان‌و شۆرشتان هەوڵی بۆ دەدەن. سەرکردایەتی‌یەکی وا کە (وەك پەندی پێشینان دەڵێ) خۆڵ بکا بەئاڵتوون‌و مەبەستیشم هەر سەرکردایەتی‌یە باڵاکان نییە بەتەنیا بەڵکو هەموو جومگەکانی ژیان کە وەسفی سەرکردایەتی‌یان بەسەرا بێتە دی چ لە هێزە چەکدارەکان یا لە دەرەوەیدا .

بەم جۆرە سەری دوژمن تێکشکا لەرۆژهەڵاتی بەسرەدا

ئەم خاڵە لەخاڵی تر زیاتر ڕای‌گرتم چونکە ئامۆژگاریمان تیایا بڵاوکردوەتەوە پاش ئێستا برایانم ئەو فەرماندەیەی لە پلەیەکی دیاری‌کراودا کۆتان ناکاتەوە پاش شەڕ بە فەرماندەیەکی کەوتوو دادەنرێ چونکە ئێمە لە سەرکردایەتی‌ی گشتیدا پاش هەموو شەڕێ جەنگاوەرەکان کۆدەکەینەوە لەسەربازەوە تا پێشەوا چ لەو شەڕانەدا کە تیایانا سەردەکەوین یا ئەو شەڕانەی باش لێیان ڕازی نین‌و ئەم شتە دەکەین کە دەسنیشانم کردو هەموو شتێ لەیەك جیا دەکەینەوەو لە ئەنجامدا دەڵێین ئەم جارە باش شەڕمان نەبردەوەو جاری داهاتوو دەیبەینەوە . پاش شەڕەکانی محمرة یەکسەر ئەم (لەبێژنگدانە) فراوانەمان کرد و ئەمە یەکەم جار کراو من خۆم چاوم بە سەربازی موکەللەف‌و ئیحتیات کەوت‌و چاوم بە سەربازی پلەی مولازیم کەوت‌و چاوم بە فەرماندەو پێشەوا کەوت‌و هەموو تاقیکردنەوەکەمانمان (لەبێژنگ)داو هەڵەو کزی پێش ئەوەی شەڕەکانی ڕۆژهەڵاتی بەسرە ڕووبدەن‌و برا جەنگاوەرەکانم کە لێرەن‌و هەموو جەنگاوەرەکانی دەزانن وتم ئێمە لەشەڕی داهاتوودا سەری دوژمن پان دەکەینەوە چونکە لە خۆی بایی بووەو بە فڕینەوە دێ وەکو بڵێی هەرچی زەوی هەیە خاکی خۆیەتی‌و بەم‌جۆرە دێت‌و تێکی‌دەشکێنین‌و وایش بوو لە پێنج هێرشی یەك لە دوای یەکدا سەری پان کرایەوەو وردکرا .

تازەکاری برێتی‌یە لە تێڕوانینێکی ئەنجامدراو بەرەو پێشەوە کە هەست پێ‌کراوو پێشکەوتووەو ئەگەر پێڕەوی ئەم قانوونە نەکەین یا هەر یەکێ پێڕەوی ئەم قانوونە نەکا لەژیانا دوا دەکەوێ لێ‌ی‌و ژیان بەرەو پێشەوە دەڕوا. لەکاتێکدا ئەو نەك هەر ئەوەی پێ‌ناکرێ کە پێشەوایەتی ژیان بکا بەڵکو نایشتوانێ بەڕێك‌و پێکی یەکێ پێویست شان بەشانی جووڵانەوەی ژیان بڕوا .

ئەو کاتە ئەمە پێ‌ی دەوترێ کۆنەپەرست یانی ئەو ئادەمیزادەی جووڵانەوەی بیرو ڕەفتاری پێوەندی نابێ بە جووڵانەوەی ژیانەوە بەرەو پێشەرەو دەبێ بە حاڵەتێکی وا ژیان ببەستێ بەدواوە یانی ناهێڵێ بەرەو پێشەوە بڕواو لەدواوە دەمێنێتەوەو دەڵێین فلان فەرماندەیەکی چاك بوو بەڵام ئێستا لەدواوە ماوەتەوەو توانای نەماوەو ئەوەیش کە هەمیشە ئەقڵی خۆی بخاتە کار و سووربێ لەسەر ئەوەی چاودێری ئیشەکەی بکا وەك چۆن ئاگاداری چاوی دەکا سەیر دەکەی مێشکی ئاگر دەکاتەوەو شتی تازە پێشکەش ئەکا .

ڕاستی‌یەکی زۆر گرنگ

شەڕ لە ساڵی پێنجەمیایەتی‌و گرنگترین شت لە هەموو دوا ئەنجامیەتی‌و دوا ئەنجامی کێشەی دوو ویست ئەوەیە کامیان ئەکەوێتە سەرەوەو کامەیان ئەشکێ .

کێ‌یە ویستی سەرکەوتووو کێ‌یە ویستی وردو خاش‌کراو قیاس کردنی سەرکەوتنی بەسەر کەوتندا لەسەر ئەساسی مەبەست دادەمەزرێ .

مەبەستی دوژمنەکەتان ئاشکراو ڕوونە لای منداڵانی باخچەی ساوایان‌و سوپاس بۆ خوا لای دوورترین ئادەمیزادیش لەجیهاندا ئاشکراو ڕوونە .

ئەوەیش زۆر گرنگە کە گەلان‌و نەتەوەکان ئەزانن ئێوە لەسەر هەقن‌و دوژمنتان لەسەر ناهەقەو ئەمە لەبارەی عەمەلی‌یەوە گرنگە جگە لەبارەی مەبدەئی‌و مێژوویی‌یەوە .

لا عەمەلی‌یەکەی ئەو بارو ئەرکەیە کە دوژمن هەڵیگرتووەو بەنیسبەت ئێمەیشەوە ڕێ خۆشکەرە بۆمان‌و توانای ئەوەمان دەداتێ کە ڕێ خۆشکەری وامان‌و توانای ئەوەمان ویستمانی پێ پتەوکەین .

عیراقی‌یەکان هەموو ئاگایان لە مەبەستی دوژمن هەیە کە دەیەوێ عیراق داگیرکاو سەری عیراق شۆڕکا .. عیراقی مەزن بە هەموو مێژووو بەهەموو توانایەوەو مەزن بە ئێستاو دوارۆژی کراوەی بێ‌گەردی کە هی وا هەیە هەوڵی ئەوە دەدا سەری پێ شۆڕکاو ئەمەیش کوفرە لەبەر ئەوە عیراقی‌یەکان ڕاپەڕین بۆ ئەوەی بەرگری لە کەرامەت‌و سەربەرزی‌و

بروانە ل ١١

Institut kurde de Paris

زۆرترین وەرگێران لە بەرهەمی نووسەران لە بواری ئەدەبیا

بەرهەمی ئافرەتانە

نووسینی : بریجیت جاشا
کەمال‌غەمبار کردوویە بەکوردی

لەو ئەژمارانەی کەیۆنسکۆلەم دواییەدا بـــــلاوی کردوونەتەوە ئەو نووسەرەی کتێبەکانی گەورەترین بەشـی وەرگێڕانی لەبواری ئەدەبدابەرکـــــەوتووە ئافرەتە ، کتێبەکانیش بریتین لــــــەهونەری زۆر وەکو بابەتـی شیعر تادەگاتــە زنجیـــرەی‌ێنەکێشراو .

لە ساڵی ١٩٧٨دا ، ئـەو ساڵەی ئەو لێکۆڵینـــەوەی تیاداکراوە ، ئاجاثا کریستی بەتەنیا شاژنی چیرۆکـــی پۆلیسی بێ‌هاوتا بوو ، ٢٨٢ وەرگێڕانی نووسینەکانی لــە ٢٦ وڵاتـــدا بەزمانـــی جیاجیا بڵاوکـــراونەتەوە بەچەند هەنگاوێك پێشـــس ملۆزمەکەی خۆی دەکەوێتەوە کەیەکسـەر دوای ئەو دێـت ، ئەویش « جۆرج سیمنون »ە کـــە هەمیســـان دوای نووسەرێکـی بەریتانـــی ـ بەرباره کارتلاند ـ دێ کە چیرۆکە بەسۆزەکانــی ١٣٧ جار وەرگێڕدارون .

ئەم باڵابوونەی ئافرەتـان جێی سەرسوڕمانە ئافرەتـە نووسەرەکان لەنێوان ٥٧١٥٨ وەرگێڕاندا کە ساڵنامەکـــە دەیکات تەنیا شوێنێك داگیر دەکەن کەئەویشـ نـــاو نابرێت . لە پێرســـتی وەرگێڕدراوەکانـدا دەردە ـ کەوێ کە یۆنسـکۆ ئامادەی دەکات زۆرتریـــن کتێـــب لـــەجیهانـــدا کـــە وەردەگێردرێنی‌و پایـــەی یەکەم داگیردەکەن هـــی پیاوانن نەك ئافرەتان ، بـۆ نموونە ١٧٨ وەرگێڕانـــی جۆل‌فیرن‌و ١٣٥ وەرگێڕانی لیۆن تۆلستۆی هەن .

هەر چۆنێ بێ ، وا دیارە هەندێ ئافرەت لەناو کـۆڕی جەماوەری خوێنـــەران‌دا شەعبیەت‌و برەوێکـی زۆر زۆریان هەیە بۆ نموونـــە، کتێبی منداڵان کەنووسـەری ئافرەتی بەریتانـی ئەنیـد بلاتیۆن دایناون ١١٧ جـــار وەرگێـــــــڕدراون‌و ٨٣ وەرگێڕانی کتێبەکانی بێرل ـ ساك‌و ٣٢ی لوێـــزا م. ئالکوت‌و ٢٩ی کتێبەکانـی خوشکانی برۆنتـــی‌و ٢٧ی فرانسواز ســـاغان‌و ٢٥ وەرگێڕانی چیرۆکەکانـــی ئەنایســـ نیـن‌و ٢١ی کتێبەکانی ســـیمۆن دی بوفوارو ١٨ی بەتریشیـــا هایسمیت‌و ١٥ی لیسـینغ‌و ١٣ی مارگرێت میچل‌و ١١ی هان‌سوین‌و ١٠ی جـۆرج ساند هەن . نووسینەکانـی هەر یەك لە لیلیان هێلمـن‌و ئەنتۆنیا فرایزو کارین بلیکس پێنج جار وەرگێـــڕدراون کەچی کتێبەکانی ماری‌رینۆو سوزان سونتاغ‌و ماری ماك کارتی ٣ جار وەرگێڕاون .

لە کاتێکدا پێرســـتی ناو براو ناونیشانـــــی ئەوکتێبانەی بڵاوکـــردەوە کەوەرگێڕاون‌و لەبەرهەمی نووسەری ئافرەتن وەك ناوین غودیمیرو بەرباره تۆخمـان‌و ئەنجێلا دیفیس ، ئێمـــە هیچ‌شوێنـــەواری ناوی نووسـەری ئافرەتـــی ئەفریقایی بەدی ناکـــەین ، هەرچەندەش ناوبانگیـــان کردووە وەك بۆشـــی ئایمینحتاو میریامابـــا ، هەروەها ناودارانی ئـــەدەب لەناو ئافرەتاندا بەشێوەیەکی گشتی بەشێوەیەکی بنچینەیی لە ژێر ناوی « جیاکـــراوە ئەدەبی یەکان »ەوە ناویـــان دێ .

ئەو حەفتایەك وڵاتەی کە بڵاوکراوەی ئەژمـــارەی ئـــەم لێکۆڵینـــەوەیان پێشکەش‌کرد لەبابـــەت ئاینەوە کتێبیان وەرگێڕاوە، کەوا تێبینی دەکرێ ئـەوەی کەوەرگێڕراوە لـــەزۆور ئەوکتێبە فەلسەفی‌یاسـەن کەوەرگێڕراون هێشتاشـ تـــەورات بەهـــــەردوو سەردەمی‌یەوە : کـــۆن‌و نوێ زیاتر لە هەموو کتێبێك بەختی‌وەرگێڕانیان هەیـە ، لەساڵی ١٩٧٨دا بـۆ ١٨٥ زمان وەرگێڕراوە .

پێرستی وەرگێڕانـەکان کتێبـــی ماف‌و زانســـتی کۆمەڵایەتی‌و پـــەروەردەی تێدایە . تێبینی ئەوە دەکرێ کە زیاتر لەحەوت هـــەزار ناونیشانی جیاکراوە لـــەم دەستەیەدا نووسینـــــی ڕووناکبیرانە لەسیاســەت‌و ئابووری یاخـــود هـــی ئەو نووسەرانەن کە بایـەخ بەدیاردەکان‌و گۆرانکاریـــی نوێ زانیاری دەدەن وەك : فرۆید (٣١ وەرگێڕان) ، یۆنغ (١٤) ، ماك لۆهـــان (٦) ، بەشی زانای پسپۆر لەزانستی دەروونی (بیاجیە) ٣٨ وەرگێـــــران بوو . لەپسپۆرەکانی زانســـتی کۆمەڵایەتـــی ئەوانـــەی کتێبەکانیان وەردەگێررێن‌و ژمارەیان لەزیادی دایـــە : باولۆ فرایریە (١٢) ، شیۆدۆر ئادۆرنۆ (١٠) ، ســـمیر امین (٨) کلـــۆد لیفـــی ستروس (٨) وەرگێڕدراوە.

لە بـــواری ئەدەبـــی منداڵان‌دا ، نووســـــەرە چاکەکۆنەکان لەشوێنـــی خۆیان دەمێننەوەو لەریـزی بێشەوەن . هانس کریستیان بێش ئەندرسن ئەنید بلاتیۆن لەپێشەوەن‌و ١٧٢ کتێبیـــان وەرگێردراون .

بەڵام لەکۆڕی ئەدەبـــی ڕووتدا تۆلستۆی لەنزیکـــەوە دوای ر.ل. سیفنســـون دێ کەدەبینین کتێبەکانـــی ٨٥ وەرگێڕان بەخۆیانـــەوە دەبینن ، پاشان چارل‌دیکنــز (٧٦) ئینجا دوستۆیڤسکـــی (٧٥)و دۆمای بـــاوك (٦٢)و بلزاك (٥٠)و دانیال دیڤـــۆ (٤٥)و ئەمیـــل زۆلا (٣٤)و جی دی مۆپاســـان (٣٣)و ڤیکتۆر هۆگۆ (٢٧) وەرگێڕان دەکەوێتەوە لـــەکـــۆری وەرگێڕانی کتێبەکانی کـــە دەگەنە ١٥٤ کتێب ، کەچـــی دەبینین جاکۆب غریم ١٠٣ وەرگێڕانەو چیرۆکەکانـــی (الف لیلە ولیلە ـ هـــەزارو یەك شەوە) ٤٢ وەرگێڕانە. کەچـــی بڵاوکـــردنەوە ئـــەو کتێبانەی کە کۆمەڵـــــەی بەرهەمی والت دیزنـــــی گرتوونیەتە ئەستۆی خـــۆی

ئەگەر بێینە سەر ئەدەبی هاوچەرخ ، دەبینین ئـــەو کەسەی کە ســـاڵی ١٩٨١ پاداشی نۆبلی وەرگـــــرت جبریال غارسیا مارکێـــز بوو ، هەندێ لەکتێبەکانـی ٢٦ جار وەرگێڕدران ، زانای ئەمڕۆ ـ ولیێم کۆلدنـــغ ـ چوار جار ناوی هاتـــووە (کەچی دەبینین غراهـــام غرین کە پاداشی وەرنەگرت وەرگێڕانی کتێبەکانـــی گەیشتە (١٤٩) . ســـێ وەرگێڕانی کتێبەکانی و.ســ نابیول‌و دووی هەریەك لـــە توفیق الحکیم‌و طە حسـین‌و یەك وەرگێڕانـــی ســـلمان رشدی‌و شینوا ئاشیبیـــە هەن .

بەپێی « پێرســـتی وەرگێڕراو »ی ئەو وڵاتانەی بڵاوکراوەیـــان بـۆ ناردووە بۆبڵاوکردنەوەیان لە چاپـــی بیست‌و سێیەم ، لـــەڕووی ژمارەی وەرگێڕراوەکانـــەوە بەکێتـــــی‌ی شـــۆرەوی لەپێشەوەیە دوای ئـــــەو ئەڵمانیاو ئیسپانیاو هۆڵەندەو بـــە لچیکـــــــاو لۆکســـــمبورگ‌و ژاپۆن‌و وڵاتە یەکگرتووەکانـــی ئەمریکاو تورکیادێن (٢) .

بێ لە جیهاندا بەپێ ئـــەو پێرستەی بۆی دانـــراوە ، دەبێ ئێمە چ بەخۆمـــان بڵێین ؟ بۆ ئەگەر کتێبێکـی کوردی لەماوەی ساڵێکـــدا بکرێ بەعەرەبی یا زمانێکی تر بەجۆری سەیری مەسەلەکە بکەین کە شتەکە تایبەتی‌یـەو نەدەبوو کاری ئاوا بکرایـەو بۆ پارەکە ـ بۆ نموونـــە ـ لەکتێبێکی کوردی دی خەرج نەکرا بوایە باشتر نەبـوو ؟! لەڕاستیدا ئێمە چەنـــدی پێمان بکرێ بەرهەمی کوردی بکەین بەعەرەبـــی یابـــۆ هەرزمانێکی دی هێشتا هەر کەمە ... ئاخۆ کەی ئێمەش وەك نووسەرانی جیهـــان ناومان دەچێتـــە ناو ناوان‌و تابڵێین ئۆخەی وا فلانەکتێبی کوردی بۆ چەند زمانێکـــی زینـــدووی جیهانـــی وەرگێڕراون‌و لە پێرستەکەدا ناوی هاتوو .

١ ـ لە «انباء الیونسکو »ی ژمارە «٢٩٧»ەوە وەرگیراوە.
٢ ـ ئەگە ئەوەی کردمان بەکوردی ئەژماری وەرگێڕان

هوزانەکا

هوزانڤانەکی نەنیاس

ـ محسن عثمان عبدالله ـ دهۆك ـ

بێ گومان رۆژ بو رۆژێ کار و ڤەرێژێد باڤ و باپیران ژ مەرا دیار دبن .. ئەڤ ڤەرێژێد هێشـــ نەگرتی‌ن بو دنێ .

چەند خوشە دەمێ بابەلیسك توزێ ژ بەر پەرێد ڤەرێژێن باڤ و باپیران رادکەت و دادقوتیت ..باڤ و باپیران ژی گەلەك بزاڤ و خەباتا کری ژ بو پێش ئێخستنا تور و کەلەپور و فولکلورێ خو .. بەلـێ سەد جار مخابن کێم ژڤان ڤەرێژا نەبن یێد هندا بوین و ئاخێ هەستیێك یێدلێ رزاندین ...

دیسا مللەتەکێ دی کەسێد ناڤ بژار پێـد ژێ رابوین و یێد خو تەرخان کری ژ بو پێش ئێخستنا تور و کەلەپور و ... هتد .

مینا خانی و جزیری و نالبەندی و قانع و ئەرزی و کویی و قەدریجان ...هتد

لێ مخابن ئەڤ کەسێد ناڤ زێر د دەمەکـــێ تاری‌دا و ژیان و ل پشتی وان ژی تاراتیێ یا کێشایی.

تاکو وەلێ هاتی کو ئەم کار و ڤەرێژێد ڤان ناڤ زێران ژێك جودا نەکەین و تاکو هاتینە ژێك جوداکرن گەلەك گەنگاشە هاتنە کرن ، لێ هێشتا ڤەرێژێـــد هەین ئەم بـلەنگی د دانین .. ئانکو ڤەرێژێد ئێکی بو یێ دی ددانین و دیسا هندەك ڤەرێژ هەنە ئـــەم ب ئێکجاری نزانین کا یێد کی ژ ناڤ زێرینە ..

بو ڤێ مەبەستێ بەری هەیامەکا درێژ هوزانەکا ژڤی توڤی برادەرەکی ژمن را شاند(١) . .

یاراستی ئەز گەلەك پێ دل خوش بوم دەما کـــو ئەڤ دیاری‌یە ژمن را هاتی ،

لێ ئەز ڤەجنقیم دەما من دیتی کو ئەڤ هوزانە یا بێ ناڤ و نەنیاسە(٢) .

من ژی گەلەك پێ کول و بزاڤ کرن دا کو بزانم کا ناڤێ ڤێ هوزانێ چ یە ؟و یا کێ یە؟

لێ من نەزانی ، پاش من ئەڤ هوزانە برە ئێکەتیا نڤیسەڤانێد کورد ـ تایێ دهۆکێ دا کو تشتەکی ژێ بزانم لێ هەمجار وان ژی چونە کرە دەستێ من و ئەز نەچار بوم و من گوت داڤێ هوزانێ بەلاڤەکەم دا کو ب کەڤیتە بەر چاڤێد خونیدەڤا بەلکی ئێکێ ژ مـــە دەستهەلات و رژد تر بیت ، تشتەکی ژڤێ هوزانێ و هوزانڤانی بزانیت و ...

دگەل دەستپێکرنا هوزانێ :

سبحان ژ شـاهێ قودرەتێ
گـــەلی ئەهلـێ جەماعەتێ
گـوه بدەنـە ڤـێ قصەتی

کەسـێ ژڤـێ ئوممەتـێ
بەس بکـــن ژ غافلەتـــێ
دا بکـــەم بەحسـێ قیامەتێ

بەس بکەن ژڤـێ دنـێ
بترسـن ژ مرنـــێ
بیرا خـو بینن شەڤا بتنـێ ..هتد

دیسان دێ چەند مالکەکا ژ نیڤەکا ڤێ هوزانێ بو خوینەڤا نێدا هێژا پێش کێش کەین ..

ئـــەز خالقـێ باری‌مـە
ئەڤرو بـــو خـو قاضی‌مە
ژ حوکمـێ خـــو رازی‌مـە

مەلەکێـــت دلەزینـــن
دکێشـــن و عەرتینـــن
لقودسـێ دا داینـــن

ئـــەو هندی کـو میزانـە
لقودســـێدا دانانـــە
تـــوق و ئـــالا ڤەدانـــە

نـێ پاشاهـێ عامرینـە
دبێژیت یـا جبرائیلێ ئەمینە
هـــەرە مەلکێ جەهنەمێ ببینە

بێـــژە وان دەرگەڤانـــا
مەلـــەك و زەبانیانـــا
دا جەهندمێ بکـــەن هایدانا ..هتد

هەر وەسا دگەل چەند مالکەکا ژ دویماهیکا ڤێ هوزانێ دێ پێش کێش کەین دا کو نەبیتە دوو دلی بو خوینەڤانا ژ بو نیاسینا ڤێ هوزانێ و هوزانڤانی ..

ئـــەو محمـد مصطفی‌یە
د چیتە بـن دارا طوڤایـە
سـوجدە دچیت بـو مەولایە

ئـــەو خودانـێ ئوممەتـێ
صاحبـــێ شـــەفاعەتێ
گـازی دکەتە شاهێ قودرەتێ

ئیلاهی ئـەز بخو حبیبێ تەمە
دحوکـم و ریضائا تەمـــە
ئـەز درێکا ئوممەتـا خومـە ..هتد

خوینەڤانێد هێژا هوزانا مە ب دویماهی هات.. ئەڤجا دهیڤیدارین چی کەسەکێ تشتەکی ژڤێ هوزانێ و هوزانڤانی بزانێد بێخیتە بەر چاڤێد خوینەڤا و دگەل ژیانە کاسەر بلند ...

تێبینی

١ ـ ئەڤ هوزانە جەحفەر ئیسف خەلکێ گونـدێ شێخ‌مەما ل دەڤەرا سەرسنگێ ژ من را هنارتی‌یە
٢ ـ هندەك دبێن ناڤێ هوزانێ (بەیتا قیامەتێ‌یە) بەلێ بێ گوروڤ و بەلگە .
٣ ـ بو پر رونکرن ئەڤ هوزانە (١١٨٦) رێزە نوکە هەمی ل دەف منە .

چاویلکەکەم ـ پاشماوە

ترم نەئەدی .. لە پڕ گەڵای دارەکانم باش دی ... هەموو شت لەپێش چاوومدا گۆڕا بە دیقەت سەیری دەوورو بەری خۆمم کرد .. وەکو بڵێیت دونیا بە من درا .. هەندە بەزەوق‌و لەزەت بوو لام ، هەرگیز ئەو کات‌و لەزەتە دووبارە نابێتەوە .. هیچ شتێك ئەو کاتە خۆشانە ناگەڕێنێتەوە .. ئەوەنـدە خۆشحاڵ بووم هەستم ئەکرد لە دایك پەیدا بووم .. دونیـــا واتایێکی تازەی بوو لام .. لە خۆشیدا سەر تا قاچ خۆمم نەناسیەوە .. کە چاوێلکەکەم لابرد دونیا لـــە پێش چاووم تاریك بووەوە .. بەڵام ئەمجارە زۆر دڵنیاو خۆشحاڵ ببووم .. ئەم ڕووداوەیەم هیچ بۆ دایکم نەگێڕایەوە چونکە چاوێلکەکەی لـێ وەر ئەگرتمەوەو باشیش سەرو گوێلاکی دار کوت ئەکردم هیچ دەنگم نەکردو چاوێلکەکەم نایە گرفان‌و لـــە دیدەنی دونیای تازە سەرخۆش‌و سەرمەست بــوو بووم .

ئەو ڕۆژە کە چوومە قووتابخانە لـــە دواوە دانیشتم ، ویستم چاووم بەو چاوێلکەیە تاقـــی بکەمەوە .. مامۆستا کەمنی لە ڕیزی دواوە بینـی بیری سەیر سەیری ئەکردو لە ژێر چاویشیەوە جار جار تێی ئەڕوانیم ، لای سەیر بوو کە من لە ڕیزی دواوە دانشتوومە .. بیری لەوە ئەکردەوە کە دیارە فێڵێکم بە دەستەوەیە .. قووتابیەکانیش کەم یـان زۆر سەریان سووڕما بوو ، بە تایبەتی ئەوانەی لـە حاڵی من تێ گەیشتبوون .

کە مامۆستا خەریکی دەرس ووتنەوە بوو ، چاوێلکەکەم لە گرفاندا دەر هێناو بە هێمنی لە سەر چاووم دانا .. شتێکی سەیرم لێ‌پەیدا بوو .. دەم‌و چاوێکی زل .. لووت درێژ .. هەر باوك مردوویەك منی بەو شێوەیە بدیایە یەکسەر پێکەنین دای ئەگرت. قوتابیەکان خوا خوایان بوو من بەو شێوەیە ببینن ، کاتی مامۆستاکەمان چاوی بە کەوت چەند دقیقەیەك تەماشای سەرو سیمای کردم . من ئاگام لە مەسەلەکە نەبوو .. خۆمم لە بیر چووبووەوە .. کە لە ڕیزی یەکەم بە هەزار خۆ منیش کردن‌و زەممەتی‌یـەك نووسینی سەر تەختە ڕەشەکەم ئەخوێندەوە ئێستا کە لە ڕیزی دوا دواوە وەکو بولبول ئەیخوێنمەوە .

خەریکی دەرس بووم هیچ ئاگام لەو کەیـن‌و بەینەی دەوروبەرم نەبوو زۆریش هێمن بـــووم، بەڵام مامۆستاکەمان وای بیر ئەکردەوە کە من یاریەکی تازەم بە دەستەوەیە بۆ گاڵتە کردن بەودا .

لە پڕدا وەکو پڵنگێکی تووڕە پەلاماری دام‌و وتی:
ـ بەه ! بەه ! ئەم شتە دەعبابەی سەر چاوت چی‌یە ؟ دیارە تیاترۆ خانەمان داناوە ؟

تا ئەو وەختە پۆلەکە زۆر کروکپ بـــوو ، قووتابیەکان خەریکی خوێندنەوە بوون . کە مامۆستا ئەمەی‌ووت قووتابیەکان ڕوویان چەرخاندە دواوە ، کە چاویان بە چاوێلکەکە کەوت‌و منیان بەو شێوەیە دی وەك بوومە لەرزە بە جارێك دەنگی پێکەنین پۆلەکەو قوتابخانەکەی تەکان‌دا ئەم کارەساتە زیاتر مامۆستای تووڕە کرد .. ئەو وا تێگەیشت کە ئەم شتانەی کـە ڕوویدا هەمووی بۆ گاڵتە کردنە بەو بوو هەستم کرد بە مەترسیەك کرد وامزانی تووش گێچەڵێك ئەبم ، ویستم بە پەلە چاوێلکەکە لە سەر چاووم لا دەم ، بەڵام قیرە لە مامۆستا بەرز بووەوە :

ـ لێی گەڕێ ، با بەڕێوەبەری قووتابخانە بـــەو شێوە بتبینێ .. تۆ بە کتێب‌و دەرس خوێندن چی؟

بێ دەنگی پۆلەکەی داگرت .. منـی بێچارە دەست‌و قاچم لێ وون ببـوو .. لال بـــووم .. نەمزانی بڵێم .. مات‌و بێ دەنگ چاوێلکەکەیش لـــە سەر چاوم دایەو خێرا خێرا تەماشای مامۆستایش ئەکەم .. مامۆستا هاتە نزیك تەختەکەم .. دەستێکی لە پشتی دانابوو ، ئەوی تریشی ئامادە کردبوو بـــۆ لێدانم تووڕەیەکەی لە رادە بەوەر بوو وتـــی : « هەستە بڕۆ دەرەوە ، یالله هەستە وون بە » .

منی چارە ڕەش ، لە شوێنی خۆم هەستام .. چاوێلکەکە هێشتا لە سەر چاووم بوو .. مامۆستا دارێکی لێ دام‌و چاوێلکەکە کەوتە سەر ئەرزو شکا. ویستم هەڵی گرم بەڵام مامۆستا دوو داری تریشی لێی دام ، ماوەی ئاخ‌و داخ نەبوو .. خۆمم دەرپەڕاند بەڕێوەبەرایەتی قووتابخانە کۆڕی بەست بۆ ئەوەی بڕیار دەن لە قووتابخانە دەرم کەن .. کە بانگیان کردم ئەمەم پێ‌ڕاگەیەنن .. بـــە سەرهاتی نیوە کوێری خۆمم بۆ گێڕانەوە .. لە سەرەتادا بڕوایان نەکرد .. بەڵام ئەمەندە بە سۆزو ڕاستی باسی خۆمم گێڕایەوە لە دڵو دەروونی هەموویان تەئسیری کردو ئەسەری مابەوە .

کە دڵنیا بوون من نیوە کوێرم .. داوای لێ بووردنیان کردو مامۆستاکەش وتی (ڕۆڵە ئەبوایـــە زووتر قسەت بکردایە) . دوای ڕۆژێك مامۆستاکەم لە دوکانی لالە سولەیمان چاوێلکەیەکی تازی بۆ کڕیم لەو ڕۆژەوە بوومە چاوێلکە لە چاو .

Institut Kurde de Paris

دەقی وتارەکەی سەرەکی ئەرماندە صدام‌حسین لەکاتی بەخشینی مەدالیای ئازایەتی بە دەستەیە لە جەنگاوەرە پاڵەوانەکان

پاشماوە

پاشە رۆژیان بکەن‌و .. راپەرین بەرامبەر بەو جۆرو ستەمەی کە لە تارانەوە دێ‌و دەیەوێ عیـــراق بگرێتەوە بـــەڵام ئـــای چەنـــدە دەستدرێژیکەران نائومێدن چۆن عیراق دەدەین لە کاتێکدا کەعیراق لە هەموو مێژوویا بەوە ناسراوە کە وڵاتی سەربەرزی و پیاوەتی‌و بیروباوەڕە .

هی واهەن کـــە لەسەرەتاوە وایـــان بردوەتە مێشکیانەوە کـــە عیـــراق ئاسانەوەو لەپێشەوەی ئەوانەی ئەم شتانە دەبەنە مێشکیانەوە کاربەدەستانی سووریان .

لەو نوکتانەی کەبۆتان دەگێرمەوە .. لە دوا سەردانی خامنەئیدا بۆ دمشق کەچاوی بـــە حافظ اسد کەوت تیایا حافظ اسد داوای کرد کە باسی حوکم بکرێ لە عیراقدا .

حافظ اسد بەخامنەئی وت کەمەکەی بۆ ئێوەو زۆرەکەی بۆ ئێمەو ئێمە بە نیواو نیو ڕازی نابین حافظ اسد مەبەستی چی‌یە .

حافظ اسد لەو کەسانەیە کە دەزانن ئـــەم جۆرە قسانە خەیاڵ پڵاون‌و من دڵنیام ئەوە دەزانێ ئەمە خەیاڵ پڵاوە بەڵام بەدەستی ئەنقەست مەبەستی ئەوەیە خەیاڵێکی تـــازە بخاتە مێشکی شێتە گومان لێ کراوەکانی تارانەوە بۆ ئەوەی سەرونە ســـەر کەفی صابوون .

خامنەئی وتی مادەم حافظ اسد نایەوێ نیوەی حوکممان بداتێ ئەمە ئەوە دەگەیەنی دەستی گرتبێ بەسەر مەسەلەکەداو بـــەم جۆرە دەبێ ئێمە تەپڵی شەڕ قایمتر لێدەین‌و دەبێ خەڵکی تریش بەرەو شەڕ ڕەوانە بکەیـــن .. سەیرکەن دوژمنانتان چـــۆن بیردەکەنەوە .

لەســـەر ناهەقـــن

پاش شەڕە دلێرانەکانـــی ڕۆژهەڵاتی بەســرەو ڕۆژهەڵاتی میسان‌و ڕۆژهەڵاتی دجلـــە کە ئەنجامیان دەزانـــن‌و دوژمنیش‌و هەموو جیهانیش ئەنجامیان باش دەزانێ کوێخاکانی تاران دانیشتن بـــۆ ئەوەی باسی شکانیان بکەن‌و گەیشتنە چەند ئەنجامێك .. هەموویان ئەنجامی بێ‌قیمەت بوون‌و تائیستا دوورن لەوەی کە بگەنە ڕاستی ئەوەی بۆچی سەرناکەون‌و بە ئاسانی‌و بێ لێکۆڵینەوە بەقووڵی‌و بەدرێـــژی سەرناکەون چونکـــە لەسەر ناهەقن‌و سەرناکەون چونکە گەلەکەیان یا بەشێکی گەلەکەیان دەرکی بەوە کردووە کە بێ ئامانج شەڕ دەکاو زۆر لەئێرانی‌یەکان هەستیان بەوە کردووە کە مەبەست لە درێژە پێدان بەشەڕ سەرشۆڕکردنە بۆ نیازی بەدی ئەوانەی کە لەکێشەی دەسەڵات وەرگرتندان لەتاراندو بۆ نیازە بەدەکانی خومەینی .

ســـەرکردایەتی سیاسی بەپـــێی هەمـــوو تێڕوانینێکی ستراتیژی پێویستە لەســـەری خـــۆی ماندوو بکا بۆ ئەوەی شانۆیەکی ڕاست‌و باش ئامادە بکـــا بـــۆ هێزە چەکدارەکانـــی لـــەم مەیدانانەی خوارەوەدا .

ئابووری – کۆکردنەوەی گەل لەسەر ڕاستی– سیاسەتی دەرەوە – ڕاگەیاندن بەو ڕادەیەی پێوەندی لەگەڵ ڕاستیدا هەیە .

سەرکردایەتی‌ی سیاسی لە تاراندا ئەرك دەخاتە سەرشانی سەرکردایەتی‌ی سوپایی بێ ئەوەی ئەرکی دەرکردنی بڕیاری ڕاستی بۆ ئاسان بکا ، لەسیاسەتی دەرەوەدا شانۆی چالاکی تێك دەدەن‌و لە ڕاگەیاندندا شانۆی چالاکی تێك دەدەن چونکە ڕاگەیاندن چـــی دەگەیەنێ .. ڕاگەیاندن ئەو ئاوێنەیەیە کە بارودۆخی ئێستا دەردەخاو ئەگەر بارودۆخ خراپ بـــــوو ڕاگەیاندن ناتوانێ وێنەی ناشیرین جوان بکا .

تاقە ڕێگا لە بەردەمیانا

لە ئابووریدا ئابووری ئێرانیان وێران کرد کـــە وابوو تاقە ڕێگایە کە لە گێروگرفت ڕزگاریان بکـــا ئەوەیە ئازایانەو ئاقڵانە ڕوو بکەنە خۆیان‌و هەســـت بەوە بکەن کـــە لەســـەر هەڵەن‌و پێویستە لەسەریان شەڕ بوەستێنن ئەگینا ئێران تووشی کارەساتـــی وا دەبێ سەرەتای هەبێ‌و کۆتایی نەبێ .. ئەم قسەیەمان لەسەر تۆمار بکەن بۆ ئەوەی سەیری بارودۆخـــی لەمەودوا بکەن .. لە ئەنجامی شەڕەکانی ڕۆژهەڵاتی بەسرەو ڕۆژهەڵاتی میسان‌و شەڕەکانی ڕۆژهەڵاتی دجلە بکۆڵنەوەو بگەنە ڕاستی لە دەرەوەی ئەم چوارچێوەیە لەو ئەنجامانەی کە پێی گەیشتن ئەوەبوو پێویستە لەمەولا لەچۆنیەتی ئەمسەرو ئەو سەرکردن بە سوپا بکۆڵنەوە بەجۆرێکی وا کۆبوونەوەکەیان لەعیراقی‌یەکان بشارنەوەو نەبشهێڵن بە ژمارەیەکی ماقـــــووڵ بجووڵێنەوە لەبەردەمیانا .

ئێوە دەزانن شتی وا موستەحیلە لە شەڕێکی درێژدا لای دوو جۆرە بیرکردنەوە بیرکردنەوەیەکی زانیاری‌یانەی مەوزووعی‌و لەســـــــــەرخۆ و بیرکردنەوەیەکی سەرەڕۆ لەو بەرەوە لەئێران کـــە لەسەر خەرافات‌و تەلەکەبازی‌و جادووگـــــەری دامەزراوە هیچ جووڵانەوەیەکی وا نییە کوت‌و پڕ بێ بۆمان هەتاکو لەبواری تاکتیکی بچووکیشدا .

هەروەها لەوشتانەی کەپێی گەیشتن ئەوەیە لەنەخشەی وابکۆڵنەوە کە هەڵخەڵەتێن بـــێ‌و هەروەها لایـــان وایـــە هـــۆی سەرنەکەوتنەکانی پێشوویان هاوکاری‌و ڕێك‌وپێك نەکردنی تەواوە لە نێوان سەرکردایەتی‌یەکاناو لەبلەی ڕاپەڕاندنـــــدا لەنێوان هێزە چەکدارەکانیان‌و پاسدارانی خومەینیداو. لایان وایە ئەگەر ئەم مەسەلە ئیداری‌یەیان چارە کرد دەرگای عیراقیان بۆ دەکرێتەوەو بەم جۆرە دەستیان کردە لێکۆڵینەوەو مەشق پێ‌کردن‌و کۆکردنـــەوەو ئەمسەرو ئەوسەرکردن لە مۆڵگادا لە شوێنێکەوە بۆ شوێنێکی تر ئەنجام چی بوو پاش ئەمەیش دەستیان کردە ڕاگەیاندن‌و قسەکردن ووتیان نەخشەی وامان داناوە عیراقمان لەبەردەما بکاتەوە بەڵام بەیارمەتی خواو بەهیممەتی غیرەتداران عیراق هەمیشە ڕاست‌و بەهێزو بەگەورەیی بەڕووی بستەباڵاو تەلەکەبازیدا ڕادەوەستێ چ ئەوانەی لە قوم‌و تاراندا کەوتـــوون یائەوانەی لەدەرەوەی ئێرانەوە یارمەتی‌یان دەدەن چونکە عیراق لەسەر هەقەو ئەوان لەسەر ناهەق .

سڵاوم بۆ برا جەنگاوەرەکانتان‌و بە یارمەتی خوا هەمیشە بەسەربەرزی دەتانبینین‌و دوژمنتان تـــا نیازی ئەوەی بێ بەها باڵاکانتان تێکدا لەســـــەر شۆڕی‌دا دەبێ بەیارمەتی خوا .

جەنگامەیە – پاشماوە

دل‌پاکی‌و دلسۆژی‌و وەفاداری‌و قوربانی‌دانێ روهن‌و تاشکەرا بۆن دڤی شەڕی‌دا .. هەروەسا بەخشین‌و پێش‌کێش کرنا زێرو ماڵی بۆ مکوم‌کرنا جەنگـــا مەیا پیرۆز .. جەنگا قادسیا صدامـــی باکـــو براستی ژ دەرگەهەکێ بەرفرەه چۆیە دمێژوویێداو خۆ مکوم کری‌و بنەجیهـ‌کری بۆ هەمی جیهانـــێ کو مللەتەکێ عیراقی یێ پاڵەوان یێ هەی‌و وەکـــو شێرا کورێت ڤی مللەتی‌یێکڤە دراوەستاینـــە دژی هەر دوژمنەکی‌و هەر کەسەکێ نەماعی‌یا خـــــود ببەتە ئەردو ئاڤێن عیراقێ .. عیراقا شۆرەشێ ..

هەرجارەی نووسینك – پاشماوە

تامە زرۆیی بینینی بەرهەمی هونەرمەندانی کوردی کـــرد چـــۆن ، لە چ ڕێگەیەکەوە، ئاستـــی بەشێـــك لە بزووتنەوەکا شێوەکـــاری بزانێ‌و شارەزایی‌و زانیـــاری تەواوی دەست بکەوێت .. بێ‌گومان هیـــچ ..؟! .. کەواتە بۆ .. ؟! تۆ بڵـــێی هەتا ئێستا ، بەرهەمـــی چەنـــد هونەرمەندێکـــی ڕەسەنی کوردبمان ، نەبێت کە هۆڵی ئەو پێشانگـــاو مۆزەخانە گەورانە (کـــە هێشـــتا نەخشـــەی نەکێشراوە) ، پڕ نەکەنەوەو تابلۆکان لە ئامێز نەگـــرێ وپڕ بە پێستی ئەو شوێنانە نەین ..

بێ‌گومان ، ئەم هەنگاوە پیرۆزە .. بۆ پەرەسەندن‌و پێشکەوتوونی بزووتنەوەی شێوەکاری هاوچـــەرخ‌و دروستکردنی قۆناغێکـــی مێژوو .. هەر هیچ نەبـــێ بووژانەوە پاراستنی بەرهەمی هونەری چەرخی بیستەم .. کە ئەمەش ڕێزو نـــرخ پێدانە بە تیرڕوانیـــن بـــۆ هونەری شیوەکـــاری کوردبمان .. !

« کالیدۆنیا » ... کێشەیەکی سیاسی‌یە فەرەنسای بێزار کردوە

کالیدۆنیا دوورگەیەکە ژێردەستەی فەرەنسایەو کەوتۆتە ئۆقیانووسی هادی‌و دانیشتوانی دوو بەرەن بەرەی یەکەم «کاناك» یان پێ دەڵێن کە دانیشتوانی ئەسڵی دوورگەکەن‌و ژمارەیان ٦٠ هـــەزار کەسەو بەرەی دووەم «کلدۆش»یان پێ دەڵێن‌و ئەوانەن لـــە ئەوروپاو فەرەنساوە هاتوون‌و لەم دوورگەیـــــەدا نیشتەجێ بوون‌و ئێستا هەموو ڕۆژێ شەڕو بەزمە لەنێوان ئەم دوو بەرەیەدا .

حکومەتی فەرەنسا خراپ لەم شەڕو بەزمـــە بێزار بوەو لە کۆبوونەوەیەکی ئەنجوومەنی وەزیراندا بڕیاری‌دا بە دانانی ئەدگار بیزانی بەلێپرسراوی ئەو دوورگەیەو کارکردن بە دوولادا ، یەکەم چەسپاندنی باساو پاراستنی فەرەنسایەکان لـــەو دوورگەیەو دووەم ڕاوێژکردن بۆ دانی حوکمی زاتی یـــــان سەربەخۆیی تەواو بە دوورگەکە .

وێنە بەرادیو

لەندن : مەلیك حسین مەلیکی ئەردەن لەگەڵ مارگریت تاتشر سەرەك وەزیرانی بەرتیانیا بەر لـــە دەست کردن بەگفتوگویان لە لەندن .

ستوکهولم : وەرگری پاداشتی نۆبڵ لە زانستی فیزیادا بۆ ساڵی ١٩٨٤ لەکاتی وەرگرتنـــــی پاداشتەکەیدا .

ئۆسلۆ : قەشە ویسموند توتو لـــە خواروی ئەفەریقا پاداشتی نوبڵی ئاشتی بۆ ساڵی ١٩٨٤ لە ئۆسلۆ وەر دەگرێ .

وەرزشەوانی سۆڤیەتی ئەلکسندەرکیرلو ڤیش لەکاتی بەرزکردنەوەی ١٩٠ کغم‌دا لەپێش برکێیەکدا کە لە کەندا کرا .

گفتوگوی – پاشماوە

ووت کە لە پیشـــانگاکەدا ڕەچاوی بەشی دەزگای ئێمە نەکراوەو .. بڕیاریان داوە بێ بەشمان نەکەن .

● بەڕای مـــن مەسەلەی درەنگ گەیشتنی گۆڤـــارو ڕۆژنامەکان کێشـــــەیەکی گەورەیە ... تەنانەت زۆر جار ، برادەرانی فەرمانبـــەر لێرە تاقەتیان نامێنـــێ‌و دای دەخەن‌و .. ڕۆژنامەکـــــە بۆ ڕۆژی دوای ئەو دەکاتـــە دەست خوێنەر !

– بۆ چارەســـــەرکردنی تەواوی ئەم کێشەیە هـــەر ئەمرۆ ڕێ‌کەوتووین بچینـــە بەغدا .. چونکە بەڕای مـــن ڕۆژنامەو گۆڤار وەکو نانـــی بەیانیان وایەو نابێ ســـارد بێتەوە .

● چاوەڕوانین ... ئەی دەربارەی ڕۆژنامـــــــە عەرەبی‌یەکان .. بەتایبەتـــی ئەوانەی کە لە بەغـــــدا دەست‌دەکەون ، کەچی ببڕای ببڕ یەکێ لەو ڕۆژنامەنە ناگاتە دەستمان ؟

– ئەمەشیان هەر ڕاستە. تەنانەت لە یەك دوو ڕۆژنامە بترازێ ، هیچ ڕۆژنامەیەکی عەرەبی کە پەیوەندیمـــان لەگەڵیاندا هەیە ناگاتـــە هەولێر ... لەکاتێکا کـــە خوێنەران بەشێکی زۆربان لە هەواڵـــی ئـــەو چاپکراوانە دەپرسن ، ئەمەیان لە چەنـــد ڕۆژێکی کـــورت بڕیـــاری چارەسەرکردنی دراوە .. . بەڵام بەکوێرەی گۆڤارەکانیش بۆ نموونە « الوطن العربی »و گۆڤارەکانی‌تر ژمـــارەیان زۆر کەمەو تەنیا بەشێکـــی زۆری دەگاتە کتێبخانەکان ... کە هەوڵ ئەدەین ژمارەیـــان زۆر کرێ .

● **هەندێ لەو کتێبخانانە زۆر ژمارەی گـــۆڤـــارو ڕۆژنامەیان ددورێتـــێ‌و ، هەندێکی‌تر کەم ... بۆچی ؟**

– بەئێمە وابێ هەموویـــان ڕازی‌بن‌و ئامادەشین کـــە گلەیی ڕاستەوخۆی ئـــەو خاوەن کتێبخانانە وەرگرین.

●● مایەوە سەر ئەوەی بڵێین کە ئەو قسانەمـــان تەواوکرد .. لەوکاتەدا لـــە نێوان کۆمەڵێك گۆڤـــارو ڕۆژنامە « هاوکاری » گەیشت ... کاك نشات کـــە کیای ئیش‌کردن‌و دلسۆزی تێـــدا بەدی ئەکرێ بەکرێکارەکانـــی ڕادەگەیاند ... «هاوکاری» لەگەڵ هەموو دەســـتە خوشکەکانـــی بکەیەنـــە خەڵك ... !

پیرۆزبایی

برادەری خۆشەویستمان کاك هیرش محمد امین لـــە دەستەی نووســـەرانـــی هاوکاری هەفتەی ڕابوردوو لەگەڵ هاوسەری ژیانیـــا چوونە قەفەزی زێرینـــەوە بە نـــاوی دەســـتەی نووسەرانەوە پیرۆزبایـــی لێ‌دەکەین‌و بەختـــەوەری ئیستاو پاشـــەڕۆژیـــان ئاواتمانە .

Institut Kurde de Paris

هەرجارەی نووسنێك

نەبوونی مۆزەخانەی هونەری شێوەکاری

لە ناوچەی کوردستاندا

نووسینی :ـ بورهان هەژار

نەبوونی نووسین‌ولیکۆڵینەوەو ڕەخنەو وەرگێڕانو ، ... هتد .لەسەر هونەری شێوەکاری کوردیمان ، بە شێوەیەکی کەم ، کە چاپو نامەخانەی کوردی بە تەواوی لێی‌بێ بەشەو بەکەمی نووسراو باس‌دەبینرێت لەسەر زانیاری هونەری .. بێ گومان نەخولقاندنی بارو دۆخێکی‌لە بارو پەرەسەندوو لەگەڵ دوواکەوتویی ئاستی‌ڕۆشنبیری‌و کەمی زانیاری بینەر لەسەر هونەری‌شێوەکاری‌و نامۆ بوونو سوود وەرنەگرتنی بینەربەرامبەر بە بەشێك لە شێوازی هونەری هاوچەرخ،لەگەڵ نەڕەخساندنی بزووتنەوەیەکی بەردەوام کەخاوەنی پلەو پایەیەکی بەرزو پتەو بێت لە دیاردەی‌شارستانی ئەمڕۆماندا ... ئەمانە بوونەتە هۆی ئەوەی‌بزووتنەوەی شێوەکاری ، لە قالبو قۆناغێکی تەسكو‌گێژاودا بپێزێ ، لەگەڵ نەبوونو نەڕەخساندنی‌هەنگاوێکی پتەوو بەردەوام لە لایەك .. لە لایەکی‌ترەوە ، نەبوونی پێشانگاو مۆزەخانەیەکی بەردەوام لەکوردستاندا ، کە بەرهەمی هونەرمەندان لە ئامێز بگرێ .. بۆ ئەوەی ببێتە بتکەیەکی جێگیر بۆسەردانی جەماوەر لە دیدەنی‌و سوودوەرگرتن‌وبینینی کاری هونەری .. بێ‌گومان ، ئەمەش خۆی‌لە خۆی‌دا ، هەنگاوێکی پیرۆزە ئەگەر بسازێنرێ لەپەرەسەندنی ژێر خانی کۆمەڵ .. لێرەدا مافی‌گشت لایەکمانە کە بپرسین : ئایا بۆچی تائێستا ، ئەو دەزگاو دامەزراوە ڕۆشنبیری‌و هونەریانەی لە کوردستاندا کاریان بەدەستەو ، ئەم ئەرکەن لە ئەستۆدایە ئاوڕێکیان لەم لایەنە نەداوەتەوە ...

بۆ دروستیوونی، پێشانگاومۆزەخانەیەکی هونەری کە بەرهەمی هونەرمەندانی تیاگرد ببێتەوەو هێزێك بێت بۆ پاراستن‌و پشتگیری‌و بەفیڕۆ نەچوونی ڕەنجی چەندان ساڵەوچاودێری‌کردن‌و مانەوەیان ، کە تێکڕای خەڵکی ،بیبینن‌و بتوانن بچنە دیدەنی‌و سوودی تەواویان‌لێ وەربگیرێ ... ! بۆنمونە ئەگەر چاوێ بە ڕووی‌پێشانگاو مۆزەخانە بەردەوامیەکانی ، شاری‌بەغدا بگێڕین ، وەك مۆزەخانەی پێشەنگ (متحف الرواد)و پێشانگای مۆزەخانەی نیشتمانی(متحف الوطنی)و ... هتد .. کە ڕۆژی بەسەدان‌و هەزاران بینەرو ڕووی تێدەکەن‌و دەچنەدیدەنی‌و تەماشاکردنی تابلۆو بەرهەمەکان کە تێکڕاسوود بەخش‌و شارەزابونی زیاتری جەماوەری هونەریە،لەسەر زانیاری هونەرو ئاشنابی بەرهەمی هونەرمەندانە بە بینەر ... ! من بەشبە حالی خۆم کە بۆدیدەنی ئەم شوێنە پیرۆزانە دەچم ، کە زیاتر تینوێتی‌هونەری خۆمی پێ ئەشکێنم! گریانم دێو دەستەوسان‌ڕادەوەستم بەرامبەر بە تابلۆکان بێ‌گومان ، هەرهیچ نەبێ ڕەخساندن‌و کردنەوەی پێشانگاومۆزەخانەی بەردەوام بۆ خڕبوونەوەی بەرهەمی‌هونەری ناوچەی کوردستان، لە لایەك کە دەبێتە زیاترناساندن‌و ئاشتایەتی بە بینەرو ، نووسین‌و لێکۆڵینەوەی هونەری بە پێزو ، نزیك‌بوونەوەو بەتین‌کردنی پەیوەندی نێوان هونەرمەندان ...

لە لایەکی دیکەوە ، ڕێزلێنان‌وپشتگیری کردنی هونەرمەندانە ، لە ڕەنجی‌هونەریاندا‌و زیاتر ئەبێتە هۆی پەرەسەندن‌و تیرڕوانین‌بە چاوێکی ڕێزەوە لە گەشەسەندنی بزووتنەوەی‌شێوەکاری‌دا باشە ، ئەگەر بێتو برا هونەرمەندێك ،یابینەرێکی بەسرایی ، یا بەغدایی ، یا ناسری ، یا ... هتد هات بۆ کوردستان‌و

بروانە ل ١١

« کوێر ئوغلی »

لەسەر شانۆی سلیمانی

لە ڕۆژی ١٢ـ٢ـ١٩٨٤دوەلەسەر شانۆی مەڵبەندی چالاکی قوتابخانەکانی‌سلێمانی تیپی شانۆی سالار یەکەمین بەرهەمی شانۆیی‌خۆی پێشکەش ئەکات ، ئەم بەرهەمە نۆبەرەی بەشانۆکەری « کوێر ئۆغلی»بە کە هونەرمەند شەفیق‌محەمەد ئامادەی کردووەو دەری هێناوە . ژمارەیەك‌لە هونەرمەندە لاوەکانی ئەم تیپە بەشداری نواندنی‌ئەکەن .

هاوڕێیانی جیهانی منداڵان

شنۆ نوری

ئەیهاب مهدی

لە دەزگای نیشتمانی‌بڵاوکردنەوەو دابەش کردن لە هەولێر

گفتوگۆیەکی سەربەست

ڕۆژنامەو گۆوارو کتێب لە ژیانی ڕۆژانەی کۆمەڵانی خەڵکدا ، ڕۆڵێکی فراوانی شارستانی دەگێڕێ‌و بەکێکە لە پێداویستی‌یە پێشکەوتووەکانی ژیان . ژمارەی خوێنەران ڕۆژ بەڕۆژ لە زۆربووندایە ، وە لە کوردستاندا ئەم وێنە ڕووناکە زیاتر دەردەکەوێ ...

دەربارەی چاپەمەنی

بەڵام ئەوەی دەی‌بینین‌و زۆر جاریش لە خەڵکی‌ترەوە دەی‌بیستین ئەو ڕاستی‌یەیە کە مەسەلەی چاپەمەنیەکان لە ڕووی دابەش‌بوون‌و گەیشتن بەدەستی خەڵك بووە بەکێشە ... بۆ ئەم مەبەستە چوونیە دەزگای نیشتمانی بۆ دابەش‌کردن‌و لەوێ لەگەڵ کاك نشات محمد گفتوگۆیەکمان ساز کرد .

● پێشەکی با لە کتێبە کوردیەکانەوە دەست پێ‌بکەین ، کە لە پیشانگاکەتان دەگەڕێین کتێبی کوردی تێدا نابینین .. لە کاتێکا کە ڕۆژ نیە دەیان کتێب نەکەوێتە بازاڕەوە ؟!.

ـ ئەم دیاردەیە شتێکی ڕاستەو لە سەرای دەزگاکەدا لە یەك دوو کتێب بترازێ ، هیچ بەرهەمێکی تر بەدی ناکەیت ، بەڵام وانەبێ ئەمە وەکو خۆی بمێنێتەوە ،

بەڵکو لەم چەند ڕۆژانەدا کە ماوەیەکی کورتە ئەرکی لێ‌پرسراویەتی ئەم دەزگایەم پێ سپێردراوە ، پێش هەموو شتێ بڕیارماندا بە کردنەوەی بەشێکی تایبەتی بە کتێبو چاپەمەنی کوردی ، بەتایبەتی بۆ هەولێر کە مەڵبەندی ئۆتۆنۆمی‌یەو زانکۆو دانیشگای فراوانی تێدایە .. بۆ ئەم مەبەستەش داوای هاوکاریمان کردووە لە هەموو دەزگا ڕۆشنبیریەکان ..لە پیشانگاکەدا بەشی کتێبی کوردی بەلایەنێکی دیار دەمێنێتەوەو تەقەللا دەدەین ڕۆژ بەڕۆژ فراوانتری بکەین.

● ئەوەی هەستی پێ دەکرێ ، ڕۆژی چەندان کتێبی نوێ بەزمانەکان

دەگاتە کتێبخانەکانی بەغدا ، کەچی خوێنەری ئێمە لێیان بێ‌بەشە ...

خۆیان شتی دەزگاکە وەرناگرن لەبەر ئەوەی هەندێکیان تەنیا لە هاوین‌و

ـ بەکوێردی ئەو نەخشەیەی کە بۆ پێشکەوتنی شێوەی ئیش‌کردنی دەزگاکە دامان ناوە . دەبێ بەشی تایبەت بۆ کتێبە تازەکان بکرێتەوە ج بۆ فرۆشتن‌و ج بۆ مانەوەی لە پیشانگا ... بڕیاریش دراوە بەوەی هەر جارەی مانگێك بخابەنێ ...

● قەزاو ناحیەکان بێ‌بەشن لە هەموو شتێك کە دەردەچێ ...

ـ داوامان لە هەموو وەکیلەکانمان کردووە . بەڵام هەندێ لەو قەزاو ناحیانە

لە کاتی کەشتو گوزار دەیکەنەوە ...

● زۆر جار ڕۆژنامەو گۆڤارەکان بەڕۆژێك دوای گەیشتنی دەگاتە دەست خوێنەران ، کە ئەمە هەم کار لە ڕۆژنامەکەو هەم کار لە ئیشی دەزگاش دەکات ؟

ـ بۆ ئەم مەبەستە بڕیارمان داوە بە ئیشك‌گری یەکێك یان زیاتر لە یەکێك لە فەرمانبەران تا گەیشتنی ڕۆژنامەو گۆڤارەکان‌و ئەم کێشەیە پێویستی بەچارەسەرکردنی بەپەلە هەیە ..

● ڕەواجی (هاوکاری) چۆنە ؟!

ـ ڕۆژنامەی هاوکاری زیاتر لە هەزار دانەی لێ بڵاودەکرێتەوە لە هەولێر . ڕاستی‌یەکەی مەسەلەی زۆری‌و کەمی لە فرۆشتنی‌دا دەگەڕێتەوە بۆ ژمارەکە خۆی ...

● ئەی پیشانگاکەتان ؟

ـ بەڕای من کارێکی سەختە کە ئەم پیشانگایە دووربێ لە هەندێ گۆڤاری کوردی‌و کتێب . بەڵام کێشەکە تەنیا لەوەدایە کە ئەوان خۆیان تەنیا بەشی کتێبخانەکان ئەنێرن‌و بیر لە پیشانگاکە ناکەنەوە .. هەروەکو دوێنێ ئەمەم بەبرادەرانی گۆڤاری «کاروان»

بروانە ل ١١

شێرزاد عبدالرحمن

بیرێکی پاگوزاری

هەس .. هەسی‌و ...
هەس .. نیەسی‌و ...!!

نەخشەی گەشە پێدان‌و ئاوەدان کردنەوەی شارەکانی وڵات مەرکەزی دادەنرێت‌و لە چوار چێوەی نەخشەی گشتی‌دا ، بێگومان لە حاڵی‌وادا ، ڕووی نەداواوەو ڕووش نادات بۆ نموونە کە نەخشەی گەشە پێدانی شاری سلیمانی دابنرێ لە نەخشەی مەرکەزیدا بوترێ فلان گەرەك ئاوەدان بکەنەوەو فلانە گەرەك واز ای‌بێنن ، ڕاپەراندنی نەخشەکە بەو جۆرەی سەرجەمی شار بێ بەش نەبن لەو ئاوەدانی‌و پەرەپێدانە ئەکەوێتە ئەستۆی داموو دەزگا بەرپرسیارەکان لە خودی شارەکە .. کەچی لە سلیمانی « بۆ نموونە»و لە هەندێ شوێنی تر ئەو « هەندە داموو دەزگایە» چاویان بۆ گەرەکێ ئەبێ بە چوار چاوو هەندێ گەرەکی تر هەتا ڕادەی ئەوەی لۆری خۆڵەکەشی بۆ نانێرن لەبیریان ئەچێتەوە .. لەو سلیمانیە بڕۆ سەیری شەقامو کۆڵانو شوستەو کارەباوو ئاوو ... هتدی خانوی ئەندازیاران‌و بەرانان بکەو دوایی ئاوڕێ لە گەرەکەکانی وەك خەبات‌و سەرشەقام‌و چواربـاغو مامۆستایانی بەسەرمان بەرەوە ... خۆ خەڵکی گەرەکی خەباتی داماو ئەڵێن هەفتەی جارێکیش لۆری خۆڵەکە تاقەتی نیە بەلاشمانا ڕەت‌بێ ، ئەی کێ جووە سەر بات لە شێوەکەی خوار سانەوی کوردستانی کچان ؟! ..

تۆ بڵێی شارەوانی‌و ئەندازیاران وایان زانیبێ نەخشەی پەرەپێدانی شارەکە هەر گەرەکەکانی خۆیان ئەگرێتەوەو نەبێ شارەوانی‌و شارەزاو دەزگای ترو نەخشەی تر بۆ گەرەکەکانی تر دابنرێ ؟! یان وادیارە ئەبێ خەڵکی ئەو گەرەکە لەبیر چوانە لەناو قوڕو لیتاوی زستاندا چارەڕووسیانە بچەقێن‌و چاو ببڕنە گەرەکە « ئاوەدانەکان »و بەناچاری لەبەر خۆیانەوە بڵێن ..

● چی بکەین هەسی‌و ... هەسی نیەسی‌و ... هتد .

● بەهرە ●

ئاوڕێك لە ڕابوردوو

● لە ژمارە ١٢ی ڕۆژنامەی« پێشکەوتن »دا ، کە ڕۆژی پێنج‌شەممە ١٥ـ٧ـ١٩٢٠دەرچووە ، ئەم ئاگاداری‌یە بڵاوکراوەتەوە :

« بۆزانین »

ناوی سلێمانی تا ئێستا لە دەفتەری ڕەسمی‌ی بەغدادو جێگاکانی تر(سلیمانیە)یان دەنووسی . بە ئەمری والی گۆڕرا . ناوی ڕەسمی لیواو شار لەمەولا بە (سلێمانی) ناو دەبرێت‌وەدەنووسرێت .

● هەروەها لە هەمان‌ژمارەدا ئەمەش بڵاو کراوەتەوە :

« بۆزانین »

چەند ڕۆژێك لەمەوپێش بە شەو هەندێ کەلوپەلیان لە ژن‌و منداڵی‌وەلی قەهوەچی دزیوە . هەر کەس ڕاستی‌ی ئەو دزە بڵێت‌و ئەو دزە بدۆزێتەوە لە لایەنی حکومەتەوە بەخشیشێکی باشی دەدرێتێ .

« سامان » ئامادەی ئەکا

لە ئەرشیفی کەلەپوری‌هەولێر

مام بەکر

پەنجا ساڵ چایەچی بووم ..

وەك « مام بەکری‌چایەچی » بۆی گێڕامەوە... جاران هەولێر هەتا گەردی‌سبەینێ ئاروان سەرای کوڕو کاڵان بوو ..

لە (بتوێنێ هەتا دەگەیشتە دەشتی ڕەشوان‌و مام خالان) لەگەڵ ئەوەڵی‌بەهارێ قەتاری مەڕو ماڵات‌و وولاخ‌و ئەسپی ڕەشەنیان گاز ددا ... جارێك بۆ کوێستانێ .. هەندێکیان‌لە گەرمیانێ دەکەڕانەوەو مەنزڵگاو دوا مەنزڵگاشیان‌لە هەولێری (خانی عەبۆی نالبەند) بوو .. ئینجا شەوانە ڕوویان دەکردە قاوەخانەو چایخانەکان تابەرەبەری بەیانی‌یان هەر چا خواردنەوەو قاوەخواردنەوەو مشت‌و مڕیان بوو ...

ـ مامە ئەمە چ ساڵێك‌بوو ... ؟

● ڕۆڵەکەم عەیامەکی‌دوورە ... من عومرم (٨٠) ساڵە زۆریان لەگەڵ ژیایم(٥٠) ساڵ من قاوەچی‌و چایەچی بوویمە لە هەولێرەی کە ئێستاکە تۆ دەیبینی . چایخانەم لە(ابن قەڵاتێ بوو) هەتا ئەو ساڵانەی دوایش هەر مابووچایچی کەم بوو ... هەر تەنها (مام عەبۆ قاوەچی‌و کریم قابغ‌و عثمان چایەچی‌و من) هەبوون لە هەولێرێ ...

ـ ئەو کاتی چایە بەچەند بوو .. ؟

● ئەو وەختی چای‌یەك ڕەنگ بە (٢) فلوسی بوو .. ؟

ـ بۆ لەگەڵ چای ئێستاکەفەرقی هەیە ... ؟

● کوڕی خۆم ئەوچابانەی ئێستا ، ئەگەر بهاتبایە ئەو بازاڕی زۆری‌لەسەر دەکەوتەوە ..

ـ پیاوە دیارەکانی‌هەولێر دەهاتنە لات ..؟

● ئۆ ... ئەدی کوهەزار ڕەحمەتیان لێ بێ (عزالدین مەلا فەندی‌و محمدفەندی‌و مجید نانەواو کاك سدیق ..) کە ئەمانە خەڵك زۆر ڕێزی لێ دەنان.

ـ ج ڕۆژەك زیاتر چایخانە قەرەباڵغ دەبوو ..؟

● بە کوڕی خۆ بڵێم بەرد بەری جێژنان‌و لە شەوو ڕۆژانی جێژنان ... جاران وەك ئێستا نەبوو کە جێژنە دوو ڕۆژی دەما شەوێ تا دەنگ گۆرانی‌و سەما بوو لە چایخانەی ...

لەو قەرەباڵقیەی جەژن هەر یەکێك بهاتبا عەترمان بەسەردا دەکرد ئەوێش جێژنانەی دەدانێ ...

ـ چەند منداڵت هەیە ..؟

● شەش منداڵم هەیە . بەڵام هیچ یەکیان ڕێی منیان نەگرت ..

هەندێکیان قوتابی‌ن‌و هەندێکیشیان خوێندنیان تەواو کردووە .

ـ ئەی کە خۆت بە بیر دێتەوە ..؟

● (عەزیز ئاغا) بەرەی قەوان‌و شتی وای پڕ دەکرد) ئەوجا لە لاوکەکی‌دانێ (خۆزی بە خۆزی داران مردن هەبوایە چونکەرێکەی هەمرانە بە لێ قەت‌و قەت پیر نەبوایە ..) ئەمینش هەندەك جاران بە ناو بازێڕی‌دا ڕادەبووڕم لەبەردەمی هەندێك چایخانان ڕادەوەستم‌و تەماشای قاوەجاغی ایان دەکەم ... عەمرێ من هیچی لەسەرهیچ نەمابە ... نە ڕۆژێوی کەش کراوەو نە هەڵمی‌سەماوەری زەرد ...

ـ زۆر سوپاست دەکەین‌داوا لە یەزدان دەکەین تەندروستیت هەمیشە چاك‌بێت ...

● زۆر مەمنون ...! بەس تو خوا ئەو ڕەسمەم لۆ بینێنەوە ـ بەسەر چاو ..

ناظم دلبەند

جیهانی منداڵان

چیرۆك بۆ منداڵان

ئاگادار بن

کابرایەکە دارفرۆش هەندێ داری لە دارستانێ کۆکردبۆوە . و بەکۆڵیدا بەرەو شار بۆ فرۆشتنی دارەکانی درێژوتیژ بوون . لە بەر ئەوە بە دەنگێکی بەرز هاواری دەکرد :

ـ ئاگاداربن !. ئاگاداربن ..

بەڵام کابرایەکی هێڕ و لامل بەقسەی نەکرد و لێی دوور نەکەوتەوە . یەکێ لە دارەکان لە چاکەتەکەی گیربوو دڕاندی .

کابرا زۆر تووڕە بوو . دارفرۆشی ڕاپێچی دادکا کرد . بۆ ئەوەی هەقی چاکەتەکەی لێوەربگرێ .

چونە دادکا . قازی چەند جارێ پرسی ئەم کارە چۆن ڕوویدا . کابرای دارفرۆش قسەی نەکرد و زمانی هێنایە کلیل . و یەك وشەی دەرنەبڕی .

قازی تووڕە بوو بە شکات کاری گوت :

ئەم کەڕەت بۆچی هێناوە؟ چۆن بتوانم شتێ لە مەڕ ئەم کارە بزانم . ؟ وا دەر دەکەوێ جەنابی قازی ، بەڵام کەڕ نییە کاتێ کە دارەکانی بەکۆڵەوە بوو ، بەردەوام بە دەنگی بەرز هاواری دەکرد : « ئاگادار بن ! ئاگاداربن ! ». قازی پرسی .«ئەی باشە ، گەر وایە بۆچی ئاگادار نەبووت ؟ » .

لە دوایدا بە قازی پرسی کابرای دارفرۆش کۆتای بە دادکا هێنرا ..

وەرگێڕانی شەمێران احمد

شیعر بۆ منداڵان

قوتابخانە

هۆ براینە ، خوشکینە
وەرن با شایی بکەین
ڕۆژێکی زۆر دڵگیرە
یەکەم ڕۆژی خوێندنە
دەفتەر دڵی پێ‌گەرمە
کتێب‌تیشکەو ڕوناکی
ئەو هەموو شتە جوانانە
هەموو ڕابەرست دەکەن
گشت ئەو شتە مەکانە
هەموو پێشوی ڕێمانە
ئەکەن خراپیان بکەن
ڕێزیان بکرن هەوالتان

هاودەم‌و هاو سەرینە
پێشوازی ئەمرۆ بکەین
ڕۆژی هۆشیارو ژیرە
فێر بوون‌و فێرکردنە
قەڵەم نیشانەی مەردە
چرای دوورو نزیکی
وەریان دەگری بیزانە
شارەزا ، فێرت دەکەن
کەپری دایکی فوتابخانە
خۆراکی دڵ هۆشمانە
کەم تەرخەمیان لێ‌بکەن
هێزی دڵو دەروونتان

ئاران هەورامی

هاوکاری

دەزگای
ڕۆشنبیری‌و بڵاوکردنەوەی
کوردی

شەقامی الخلفاء
مەیدانی الخلانی

تەلەفۆن
٨٨٧٥٧٩٥
٥ خەت